

SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNNAN
JA
PIIRITOIMIKUNTIEN

KERTOMUKSET

Vv. 1919—21

HELSINKI 1922, TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Kertomus

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan toiminnasta jouluk. 17 p:stä 1919 jouluk. 31 p:ään 1921.

Puoluetoimikunta.

Puoluekokouksessa joulukuun 8—16 p:nä 1919 valittiin puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi Väinö Tanner, varapuheenjohtajaksi Väinö V. Salovaara, puoluesihteeriksi T. Tainio, ruotsinkielisten edustajaksi Julius Sundberg sekä muiksi vakinaisiksi jäseniksi Karl H. Wiik, Kaarlo Harvala ja J. W. Keto. Varajäseniksi valittiin Yrjö Räisänen, Väinö Hakkila, Matti Paasivuori, Mikko Ampuja ja Hilda Seppälä.

Heti puoluekokouksen jälkeen ilmoitti kuitenkin Väinö Salovaara, ettei hän voi ottaa vastaan varapuheenjohtajan tointa ja kieltäytyi myöskin puoluetoimikunnan jäsenyydestä. Tämä kieltäytyminen ei johtunut mistään periaatteellisesta erimielisyydestä puoluetoimikunnan kanssa, vaan katsoi Salovaara, että hänen jäsenyytensä puoluetoimikunnassa olisi omiaan synnyttämään hajaannusta Metallityöläisten Liitossa, jonka sihteerinä hän oli. Samoin ilmoitti myöskin Matti Paasivuori tammikuun alussa kieltäytyvänsä puoluetoimikunnan jäsenyydestä. Tämäkään kieltäytyminen ei aiheutunut mistään periaatteellisesta mielipide-eroavaisuudesta. Marrask. 1—3 p:nä 1920 pidetyssä puolueuuvoston kokouksessa ilmoittivat K. Harvala ja Y. Räisänen eroavansa puoluetoimikunnasta, koska pitivät suotavana, että siinä ei olisi "S. Sosialidemokraatin" toimitukseen kuuluvia henkilöitä. Heidän tilalleen siirtyivät vakinaisiksi jäseniksi varajäsenet V. Hakkila ja M. Ampuja. Uusiksi varajäseniksi valitsi puolueuuvosto Väinö Voionmaan, Ilmari Sinisalon, Hj. Blomqvistin ja Rieti Itkosen. Samassa kokouksessa valittiin puoluetoimikunnan varapuheenjohtajaksi tästä toimesta kieltäytyneen V. Salovaaran tilalle J. V. Keto. Marraskuun 15 p:nä erosi puoluetoimikunnasta K. H. Wiik. Wiikin tilalle siirtyi vakinaiseksi jäseneksi Hilda Seppälä.

Puoluetoimikunnan kokoonpano oli vuoden 1921 lopussa täten seuraava: Puheenjohtajana Väinö Tanner, sihteerinä T. Tainio, muina vakinaisina jäseninä J. W. Keto, V. Hakkila, Hilda Seppälä, M. Ampuja ja J. Sundberg sekä varajäseninä V. Voionmaa, I. Sinisalo, Hj. Blomqvist ja R. Itkonen. Puolueen taloudenhoitajana on toiminut K. Hei nonen v:n 1921 loppuun asti, jolloin hän toiseen toimeen siirtymisensä

takia erosi puolueen palveluksesta, ja valitsi puoluetoimikunta hänen tilalleen Kaarlo Harvalan.

Toimintakauden kuluessa on puoluetoimikunnalla ollut kaikkiaan 66 kokousta, joissa käsitellyistä asioista on pöytäkirjaan merkitty 746 pykälää. Kokouksissa ovat puoluetoimikunnan jäsenet olleet läsnä seuraavasti: T. Tainio 60 kokouksessa, M. Ampuja 55, J. W. Keto 51, J. Sundberg 56, V. Tanner 55, Hilda Seppälä 49, K. Harvala 26, K. H. Wiik 25, Y. Räisänen 19, V. Hakkila 31, I. Sinisalo 18, R. Itkonen 19, V. Voionmaa 12 ja Hj. Blomqvist 7 kokouksessa. Taloudenhoitaja K. Heinonen on ollut läsnä 48 kokouksessa.

Puolueneuvosto.

V. 1919 jouluk. 8—16 p:nä pidetyssä puoluekokouksessa valittiin eri vaalipiirien edustajain asettamista ehdokkaista puolueneuvoston jäseniksi seuraavat:

Uudenmaan vaalipiiristä: vakinaiseksi Emil Sallila ja Manu Kontula; varalle: K. Lumijärvi ja K. Siimes;

Turun l. etel. vaalip.: vakinaiseksi V. Annala ja varalle J. Vuorinen;

Turun l. pohj. vaalip.: vakin. Hj. Ahlfors ja varalle O. Leivo;

Hämeen l. etel. vaalip.: O. Toivonen ja J. A. Rintala;

Hämeen l. pohj. vaalip.: vakin. K. Nordlund ja K. Lehtinen sekä varalle Siiri Louhi ja T. N. Lahti;

Vuipurin l. länt. vaalip.: vakinaiseksi A. Nyrkkö, varalle J. P. Holopainen;

Vuipurin l. it. vaalip.: vakinaiseksi A. Julkunen, varalle E. Väre;

Mikkelin l. vaalip.: vakin. V. Paavilainen, varalle E. Parkkinen;

Kuopion l. länt. vaalip.: vakin. P. Huttunen, varalle K. Valta, N. Rauhala ja K. Laaksonen;

Kuopion l. it. vaalip.: vakin. Matti Puittinen, varalle Antti Kaasanen;

Vaasan l. it. vaalip.: vakin. E. Raearo, varalle Toivo Lehto ja Atte Muhonen;

Vaasan l. etel. vaalip.: vakin. A. Laine, varalle Oskar Nurmi;

Vaasan l. pohj. vaalip. edustajain valitsemisen jätti puoluekokous puolueneuvoston tehtäväksi, sen jälkeen kun piirikokous on asettanut ehdokkaat. Myöhemmin hyväksyi puolueneuvosto jäsenikseen mainitusta vaalipiiristä: vakinaiseksi Pekka Meriläisen ja varalle K. Hepomäen, jotka piirikokous oli ehdottanut.

Puolueneuvosto oikeutettiin myös vahvistamaan niiden edustajain vaalit, joita piirikokoukset mahdollisesti valitsevat siinä tapauksessa, että piirin jäsenluku kohoaa niin paljon, että se sääntöjen mukaan on oikeutettu lisäämään nyt vahvistettua edustajamääräänsä.

Keväällä 1920, kun puolueesta päättivät erota Kuopion läntinen, Oulun pohjoinen, Vaasan eteläinen ja Kajaanin piiri sekä myöhemmin Oulun eteläinen piiri, menettivät näiden vaalipiirien edustajat jäsenoikeutensa Puolueneuvostossa. Kuopion l. läntiseen, Vaasan eteläiseen ja Oulun eteläiseen piiriin perustettiin sittemmin uudet sos.-dem. piiri-järjestöt ja ehdotettiin niiden edustajiksi Puolueneuvostoon: P. Huttunen ja K. Valta (jotka puoluekokouskin oli valinnut) Kuopion länt. piiristä, O. Nurmi Vaasan etel. piiristä ja A. Nurmi Oulun etel. piiristä, jotka puolueneuvosto hyväksyi.

Vuoden 1920 aikana Uudellemaalle, Pohjanmaalle ja Lounais-Suomeen perustettujen ruotsal. piirijärj. edustajina ovat Puolueneuvostossa olleet: Hannes Stolt Uudeltamaalta, Aug. Isaksson Pohjanmaalta ja Edv. Vahlstén Lounais-Suomesta. Kun Pohjanmaan ruotsal. piirijärjestökin erosi puolueesta v:n 1921 alussa, perustettiin sinne myös uusi piiri-järjestö, jonka edustajiksi Puolueneuvostoon ehdotettiin: vakinaiseksi E. J. Helsing ja varalle A. Kuni, jotka Puolueneuvosto hyväksyi.

Puolueen rekisteröiminen.

Uuden yhdistyslain voimaanastuttua ilmoitettiin puolue sen mukaan rekisteröitäväksi. Kun aikaa kului, eikä päätöstä rekisteröimisestä saatu, tiedusteltiin asiaa Sosialihallituksesta, josta ilmoitettiin, että puolueen säännöt ovat ristiriidassa Valtiopäiväjärjestyksen kanssa siinä kohden, että niiden mukaan sos.-dem. eduskuntaryhmä on vastuunalainen puoluekokoukselle. Myös huomautettiin, että säännöistä puuttuu määräys, että kaikkien puolueosastojen jäsenten tulee olla Suomen kansalaisia. Muitakin muutoksia vaadittiin. Saadakseen säännöt rekisteröityä päätti puolueoimikunta tehdä sääntöihin seuraavat lain vaatimat välttämättömät muutokset:

4 §:ään tuli seuraava lisämomentti: "Jos yhdistykseen, seuraan tai klubiin kuuluu sellaisia jäseniä, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, eivät he voi kuulua puolueeseen eikä heillä ole oikeutta ottaa osaa puolueasioiden käsittelyyn osastoissaan."

69:s §, joka kuului: "Eduskuntaryhmä on vastuunalainen puoluekokoukselle", tuli kuulumaan seuraavasti:

"Seuraavassa pykälässä mainitut toimintakertomukset käsitellään puolueneuvostossa tai puoluekokouksessa. Samoin voidaan käsitellä muitakin ryhmän toimintaa koskevia asioita."

Seuraava eli 70:s §, joka kuuluu: "Kultakin istuntokaudelta on ryhmän esitettävä kertomus" j.n.e, jäi entiselleen.

Sosialihallitus tyytyi näihin muutoksiin, joten puolue tuli rekisteröidyksi elokuussa 1921. Sosialidemokraattinen puolue on nykyisin ainoa rekisteröity puolue maassamme.

Hajaannusilmiöt ja puoluekurin tehostaminen.

Jo viime puoluekokouksessa ilmennyt hajaannus johti vuoden 1920 kuluessa täydelliseen pesäeron sosialidemokraattien ja kommunistien välillä. Toukokuussa pitivät kommunistit Helsingissä perustavan puoluekokouksensa, jossa päätettiin perustaa "Suomen Sosialistinen Työväenpuolue". Jo sitä ennen oli Kuopion l. länt. vaalipiirijärjestö päättänyt erota sos.-dem. puolueesta ja jäädä toistaiseksi "riippumattomaksi". Huhtikuussa pidetyissä piirikokouksissa päättivät lisäksi Kajaanin, Oulun l. pohjoinen ja Vaasan l. etel. vaalipiirijärjestö erota puolueesta. Myöhemmin syyspuolella ilmoitti Oulun l. etel. vaalipiirijärjestön piiritoimikunta, — harjoitettuaan sitä ennen hajoittavaa kirjevaihtoa järjestöjen kanssa, levittäen perättömiä tietoja ja suoranaisia valheita sekä saatuaan takeita siitä, että piirin järjestöjen enemmistö tulee sen menettelyn hyväksymään — että se, vastoin piirikokouksen päätöstä ei enää välitä puolueveroja sos.-dem. puolueelle, ja katkaisi yhteytensä puolueen kanssa.

Nämä eronneet piirijärjestöt jättivät suorittamatta osansa viime puoluekokouksen kustannuksista, vaikka olivat edustettuina sanotussa kokouksessa.

Oulun l. pohj. kommunistinen piiritoimikunta saatiin sentään pitkälistien rettelöiden jälkeen suorittamaan osansa viime vuoden lopulla ja Kajaanin piiritoimikunta samoin, mutta Vaasan l. etel. piiritoimikunnan ja Oulun l. eteläisen piiritoimikunnan osuudet ovat vieläkin suorittamatta. Niillä on sitäpaitsi muutakin velkaa puolueelle.

Lisäksi ovat useat yhdistykset sääntöjään rikkoen päättäneet erota puolueesta, vaikka ne aikanaan olivat hyväksyneet puolueen mallisäännöt ja ottaneet ne käytäntöön. Näiden sääntöjen mukaan voidaan niiden muutosehtoja käsitellä ainoastaan yhdistysten vuosikokouksissa, ja sääntöjen muutokseen vaaditaan yhdistyslain mukaan että vähintään $\frac{3}{4}$ annetuista äänistä niitä kannattaa. Mutta puolueesta eronneet yhdistykset ovat käsitelleet puolueesta eroamistaan — mikä merkitsee sääntöjen muutosta — tavallisissa kuukausikokouksissaan ja ratkaisseet sen yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Tällaisesta menettelystä on puolueitoimikunnalle saapunut lukuisia valituksia, mutta ei puolueitoimikunta ole voinut muuta kuin neuvoa, miten yhdistyslain mukaan tällaiset päätökset saadaan puretuiksi.

Sen johdosta, että n.s. väliaikainen sosialistisen puolueen toimikunta julkaisi kevättalvella 1920 "Savon Kansassa" ja "Vapaassa Sanassa" julistuksen, jossa tehtiin mitä törkeimpiä valheellisia syytöksiä sos.-dem. puoluetta ja sen johtoa vastaan, päätti Puolue neuvosto kokouksessaan maalisk. 17 p:nä 1920 erottaa mainittuun toimikuntaan kuuluvat Sub Vuolijoen, Eino Pekkalan, Ida Kantasen, A. Raatikaisen ja Tuomas

Heinosen sos.-dem. puolueesta, sikäli kuin he vielä siihen kuuluivat. Samassa kokouksessa päätettiin myös erottaa puolueesta ne Vaasan l. pohj. sos.-dem. piiritoimikunnan jäsenet, jotka olivat myötävaikuttaneet sen alustuksen laatimiseen, joka oli esitetty mainitun piirin piirikokoukselle ja jossa kehoitettiin piiriä eroamaan sos.-dem. puolueesta sekä harjoittamaan voimakasta agitatsionia työväenjoukkojen keskuudessa viime puoluekokouksen päätöksiä vastaan.

Marraskuussa 1920 pitämässään kokouksessa erotti puolueenuevosto puolueesta Viipurin sos.-dem. kunnallistoimikunnan puheenjohtajan Hannes Juvosen, hänen puoluetta vahingoittavan ja hajottavan toimintansa vuoksi. Huhtikuun 1—2 p:nä 1921 pitämässään kokouksessa päätti Puolueenuevosto erottaa puolueesta Viipurin l. it. vaalip. piiritoimikunnan puheenjohtajan J. Finnen ja saman piiritoimikunnan jäsenen Railan, samoin heidän puoluetta vahingoittavan toimintansa takia.

Saman vuoden syyskokouksessaan päätti puolueenuevosto erottaa puolueesta Jaakkiman työväenyhdistykseen kuuluneet vaan siitä jo erotetut jäsenet Verner Tyyskän, Tommi Sihvosen ja Robert Tapanisen, jotka kuuluivat kommunistiseen nuoriso-osastoon ja toimivat kommunistilehden asiamiehinä. Myös erotettiin samassa kokouksessa puolueesta Toivo Niemi Killinkoskelta, hänen puoluetta vastustavan toimintansa takia.

Näin ollen on Puoluetoimikunnan huomio ollut pakotettu suurimmaksi osaksi kiintymään *taisteluun kommunismia vastaan*. Niin vaikeata ja vastenmielistä kuin tällainen sisäinen taistelu onkin, osoittautui se kuitenkin välttämättömäksi siitä syystä, että meidän kommunistimme ryhtyivät tarkkaan noudattamaan kommunistisen internationalen sääntöjä ja menettelytapamääräyksiä. Näihin menettelytapoihin kuuluu, että kommunistien tulee kaikissa tilaisuuksissa vastustaa sosialidemokratiaa, koettaa syrjäyttää sosialidemokraatit kaikkialta, osuustoimintaliikkeistä, kunnanvaltuustoista, yhdistyksistä, kaikista keskusjärjestöistä j.n.e. Kommunistisen internationalen sääntöjen mukaan eivät kommunistit saa olla minkäänlaisessa yhteistoiminnassa sosialidemokraattien kanssa ja edelleen on sama internationale julistanut sodan sosialidemokraattisia puolueita vastaan kaikkialla. Kun meidänkin kommunistimme alkoivat tämän ohjelman mukaan toimia salaa ja julkisesti, silloin ei auttanut muu kuin määrätä kanta tällaista hajoitustyötä vastaan.

Kun havaittiin, että myös *Ammattijärjestön* johdon taholta harjoitetaan kommunistista hajoitustyötä "ammattillisen agitatsionin nimellä, niin otettiin puoluetoimikunnassa syksyllä 1921 käsiteltäväksi kysymys tällaiseen Ammattijärjestön toimintaan suhtautumisesta. Toimikunta päätti suhtauduttavaksi siihen samalla tavalla kuin kommunistien sosialidemokratiaa parjaavan ja työväestöä hajottavaan toimintaan

yleensä, sekä lähettää asiasta piiritoimikunnille kiertokirjeen, ja siinä selittää puolueen suhdetta Ammattijärjestön johdon hajottavaan toimintaan sekä huomauttaa, että piiripuhujien on käsiteltävä myös ammatillista liikettä sikäli kuin siihen tilaisuutta on. Myöskin puoluelehtiä päätettiin huomauttaa sanomalehtimiesten kokouksen päätöksistä ja kehoittaa niitä vastustamaan myös Ammattijärjestön johdon toiminnassa ilmenevää kommunismia. Tämän sisältöinen kiertokirje lähetettiin piiritoimikunnille ja puoluelehdille lokakuussa 1921.

Sosialidemokraattisessa Naisliitossa tapahtui hajaannus vuoden 1920 lopulla. Liittotoimikunnan jäsenten enemmistö oli muuttunut kommunistiseksi ja alkanut harjoittaa liiton keskuudessa kommunistista agitasionia. Huolimatta toimitetusta liittoäänestyksestä, jossa liittotoimikunnan sosialidemokraattinen vähemmistö sai luottamuslauseen, eivät liittotoimikunnan kommunistiset jäsenet eronneet liittotoimikunnasta, vaan jatkoivat edelleenkin sosialidemokratian nimessä kommunistista agitasionityötään. Tapahtunut hajaannus johti lopulta täydelliseen pesäeroon kommunististen ja sosialidemokraattisten naisjärjestöjen välillä ja kesäkuussa 1921 pidettiin Helsingissä sosialidemokraattisina pysyneitten naisosastojen yhteinen edustajakokous, jossa päätettiin perustaa sosialidemokraattinen naisliitto, jonka nimeksi hyväksyttiin Suomen Sosialidemokraattinen Työläisnaisliitto. Liiton puheenjohtajaksi valittiin Miina Sillanpää ja sihteeriksi Hilda Seppälä.

Tukeakseen vasta alkaneen sosialidemokraattisen naisliiton toimintaa, antoi puolue toimikunta sen käytettäväksi 3,000 mk. Tämän summan oli puolue neuvosto aikaisemmin myöntänyt sos.-dem. naisliitolle valistustyötä varten, mutta näitä varoja ei kuitenkaan oltu liitolle luovutettu, koska liittotoimikunta ei ollut suostunut Puolue neuvoston asettamaan ehtoon, jonka mukaan nämä varat oli käytettävä valistustyöhön sosialidemokraattisten periaatteiden pohjalla. Puolue toimikunta palkkasi myös uuden naisliiton sihteerin rva Seppälän tekemään pari kuukautta kestävästä luentomatkan erinäisiin piireihin, vakiinnuttaakseen sosialidemokraattisten naisosastojen toimintaa.

Sosialidemokraattisessa Nuorisoliitossa on niinkään tapahtunut hajaannus. Eräistä liiton osastoista alettiin erottaa sosialidemokraatteja ja kommunistit alottivat hyökkäystoimintansa puhdistakseen osastot sosialidemokraattisista aineksista sillä tuloksella, että esim. Tampereella, Hämeenlinnassa ja Porissa sosialidemokraatit olivat pakotetut eroamaan liitosta. Hajaannus johti lopulta siihen, että toukokuun puolivälissä v. 1921 kokoontui Hämeenlinnaan sosialidemokraattisten nuorisosastojen edustajakokous, jossa päätettiin perustaa uusi sosialidemokraattinen nuorisoliitto ja hyväksyttiin sen nimeksi Sosialidemokraattinen Työläisnuorisoliitto. Jo ennen edustajakokousta myönsi Puolue toimikunta tämän nuorisoliiton väliaikaiselle toimikunnalle 5,000

markan suuruisen lainan, jonka summan Puolueneuvosto sittemmin Puoluetoimikunnan ehdotuksesta myönsi liitolle suoranaiseksi avustukseksi.

"Työläisnuoriso"-lehdelle myönsi puoluetoimikunta sitäpaitsi syyskuun 13 p:nä 1921 lainaksi 3,000 mkaa kuukaudessa sanotun vuoden loppuun asti eli enintään 10,000 mkaa ehdolla, että summa käytetään ainoastaan "Työläisnuoriso"-lehden levikin edistämiseksi vaan ei vanhojen velkojen y.m.s. maksamiseksi.

Liittyminen uuteen sos.-dem. naisliittoon ja nuorisoliittoon on ollut huomattavan suuri ja jatkuu sitä edelleenkin.

Valistustoiminta.

Puoluekokouksen päätöksen mukaisesti järjesti puoluetoimikunta luentokurssit puoluetoimitsijoita varten huhtikuun 13 ja toukokuun 7 päivän välisenä aikana 1920. Kurseilla oli osanottajia 76, lukuunottamatta tilapäisiä kuuntelijoita. Luentoja ja harjoitustunteja pidettiin yhteensä 100. Luennoitsijoina esiintyivät: H. Ryömä 11 tuntia, M. Paasivuori 5 t., Hj. Eklund 3 t., R. Itkonen 9 t., J. V. Keto 10 t., J. Peräläinen 4 t., V. Voionmaa 5 t., V. Vuolijoki 3 t., J. E. Janatuinen 2 t., K. H. Wiik 1 t., K. Harvala 4 t., Y. Räisänen 4 t., M. Ampuja 2 t., V. Hakkila 5 t., T. Bryggari 4 t. ja T. Tainio 24 tuntia.

Keväällä 1920 julisti puoluetoimikunta puolueen yleisluennoitsijan toimen haettavaksi, tarkoituksella saada sellainen luennoitsija, jota olisi voitu käyttää vakinaisesti ja lähettää järjestämään piirijärjestöjen toimintaa sekä tarpeen tullen luennoimaan piirien järjestämällä luentokurssilla. Hakijoita ei kuitenkaan ilmestynyt kuin kaksi, jotka eivät olleet siksi päteviä, että puoluetoimikunta olisi voinut heitä hyväksyä. Toimi siis jäi sillä kertaa täyttämättä, ja vasta elokuun 1 p:stä 1921 onnistuttiin saamaan luennoitsija, nimittäin Ilmari Sinisalo, joka sosialidemokraattisten mielipiteittensä takia syrjäytettiin S. Metalliteollisuustyöntekijäin liiton huottamusmiehen toimesta. Hän kuitenkin erkani luennoitsijan toimesta v:n 1921 lopussa, siirtyen Turun l. etel. piirin sihteeriksi vuoden 1922 alusta.

Kun, kuten mainittu, yleisluennoitsijaa ei v. 1920 saatu, päätti puoluetoimikunta käyttää tilapäisluennoitsijoita, mikäli sellaisia saatavissa oli. Kuopion itäisessä piirissä luennoi A. Lehikoinen mainittuna vuonna elok. 15 p:stä syysk. 15 p:ään; Vaasan etel. piirissä luennoi Isak Penttala samana vuonna syyspuolella yhden kuukauden ajan ja Oulun l. etel. piirissä Matti Laukkonen samoin syksyllä noin kuukauden. Kuopion l. länt. piirissä oli kesällä 1920 luennoitsijana N. Alkula, jonka piiritöimikunta otti toimeen ja puoluetoimikunta hyväksyi sekä myönsi hänen palkkaamiseksi 5,000 mkaa.

V. 1921 on myös puoluesihteeriksi ollut luennoimassa Viipurin l. itäisessä ja Kuopion l. itäisessä piirissä sekä pitämässä tilapäisluentoja useissa eri paikoissa, yhteensä 126 puhetta tai luentoa. Osa luennoista on pidetty Työväen Sivistysliiton opastuskursseilla.

Marraskuun 16 p:nä 1921 pitämässään kokouksessa päätti puoluetoimikunta järjestää luentokurssit puolueen toimihenkilöille vuoden 1922 alkupuolella.

Rauhan solmiaminen Neuvosto-Venäjän kanssa.

Ensimmäisessä kokouksessaan Puolueneuvoston kevätkokouksen jälkeen v. 1920 päätti puoluetoimikunta antaa työväelle julistuksen, jossa kehoitettiin toimeenpanemaan mielenosotuksia rauhan hyväksi. Näissä mielenosotuksissaan työväki vielä kerran pani jyrkän vastalauseensa sitä sotaista politiikkaa vastaan, jota Suomen hallitus ja porvaristo jo pitkän aikaa olivat harjoittaneet Neuvosto-Venäjän suhteen ja vaati, että rauhan aikaansaamiseksi Venäjän kanssa, oli Suomen puolelta hetkeäkään viivyttämättä tehtävä sille suora ja vilpitön rauhantarjous sekä saatettava rauhanneuvottelut sen jälkeen nopeasti loppuun, rehellisesti pyrkimällä pysyvään kansanrauhaan. Tätä rauhan aikaansaamista piti puoluetoimikunta tärkeimpänä tehtävänä, kiinnittäen siihen suurimman huomionsa. Asian luonteeseen katsoen ei puoluetoimikunta kuitenkaan voinut saattaa toimenpiteitään tässä suhteessa julkisuuteen. Siitä saakka kuin rauhanvaltuuskunta saatiin asetetuksi, seurasi Puoluetoimikunta kiinteästi sen toimintaa, antaen sosialidemokraattisille valtuuskunnan jäsenille evästyksiä ja neuvotellen heidän kanssaan. Kun rauha vihdoin saatiin solmituksi, tapahtui se jokseenkin niillä ehdoilla mitkä puoluetoimikunta jo keväällä suunnitteli ja antoi evästyksensä sosialidemokraattisille rauhanneuvottelijoille.

Kun liittolaisvaltojen taholta suunniteltiin keväällä 1920 sotaretkeä Neuvosto-Venäjää vastaan ja mainittiin, että Ranska ja Englanti koettaisivat pakottaa reunavaltioita yhteiseen hyökkäykseen Venäjälle, oli välttämätöntä saada aikaan yhteistoimintaa näiden valtioiden sosialidemokraattisten puolueiden kesken, jotta suunniteltu hyökkäysretki saataisiin estetyksi. Tässä tarkoituksessa päätti puoluetoimikunta lähettää edustajansa Viroon, ylläpitämään suhteita mainittujen maiden sos.-dem. puolueiden kesken. Edustajaksi valittiin R. Swentorzetski. Tämän edustuksen johdosta syntyi sitten suunnitelma Itämeren valtioiden sos.-dem. puolueiden yhteisen konferenssin pitämisestä, ja pidettiinkin sellainen ensi kerran maaliskuun loppupuolella 1920 Tallinnassa. Tässä konferenssissa olivat puolueemme edustajina V. Voionmaa, J. Helo, J. V. Keto ja R. Swentorzetski.

Internationalekysymys.

Viime puoluekokous päätti:

1) Suomen Sosialidemokraattinen Puolue pysyy toistaiseksi toiseen Internationaleen yhtyneenä. Sen jälkeen kun sanotun Internationalen seuraava yleinen kongressi on pidetty ja täydelliset tiedot siinä tehdyistä päätöksistä on saatu, päättäköön Puolueneuvosto antavatko nämä päätökset aihetta puolueen eroamiseen toisesta Internationalesta.

2) Puoluetoimikunnan on tarkoin seurattava kansainvälisen työväenliikkeen kehitystä ja saatettava tekemänsä havainnot puolueen jäsenten tietoon.

3) Jos suunnitellaan perustettavaksi uutta Internationalea, joka tarkoittaa yhdistää kaikki sosialistisella kannalla olevat työväenpuolueet, kiinnittäköön puoluetoimikunta asiaan erityistä huomiota ja esittäköön tarpeellisen selvityksen saatuaan asian puolueneuvostolle, joka, ottaen huomioon niin hyvin asian periaatteelliset kuin käytännölliset puolet, päättää, liittykö puolue jäseneksi tähän uuteen Internationaleen.

Tammikuulla 1920 saapui Saksan riippumattomalta sosialistiselta puolueelta puoluetoimikunnalle kirje, jossa tiedusteltiin, mille kannalle meidän puolueemme on asettunut uuden internationalen perustamiseen nähdessä. Puoluetoimikunta vastasi, ettei uuden internationalen perustavaa kokousta olisi pidettävä ennenkuin toisen internationalen kongressi on pidetty, mutta, jos olosuhteet siitä huolimatta vaativat, että neuvotteleva kokous on jo sitä ennen pidettävä, niin tulee puolueemme lähettämään siihen myös edustajansa, sikäli kuin sillä on siihen tilaisuutta.

Toisen internationalen kongressi kutsuttiin sittemmin koolle Geneveen heinäk. 31 päiväksi 1920, vaan tällöin ei puolueemme kuitenkaan katsonut voitavansa lähettää edustajaa kongressiin, vaan lähetti puoluetoimikunta toisen internationalen keskustuimistolle seuraavan lausunnon:

"Tiedonantonne johdosta, että ensi heinäkuun 31 p:nä tulee Genevessä pidettäväksi toisen internationalen kongressi, saa Suomen sos. dem. puolueen Puoluetoimikunta ilmoittaa seuraavaa:

"Lämpimästi harrastaen kaikkien maiden köyhälistöjen yhteistoimintaa sosialidemokraattisen luokkataistelun pohjalla päätti Suomen sos. dem. puolue viime vuoden joulukuun 8—16 päivinä pitämässään edustajakokouksessa pysyä toistaiseksi toisessa internationalessa siinä nimenomaisessa toivossa, että tämä internationale kykenisi kehittymään kaikkien maiden köyhälistöt kokoavaksi yhtymäksi. Olemme havainneet, että useissa eri maiden toiseen internationaleen liittyneissä puolueissa oli kehittymässä virtauksia, jotka pyrkivät palauttamaan köyhälistön luokkapolitiikan sille sosialidemokraattisen luokkatietoisuuden ja kansainvälisyyden tielle, jolta maailmansodan vaikutuksesta oli poikettu

ja arvelimme, että nämä virtaukset pääsisivät voitolle myös kansainvälisessä mittakaavassa, muodostaen täten sen aatteellisen yhtenäisyyden, joka on kaiken elimellisen yhtenäisyyden välttämätön pohja.

Nämä toiveemme ovat pettäneet, kun useat puolueet, jotka olisivat voineet myötävaikuttaa toisen internationalen uudestisyntymiseen, ovat siitä eronneet, niin että toinen internationale nyttemmin vielä paljoa pienemmässä määrässä kuin yllämainitun puoluekokouksemme aikana, edustaa kansainvälistä työväenluokkaa. Tähän katsoen ja koska näinollen Geneven kokouksen pitäminen pikemmin lisäisi kuin vähentäisi kansainvälisessä työväenliikkeessä vallitsevaa eripuraisuutta, emme katso voivamme olla sanotussa kokouksessa edustettuna. Samalla, kun saatamme tämän tietoonne, rohkenemme lausua sen toivomuksen, että ne ylevät periaatteet, jotka kansainvälinen työväki on internationalen kokouksissa vv. 1889—1912 lyönyt kiinni ja joille mekin tahdomme pysyä uskollisina, ovat vielä kerran, kun nykyiset erimielisyydet ovat hävinneet, muodostavat pohjan luokkatietoisien työväen kansainväliselle järjestäytymiselle.”

Sen jälkeen, kun toisen internationalen kongressi oli pidetty, päätti Puoluetoimikunta esittää Puolueneuvoston päätettäväksi, että puolue eroaisi toisesta internationalesta. Kun puoluetoimikunta kuitenkin myöhemmin tarkisti tämän päätöksensä, huomasi se, että tällainen lausunto ei ollut muodollisesti tarkkaan puoluekokouksen päätöksen mukainen, kun eroamisedotus ei perustunut mihinkään toisen internationalen Geneven kongressin tekemään erikoiseen päätökseen. Sen vuoksi päätti puoluetoimikunta esittää Puolueneuvostolle toimeenpantavaksi puolueäänestys siitä, erotaanko toisesta internationalesta, van pysytäänkö siinä edelleenkin.

Puolueneuvosto päätti kuitenkin kokouksessaan marraskuun 3 p:nä 1920, että Suomen Sos.-dem. puolue eroaa toisesta internationalesta, koska tämä internationale on osoittautunut kykenemättömäksi kansainvälisen proletariaatin luokkaetujen valvomisessa ja koska sanottu internationale ei ole osoittanut mitään voimistumisen merkkejä, vaan päinvastoin on se yhä entisestään heikentynyt sentakia, että siitä ovat eronneet useiden maiden sosialidemokraattiset puolueet ja toinen internationale siten on menettänyt kokonaan merkityksensä kansainvälisenä työväenjärjestönä. Lisäksi velvoitti Puolueneuvosto Puoluetoimikunnan asettumaan yhteyteen toisten maiden toisesta internationalesta eronneiden sos.-dem. puolueiden kanssa tarkoituksella saada aikaan sellainen kansainvälinen järjestö, joka kykenee kokoamaan yhteyteensä kaikkien maiden sosialistiset puolueet.

Edellämainitusta Puolueneuvoston päätöksestä tehtiin ilmoitus toisen internationalen toimeenpanevalle valiokunnalle.

Sittemmin pidettiin joulukuun 5 p:nä 1920 Bernissä Toisesta Inter-

nationalesta eronneiden puolueiden konferenssi, johon myöskin meidän puoluettamme oli pyydetty ottamaan osaa. Koska oli varsin todennäköistä, ettei tässä konferenssissa voinut syntyä mitään ratkaisevaa päätöstä ja kun lisäksi rahamme huonon kurssin vuoksi osanotto tähän konferenssiin olisi tullut kovin kalliiksi, päätti Puoluettoimikunta olla lähettämättä siihen edustajaansa. Sitä paitsi oli olemassa useampia aloitteita, ja siihen aikaan, jolloin puolueemme oli asiasta päätettävä, ei vielä ollut varmuutta siitä, minkä aloitteen johdosta, Sveitsin vaiko Englannin ja kummanko määräämänä aikana konferenssi kokoontuisi. Konferenssiin osaaottaneet laativat erityisen julistuksen, jossa esitettiin eräiden Toisesta Internationalesta eronneiden puolueiden periaatteellinen kanta luokkataisteluun ja siinä käytettäviin menettelytapoihin nähden. Kaikki ne puolueet, jotka hyväksyivät tämän Bernin konferenssin edustajain periaatteellisen julistuksen kutsuttiin ottamaan osaa Wienissä pidettävään uuteen konferenssiin. Tämä Bernin julistus oli Puoluettoimikunnassa käsiteltävänä ja hyväksyi Puoluettoimikunta sen yksimielisesti. Tästä ilmoitettiin Wienin konferenssin valmistavalle toimikunnalle ja myöhemmin myöskin Wienin konferenssille, kun se kokoontui helmikuun 22 p:nä 1921. Taloudellisista syistä ei konferenssiin kuitenkaan voitu edustajaa lähettää. Wienin konferenssin päätösten tultua tunnetuksi, päätti Puoluettoimikunta ryhtyä keväällä 1921 pidetyn Puolueuuvoston kokouksen päätöksen mukaisesti kiinteään vuorovaikutukseen mainitussa konferenssissa perustetun Wienin "Kansainvälisen yhteistyöjärjestön kanssa". Jotta Wienin konferenssin päätökset tulisivat yleisemmin tunnetuksi puoluejärjestöjen keskuudessa, painatti puoluettoimikunta ne erityiseksi vihkoseksi, liittäen oheen J. W. Kedon selostavan kirjoituksen, jota vihkosta levitettiin puolueosastoille.

Ulkomaiset kongressit.

Jo vuodesta 1897 on puolueemme ollut edustettuna Pohjoismaiden työväen kongresseissa. Sellainen pidettiin Köpenhaminassa tammi-kuun 21—23 p:nä v. 1920 ja valitsi Puoluettoimikunta sinne edustajikseen V. Tannerin, K. H. Wiikin ja Y. Räisänen. Tanner ei kuitenkaan voinut tähän kongressiin lähteä, joten edustajinamme siellä olivat vain Wiik ja Räisänen. Kongressissa oli Wiik saanut tilaisuuden selostaa suullisesti puolueemme toimintaa ja tilannetta maassamme. Amnestiakysymyksestä hyväksyttiin kongressissa päätöslauselma, joka aikoinaan julkaistiin puoluelehdistössämme.

Itämeren reunavaltioiden sosialistipuolueiden v. 1920 pidetystä konferenssista on jo edellä mainittu rauhansolmiamis asian yhteydessä.

Ruotsin Sos.-dem. puolueen kongressissa, joka pidettiin Tukholmassa ja alkoi helmik. 8 p:nä 1920, oli puolueen edustajana J. W. Keto.

Tanskan Sos.-dem. puolue vietti 50-vuotisjuhlaansa Köpenhaminassa 23—24 p:nä heinäkuuta 1921, ja oli siellä puolueemme edustajana K. H. Wiik.

Latvian, Liettuan, Viron ja Suomen sos.-dem. puolueiden konferenssissa, joka pidettiin Riiassa lokak. 17—18 p:nä 1921, olivat puolueemme edustajina H. Ryömä, V. Tanner, V. Voionmaa, J. W. Keto ja M. Laukkonen, jotka myös sos.-dem. eduskuntaryhmä oli valinnut edustajikseen, sekä puoluesihteeriksi T. Tainio.

Tämän konferenssin huomattavimmat päätökset olivat, ettei kannateta mitään sotilaallista liittoa reuna- ja sisämaiden kesken, vaan sensijaan niiden lähentymistä ja vuorovaikutusta taloudellisessa ja sivistyksellisessä suhteessa sekä että on pyrittävä täysin ystävällisiin suhteisiin ja läheiseen kaupalliseen sekä taloudelliseen vuorovaikutukseen Neuvosto-Venäjän kanssa, vaati kuitenkin rauhansopimuksen molemminpuolista aulista ja rehellistä täyttämistä.

Valtiollisten vankien amnestiakysymys.

Tämä kysymys on ollut sos.-dem. eduskuntaryhmän hoidettavana, joka on koettanut ajaa sitä parhaansa mukaan ja jonka kertomuksessa kysymyksen vaiheet esiintyvät lähemmin.

Vuoden 1921 alussa esitti S. Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta puolue-toimikunnalle, että puolue ryhtyisi yhteistoimintaan Ammattijärjestön ja kommunistisen puolueen kanssa yhden päivän suurlakon julistamiseksi amnestiavaatimuksen puolesta. Puolue-toimikunta kuitenkin katsoi, ettei suurlakko onnistuisi eikä tuottaisi toivottua tulosta, vaan päinvastoin voisi aiheuttaa vahinkoa ja ikävyyksiä työväelle. Jos olisi ollut kysymys yleensä keinoista amnestian toteuttamiseksi, olisi puolue-toimikunta suostunut neuvottelemaan niistä Ammattijärjestön toimikunnan kanssa, mutta ryhtyä vain ilman muuta panemaan toimeen suurlakkoa, vaikkapa vain päivänkin kestävä, siihen ei puolue-toimikunta voinut suostua.

Poliittisista syistä vangittujen avustaminen.

Vuoden 1919 lopulla luovuttivat eräät piiritoimikunnat puolue-toimikunnan kehoituksesta erinäisiä summia vangittuina olevien kansanedustajien ruoka-avustukseksi. Ruokavaroja hankkimaan ja näille vangituille edustajille toimittamaan lupautui v:n 1920 alussa P. Leskinen Lappeenrannasta.

Myös kerättiin järjestöissä varoja poliittisista syistä vangittujen työläisten hyväksi yleensä, ja puolue-toimikunnan esityksestä asetti sos.-dem. eduskuntaryhmä komitean huolehtimaan, että kertyneillä varoilla tulee

hankituksi ja lähetetyksi ruoka-avustusta näille vangituille. Sitten on työväen keskusjärjestöjen asettama avustustoimikunta huolehtinut samoin vangittujen kuin heidän perheittensäkin avustamisesta, mikäli se on sitävarten varoja saanut.

Vaalijulistusjutuista aiheutuneet korvaukset.

Kuluneen toimintakauden aikana on edelleenkin vuoden 1919 vaalijulistuksen "Sorrion yöstä nouskaa" johdosta jatkunut oikeusjuttuja ylemmissä oikeuksissa. Näistä jutuista aiheutuneita oikeuskuluja ja tuomittuja sakkoja on korvattu kärsimään joutuneille vaalijulistusten levittäjille puolueen varoista, ja nousevat korvaussummat tämän toimintakauden aikana yhteensä 11,532:98 mkaan. Muutamia kanteita on vielä korkeimmassa oikeudessa ratkaisematta.

Puoluetoimikunnan antamat julistukset.

Heti viime puoluekokouksen jälestä antoi puoluetoimikunta järjestyneelle työväelle julistuksen puoluekokouksen päätösten johdosta. Tässä julistuksessa kehoitettiin noudattamaan jyrkkää sosialidemokraattista menettelytapaa, selitettiin että "vasemmistososialistien" nimellä kulkevan ryhmäkunnan periaatteet sekä myös revisionistien käsitykset on hyljätty, torjuttiin yllämainitun ryhmäkunnan julistuksessaan esittämät valheelliset väitteet ja parjaukset, kehoitettiin yksimieliseen rintamaan porvaristoa vastaan ja noudattamaan vankkaa puoluekuria sekä että järjestöt ja puoluelehdet tekevät valpasta valistustyötä sosialidemokraattisten periaatteitten selvittämiseksi.

Maaliskuulla 1920 antoi puoluetoimikunta julistuksen rauhan puolesta, josta jo edellä on mainittu rauhansolmiamiskysymyksen yhteydessä.

Kun eräät puoluetoverit kesäk. alussa 1920 laativat Suomen työväenluokalle osoitetun julistuksen, jossa kehoitettiin järjestöjä vaatimaan uuden puoluekokouksen pitämistä jo saman vuoden lopulla tai v:n 1921 alussa, jotta se poistaisi ne syyt, jotka ovat aiheuttaneet hajaannuksen puolueessa, laati puoluetoimikunta sen johdosta pitemmän lausunnon, joka juliaistiin puoluelehdissä ja jossa esiintuottiin puoluetoimikunnan mielipide ja vastaväitteet tämän julistuksen suhteen.

Joulukuulla 1920 antoi puoluetoimikunta julistuksen "Suomen Työväelle" silloisista tärkeimmistä kysymyksistä, selostaen puolueemme taistelua rauhan ja valtiollisen armahduksen puolesta sekä kehoittaen tarkokkaaseen sosialidemokraattiseen valistustoimintaan.

Maaliskuulla 1921 laati ja julkaisi puoluetoimikunta julistuksen sen johdosta, että eduskunnassa niihin aikoihin oli porvarillinen enemmistö

hyväksynyt huomattavia koroituksia viljatulleihin. Tällainen menettely julistuksessa jyrkästi tuomittiin.

Elokuun alkupuolella 1921 kehoitti puoluetoimikunta antamallaan julistuksella järjestöjä keräämään varoja Venäjän nälänhätäisten hyväksi iltamilla, kansanjuhlilla y.m.s. toimenpiteillä ja tilittämään kertyvät varat puoluetoimikunnalle, joka niillä hankkii elintarpeita mainituille nälänhätäisille.

Syyskuulla 1921 antoi S. Ammattijärjestö ja kommunistiset keskusjärjestöt mielenosoitusjulistuksen, jossa hyökättiin ja lausuttiin törkeitä syytöksiä sosialidemokraatteja ja sos.-dem. eduskuntaryhmää vastaan. Tämän johdosta laati ja julkaisi puoluetoimikunta tiedonannon, jossa se kehoitti sos.-dem. työväkeä pysymään poissa kommunistien mielenosoituksista.

Vuoden 1921 lopussa antoi puoluetoimikunta, ottaen huomioon v. 1913 pidetyn puoluekokouksen päätöksen agitatsiooniviikon pitämisestä puoluelehtien hyväksi, julistuksen, jossa kehoitetaan edistämään puoluelehtien levittämistä.

Paitsi edellämainittuja julistuksia on puoluetoimikunta julaissut tavannukaiset vappujulistukset, sekä yhdessä sos.-dem. kunnallistoimiston kanssa kunnallisvaalijulistukset.

Kysymys hallitukseen osaaottamisesta ja puolueäänestys siitä.

Maaliskuun 17—18 p:nä 1920 pidetyssä puolueuuvoston kokouksessa päätettiin puoluetoimikunnan ehdotuksesta toimittaa puolueäänestys siitä, voiko puolue ottaa osaa hallituksen muodostamiseen, jos se silloisessa tilanteessa olisi käynyt välttämättömäksi sodan ehkäisemiseksi, rauhan rakentamiseksi tai taantumuksen estämiseksi ja kansanvaltaisen edistyksen mahdollisuuksien avaamiseksi. Sitten määräsi puoluetoimikunta äänestyksen toimitettavaksi toukok. 9 p:nä 1920. Äänestykseen otti osaa 17,324 puolueen jäsentä, ja jaa-ääniä annettiin 10,673 sekä ei-ääniä 6,595; hyljättyjä äänestyslippuja oli 56. Kun jaa-äännet oli annettu hallitukseen osanoton puolesta ja ei-äännet sitä vastaan, niin oli siis se kanta, että hallitukseen voidaan sillä kertaa välttämättömässä tapauksessa ottaa osaa, saanut huomattavan enemmistön. — Mitään käytännöllistä seurausta ei äänestyksestä kuitenkaan ollut.

V. 1921, kun kysymys hallitukseen osaaottamisesta uudelleen tuli esille, käsitteli puoluetoimikunta asiaa, ja päätti esittää puolueuuvoston kevätkokoukselle, että hallitukseen ei sillä kertaa olisi otettava osaa, koska näytti siltä, etteivät sosialidemokraatit silloisessa tilanteessa olisi saaneet hallituksessa suuriakaan aikaan. Esityksen puolueuuvosto hyväksyi.

Piirijärjestöjen ja eräiden puoluelehtien avustaminen.

Kun eräät piirijärjestöt ovat olleet sellaisessa taloudellisessa asemassa, että niiden on ollut vaikeata tulla omin avuin toimeen, ja kun niissä sitäpaitsi on esiintynyt hajaannusta, on niitä ollut avustettava puolueen varoilla, sekä lainojen että suoranaisten avustuksien muodossa.

Vaasan l. etel. vaalipiirin väliaikaiselle piiritoimikunnalle myönsi puoluetoimikunta huhtik. 22 p:nä 1920 avustusta 2,000 mkaa järjestelytoimenpiteitä varten.

Kuopion l. länt. vaalipiirin piiritoimikunnalle myönsi puoluetoimikunta toukok. 20 p:nä 1920 järjestäjän palkkaamiseksi 5,000 mkaa.

Oulun l. etel. vaalipiirin piiritoimikunnalle myönsi puoluetoimikunta heinäk. 10 p:nä 1920 piirin toiminnan käyntiin saattamiseksi 2,000 mkaa, ja sitäpaitsi päätettiin palkata puhuja piirjin kahden kuukauden ajaksi.

Joulukuun 18 p:nä 1920 pitämässään kokouksessa päätti puoluetoimikunta myöntää avustuksina: Kuopion l. läntiselle, Oulun l. eteläiselle, Vaasan l. pohjoiselle, Vaasan l. eteläiselle ja Turun l. eteläinselle piirille sekä Ruotsalaiselle Työväenliitolle kullekin 5,000 mkaa.

Viipurin l. läntiselle piirille päätti puoluetoimikunta tammik. 15 p:nä 1921 myöntää luentoavustusta 5,000 mkaa.

Uudenmaan l. piiritoimikunnalle myönsi puoluetoimikunta toukok. 27 p:nä 1921 avustuksena 3,500 mkaa O. Y. Kansanvallan puoluetoimikunnalle luovuttamista v:n 1920 käyttövaroista.

Viipurin l. itäiselle piiritoimikunnalle myönsi puoluetoimikunta heinäk. 7 p:nä 1921 5,000 mkaa avustukseksi ja 5,000 mkaa lainaksi.

Kaikkiaan on avustuksina myönnetty 60,500 mkaa, siihen laskettuna myös ne avustukset, mitä on myönnetty Sos.-dem. Naisliitolle ja Sos.-dem. Työläisnuorisoliitolle, joista jo aikaisemmin tässä kertomuksessa on mainittu.

Kun Turun l. etel. vaalipiirin piiritoimikunta syksyllä 1921 katsoi varojen puutteen vuoksi olevansa pakotettu irtisanomaan piirisihteerin ja sulkemaan piiritoimiston, niin jäi piirijärjestön asiain hoito aivan retuperälle. Tämän asiantilan korjaamiseksi ryhtyi puoluetoimikunta neuvotteluihin piiritoimikunnan kanssa, ja kun ei muuta keinoa näyttänyt olevan saada piirijärjestön toimintaa kuntoon, päätti puoluetoimikunta ryhtyä tukemaan piirijärjestöä rahallisesti, siksi kunnes sen asiat on saatu paremmalle tolalle. Siinä tarkoituksessa tarjoutui puoluetoimikunta lainaamaan piirijärjestölle sihteerin palkkaukseen tarvittavat varat toistaiseksi eli siksi kunnes järjestö pääsee jaloilleen. Piiritoimikunta ensin epäili ottaa tätä lainatarjousta vastaan, katsoen ettei se olisi siihen oikeutettu ilman piirikokouksen päätöstä, mutta uudelleen asiaa harkittuaan päätti se kuitenkin tarjoukseen suostua. Tämä sopimus puoluetoimikunnan ja piiritoimikunnan välillä saatiin aikaan vuoden

1921 lopussa, joten yllämainittu puoluetoimikunnan myöntämä lainavustus siis tuli kysymykseen vasta v:n 1922 alusta lukien, jolloin myös puolueen yleisluennoitsija Ilmari Sinisalo siirtyi mainitun piirin piirisihteerin toimeen, kuten tässä kertomuksessa jo aikaisemmin on mainittu.

Tässä avustusasiain yhteydessä mainittakoon myös, että kun Kolhon työväenyhdistystä vastaan nostettiin syyte kansalaissodan aikuisista aseiden takavarikoimisista, joita punakaartin väitettiin toimittaneen, ja kun kihlakunnanoikeus tuomitsi yhdistyksen maksamaan korvauksia näistä takavarikoiduista aseista, m.m. sellaisillekin, jotka eivät mitään korvausvaatimusta olleet esittäneenkään, niin oli tuomiosta valitettava. Kun yhdistyksellä ei ollut varoja siihen, eikä aikaisempienkaan kulujen suorittamiseen, kääntyi se puoluetoimikunnan puoleen pyytäen oikeusavustusta. Asian laatuun katsoen päättikin puoluetoimikunta sekä ottaa valitusasian huolekseen että myös suorittaa jutusta aiheutuneet ja vasta aiheutuvat kustannukset etukäteen, kuitenkin asettaen ne Kolhon työväenyhdistyksen tilille.

Puoluelehdistä ovat "Savon Työmies" ja "Raivaaja" saaneet puolueelta avustusta osakemerkintöjen muodossa. Joulukuun 18 p:nä 1920 päätti puoluetoimikunta merkitä "Savon Työmiehen" osakkeita 10,000 mk:n arvosta, kuten puolueen neuvosto oli sen oikeuttanut. Myöhemmin, kun lehden taloudellinen asema yhä vaikeutui, päätti puoluetoimikunta heinäk. 7 p:nä korvata sen tappion, mitä lehti tuottaa sanotusta päivästä seuraavaan elokuun 15 p:ään, koska toivottiin, että lehden ilmestyminen edelleen voisi jatkua. Kaikesta huolimatta lehden kuitenkin täytyi taloudellisten vaikeuksien vuoksi lakata ilmestymästä syksyllä 1921, sillä puolue ei voinut uhrata enempi varoja lehden hyväksi, eikä se olisi ollut yksinomaan rahalla autettavissa.

Vaasaan perustetun "Raivaaja" lehden kannattamiseksi päätti puolueen neuvosto kokouksessaan huhtik. 1—2 p:nä 1921 valtuuttaa puoluetoimikunnan merkitsemään osakkeita sanotusta lehdestä enintään 20,000 mk:n arvosta, mikäli puolueen varat sen sallivat. Tämä summa onkin käytetty lehden osakkeiden merkitsemiseen. Joulukuussa pyydettiin lehdelle puolueelta vielä 20,000 mk:n avustusta ja että puolue sitäpaitsi avustaisi lehteä vielä seuraavanakin vuonna eli v. 1922. Puoluetoimikunta ei kuitenkaan katsonut voivansa enempää avustusta myöntää, puolueen neuvoston edellämainitun päätöksen ja puolueen varojen vähyyden sekä lehtiyhtymyksen huonon paikallisen kannatuksen takia. Sitäpaitsi otettiin huomioon myöskin se mahdollisuus, että voidaan joutua tukemaan joitakin vanhempia ja enemmän levinneitä puoluelehtiä.

Oulun l. etel. sos.-dem. piiritoimikunta ilmoitti marraskuulla 1921, että Ouluun aijotaan perustaa sosialidemokraattinen lehti "Kansan Tahto", joka alkaisi ilmestyä v:n 1922 alusta, ja esitti piiritoimikunta, että myös puolue merkitsisi lehtiyhtiöstä osakkeita. Puoluetoimikunta

ehdotti marraskuun 20 p:nä 1921 pidetylle puolueeneuvoston kokoukselle, että toimikunta valtuutettaisiin merkitsemään yhtiöstä osakkeita enintään 20,000 mkan arvosta, jos puolueen rahavarat sen sallivat ja jos paikkakunnalla esiintyy riittävää harrastusta yritystä kohtaan myöskin pääoman merkitsemisen muodossa ja jos saadaan pystyviä toimitusvoimia. Puolueeneuvosto hyväksyi esityksen, joskin eräät puhujat epäilivät yrityksen onnistumista. Myöhemmin, eli jouluk. 17 p:nä päätti puolue-toimikunta merkitä lehtiyhtiöstä osakkeita 10,000 mkan edestä, kuitenkin sillä nimenomaisella ilmoituksella, että suurempaa kannatusta "Kansan Tahdolle" ei puoluetolimikunnan puolelta ole vastaisuudessakaan odotettavissa.

Puoluelehdet.

Viime puoluekokouksen aikana olivat sos.-dem. puoluelehtiä seuraavat: Suomen Sosialidemokraatti (Helsinki), Demokraatti (Turku), Kansan Sana (Tampere), Kansan Työ (Viipuri), Työn Voima (Jyväskylä), Työn Oikeus (Kotka), Uusi Aika (Pori), Kansan Voima (Sortavala), Vapaus (Mikkeli), Folkbladet (Vaasa), Vapaa Sana (Vaasa), Arbetarbladet (Helsinki), Pohjan Kansa (Oulu), ja Hämeen Kansa (Hämeenlinna), kaikkiaan siis 14 lehteä.

Maaliskuun 17—18 p:nä 1920 pidetyssä Puolueeneuvoston kokouksessa hyväksyttiin puoluelehdeksi myös Kajaanissa ilmestynyt "Työväen Lehti".

Vuoden 1920 alussa muutettiin Turussa ilmestyvän "Demokraatti"-lehden nimi "Sosialistiksi", Tampereella ilmestynvä "Kansan Sana" "Kansan Lehdeksi" ja Kotkassa ilmestynvä "Työn Oikeus" "Eteenpäin"-nimiseksi, kuten ne olivat ennen kansalais-sotaakin olleet.

Mainitun vuoden ajalla peruutti puoluetolimikunta, Puolueeneuvostolta saamansa valtuutuksen nojalla, puoluelehtioikeudet Pohjan Kansalta, Vapaalta Sanalta ja Työväen Lehdeltä, näiden sosialidemokratiaa vastustavan kannan ja puolueelle vjeraiden periaatteiden sekä menettelytapojen takia, minkä peruutuksen Puolueeneuvosto kokouksessaan marraskuun 1—3 p:nä 1920 hyväksyi.

Sanotun vuoden lopulla luopui myös Folkbladet sos.-dem. puolueesta, asettuen kommunistisen puolueen äänenkannattajaksi.

"Työläisnuoriso", jolle viime puoluekokous ei myöntänyt puoluelehtioikeuksia syystä, että Sos.-dem. Nuorisoliitto, jonka määräysvallan alaisena lehti oli, oli päättänyt eristäytyä sos.-dem. puolueesta, ilmoitautui puoluelehdeksi uudelleen v:n 1921 alussa, ja kun sitä kustantava yhtiö ilmoitti haluavansa pysyttää lehden sosialidemokraattisena, hyväksyi puolueeneuvosto kokouksessaan huhtik. 1—2 p:nä 1921 mainitun lehden puoluelehdeksi.

Samassa kokouksessa hyväksyttiin puoluelehdeksi myös Vaasassa huhtikuun alussa 1921 ilmestymään alkanut "Raivaaja".

Kuopiossa toukok. 4 p:nä 1920 ilmestymään alkanut "Savon Työmies" hyväksyttiin puoluelehdeksi puolueuuvoston kokouksessa marraskuun 1—3 p:nä 1920, vaan kannatuksen puutteessa tämä lehti lakkasi ilmestymästä syksyllä 1921, kuten edellä jo on mainittu.

Vuoden 1921 lopussa oli siis olemassa seuraavat puoluelehdet: "Suomen Sosialidemokraatti", "Kansan Lehti", "Kansan Työ", "Sosialisti", "Työn Voima", "Kansan Voima", "Hämeen Kansa", "Vapaus", "Eteenpäin", "Uusi Aika", "Raivaaja", "Työläisnuoriso" ja "Arbetarbladet", joka alkoi ilmestyä puolueen kustannuksella jo syyskuun alussa 1919.

Kaikkiaan ilmestyi mainitun vuoden lopussa siis 13 puoluelehteä. *Sosialidemokraattinen Aikakauslehti* alkoi viime puoluekokouksen päätöksen mukaan ilmestyä v:n 1920 alussa, mutta samana vuonna pidetylle puolueuuvoston syyskokoukselle oli puoluetoimikunta pakoitettu esittämään, että lehti kannattamattomana lakkautettaisiin, kuten puolueuuvosto sitten päättikin.

„S. Sosialidemokraatin“ päätoimittaja ja toimitusneuvosto.

Heti puoluetoimikunnan ensimmäisessä kokouksessa viime puoluekokouksen jälkeen ilmoitti "S. Sosialidemokraatin" päätoimittaja H. Ryömä, että hän oli Kansanvallan johtokunnalle jättänyt eroamisilmoituksensa, ja johtokunta jätti tämän päätoimittaja-asian puoluetoimikunnan järjestettäväksi. Puoluetoimikunta tiedusti Tannerilta, Voionmaalta, Wiikiltä ja Kedolta ryhtyisikö kukaan heistä lehden päätoimittajaksi, vaan jokainen heistä kieltäytyi. Silloin ei ollut muuta keinoa, kuin pyytää että Ryömä edelleenkin jäisi toimeen, ja hän suostui sillä ehdolla, että asetetaan toimitusneuvosto, joka määrää lehden suunnan ja kannan. Sellainen neuvosto asetettiin ja siihen tulivat, paitsi päätoimittajaa, Voionmaa, Tanner, Keto, Tainio ja Wiik, joka viime mainittu ei kuitenkaan katsonut voivansa siihen ottaa osaa, koska hän asuu maaseudulla.

Kesäkulla 1920 ilmoitti Ryömä uudelleen eroavansa toimestaan, vaan kun ei nytkään ollut ketään saatavissa hänen tilalleen, ei puoluetoimikunta voinut asiassa mitään päättää. Lokakuulla otettiin asia uudelleen esille, vaan kun nytkään ei ollut sopivaa henkilöä Ryömän tilalle, jätettiin asia sellaisenaan Puolueuuvostolle. Kokouksessaan marrask. 1—3 p:nä 1920 puolueuuvosto käsitteli asiaa, mutta päätti lopuksi kuitenkin jättää sen taas puoluetoimikunnan järjestettäväksi.

Maaliskuulla 1921 oli Ryömä taas ilmoittanut puoluetoimikunnan puheenjohtajalle haluavansa päästä eroon päätoimittajan toimesta, ja oli

puheenjohtaja sen johdosta neuvotellut Itkosen ja Kedon kanssa, tiedustellen ryhtyisikö jompikumpi heistä lehden päätoimittajaksi, vaan molemmat olivat kieltäytyneet. Näinollen ei puoluetoimikunta nytkään voinut asiaa mitenkään muuten järjestää, kuin että Ryömä edelleenkin jäi toimeen.

Vähän myöhemmin, saman kuun lopulla, oli Ryömä esittänyt Kansanvallan johtokunnalle taaskin eronpyyntönsä, ilmoittaen haluavansa erota heinäk. 1 p:stä, ja jätti johtokunta asian puoluetoimikunnan käsiteltäväksi. Puoluetoimikunta päätti ryhtyä toimiin uuden päätoimittajan saamiseksi, vaan siinä se ei nytkään onnistunut.

Vuoden lopulla eli jouluk. 29 p:nä esitti puheenjohtaja Tanner puoluetoimikunnan kokouksessa, että käännettäisiin "Kansan Työn" toimituksessa olevan J. F. Aallon puoleen tiedustelulla, suostuisiko hän ryhtymään "Suomen Sosialidemokraatin" päätoimittajaksi. Puoluetoimikunta hyväksyi ehdotuksen, ja kun Aallon puoleen käännettyä hän suostui asiasta neuvottelemaan, niin saatiin tämä päätoimittajan vaihtamiskysymys vihdoinkin suotuisaan alkuun, vaikka vuoden loppuun mennessä ei sitä ehditty saada lopullisesti ratkaistuksi.

Sos.-dem. sanomalehtimiesten ja piirisihteerien kokoukset.

Yhtenäisyyden aikaansaamiseksi tärkeimpien periaatteellisten kysymysten suhteen päätti puoluetoimikunta kutsua koolle puolueen sanomalehtimiesten ja piirisihteerien kokouksen Puolueneuvoston kokouksen yhteydessä huhtikuun alussa 1921. Tässä kokouksessa käsiteltiin suhtautumista ammatillisiin järjestöihin, kunnallisen valistus- ja agitatsiionityön tehostamista, suhtautumista työläisnuorisoliikkeeseen ja siinä esiintyneeseen hajaantumiseen, läheisempäin suhteiden järjestämistä sos.-dem. eduskuntaryhmän ja sos.-dem. sanomalehdistön välille, sos.-dem. puoluelehdistön suhdetta pienviljelijöihin ja maanviljelystyöväkeen sekä heidän järjestöihinsä, sos.-dem. sanomalehdistön suhdetta Neuvosto-Venäjäan ja siellä esiintyviin ilmiöihin, huomion kiinnittämistä edistysmieliseen osuustoimintaliikkeeseen sos.-dem. lehdistön kautta, sos.-dem. sanomalehdistön suhtautumista kommunistiseen hajotus- ja parjaustyöhön, sekä paikanvälitystoimiston perustamista puoluetoimitsijain- ja -toimittajain välitystä varten.

Samana vuonna pidetyn puolueneuvoston syyskokouksen yhteydessä pidettiin toinen sanomalehtimiesten ja piirisihteerien kokous, jossa myös käsiteltiin erinäisiä periaatteellisia kuin myös lehtien toimitustapaa koskevia kysymyksiä.

Näitä kokouksia ovat niissä mukana olleet toivoneet pidettävän edelleenkin, koska ne edistävät yhtenäisyyttä ja virkistävät toimintaa.

Puoluetilasto.

Vuosilta 1919 ja 1920 on laadittu ja painatettu puoluetilastot samaan tapaan kuin ennen kansalaissotaakin. Kalliiden painatuskustannuksien korvaukseksi on niistä täytynyt periä järjestöiltä maksu. Tilastojen mukaan oli puolueen jäsenluku v:n 1919 lopussa 67,022, ja v:n 1920 lopussa 49,830. Vähennys siis oli 17,192, mikä osaksi aiheutui siitä, että ammattiosastot eivät, uusien puoluesääntöjen mukaan, enää v. 1920 voineet olla puolueosastoja, jos eivät kuuluneet puolueeseen kaikkine jäsenineen, ja osaksi aiheutui vähennys myös kommunistien hajotustyöstä.

Muurmannin legionan rahasto.

Jo ennen viime puoluekokousta, nimittäin lokakuussa 1919 luovutettiin Muurmannin legionan puolesta puolueoimikunnan huostaan väliaikaisesti Smk. 104,270:—, joka rahasto oli tarkoitettu käytettäväksi osittain valistustyön harjoittamiseen ja osittain avustustarkoituksiin. Toukok. 11 p:nä 1920 pidetyssä Muurmannin legionan rahaston toimikunnan ja puolueoimikunnan edustajain kokouksessa päätettiin rahasto lopullisesti luovuttaa puolueoimikunnan käytettäväksi siten, että kun juokseviin menoihin oli päältä otettu Smk. 19,411:90, niin jällelle jäänyt summa Smk. 84,858:10 käytetään puoleksi valistus- ja puoleksi avustustarkoituksiin, joten siis kumpaankin tarkoitukseen jäi käytettäväksi Smk. 42,429:05. Valistustarkoituksiin jäävästä summasta oli silloin kuitenkin käytetty jo 10,000 mkaa, joka summa oli luovutettu Oulun I pohjoiselle sos.-dem. vaalipiiritoimikunnalle lukutupien perustamista varten sanottuun piiriin, joten jällellä oli siis Smk. 32,429:05. Avustustarkoituksiin jäävästä summasta oli myös jo käytetty siihen tarkoitukseen Smk. 17,052:15, joten jällellä oli Smk. 25,376:90. Tämän summan päätti yllämainittu kokous jakaa siten, että 10,000 mkaa käytetään vangittujen ja poliittisen vainon alaisiksi joutuneiden legionalaisten avustamiseen; 10,000 mkaa legionalaisten perheiden avustamiseen Oulun I. pohj. vaalipiirin avustustoimikunnan välityksellä, ja Smk. 5,376:90 käytetään muiden, poliittisen vainon alaiseksi joutuneiden avustamiseen.

Valistustarkoituksia varten jällellä oleva summa päätettiin käytettäväksi tähän tarkoitukseen etupäässä Oulun läänin itä- ja pohjoisosien työläisten keskuudessa, siellä olevien sos.-dem. ja "sosialististen" piiritöimikuntain välityksellä. Tästä summasta on puolueoimikunta sittemmin päättänyt luovuttaa Kajaanin "sosialistiselle" piiritöimikunnalle 6,000 mkaa, ja jällelle jäävän Smk. 26,429:05 on se päättänyt jakaa siten, että Oulun I. sos.-dem. piiritöimikunnalle myönnetään 10,000 mkaa ja Oulun I. pohj. vaalip. "sosialistiselle" samoin 10,000 mkaa luentojen järjestämistä varten. Loppusumma Smk. 6,429:05 on päätetty käyttää luentokurssien järjestämiseksi Helsingissä työväenliikkeen toimihenkilöitä varten.

Avustustarkoituksiin varatusta summasta on myönnetty erinäisiä avustuksia sanottuihin tarkoituksiin.

Paikanvälitystoimi.

Sos.-dem. sanomalehtimiesten ja piirisihteerien kokouksessa huhtikuun 3 p:nä 1921 päätettiin kehoittaa puoluetolimikuntaa järjestämään paikanvälitystoimen, toimitsijain ja toimittajain välitystä varten puoluejärjestöille ja -lehdille. Puoluetolimikunta päättikin tällaisen paikanvälityksen järjestää puoluetolimiston yhteyteen. Kun siitä puoluelehdissä tiedoitettiin, ilmoittautui useita paikanhakijoita, pääasiassa kansliatöihin soveltuvia. Sellaisia ei kuitenkaan miltään taholta ole tiedusteltu, eikä sanottavammin muitakaan toimitsijoita eikä toimittajia. Ainoastaan 1 toimittajan, 1 piirisihteerin ja 1 luennoitsijan paikka on ilmoitettu avoimiksi, vaan niihin soveltuvia henkilöitä ei ole paikanhakijoissa ollut. Luennoitsijaksi tosin eräs hakija välitettiin, vaan hänkään ei toimeen ryhtynyt.

Tämä paikanvälitystoiminta näyttää siis jäävän merkityksettömäksi.

Työväen Sanomalehti-Osakeyhtiön ja puolueen väliset asiat.

Puoluetolimikunnan tehtävänä on m.m. ollut, saada T. S. O. Y:n ja puolueen väliset asiat järjestetyksi sille kannalle kuin puoluekokous ne järjestettäväksi vaati. Siinä tarkoituksessa oli lähetettävä puolueosastoille kiertokirje, jossa niitä kehoitettiin ryhtymään niihin toimenpiteisiin, joihin asia aihetta antaa. Ryhdyttiinkin toimiin yhtiön saamiseksi järjestöjen määräämisvallan alaiseksi. Järjestöt välitsivät edustajiaan ja lähettivät valtakirjojaan puoluetolimikunnalle, puolueen jäsenten käytettäväksi yhtiökokouksessa. Tulos oli, että yhtiön säännöt saatiin muutetuksi puolueemme etujen mukaisiksi.

Puolueen edustus Työväen Sivistysliitossa.

Työväen Sivistysliiton edustajistoon ovat puolueen vakinaisina edustajina kuuluneet V. Voionmaa, M. Ampuja, T. Tainio, J. Sundberg ja myöhemmin, puolueen jäsenluvun lisääntyessä, on vakinaiseksi jäseneksi tullut myös Hilda Seppälä. Varaedustajana on ollut J. E. Janatuinen, vaan marraskuulla 1921 valittiin lisä-varaedustajiksi J. Peräläinen, T. Järvinen, J. H. Vehkamäki ja K. Mäki.

Varojen hankkiminen puolueelle.

Puolueneuvoston syyskokous v. 1920 valtuutti puoluetolimikunnan ottamaan lainan, joko koti- tai ulkomailta. Kun eduskuntavaalien aika alkoi lähetä, ja samoin puoluekokouksen pitämisaika, jolloin tarvitaan

huomattavammin varoja, päätti puoluetoimikunta marraskuussa 1921 ryhtyä toimiin lainan hankkimiseksi ulkomailta, koska omasta maasta ei ollut toiveita sitä saada.

Tämän lainanhankkimuskysymyksen yhteydessä herätettiin myös ajatus kääntyä Amerikassa olevan toveri O. Tokoin puoleen ja pyytää häntä siellä toimimaan varojen hankkimiseksi puolueellemme, lahjoitusten muodossa. Päätettiin tiedustella toveri Tokoilta ryhtyisikö hän tätä puolueemme asiaa siellä ajamaan. Kun hän ilmoitti olevansa siihen suostuvainen, lähetti puoluetoimikunta hänelle valtakirjan, jolla hänet valtuutettiin ottamaan vastaan puolueelle mahdollisesti lahjoitettavia varoja ja toimimaan puolueen asiamiehenä Amerikassa. Samalla lähetettiin hänelle myös selostus puolueen asemasta, julaistavaksi Amerikassa ilmestyvässä "Raivaaja" lehdessä.

Ohjelmakomitean työt.

V. 1919 pidetyn puoluekokouksen asettamalla ohjelmakomitealla, joka sai tehtäväkseen valmistaa seuraavalle puoluekokoukselle ehdotukset tuotannonvälineitten yhteiskunnallistuttamis-, kunnallis- ja maatalousohjelmaksi, on ollut vaikeuksia tämän työn suorittamisessa pääasiassa sen takia, että komitea ei aluksi saanut itselleen sihteeriä, joka olisi tätä laajakäantoista työtä ryhtynyt tekemään, sillä kaikki siihen kykenevät puoluetoverit olivat kiinnitettyinä muihin tehtäviin. Vihdoin onnistui komitea saamaan sihteerikseen R. Itkosen, vaan kun hänenkin aikansa on eduskuntatöiden ja kunnallistoimiston asiain hoitamisen takia ollut varsin rajoitettu, ei työ ole voinut edistyä niin joutuisasti kuin olisi ollut toivottavaa. Ainoastaan maatalousohjelmaehdotus valmistui v:n 1921 loppupuolella, mutta muut ehdotukset eivät vielä sanotun vuoden loppuun mennessä ehtineet valmistua.

Kun puoluetoimikunta jo syksyllä mainittuna vuonna oli selvillä siitä, että kaikkia ohjelmaehdotuksia ei ennätetä saada valmiiksi ja puoluekokoukselle esitettäväksi jos kokous pidetään tammikuulla 1922, päätti toimikunta osaksi siitäkin syystä ehdottaa puolueeneuvostolle, että puoluekokous lykättäisiin maaliskuulle, jonka ehdotuksen puolueeneuvosto sitten hyväksyikin.

Tilasto kansalaissodan ja valkoisen terrorin uhreista.

V. 1919 pidetylle puoluekokoukselle esitetystä toimintakertomuksessa mainittiin, että yllämainitun tilaston keräys lopetetaan lokakuulla mainittuna vuonna. Mutta kun silloin oli tietoja saatu vasta 218 kunnasta, joten, kun Suomessa on 532 kuntaa, puuttui tiedot vielä 314 kunnasta,

joihin kuului m.m. maamme suurimmat kaupungit, niin jatkettiin tilaston keräystä vielä puoluekokouksen jälkeenkkin, ja on se jatkunut näihin asti.

Tilaston tekijä K. A. Jalava erkani tehtävästä vuoden 1919 lopulla, jonka jälkeen tilaston laatimista jatkoi muiden tehtäviensä ohella puoluesihteerin apulainen J. E. Janatuinen, kunnes heinäkuun alussa 1920 otettiin työtä jatkamaan Sv. Lehtonen.

Kuten marraskuulla 1920 pidetylle puolueuueuvoston kokoukselle esitettyssä kiertomuksessa mainittiin, on tämän tilaston saaminen ollut varsin vaikeata. Alussa olivat työläiset eri kunnissa arkoja keräämään tilastotietoja, sillä siinä saattoi joutua tekemisiin suojeluskuntalaisten y.m. valkoisten kanssa. Ja jos peläten ja vaivalla onnistuttiinkin tietoja saamaan kerätyksi, niin monessa tapauksessa joutuivat täytetyt kaavakkeet, kun ne oli pantu postiin puolue-toimikunnalle osoitettuina, matkalla hukkaan, todennäköisesti valkoisten toimesta. Näissä tapauksissa oli työ tehtävä uudestaan ja se vei aikaa. Muutenkin on tilastotietojen kerääminen käynyt hitaasti, sillä tottumattomuus tilastokaavakkeiden täyttämässä ja vaikeus saada kaikki tapaukset tarkoin tietoon hidastuttivat työtä. Sitäpaitsi ei kaikissa kunnissa ollut mitään järjestöjä, jotka olisivat tilaston keräystä järjestäneet. Kuten mainittu, puuttui tilastosta v:n 1919 lopulla vielä maamme suurimmat kaupungit, ja niistä näytti olevan perin vaikea saada tietoja. Kesällä 1920 saatiin Helsingissä toimineen Suomen Työläisten Avustuskomitean rekisteristä tietoja Helsingin kaupunkiin ja Helsingin pitäjään kuuluneista surmansa saaneista, ~~vain~~ ei kuitenkaan kaikista, sillä kaikkien surmansa saaneiden omaiset eivät olleet avustuskomitealle ilmoittautuneet eikä heillä kaikilla liene paikkakunnalla omaisia ollutkaan.

Nämä tiedot olivat kuitenkin täysin luotettavia, sillä avustuskomitea oli ne aikanaan kontrolloinut kotonakävijäin avulla. Lisäksi saatiin jonkun verran tietoja eri liittojen ja ammattiosastojen kautta, mutta todennäköisesti Helsingin tilastosta sittenkin puuttuu vielä huomattava määrä surmansa saaneita.

Turusta on saatu tietoja ainoastaan Metalliteollisuustyöntekijäin liiton hautausavustuskavakkeista, ja koskevat ne tiedot vain metallityöläisiä, jotka muodostavat vain pienen murto-osan surmansa saaneista turkulaisista työläisistä.

Tampereelta on sikäläinen sos.-dem. kunnallistoimikunta kerännyt tietoja, mutta vaikka niihin on lisätty vielä Metalliteollisuustyöntekijäin liiton kautta saadut tiedot, niin sittenkin on tilasto varsin puutteellinen.

Vipurista saadut tiedot koskevat vain järjestyneitä työläisiä, ja tuskin kaikki nekään surmansa saaneet, jotka ovat järjestöihin kuuluneet, ovat tulleet tilastoon, joten Vipuria koskeva tilasto siis on myös varsin vajanainen.

Samaa on sanottava Lahden ja Kuopion tilastoista.

Tätä kirjoitettaessa puuttuu tiedot kokonaan vielä 86 kunnasta, joiden joukossa tosin on sellaisia, joissa ei mitään tilastoon merkittävää liene tapahtunutkaan, mutta on myös sellaisia, joiden työläisasukkaista monet saivat surmansa. Niinpä puuttuu vielä tiedot eräistä kaupungeistakin, nimittäin Hämeenlinnasta, Lappenrannasta, Sortavalasta, Pietarsaaresta, Iisalmesta, Raahesta, Tornioista ja Marianhaminasta, joista ainakin neljän ensinmainitun työläisasukkaista on joku määrä surmansa saanut.

Maalaiskuntia, joista tiedot kokonaan puuttuvat, on sellaisia kuin Viipurin maalaiskunta, Karkku, Kiikka, Kiikoinen, Kullaa, Kokemäki, Noormarkku, Suodenniemi, Tyrvää, Asikkala, Jokioinen, Kalvola, Kihmoinen ja Rautu, joiden työläisasukkaita todennäköisesti menetti henkensä kansalaissodan yhteydessä.

Viime syyskuun 16 p:nä toimitetun yhteenlaskun mukaan sisältää tilasto murhattuja 6,046, valtiorikosoikeuksien tuomioiden perusteella te-loitettuja 109, vankiloissa kuolleita 8,244, vankiloista päästyään kuolleita 687, taisteluissa kaatuneita 3,141 ja sotaorpoja 16,528.

Työväen arkisto

on jatkanut toimintaansa entiseen tapaan, kooten ja säilyttäen koti- ja ulkomaista työväenliikettä koskevaa kirjallisuutta ja pitäen sitä halullisten käytettävänä. Luetteloon vietyjen painotuotteiden määrä, joka v. 1919 lopussa oli 14,007, oli v. 1921 lopussa 16,408. Tähän eivät sisälly pienemmät painotuotteet eivätkä käsikirjoitukset. Sanomalehtileikkausten lukumäärä, joka v. 1919 lopussa oli n. 5,000, tekee nykyään n. 9,000. Kirjallisuutta on osaksi ostettu, mutta enimmäkseen saatu ilmaiseksi. Niin ovat v. 1921 aikana Helsingissä, Turussa, Porissa, Oulussa ja Kotkassa olevat työväen kustannuslaitokset lahjoittaneet arkistolle painattamiaan painotuotteita, yhteensä 205 kpl., jota vastoin muita samantlaisia laitoksia ei ole, huomautuksista huolimatta, saatu täyttämään velvollisuuttaan arkistoa kohtan. Tukholman Työväen Arkiston kanssa on edelleen oltu vuorovaikutuksessa, jota paitsi muun muassa Framin kustannusyhtiö Tukholmassa, Norjan työväenpuolue, Amerikan Soc. Labour Party ja saksalainen kirjailija Engelbert Graf ovat lahjoittaneet arkistolle arvokkaita kirjoja ja kirjasia. Kotimaiset työväen valtiolliset, ammatilliset ja osuustoiminnalliset keskus- ja paikalliset järjestöt ovat edelleen lahjoittaneet julkaisujaan.

Arkistoa on vuosi vuodelta alettu ahkerammin käyttää; sekä lainausten että arkistossa käyntien lukumäärä on lisääntynyt.

Arkiston menojen peittäämiseksi on paitsi sos.-dem. puolueelta saatu avustusta, ja Långmanin rahaston voittovaroista sekä vuodelta 1920 myös Suomen Ammattijärjestöltä.

Työvään Sanomalehtien Tietotoimisto.

Tarkoituksella edistää, helpoittaa ja keskittää puoluelehdistömme uutis- y.m. ainehistohankintaa sekä vapauttaakseen maaseutukaupungeissa ilmestyvät puoluelehdet sos.-dem. puolueen vahingoittamistarkoituksessa perustetun "Työvään Uutistoimiston" käyttämisen tarpeesta päätti puoluetoimikunta joulukuussa 1919 perustaa Helsinkiin sos.-dem. puolueen ja sen sanomalehtien etua ja tarpeita silmälläpitäen työskentelevän Työvään Sanomalehtien Tietotoimiston, joka alkoi toimintansa jo tammikuun puolivälissä 1920.

Toimisto on hankkinut, välittänyt ja toimittanut sos.-dem. puolueelle sekä koti- että ulkomaan tapahtumia koskevia uutisia, selostuksia, julistuksia, suomennoksia, kirjeitä, artikkeleita y.m. puoluelehdissämme julaitavaksi soveltuvaa sekä teoreettisia että käytännöllisiä kysymyksiä valaisevaa ainehistoa.

Toimiston perustamiskustannukset ja juoksevat menot on suorittanut puoluetoimisto, missä myöskin toimiston koko talouspuoli hoidetaan. Toimiston aiheuttamien kustannusten peittämiseksi suorittavat sitä käyttävät puoluelehdet — eri lehtien avustustarpeen ja maksukyvyn mukaisesti tasoitetun — kuukautismaksun, joten toimistosta, sikäli kuin lehdet pystyvät sitoumuksensa suorittamaan, ei puoluetoimikunnalle aiheudu enemmän rahallista hyötyä kuin vahinkoakaan.

Alkuaan oli toimiston palveluksessa kolme toimittajaa, yksi konekirjoittajatar ja yksi asiapoika. Mutta kun eräiden lehtien talous ei kestänyt näin suuren henkilökunnan aiheuttamia kustannuksia ja kun useimmat lehdet laiminlöivät korvausosuksiensa aikanaan suorittamisen aina siinä määrin, että puoluetoimikunnan käteisvaroja oli lopulta tarkoitukseen kiinnitettynä n. 100,000 mk., päätti puoluetoimikunta lokakuussa 1921 toimiston lakkauttavaksi, jolleivät lehdet kiinteästi sitoudu täsmällisesti suorittamaan sen puoluetoimistolle aiheuttamia menoja. Keskeytystä toimiston toiminnassa ei kuitenkaan tapahtunut, sillä uusi sopimus, jonka mukaan toimiston henkilökunta 7. 11. 1921 supistettiin kahteen toimittajaan ja sen arvioidut menot jaettiin sopimusta tehdessä edustettuina olleiden 7 lehden yhteisesti suoritettaviksi, saatiin aikaan. Myöhemmin on toimiston käyttäjiksi yhtynyt kaksi puoluelehteä lisää.

Toimiston johtajana on koko ajan työskennellyt toimittaja Pekka Railo.

Kunnallistoimisto.

Toimitsijat. Toimiston hoitajana on edelleenkin toiminut Rieti Itkonen. Kun hänet valittiin puolueen ohjelmakomitean sihteeriksi vuoden 1920 lopulla, siirrettiin puoluesihteerin apulainen J. E. Janatuinen

Itkosen apulaiseksi kunnallistoimistoon ja on hän toistaiseksi yhä edelleenkin tässä toimessa.

Neuvontatoiminta. Toimintakauden kuluessa on toimisto vastannut kaikkiaan 246 kirjeelliseen neuvonpyyntöön. Neuvontakyselyt ovat yleensä koskeneet käytännöllistä kunnalliselämää sekä kunnallislakien ja verolakien tulkintaa. Lisäksi on toimiston puolesta tehty useita valituksia maaherranvirastoihin ja Korkeimpaan hallinto-oikeuteen sekä annettu neuvoja ja menettelyohjeita sos.-dem. valtuustoryhmille. Kaikkiaan on toimistoon saapunut 280 kirjettä ja kirjekorttia sekä lähetetty 391 kirjettä, 42 kirjekorttia ja 171 ristosidettä.

Luentotoiminta. Sosialidemokraattisen kunnallispoliittisen luentotoiminnan harjoittamiseen on koetettu kiinnittää mahdollisimman suurta huomiota. Niinpä on eri puolille maata järjestetty piiritoimikuntien ja Työväen Sivistysliiton myötävaikutuksella koko vaalipiirejä käsittäviä 3—4 päiväisiä kunnalliskursseja, joissa on luennoitu kunnallislacista, kunnallisverotuksesta, kuntain kiinteistöpolitiikasta, asutokysymyksestä, kunnallisosialismista, kunnallistiedon opiskelusta, kansakoululaitoksesta ja oppivelvollisuuslaista y.m. sekä pidetty käytännöllisiä harjoituksia, joissa on annettu opastusta keskuslautakunnan ja valtuuston tehtävissä y.m. Näitä varsinaisia kunnalliskursseja on järjestetty kaikkiaan 13. Niissä on toiminut opastajana ja luennoitsijana Itkonen 10:ssä ja Janatuinen 3:ssa. Varsinaisia osanottajia on näillä kursseilla ollut yhteensä 563 sekä iltasin yleisölle pidetyissä luentotilaisuuksissa noin 900 kuulijaa. Sitä paitsi on Itkonen pitänyt eri puolilla maata puoluejärjestöjen toimeenpanemissa luentotilaisuuksissa kunnallispolitiikasta 73 luentoa, joita on ollut kuulemassa yhteensä 2,070 henkilöä sekä Janatuinen 42 luentoa, kuulijoita 1,330.

Julkaisutoiminta. Kun kunnallislakien ensimmäinen painos tuli loppunumydyksi, julaistiin kirjasta toinen painos. Tästä painoksesta jätettiin kuitenkin pois kunnallisverotusta koskevat kohdat, koska parailaan oli tekeillä muutoksia kunnallisiin verolakeihin. Syyspuolella 1921 julaistiin Itkosen toimittamana "Työväen Kunnallinen Alkeisopas", joka sisältää neuvoja kunnallisesta vaalitoiminnasta sekä toiminnasta vaalien jälkeen. Kun kunnallinen verouudistus saatiin eduskunnassa hyväksytyksi viime vuoden loppupäivinä, ryhdyttiin heti toimenpiteisiin kunnallisten verolakien julkaisemiseksi R. Itkosen selityksillä varustamana. Sitäpaitsi on tekeillä laajanpuoleinen teos "Maalaiskuntain Kunnallisoppi", joka saataneen valmiiksi vuoden 1922 alkupuolella.

Tilastotyö. Vuosittain on kerätty tilastoa kunnallisvaalien tuloksista sekä julaistu ne puoluelehdissä. Sitä paitsi on kerätty myös tilastoa kuntain kielioloista, asukasluvusta, valtuutettujen luvusta j.n.e. Kun toistaiseksi hyvin useasta kunnasta ei ole saatu suoraan mitään tietoja, on tilaston kerääminen tuottanut osittain vaikeuksia, eikä sen vuoksi

ole myöskään tilastoa saatu niin tarkaksi ja täydelliseksi kuin olisi suotavata.

Puoluelehdistön palstoilla on myös kiinnitetty työväestön huomiota kunnalliselämään. Paitsi vuosittain julaistuja vaalijulistuksia ja lehdille lähetettyjä vaaliaineistoja, on varsinkin toimiston hoitaja R. Itkonen kirjoitellut useita artikkelisarjoja tärkeimmistä kunnallispoliittisista kysymyksistä.

Puoluetoimikunnan tilikertomus vuosilta 1919—21.

Vuoden 1919 puoluekokouksessa esitettiin tilinpäätökset vuosilta 1917—18. Aiempana julaistaan kolmen vuoden 1919—21, tilit ja tilintarkastajain niiden johdosta antamat lausunnot.

Voitto- ja tappiotili joulukuun 31 p. 1919.

Menot:

An	Kulunkitili	13,035 : 04
„	Palkkatili	40,371 : 60
„	Puoluekokouksen tili	49,707 : 73
„	Käyttövarojen tili	6,084 : 22
„	Poistojen tili	17,303 : 22
„	Kansainvälinen tili	9,301 : 34
„	Vaalirahaston tili	47,694 : 60
„	Avustustili	7,000 : —
„	Tilastokomitean tili	13,014 : 69
„	Puolueneuvoston tili	2,795 : 70
„	Kunnallistoimiston tili	12,229 : 91
„	Työväen Sivistysliiton tili	1,500 : —
„	Työväen Sihteeristön tili	562 : 50
„	Pääomatili	62,344 : 55
	Smk.	282,945 : 10

Tulot:

Per	Kirjatili	15,854 : 99
„	Vappumerkkien tili	22,879 : 64
„	Työväen Kalenterin tili	140,881 : 83
„	Korkotili	559 : 36
„	Kevättervehdyksen tili	19,601 : 63
„	Poistettujen saatavien tili	989 : —
„	Puolueverojen tili	82,178 : 65
	Smk.	282,945 : 10

Tasaustili joulukuun 31 p. 1919.

Varat:

An Kassatili	39,352 : 65
„ Pankkitili	113,058 : 99
„ Eri henkilöiden tili	123,577 : 01
„ Vieraiden velkakirjojen tili	88,663 : 64
„ Osakkeiden tili	71,430 : —
„ Kaluston tili	1 : —
„ Kirjatili	1 : —
„ Työväen Arkiston tili	4,500 : —
„ Kiinteimistön tili	16,705 : —
	<hr/>
	Smk. 457,289 : 29

Velat:

Per Eri henkilöiden tili	86,581 : 61
„ Puolueopiston tili	4,849 : 83
„ Aikakauslehden tili	6,000 : —
„ Työv. järjestöjen lainausrah. tili	39,160 : 30
„ Tilapäislainojen tili	21,000 : —
„ Puoluekokouksen tili	20,000 : —
„ Lahjoitusten tili	78,029 : 50
„ Oikeusavustusten tili	7,760 : 70
„ Asiamiesten tili	8,000 : —
„ Pääomatili	185,907 : 35
	<hr/>
	Smk. 457,289 : 29

Voitto- ja tappiotili joulukuun 31 p. 1920.

Menot:

An Puolueopiston tili	2,335 : 17
„ Aikakauslehden tili	48,281 : 89
„ Kansainvälinen tili	27,558 : 89
„ Kunnallistoimiston tili	24,676 : 25
„ Kulunkitili	9,134 : 64
„ Yleinen palkkatili	70,641 : 25
„ Kiinteimistön kulunkitili	843 : 60
„ Puolueneuvoston tili	13,210 : —
„ Avustusten tili	37,758 : 30
„ Käyttövarojen tili	25,545 : 64
„ Tilastokomitean tili	7,172 : 90
„ Ohjelmakomitean tili	3,833 : 34
„ Poistojen tili	47,799 : 23
„ Pääomatili	91,755 : 32
	<hr/>
	Smk. 410,546 : 42

Tulot:

Per Lahjoitusten tili	29 : 50
„ Yl. kustannustili	10,768 : 83
„ Poistettujen saatavien tili	8,091 : 04
„ Työväen Kalenterin tili	252,976 : 52
„ Puolueverojen tili	64,209 : 77
„ Kevättervehdyksen tili	6,800 : 25
„ Kurssiero tili	7,798 : 48
„ Vappumerkkien tili	53,933 : 74
„ Korkotili	5,938 : 29
	<hr/>
	Smk. 410,546 : 42
	<hr/>

Tasaustili joulukuun 31 p. 1920.*Varat:*

An Kassatili	64,158 : 25
„ Pankkitili	51,169 : 78
„ Eri henkilöiden tili	133,343 : 94
„ Vieraiden velkakirjojen tili	75,061 : 05
„ Kaluston tili	100 : —
„ Kiinteimistön tili	16,870 : 15
„ Yl. kustannustili	1 : —
„ Osakkeiden tili	62,860 : 80
„ Paperivaraston tili	10,000 : —
„ Saama vekselien tili	5,000 : —
	<hr/>
	Smk. 418,564 : 97
	<hr/>

Velat:

Per Eri henkilöiden tili	41,809 : 10
„ Työväenjärjestöjen lainausrah. tili	40,726 : 70
„ Oikeusavustustili	3,631 : 30
„ Asiamiesten tili	6,699 : 85
„ Valtiollisten vankien avustustili	640 : —
„ Kuolleiden yhdistysten tili	89 : 40
„ Muurmanin Leg. Sivistysrahaston tili	32,429 : 05
„ Muurmanin Leg. Avustusrahaston tili	9,500 : —
„ Valtiollisesti vainott. avustustili	5,376 : 90
„ Pääomatili	277,662 : 67
	<hr/>
	Smk. 418,564 : 97
	<hr/>

Tilintarkastuslausunto.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluetoimikunnan tilintarkastajina olemme tarkastaneet puoluetoimikunnan tilit vuosilta 1919 ja 1920, kuitenkin niin että allekirjoittanut Väinö Hupli ei ole ottanut

osaa vuoden 1919 tilien tarkastukseen. Toimittamassamme tarkastuksessa olemme havainneet:

- 1) että tänään laskemamme kassa oli kirjojen osoittaman kassajään-
nöksen mukainen;
- 2) että kirjanpito on hyvin ja huolellisesti hoidettu ja tilinpäätökset
oikeat;
- 3) että varastot eivät esiinny tilinpäätöksessä liian suuriksi arvioi-
tuina;
- 4) että puolueen hallussa olevat osakkeet ja muut arvokirjat ovat
oikein otetut tilinpäätökseen;
- 5) että palovakuutukset ovat riittävät;
- 6) että rahavarojen käytössä on noudatettu puoluekokouksen ja puo-
lueneuvoston päätöksiä ja silmällä pidetty puolueen etua; ja
- 7) että kustannustoimintaa on taidolla ja menestyksellä hoidettu.

Kaiken tämän johdosta ja tarkastuksessa muutoinkin saamamme kä-
sityksen perusteella ehdotamme, että vuoden 1919 ja 1920 tilinpäätökset
vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tilivapaus
mainituilta tilivuosilta.

Helsingissä, maaliskuun 26 päivänä 1921.

Väinö Huhti.

Eino Jalava.

A. Holme.

Voitto- ja tappiotili joulukuun 31 p. 1921.

Menot:

An Aikakauslehden tili	2,051: 40
„ Oikeusavustusten tili	4,232: 28
„ Kunnallistoimiston tili	45,147: 95
„ Kulunkitili	6,955: 33
„ Yleinen palkkatili	96,936: 75
„ Kiinteimistön kulunkitili	535: 25
„ Puolueneuvoston tili	10,466: 30
„ Avustusten tili	72,353: 75
„ Tilastokomitean tili	7: 80
„ Ohjelmakomitean tili	16,190: 25
„ Käyttövarojen tili	5,469: 15
„ Kansainvälinen tili	4,248: 16
„ Painatustöiden tili	10,484: 30
„ Agit. ja Matkakustannusten tili	27,306: 40
„ Poistojen tili	29,781: 05
„ Pääomatili	35,508: 57

Smk. 367,674: 69

Tulot:

Per Yl. Kustannustili	17,904: 10
„ Poistettujen saatavien tili	5,795: 90
„ Tietotoimiston tili	16,816: 32
„ Työväen Kalenterin tili	181,437: 14
„ Puolueverojen tili	41,645: 75
„ Kevättervehdyksen tili	14,799: 62
„ Kurssiero tili	999: —
„ Vappumerkkien tili	44,454: 08
„ Korkotili	9,322: 78
„ Kust. O/Y Kansanvallan voittovar. tili	9,500: —
„ Työv. Sanomal. O/Y:n lahjoitusrah. tili	25,000: —
	<hr/>
	Smk. 367,674: 69
	<hr/>

Tasaukutili joulukuun 31 p. 1921.*Varat:*

An Kassatili	53,479: 80
„ Pankkitili	21,704: 08
„ Kaluston tili	100: —
„ Työväen Arkiston tili	5,000: —
„ Kiinteimistön tili	16,870: 15
„ Yl. Kustannustili	16,225: —
„ Osakkeiden tili	63,235: 80
„ Paperivaraston tili	4,500: —
„ Eri henkilöiden tili	143,890: 37
„ Saama vekselien tili	8,000: —
„ Vier. velkakirjojen tili	248,461: 32
	<hr/>
	Smk. 581,466: 52
	<hr/>

Velat:

Per Työv. järjestöjen lainausrah. tili	42,355: 77
„ Puoluekokouksen tili	354: —
„ Asiamiesten tili	4,707: 38
„ Valtiollisten vankien avustustili	1,765: 45
„ Kuolleiden yhdistysten tili	89: 40
„ Muurmanin Leg. Sivistysrah. tili	15,429: 05
„ Muurmanin Leg. Avustusrah. tili	8,505: 57
„ Valtiollisesti vainott. avustustili	4,609: 90
„ Eri henkilöiden tili	125,232: 01
„ Venäjän hätäkärsivien avustustili	65,246: 75
„ Pääomatili	313,171: 24
	<hr/>
	Smk. 581,466: 52
	<hr/>

Tilintarkastuslausunto.

Olemme tänään tarkastaneet Suomen Sosialidemokraattisen puoluetöimikunnan tilit vuodelta 1921. Tarkastuksessa olemme havainneet:

- 1) että tänään laskemamme kassa Smk. 2,780:05 oli kirjojen osoittaman kassajäännöksen mukainen;
- 2) että kirjanpito oli hyvin ja huolellisesti hoidettu ja tilinpäätös oikea;
- 3) että kustannusvarasto vastaa tilinpäätökseen merkittyä arvoaan;
- 4) että osakkeet ja muut arvokirjat ovat oikein otetut tilinpäätökseen;
- 5) että palovakuutukset ovat riittävät;
- 6) että rahavarojen käytössä on noudatettu puoluekokouksen ja puolueuuvoston päätöksiä ja silmälläpidetty puolueen etua; ja
- 7) että kustannustoimintaa on jatkuvasti menestyksellä hoidettu.

Kaiken tämän johdosta ja tarkastuksessa muutoinkin saamamme käsityksen perusteella ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tilivapaus.

Helsingissä, 16 päivänä helmikuuta 1922.

Väinö Hupli.

Eino Jalava.

Artturi Aalto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvalta.

Johtokunta. Yhtiön johtokuntaan kuuluivat vuonna 1920 seuraavat henkilöt: T. Tainio puheenjohtajana, K. R. Heinonen toimitusjohtajana sekä muina vakinaisina jäseninä Lauri af Heurlin, Matti Paasivuori, Albin Airisto, Mikko Ampuja ja H. Ryömä, varajäseninä Paavo Raittinen, K. H. Wiik ja Aatu Halme. Ampujan erottua johtokunnasta toukokuun 31 päivänä valittiin hänen tilalleen yhtiökokouksessa 4 p:nä kesäkuuta Rieti Itkonen. Vuonna 1921 oli johtokunnan kokoonpano sama kuin edellisen vuoden lopulla paitsi, että erovuorossa olleen K. H. Wiikin tilalle valittiin yhtiökokouksessa 29 p:nä huhtikuuta varajäseneksi Väinö V. Salovaara. Toimitusjohtajana on koko toimintakauden ollut K. Heinonen. Viime vuoden lopulla pyysi Heinonen vapautusta toimestaan tammikuun 1 p:stä lukien siirtyäkseen toiselle toimialalle. Johtokunta suostui hänen eronpyyntöönsä ja päätti järjestää toimitus-

johtajan toimen siten, että konttoripäällikkö A. F. Jokinen toistaiseksi oman toimensa ohella hoitaa myös toimitusjohtajan tehtävät.

Vuosina 1920 ja 1921 on johtokunnalla ollut kaikkiaan 34 kokousta.

Tilintarkastajina olivat v. 1920 Erl. Aarnio ja Toivo Salmio sekä varalla Artturi Aalto ja T. E. Karhu sekä vuonna 1921 P. Väisänen ja T. Salmio vakinaisina ja varalla T. E. Karhu ja Erl. Aarnio.

Suomen Sosialidemokraatti. Yhtiön kustantamana on edelleen ilmestynyt puolueen pää-äänenkannattaja Suomen Sosialidemokraatti-lehti. Yhtiön johtokunta on valinnut lehden toimittajat, jättäen kuitenkin päätoimittajan toimen täyttämisen suorastaan puoluetoimikunnan huoleksi. Päätoimittajana on toiminut Hannes Ryömä. (Katso puoluetoimikunnan toimintakertomusta "S. Sosialidemokraatin" päätoimittaja ja toimitusneuvosto.)

Jotta pää-äänenkannattajan kanta ja toimitustapa vastaisi yleistä puolueen kantaa ja etua, asetti puoluetoimikunta tammikuussa 1920 tätä puolta lehdessä valvomaan toimitusneuvoston, joka on kokoontunut milloin sen jäsenet ovat katsoneet sen tarpeelliseksi. Sen toiminta on ollut sattuneiden virheiden ja puutteellisuuksien jälkiarvostelua, menettelytavan määräämistä erinäisissä tärkeissä hetken kysymyksissä ja toimitustavan suunnittelua. Toimituksen kanssa on myöskin ollut yhteisiä neuvotteluja.

Mitä tulee lehden kantaan ja menettelytapoihin, on siitä huomautettava seuraavaa: Itsestään selvää on, että pää-äänenkannattajan on yleispiirtein edustettava samaa kantaa, jolla puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmä erinäisissä kysymyksissä ovat, kuitenkaan loukkaamatta yleistä ohjetta nimimerkillään kirjoittavien puoluetoverien sananvapaudesta. Tältä pohjalta on tapahtunut lehden suhtautuminen eri hallituksiin, amnestiakysymykseen, eduskuntaryhmän erinäisiin toimenpiteisiin ja päätöksiin, y.m.s.

Toisaalta esiintyy päivän politiikassa erinäisiä kysymyksiä, joihin jokoisen sanomalehden on tapaus tapaukselta määrättävä kannanottonsa. Tällaisia tapauksia esiintyy tuon tuostakin, ennenkaikkea ulkopoliittisella alalla. Näissä pää-äänenkannattaja on, mikäli se on kulloinkin määrätyn kannan ottanut, noudattanut yhteistä menettelyä ulkomaisten sosialidemokraattisten lehtien kanssa. Tällä tavoin lehti esim. Puolan ja Venäjän välisessä sodassa asettui sille kannalle, että sota oli Puolan taholta imperialistisiin päämääriin tähtäävä hyökkäyssota Venäjää vastaan. Samalla tavalla on lehti vastustanut kaikkia Neuvosto-Venäjää vastaan tähdätyjä hyökkäyksiä ulkoapäin ja vaatinut, että Venäjän valtakunnan on saatava rauhassa jatkaa sisäisistä taloudellisista ja poliittisista tekijöistä riippuvaa kehitystään, mihin tulokseen se sitten päättyneekin. Mutta Neuvosto-Venäjän aseelliset hyökkäykset muiden

itsenäisten maiden, kuten esim. Georgian kimppuun on lehti tuominut. Suomen ja Venäjän välisten suhteiden järjestelyssä on lehti vaatinut rauhan ja yhteisymmärryksen politiikkaa. Tämä ei kuitenkaan luonnollisesti ole saanut vaikuttaa sitä, että olisi oltu arvostelematta Venäjällä hallituspuolueena esiintyvän kommunistipuolueen ylläpitämää, sosialistisena järjestelmänä epäonnistumaan tuomittua järjestelmää. Neuvosto-Venäjän oloista kirjoitettaessa on lehdessä nojaututtu venäläisistä virallisista lehdistä saatuihin tietoihin, ulkomailla ilmestyviin venäläisiin sosialidemokraattisiin lehtiin, Venäjällä matkustaneiden ulkomaisten sosialidemokraattien matkakertomuksiin ja lisäksi oman puolueen Venäjällä käyneiden tai asuneiden jäsenten kuvauksiin sekä ennenkaikkea sosialidemokraattisten teoreetikkojen, m.m. Kautskyn ja Otto Bauerin teoreetisiin kysymyksen käsittelyihin.

Sisäpolitiikassa on täytynyt taistella kahdella rintamalla: Toisella puolella porvarilliset puolueet ja hallitukset sekä niiden tukemat työväenluokalle vihamieliset laitokset, kuten suojeluskunnat ja valtiollinen poliisi. Pää-äänenkannattajan on yhteisessä rintamassa muiden puoluelehtien ja puolue-elinten kanssa hyvin usein tarvinnut antaa ankaria arvosteluja niistä kansalaisoikeuksien ja muiden perustuslailla taattujen yleisten oikeuksien loukkauksista työväenluokan jäseniin nähden, joista varsinkin ovat joutuneet kärsimään kommunistisen puolueen jäsenet, tosin kyllä useinkin itse suoranaisesti provosoituaan nämä loukkaukset. Samaten on pää-äänenkannattaja taistellut kaikkea muutakin valtiollisella ja taloudellisella alalla esiintynyttä taantumusta ja sortoa vastaan, koettaen kasvattaa työväenluokan jäsenissä luokkahenkeä ja itseluottamusta, joskin samalla vastustaen väärän ja liiallisen, olojen todellisuutta vastaamattoman itsetunnon kehittymistä.

Toisella puolella taas ovat olleet kommunistit, jotka ovat käyttäneet valhetta ja parjausta mittaamattomassa määrässä sosialidemokraattista puoluetta ja sen sanomalehdistöä vastaan sen johdosta, etteivät nämä ole yhtyneet noudattamaan kommunistien työväenluokan luokkataistelulle turmiollisia menettelytapoja, vaan ovat luonnollisesti toimineet sosialidemokraattisten periaatteiden pohjalla. Pää-äänenkannattaja, joka kommunistien taholta on aina ollut pahimman tulen esineenä, on koettanut parhaansa mukaan selittää työväenluokalle sosialidemokraattisten ja kommunististen periaatteiden ja menettelytapojen eroa. Taistelussa kommunisteja vastaan on toisinaan näyttänyt olevan tarpeen käyttää voimakkaampaakin kieltä, mutta pyrkimyksenä on ollut noudattaa vakavaa ja arvokasta esiintymistä, niin että, mikäli siitä mahdollisesti on poikkeusta sattunut, se on katsottava johtuneen hetkellisestä taistelun kiivaudesta. Tärkeänä osana taistelussa kommunisteja vastaan on ollut ammatillisesti järjestyneen työväen valistaminen, jotta sen keskuuteen muodostuisi jälleen sellainen enemmistö, joka palauttaisi entiset hyvät

suhteet Ammattijärjestön ja Sosialidemokraattisen puolueen välille ja joka yleensä kykenisi johtamaan ammatillista liikettä enemmän työväenluokan luokkataistelua edistävässä hengessä kuin sen nykyinen kommunistinen johto. Siitä, että käsitteet työväenluokan ja ennenkaikkea sosialidemokraattisen puolueen sanomalehdistön keskuudessa ovat kommunistiseen liikkeeseen nähden sitten viime puoluekokouksen ratkaisevasti selvenneet, lienee osa sen johdonmukaisen ja sitkeän työn ansiota, jota pää-äänenkannattaja perustamisestaan alkaen on tehnyt.

Painokanne-juttuja ei ole osattu kokonaan välttää. Puoluekokouksen jälkeen on pää-äänenkannattajan osalle joutunut kaksi uutta painokanetta, toinen puhtaasti yksityinen, toinen puolivirallinen, ohranapäällikkö Holmströmin nostama kunnianloukkausasia. Kummastakin asiasta on kuitenkin selvitty rahasakoilla, joskin korkeilla. Tapahtumat kehoittavat suurempaan varovaisuuteen vastaisuudessa, joskaan ne eivät liene milloinkaan vältettävissä sen vuoksi, että yhteiskunnallista mätää puhdistuessa joutuu pakostakin paljastelemaan varsin arkaluontoisia asioita. Sosialidemokraattisten lehtien toimintaa vaikeuttaa tässä suhteessa vielä erikoisesti se, että sillä on vastassaan vihamielinen tuomarikunta alimmista oikeusasteista ylimpiin asti.

Arbetsbladet. Lehden päätoimittaja Leo Hildén erosi toimestaan elokuun 18 p:nä 1920, jolloin hänen tilalleen valittiin K. H. Wiik, joka oli tässä toimessa 1 päivään huhtikuuta 1921. Sen jälkeen ovat lehden vastaavina toimittajina olleet J. W. Stolt marraskuun 1 päivään saakka ja siitä lähtien Julius Sundberg. Muina toimittajina ovat olleet huhtikuun 1 päivästä 1921 lähtien kansakoulunopettaja L. Johansson ja fil. maisteri Arvid Ahlroth, joista edellinen on toiminut toimitussihteerinä.

V. 1919 oli lehden tuottama tappio 14,532: 18 ja v. 1920 56,952: 61.

Helmikuussa 1921 päätti johtokunta laajentaa lehden kolme kertaa viikossa ilmestyväksi ja tämän päätöksen mukaisesti on lehti sittemmin huhtikuun alusta alkaen ilmestynyt kolmasti viikossa.

Kustannustoiminta. Yhtiön kustantamana ilmestyi v. 1920 lopulla Kautskyn kirja "Kommunismi ja terrorismi" Erl. Aarnion suomentamana. Kunnallislakien tultua loppuunmyydyksi v. 1920 lopulla, otettiin kirjasta uusi lisätty painos. Lisäksi on johtokunta päättänyt kustantaa seuraavat teokset: Ostwaldin "Monistisia sunnuntaisaarnoja", Otto Bauerin "Bolshevismi ja sosialidemokratia" sekä "Tie sosialismiin". Sitä paitsi on lunastettu Antti Vahterilta käsikirjoitus Kautskyn kirjaan "Internationalen menneisyys ja tulevaisuus."

Tiliasema joulukuun 31 päivänä 1919.

Varat:

Rahaa kassassa		24,283 : 32
<i>S. Sosialidemokraatin tili:</i>		
Saatavat tilauksista	88,961 : 30	
Saatavat ilmoituksista	165,786 : 57	
Tavaravarasto	<u>94,111 : 75</u>	348,859 : 62
<i>Arbetarbladetin tili:</i>		
Saatavat tilauksista ja ilmoituksista		3,611 : 40
<i>Henkilötili:</i>		
Saatavat eri henkilöiltä		43,218 : 76
<i>Kalustotili:</i>		
Kaluston arvo		100 : —
<i>Arvopaperitili:</i>		
Osakkeita		150 : —
		<u>Smk. 420,223 : 10</u>

Velat:

<i>S. Sosialidemokraatin tili:</i>		
Vuoden 1920 tilausmaksuja	127,002 : 40	
Velat tilauksista asiamiehille	7,702 : 92	
Velat ilmoituksista	<u>2,703 : 11</u>	137,408 : 43
<i>Arbetarbladetin tili:</i>		
Vuoden 1920 tilausmaksuja		208 : 30
<i>Henkilötili:</i>		
Tilivelkoja eri henkilöille		140,334 : 35
<i>Kulunkitili:</i>		
Maksamattomia veroja y.m.		20,000 : —
Osakepääoma		50,000 : —
Vuoden 1918 ylijäämä	16,089 : 87	
Vuoden 1919 ylijäämä	<u>56,182 : 15</u>	72,272 : 02
		<u>Smk. 420,223 : 10</u>

Voitto- ja tappiotili.

Debet:

Arbetarbladetin tili	14,532 : 18	
Kulunkitili	61,360 : 44	
Kalustotili	12,822 : —	
Arvopaperitili	<u>2,050 : —</u>	90,764 : 62
Vuoden 1919 voitto		56,182 : 15
		<u>Smk. 146,946 : 77</u>

Kredit:

Suomen Sosialidemokraatti	143,694: 87	
Kirjainkustannustili	3,251; 90	146,946: 77
	Smk. 146,946: 77	

Tiliasema joulukuun 31 päivänä 1920.

Varat:

Rahaa kassassa		16,982: 50
<i>S. Sosialidemokraatin tili:</i>		
Saatavat tilauksista	53,529: 14	
Saatavat ilmoituksista	62,549: 26	
Tavaravarastoa	187,615: 50	303,693: 90
<i>Arbetsbladets tili:</i>		
Saatavat tilauksista ja ilmoituksista		5,998: 08
<i>Henkilötili:</i>		
Saatava eri henkilöiltä		5,892: 05
<i>Kalustotili:</i>		
Kaluston arvo		100: —
<i>Arvopaperitili:</i>		
Osakkeita		150: —
	Smk. 332,816: 53	

Velat:

<i>S. Sosialidemokraatin tili:</i>		
Vuoden 1921 tilausmaksuja	112,749: 25	
Ilmoitusvelkoja	6,058: 30	
Osotteiden latomisesta	4,382: 10	123,189: 65
<i>Henkilötili:</i>		
Velkoja eri henkilöille		6,333: 37
<i>Kulunkitili:</i>		
Maksamattomia veroja, vakuutuksia y.m.		8,557: 25
<i>Osakepääoma:</i>		
Sisäänmaksettu pääoma	50,000: —	
Vararahasto	50,400: —	
Johtokunnan käyttövaroja	18,000: —	118,400: —
Vuoden 1919 ylijäämä	872: 02	
Vuoden 1920 ylijäämä	75,464: 24	76,336: 26
	Smk. 332,816: 53	

Voitto- ja tappiotili.

Debet:

Arbetsbladets tili	56,952: 61	
Kulunkitili	51,087: 14	
Kirjainkustannusten tili	398: 50	
Kalustotili	12,945: —	121,383: 25
Vuoden 1920 voitto		75,464: 24
		<hr/> <hr/>
	Smk.	196,847: 49

Kredit:

S. Sosialidemokraatin tili		196,847: 49
		<hr/> <hr/>
	Smk.	196,847: 49

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toiminnasta vuosien 1920 ja 1921 valtiopäivillä.

Eduskunnan 18. 3. 1920 kokoontuessa vuoden 1920 valtiopäiville ei poliittinen tilanne maassamme näyttänyt erittäin lupaavalta. Edellisen vuoden valtiopäivien alussa muodostettu keskustahallitus oli sitä kohdanneen vastustuksen ja sisäisen rikkiäisyytensä vuoksi hajonnut ja luopunut samojen valtiopäivien päättyessä, ja oli eduskunnalla nyt vastassaan pari päivää ennen eduskunnan kokoontumista muodostettu Erich-Ingmanin kokoomushallitus, jonka ohjelma ja kokoonpano antoi sen käsityksen, että työväestön elinkysymysten ja vaatimusten ajaminen ja edistäminen tulisi lähiaikoina kohtaamaan mitä ankarinta vastarintaa sekä hallituksen että sen johtaman porvarillisen eduskuntakokoomuksen taholta.

Sos.-dem. ryhmän toiminnan suunnitteluun ja järjestelyyn eivät nämä taantumusta ennustavat seikat tietenkään suoranaisesti vaikuttaneet, vaan päätti ryhmä edelleenkin johdonmukaisesti työskennellä 1919 vuoden valtiopäivien alussa hyväksymänsä toimintaohjelman y.m. työväestön parasta tarkoittavien ehdotusten toteuttamiseksi. Voimistuneen taantumuksen välillinen vaikutus ryhmän toiminnan tuloksiin on kuitenkin ilmeinen ja niitä arvosteltaessa huomioonotettava.

Viitaten ryhmän toiminnasta v:n 1919 valtiopäivillä julaistuun laajempaan kertomukseen, johon sisältyy myöskin yllämainittu toimintaohjelma, tahdomme lyhyenä yleiskatsauksena ryhmän toiminnasta vuosien 1920 ja 1921 valtiopäivillä esittää seuraavaa:

Armahduskysymys.

Kun 17. 12. 1919 hyväksytyn ja 30. 1. 1920 vahvistetun armahduslain lopullinen voimaansaattaminen ja tulkitseminen jäi Erichin hallituksen huoleksi, oli selvää, että sen merkitys supistui arvioituakin pienemmäksi.

Ja arvioitunakin oli se ollut vain viittaväli siitä tiestä, jonka päähän ryhmän oli pyrittävä.

Viipymättä tehtiinkin asiassa uusi eduskuntaesitys, jota kuitenkin — porvarillisten ryhmien yksimielisen vastustuksen vuoksi — ei millään keinoin ja ponnistuksin saatu käsittelynalaiseksi. Rauhansopimuksen yhteydessä edistyi kysymys tosin huomattavasti, mutta kun hallitus — useista enemmän tai vähemmän venyvistä lupauksistaan huolimatta — ei antanut eduskunnalle amnestiaesitystä, yritti ryhmä, puolueuseuvoston sille antamien ohjeiden mukaisesti, jarruttamalla pakottaa hallituksen myötsämielisemmäksi asiaa kohtaan.

Tämän jarrutuskokeen kaikille tunnetulla tavalla päättyminen on valitsijaimme keskuudessa herättänyt osaksi ihmettelyä osaksi paheksuistakin. Lienee senvuoksi syytä mainita, ettei siihen ryhdyttäessäkään uskottu sen kautta aikaansaattavan muuta kuin että ryhmä olisi siten tilaisuudessa voimakkaalla tavalla kiinnittämään hallituksen ja vallassa-olevien ryhmien huomiota armahduskysymykseen ja osoittamaan, kuinka tärkeätä sen suotuisa ratkaisu oli maan sisäisen rauhallisuuden ja yleisedunkin kannalta. Viimeiseen mahdollisuuteen saakka jatkettuna olisi jarrutus todennäköisesti päättynyt nyt tapahtunutta huonommin, s.o.: joko nolosti keskeytyen ryhmän voimattomuuden vuoksi jatkaa keskustelua tai päättyen porvariston parlamenttariseen vallankaappaukseen, jonka seuraukset olisivat voineet olla hyvinkin tuhoisat työväelle.

Kun Erichin hallitus vielä v:n 1921 alussakin viivytti armahdusesityksen antamista, keskitti ryhmä toimintansa hallituksen kaaatamiseen v:n 1921 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Pääasiassa tämän toiminnan tuloksena kukistuikin Erichin hallitus 8. 3. 1921.

Eduskunnan huhtikuussa kokoontuessa v:n 1921 valtiopäiville saatiin sitten Vennolan keskustahallituksen armahduslakiesitys, joka kuitenkin osoittautui sos.-dem. ryhmän vaatimuksia vastaamattomaksi. Eikä ryhmän onnistunut eduskunnassakaan saada siihen huomattavampia parannuksia. Mutta huomioonottaen, että paremmankaan aikaansaamisesta ei ollut mitään toiveita ja että tämänkin ehdotuksen mukaan oli määrä heti vapautua yli 200 valtorikosvankia, samalla kun se palautti täydet kansalaisoikeudet yli 60,000:lle ennen lain voimaantulusta ehdonalaisuuteen tuomitulle tai vapautetulle, joista noin 23,000 oli vielä kokonaan vailla yleisiä kansalaisoikeuksia, loppujen ollessa ehdollisesti kansalaisluottamusta nauttavia, ja lisäksi sisälsi lupauksen — hallituksen ilmoituksen mukaan aluksi n. 300 henkeen ulottuvasta — yksityisluontoisesta armahduksesta ja yksityisluontoisista rikoksista tuomittujen asian saattamisesta huolellisen tarkistuksen alaiseksi, katsoi ryhmä velvollisuudekseen lopullisessa äänestyksessä myötävaikuttaa lakiehdotuksen hyväksymiseen.

Heikentääkseen oikeistoporvariensa vasta-agitatsionia järjesti hallitus lupautensa toteuttamisen osaksi siten, että n. 175 vankia vapautettiin

jo ennen lain voimaanastumista hallinnollisella toimenpiteellä aikaisempiin armahduslakeihin viitaten, ja pääsivät nämä vapautetut armahduslain voimaanastuttua täysiin kansalaisoikeuksiinsa. Lain voimaanastuttua sujui sitävastoin sen toteuttaminen ja hallituksen lupauksen lunastaminen perin hitaasti ja jäi keskeneräiseksi aina siihen saakka, kunnes sos.-dem. ryhmä 25. 10. 21 teki siitä eduskunnassa julkisen välikysymyksen hallitukselle.

Vastatessaan tähän välikysymykseen hallitus ilmoitti käsitelleensä ja puoltavansa kaikkien muiden jällelläolevien, yksinomaan poliittisista syistä tuomittujen valtiorikosvankien pikaista yksityisluontoista vapauttamista, paitsi viiden, joiden vapauttamisesta hallitus ei sillä kertaa halunnut lausua mitään. Lisäksi luvattiin jälleen kaikkien muidenkin kansalaisodan johdosta tuomittujen asiat ottaa uuden perusteellisen tarkistuksen alaiseksi ja vapauttaa m.m. kaikki ne, joiden oli katsottu kärsineen loppuun n.s. yksityisluontoisesta rikoksesta langetetun osan yhteisestä tuomiostaan.

Näihin vakuutuksiin katsoi sos.-dem. ryhmä olevansa pakotettu sillä kertaa tyytymään, ja onkin hallitus silloin antamansa lupaukset yleensä täyttänyt, joskin niiden toteuttaminen — oikeiston kiihkoisen vastustuksen ja hallituksen velttouden vuoksi — on edistynyt sietämättömän hitaasti.

Armahduskysymystä kokonaisuudessaan ei kuitenkaan vielä ole saattettu lopulliseen ratkaisuunsa. Valtiorikosoikeuksien ja hallinnollisen mielivallan uhreina viruu vankiloissa edelleen useita satoja kansalaisodan johdosta tuomittuja työläisiä, osaksi oikeustajuntaamme vastamattomalla tavalla "yksityisrikollisiksi" leimattuina, osaksi ehdonalaisen vapautensa aiheettomasti menettäneinä. Kaikkein näiden laillisiin oikeuksiinsa saattaminen ja täysien kansalaisoikeuksien palauttaminen niitä vielä vailla oleville armahdetuille on edelleen oleva yksi sos.-dem. ryhmän päätehtäviä.

Tarton rauhansopimuksen aikaansaaminen ja turvaaminen.

Yleismaailmallisen tilanteen kehittymisen ja sos.-dem. työväestön ja eduskuntaryhmän jatkuvan painostuksen pakoittamana, täytyi Erich-Ingmanilaisen hallituksen vihdoinkin keväällä 1920 ryhtyä rauhanneuvotteluihin Venäjän neuvostohallituksen kanssa. Vakuutettuna siitä, että rauhan teko yleensä ja etenkin molempien sopimuspuolia kohtuudella tyydyttävän rauhansopimuksen aikaansaaminen silloisissa olosuhteissa oli mahdollinen vain molempia äärimmäisyyksiä tasoittavan ja sovittavan välityksen kautta, piti sos.-dem. ryhmä suotavana edustajainsa mukanaolon kysymystä järjestettäessä. Samalla ryhmä — yhteisymmärryksessä sos.-dem. puoluetoimikunnan kannassa — määritteli ne rauhansopimuksen yleiset perusteet, joita sen edustajain tuli rauhansopimuksen pohjaksi ehdottaa ja joiden mukaisesti 11. 10. 20 Tartossa hyväksytty rauhan-

sopimus pääkohdissaan lopullisesti laadittiinkin. Ryhmän edustajina rauhanvaltuuskunnassa olivat V. Tanner ja V. Voionmaa.

Tarton rauhansopimuksen ratifioimisen yhteydessä jätti hallitus eduskunnalle myöskin ehdotuksensa n.s. *rajaseutulaisiksi*. Kun oli syytä olettaa, että hallitus ja rajaseutuviranomaiset tulisivat käyttämään tätä lakia myöskin vahingoittaaakseen ja estääkseen rajaseudun työväenjärjestöjen toimintaa, vaati sos.-dem. ryhmä lakiehdotuksen muuttamista muotoon, joka ei olisi jättänyt mahdollisuutta sen mielivaltaiselle tulkinnalle. Kun tätä vaatimusta ei hyväksytty, äänesti ryhmä lakiehdotuksen kumoon. Hallitus antoi kuitenkin uuden esityksen, asettaen samalla, kuvaa-vasti kyllä, sen hyväksymisen rauhansopimuksen voimaansaattamisen ehdoksi. Turvatakseen rauhansopimuksen voimaansaattamista ja huomioottaen, että lakiehdotus lopullisessa muodossaan oikeutti viranomaiset ryhtymään poikkeuksellisiin toimenpiteisiin yksinomaan "tavarain tuonnin ja viennin säännöstelemiseksi ja rajoittamiseksi rajaseudulla sotatilan päätyttyä" ja että se tulisi olemaan voimassa vain yhden vuoden, päätti ryhmän enemmistö lopullisessa äänestyksessä kannattaa sen hyväksymistä.

Rauhansopimuksen voimaanastumisen jälkeenkin on ryhmä useita kertoja ollut pakoitettu painostamaan hallitusta ja porvarillisia eduskuntaryhmiä sodanvaaran poistamiseksi Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä. Painostuksessaan on ryhmä koko ajan lähtenyt siitä periaatteesta, että niin Suomen kuin Venäjänkin hallituksen tulee pyrkiä vilpittömästi ja täsmällisesti täyttämään kaikki Tarton rauhansopimuksen vaatimukset. Tätä periaatetta ja sodanvaaran poistamista silmälläpitäen teki ryhmä — sitä ennen ulkoasiainvaliokunnan välityksellä hallitusta painostettuaan — myöskin 20. 12. 21 eduskunnalle välikysymyksen hallituksen suhtautumisesta Itä-Karjalan sotatapahtumiin ja niiden yhteydessä esiintyvään sotakiihoitukseen ja Tarton rauhansopimuksen rikkomuksiin. Nämä ryhmän toimenpiteet ovat epäilemättä ratkaisevasti vaikuttaneet rauhantilan säilymiseen, auttaen ja pakoittaen hallitusta toistaiseksi esiintymään päättäväisemmin oikeiston sotakiihoitusta ja sotapuuhia vastaan kuin muuten olisi tapahtunut.

Työttömyyden ja sen aiheuttaman kurjuuden

torjumiseksi ja lieventämiseksi on ryhmä lähetystön kautta useita kertoja kääntynyt hallituksen puoleen ja tehnyt lukuisia aloitteita eduskunnassa, joskin niiden käytännölliset tulokset supistuvat pääasiassa valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä työttömyyden torjumista silmälläpitäen hyväksytyihin uusiin ja korotettuihin työmääräroihin.

Huhtikuussa 1920 hyväksytyllä ja 8. 5. 20 vahvistetulla lailla koroitettiin valtion varoista työväenjärjestöjen *työttömyyskassolle* maksettava apuraha 3:sta 10 markkaan päivää ja henkeä kohti. Vuoden 1921 meno-

arvioon saatiin työmäärärahoja yhteensä noin 400 milj. mk. ja saman vuoden lisämenoarvioon 21 milj. mk. Ryhmän taholta tehty ehdotus 25 milj. mk:n myöntämisestä erikoisen työttömyysrahaston järjestämiseksi sekä ed. Halmeen y.m. anomusehdotus 75 milj. mk. myöntämisestä jaettavaksi kunnille korottomina lainoina ja suoranaisin avustuksina työttömyyden torjumiseksi, tulivat sen sijaan hyljättyiksi. V:n 1922 menoarvioon hyväksyttiin työmäärärahoja yhteensä n. 330 milj. mk. joiden lisäksi tulee viime vuonna käyttämättä jääneitä työmäärärahoja n. 80 milj., joten hallituksen käytettävänä tämän vuoden aikana teetettäviin valtion töihin on yhteensä n. 410 milj. mk. Lisäksi on sos.-dem. ryhmän päätöksen mukaisesti tehty anomusehdotus erinäisten työmäärärahojen korottamisesta yhteensä 15 milj. mk:alla ja 40 milj. mk:an myöntämisestä jaettavaksi halpakorkoisina lainoina vähävaraisille kunnille työttömyyden torjumiseksi. Tämän aloitteen johdosta ei eduskunta vielä tätä kirjoitettaessa ole päätöstään tehnyt.

Edelleen on ryhmä pyrkinyt torjumaan työttömyyttä vaatimalla ja kiirehtimällä passipakon ja etenkin ehdonalaisten ulkomaille, varsinkin Venäjälle, siirtymistä ehkäisevien kieltojen poistamista ja kauppasuhteiden alkamista Venäjän kanssa. Viimeksi mainitussa kysymyksessä teki ryhmä huhtikuussa 1921 myöskin julkisen välikysymyksen hallitukselle.

Leskien ja punaorpojen

kohtaloa lieventääkseen on ryhmä johdonmukaisesti toiminut vuoden 1919 valtiopäivillä alottamaansa suuntaan. Eläkkeen saamiseksi punaisille sotaesikille ja orvoille tehty anomusehdotus tuli kuitenkin hylätyksi ja samasta asiasta tehtyä eduskuntaesitystä ei ole saatu lopullisen käsittelyn alaiseksi. Punaisten leskien ja orpojen väliaikaiseksi huoltamiseksi on sen sijaan menoarvioiden yhteydessä saatu hyväksytyksi: v:lle 1920 7 milj. sekä vuosille 1921 ja 1922 kullekin 8 milj. mk., ollen määräraha kahtena viimeksi mainittuna vuotena arviomääräraha, jota hallitus tarpeentullen voi ylittää. Tietoisena tämän avustuksen riittämättömyydestä ja väliaikaisuudesta tulee ryhmä edelleenkin toimimaan aikaansaadakseen punaistenkin sotaorpojen ja leskien toimeentulon turvaavan eläkelain.

Muita ratkaistuja käsittelyalalaisina olleita tärkeimpiä kysymyksiä.

15/4 1920 vahvistetun *oppivelvollisuuslain* sekä siihen liittyvän kansakoululaitoksen kustannuksia koskevan lain tyydyttävään ratkaisuun saattaminen on yksi vuoden 1920 valtiopäivien huomattavimpia saavutuksia. Tämän lain suurimerkityksellinen vaikutus tulee kuitenkin selvemmin näkyviin vasta vähitellen ja rinnan työväen vaikutusvallan kuntien asiainhoitoon lisääntymisen kanssa.

Jo v:n 1919 valtiopäivillä saatiin tynkäeduskunnan tekemät *kunnallis-*

lakien huononnukset suurelta osaltaan kumotuiksi. Sen jälkeen on päähuomio tällä alalla kiinnitetty *kunnallisiin verolakeihin*. V:n 1920 valtiopäiville jätettiin ryhmän taholta eduskuntaesitys kunnallisten verolakien muuttamisesta niin, että kunnallinen veroitus muuttuisi asteettain nousevaksi ja että tulot alle 10,000 markan kaupungissa ja alle 8,000 mkan maalla, olisivat verovapaat. Asianomainen valiokunta hylkäsi ehdotuksen asteettain nousevasta verosta, mutta ehdotti jonkinlaista pientä verovapautta pienimmille tuloille. Tämäkään ehdotus ei eduskunnassa tullut hyväksytyksi, vaan äänestivät porvarit sen yli vaalien.

Vuoden 1921 aikana asetti hallitus erikoisen valtion verokomitean johon kutsuttiin myöskin 4 sosialidemokraattia. Tämän komitean mietinnön perusteella antoi hallitus sittemmin eduskunnalle esityksen, joka johti vuoden 1922 alussa voimaansaatettuun ja kaikille tunnettuun kunnallisten verolakien muutokseen.

Vuokramiehen hädältä turvaamisesta ja itsenäistymistä edistäviä lakeja tai lainmuutoksia on vuosien 1920—1931 valtiopäivillä saatu hyväksytyiksi useampia. Niistä mainittakoon: vuokra-alueiden lunastamisesta 5/10 1918 annetun ja 10/6 1919 muutetun lain 11/6 1920 vahvistetulla tavalla muuttaminen; laki papiston ja lukkarien virkataloihin kuuluvien torppa- ja mäkitupa-alueiden lunastamisesta; laki sotilas- ja siviilivirkatalojen torppien ja mäkitupa-alueiden lunastamisesta sekä kantatilojen vuokralleantamisesta; laki vuokramiehen turvaamisesta hädältä lunastusmenettelyn kestäessä sekä vuokrasuhteen jatkamisesta v:n 1922 maaliskuun 14 päivään ja metsänhakkuun rauhottamisesta tiloilla, joilla on lunastettavia vuokra-alueita; laki kalastajatorppien taannehtivan vuokrasuhteen jatkamisesta vuoteen 1925 sekä laki vuokramiehen turvaamisesta hädältä taajaväkisiksi yhdyskunniksi julistetuilla alueilla.

Kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloja säännöstelevään lakiin, johon jo v. 1920 oli hallituksen esityksen mukaisesti ja sos.-dem. ryhmän vastustuksesta huolimatta hyväksytty eräitä huononnuksia, joista huomattavin oli maito- ja leipäkauppojen aukioloajan sunnuntaisin pidentäminen yhdellä tunnilla, hyväksyttiin jälleen 8/2 1922 eräitä huomattavia muutoksia. Näiden joukossa oli, maalaisliittolaisten vaatimuksesta — sos.-dem. ryhmän päättävästä vastustuksesta huolimatta lakiehdotukseen otettu — säännös, jonka kautta maalla olevien kauppaliikkeiden aukioloaika jatkettiin yhdellä tunnilla päivässä. Vaikkakin ryhmä oli tietoinen siitä, että tämä muutos, joskaan se ei periaatteessa eikä muodollisesti muuta 8-tunnin työaikalakia, tulee käytännössä useasti johtamaan liikeapulaisten työpäivän tosiasialliseen jatkamiseen, ei ryhmä katsonut voivansa estää muutosehdotuksen laiksi tuloa äänestämällä lakiehdotuksen yli vaalien, koska tämä olisi vain jonkun kuukauden viivytännyt mutta ei estänyt muutosten lopullista hyväksymistä ja koska lakiehdotus edellämäinitun huononnuksen vastapainona sisälsi huomattavasti

enemmän erittäin tärkeitä parannuksia. Lain hyväksymistä vastaan ryhmä kuitenkin kokonaisuudessaan äänesti.

Asevelvollisuusasiassa on ryhmä aikaansaanut väliaikaisen asevelvollisuuslain 8 §:n muuttamisen siten, että 1 ½ vuoden palvelusaika lyheni 1 vuoteen. Uuden asevelvollisuuslain laadinnan yhteydessä on ryhmä — sen jälkeen kuin ryhmän taholta tehty ehdotus sotalaitoksemme muuttamisesta milisijärjestelmän pohjalle oli tullut hyljätynksi — pyrkinyt edelleenkin supistamaan palvelusaikaa mahdollisimman lyhyeksi. Asevelvollisuuslain muuttamista milisijärjestelmän pohjalle on painostettu myöskin menoarvion käsittelyn yhteydessä äänestämällä sotilasmäärärahoja vastaan. Hevosten ja ajoneuvojen sotatarpeisiin ottamista koskevan lakiehdotuksen äänesti ryhmä yli vaalien. Lisäksi on ryhmän taholta herätetty kysymys Suomen pysyväisestä puolueettomaksi julistamisesta.

V:n 1921 alussa ryhmän taholta tehty eduskuntaesitys hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta siten, että *presidentin vaali* vastaisuudessaakin toimitettaisiin eduskunnassa, sai enemmistön puolelleen sekä perustuslaki-valiokunnassa että eduskunnassa, mutta jäi lakiehdotus oikeiston toimesta lepäämään yli vaalien yhdessä hallituksen esityksen johdosta samasta asiasta laadittujen lakiehdotusten kanssa.

Leimaverolakiin saatiin v:n 1920 valtiopäivillä m.m. se parannus, että ohjelmallisista huveista kannettava vero aleni 35:stä 10 prosenttiin, mikä alennus on tuntuva helpoitus työväenjärjestöille ja niissä käyville työläisille. Sama veromäärä on edelleenkin voimassa.

V:n 1921 valtiopäivillä laaditun ja eduskunnan enemmistön kannatuksen saaneen mutta vanhoillisten äänillä lepäämään jääneen *uskonnonvapauslain* siedettävään muotoon saattamiseen on ryhmä huomattavalla tavalla vaikuttanut.

Elintarvelain ja huoneenvuokralain käsittelynalaisina ollessa on ryhmä alati ja johdonmukaisesti valvonut vähävaraisten kuluttajain ja vuokraajain etuja ja oikeuksia.

Valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä on ryhmä aina työskennellyt sivistys-, huolto- ja työmäärärahojen koroittamiseksi, sotilasy.m. samanluontoisten määrärahojen supistamiseksi sekä ohrana-, suojeluskunta- y.m. sellaisten määrärahojen kokonaan kieltämiseksi. Että tulokset tässä suhteessa eivät vastaa työväestön toivomuksia, riippuu siitä, että kaikki nämä määrärahat hyväksytään yksinkertaisella ääntenenemmistöllä, joten ryhmä saa ehdotuksensa läpi vain niissä tapauksissa, joissa porvariryhmäin yhteinen rintama riittävässä määrin rakoilee.

Sama koskee myöskin vuodeksi kerrallaan säädettäviä verolakeja ja *tullitariffia*, joiden käsittelyssä ryhmä on puolustanut vähäväkisten etuja. Tämän vuoden tullitariffin käsittelyssä saatiin hyljätynksi hallituksen esitys liukuvien viljatullien voimaansaattamisesta ja alennetuksi m.m. sokerin tullia 1 m:kalla kiloa kohti siitä, mihin hallitus sen ehdotti

sekä korvatuksi tästä johtuva vajaus 40 milj. mk. valtion tuloissa korjattamalla varakkaiden kansanluokkien suoritettavaksi jäävää omaisuusveroa 100 prosentilla.

Yllämainittujen lisäksi on ryhmä luonnollisesti joutunut käsittelemään monia muita asioita ja määräämään kantansa monessa sekä periaatteellisessa että käytännöllisessä kysymyksessä. Mutta kun kaikkien näiden erikseen luetteleminen ja selostaminen ei kuitenkaan tässä yhteydessä voi tulla kysymykseen, riittänee edelläoleva valaisemaan ryhmän lainsäädäntötyössään noudattamia periaatteita ja menettelytapoja sekä siinä suhteessa saavutettuja tuloksia.

Ryhmän toiminnan järjestämiseksi

laadittiin v:n 1921 valtiopäivien alussa yksityiskohtainen toiminta- ja menettelytapaohjelma, jossa m.m. lähemmin määritellään ryhmän jäsenten oikeudet ja velvollisuudet sekä ryhmää että valitsijoitaan kohtaan, ja järjestetään ryhmän vuorovaikutus valitsijoiden ja sos.-dem. puolueleh-
tien kanssa. Ryhmän sisäisen kurin tehostamiseksi ja varsinkin edustajavelvollisuuksien laiminlyönnin ehkäisemiseksi on ryhmä usein ryhtynyt tarpeelliseksi havaitsemiinsa toimenpiteisiin.

Ryhmän *puheenjohtajina* ovat toimineet V. Tanner ja V. Voionmaa, *sihteerinä* A. E. Leino ja O. Korhonen, *taloudenhoitajana* A. Aalto. Ryhmän *valmistusvaliokuntaan* on edellämainittujen lisäksi kuulunut yksi jäsen kustakin eduskunnan valiokunnasta.

Helsingissä, helmikuun 7 p:nä 1922.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta:

A. Eemil Leino.

Uudenmaan Sos.-dem. Piirijärjestön toiminta vuosina 1920—21.

Vuonna 1919 pidetylle puoluekokoukselle esitettiin selostus piirin puolueasiain tilasta sanotun vuoden lokakuun loppuun. Mainittakoon tässä, että vuoden 1919 lopulla oli piirijärjestön jäsenluku hiukan suurempi kuin vuoden 1916 lopulla. Mainittu vuosi oli siis järjestötoiminnalle erittäin suotuisa, joten ulkonaisesti näytti kansalaissodan järjestötoiminnalle tuottama tuho tulleen yhdessä vuodessa korvatuksi. Tämä ripeä edistyminen ei kuitenkaan päässyt pitemmälle jatkumaan, kun menettelytapariitaisuudet kehittyivät siihen määrään, että ne aiheuttivat 1919 ja -20 vuoden vaiheilla työväenliikkeen kahtia jakautumisen. Uudenmaan piirissä vaikutti kommunistien hajoitustoiminta erittäin haitallisesti Helsingissä, jossa työväestöäkin elää suuresti erilaisissa taloudelli-

gissä puolue toimintaa heikentävästi myöskin se, että puolueen uusien sääntöjen mukaan eivät ammattiosastot voineet kuulua sos.-dem. puolueeseen, elleivät suorittaneet puolueveroa kaikilta jäseniltään. Tästä johtui, että miltei kaikki ammattiosastot, jotka ennen olivat muodostaneet kunnallisjärjestön kantajoukon, jäivät eroon puolueesta. Uusiin puolueosastoihin, joita perustettiin osaksi ammattikunnittain, liittyi vain kaikkein tietoisemmat jäsenet, suurimman osan jäädessä valtiollisesta puolueesta riippumattomaksi ja osan liittyessä perustettuun kommunistiseen puolueeseen. Puolueen jäsenmäärä, mikä Helsingissä oli vuoden 1919 lopulla yli 9,000 aleni 1920 alussa noin 700:lla. Piirin maaseutujärjestöissä säilyi jäsenmäärä kuitenkin suunnilleen entisellään. Puolueesta erosi vuoden 1920 alussa 4 työväenyhdistystä ja lopulla vuotta ilmeni edelleen suuntariitoja kymmenkunnassa työväenyhdistyksessä, joista useimmat myöhemmin erosivat puolueesta tai on niiden toiminta kokonaan loppunut.

Piirijärjestön jäsenluku 1920 lopulla verotilitysten mukaan oli 5,214, joista miehiä 3,515 ja naisia 1,699. Jäsenluku maaseutujärjestöissä oli mainitun vuoden lopulla 69 jäsentä pienempi kuin edellisellä vuodella. Varsinainen vähennys piirijärjestön jäsenluvussa tapahtui, kuten edellä mainittiin, pääasiassa Helsingissä. Vuonna 1921 oli kolmannen neljänneksen verotilitysten mukaan piirin jäsenluku 4,536. Kunnallisjärjestöjä on piirissä 24, puolueosastoja yhteensä 128. Oma talo on 90 yhdistyksellä, talojen yhteinen arvo Smk. 3,565,508:— . Arpajaisia ei vuoden 1920 ajalla voinut yksikään yhdistys toimia, kun ei asianomaista lupaa myönnetty. Vuonna 1921 sitävastoin saivat arpajaisten pitoluvan kaikki ne yhdistykset, jotka sitä hakivatkin.

Kunnallisvaalitoiminta tuotti järjestöille alussa hankaluuksia, kun järjestötoiminta ensimmäistä kertaa yleisellä äänioikeudella vaalia toimitaessa oli kokonaan lamassa. Noissa ensimmäisissä kunnallisvaaleissa sai työväki enemmistön ainoastaan 4 kunnassa. Sittemmin on vaaleihin osanotto voitu järjestää melkoisen yleiseksi. Vuonna 1920 oli kunnallisvaaleissa sos.-dem. puolueen äänimäärä 35,924 ja kommunistisen puolueen äänimäärä 10,427. Kommunistit esiintyivät 1920 kunnallisvaaleissa itsenäisenä ryhmänä vain Helsingissä ja Hyvinkäällä. V. 1921 esiintyivät kommunistit eri ryhmänä kaikkiaan 5 kunnassa. Niiden äänimäärä Helsinkiä lukuunottamatta on ollut sosialidemokraattien äänimäärää pienempi. Sosialidemokraateilla on vuoden 1921 toimitettujen vaalien perusteella enemmistö 10 kunnassa.

Valistustyö on piirissä ollut järjestettynä pääasiassa luentojen muotoon. V. 1920 ajalla piti piirin varsinainen luennoitsija puheita ja luentoja 176 paikassa, joissa kuulijoita oli 14,269. Lisäksi pidettiin tilapäisiä puheita niin että piirissä kaikkiaan oli vuoden ajalla järjestetty puheita ja luentoja 356. V. 1921 on piirin varsinainen luennoitsija pitänyt luen-

toja 96 paikassa, luentotunteja oli kaikkiaan 397 ja kuulijoita yht. 12,100. Tilapäispuheita on pidetty eri henkilöiden toimesta pääasiassa järjestöjen juhlatilaisuuksissa kaikkiaan 123. Lisäksi on piirissä toimittu pitempiaikaisia luentokursseja, joista mainittakoon Hyvinkäällä 1921 syksyllä toimeenpannut luento- ja opastuskurssit, joiden yhteydessä oli myös erityiset 3 päivää kestävät kunnalliskurssit. Piirin varsinaisen luennoitsijan luentoaineet ovat pääasiassa olleet verotuskysymys, kunnallispolitiikka ja menettelytapakysymys.

Puolueäänestykseen v. 1920 valtuuksien myöntämisestä puolueuuvostolle ja eduskuntaryhmälle päättää $\frac{3}{5}$ enemmistöllä hallitukseen menosta, otti osaa 17 kunnallisjärjestöä ja 12 työväenyhdistystä, joissa ei kunnallisjärjestöä ollut. Äänestäjien luku oli 1,979, joista jaa-ääniä 1,339, ei-ääniä 633.

Valtiolisten vankien ja heidän perheittensä avustamiseksi ovat työväenyhdistykset toimineet iltamia, joista piiritoimikunnan välityksellä tulleet avustukset v. 1920 nousivat Smk. 17,310:—. Avustukset on jaettu Työväen Keskusjärjestöjen Avustustoimikunnan välityksellä vangittujen perheille ja orvoille, sekä osa käytetty vankilassa olevien avustamiseen. Avustustoiminta on edelleen pienemmässä määrin jatkunut.

Vappujuhlat ovat suuremmilla paikkakunnilla, missä ne on yhtenäisenä voitu järjestää, onnistuneet hyvin. Eräillä paikoilla on kuitenkin kommunistinen hajoitustyö tuottanut huomattavia vaikeuksia juhlien järjestämiselle.

Opintopiirejä, joilla valistustyön syventämisen kannalta on erinomaisen tärkeä merkitys, on piirin alueella toiminut kaikkiaan 15 opintopiiriä.

Piirijärjestön tiliasema 31. 12. 1920 oli: varat Smk 22,606:25, velat Smk. 11,559:80 ja puhdas omaisuus Smk. 11,046:45.

Helsingissä, 31 p:nä tammikuuta v. 1922.

M. Ampuja.

Kertomus Turun läänin etel. vaalipiirijärjestön toiminnasta ajalta $\frac{1}{1}$ 20 — $\frac{31}{1}$ 21.

Järjestötoiminta piirissämme vuosina 1920 ja 1921 ei ole ollut niin voimakasta kuin olisi ollut toivottavaa, ja kuin se tasainen edistys, joka vaalipiirissämme on vuosikymmenen aikana ollut ominaista, olisi edellyttänyt. Se ripeä nousu vuoden 1918 romahduksen jälkeen, joka oli huomattavissa v. 1919 kautta koko piirimme, ei kestänyt kauan. Tähän järjestötoiminnan lamaantumiseen vaikutti suurimmalta osaltaan kommunistinen hajoitustyö, jota on piirissämme tehty varsin voimaperäisesti. Kuitenkin on suurin osa piirimme järjestöistä pysynyt sos.-dem. periaatteille uskollisina ja maksaneet veronsa sos.-dem. puolueelle. Että toiminta niissäkin järjestöissä, jotka ovat pysyneet sos.-dem. puolueessa,

on lamassa, johtunee osaltaan nykyisestä raskaasta taloudellisesta ajasta, kuin myöskin siitä katkeruudesta, joka aiheutuu työväestön keskinäisestä suuntariidasta. Piirisihteerin tointa on kertomusvuosina hoitanut useammat eri henkilöt ja tämä vaihtuminen on tavallaan vaikuttanut epäedullisesti piirimme asioiden hoitoon.

Mitä kommunistinen hajoitustyö on saanut piirissämme aikaan, käy selville kun mainitsemme, että vuoden 1920 ensimmäisellä neljänneksellä suoritti piirillemme veronsa 97 puolueosastoa 2,880 mieheltä ja 1,080 naiselta eli yhteensä 4,960 jäseneltä. Toisella neljänneksellä tilitti 83 osastoa (yhdistystä) veroja 2,480 mieheltä ja 982 naiselta, yhteensä 3,462 jäseneltä. Kolmannella neljänneksellä tilitti 71 yhdistystä 2,053 mieheltä ja 844 naiselta, yli yhteensä 2,897 jäseneltä. Vuoden viimeisellä neljänneksellä tilitti 54 yhdistystä 1,291 mieheltä ja 654 naiselta eli yhteensä 1,945 jäseneltä.

Vuoden kuluessa pieneni piirin järjestöjen luku siis 43 yhdistyksellä ja jäsenluku vähentyi 3,015 jäsenellä. Vuoden varrella herätettiin henkiin viisi yhdistystä, jotka vielä kansalaissodan jälkiseurauksista olivat olleet nukuksissa.

Asiaintila ei vuoden 1921 aikana ole sanottavasti muuttunut puoleen eikä toiseen. Vuoden 1921 ensimmäisellä neljänneksellä tilitti veronsa 65 järjestöä 1,881 jäseneltä, toisella neljänneksellä 1,800 jäseneltä ja kolmannella neljänneksellä 1,700 jäseneltä.

Kun piirin jäsenmäärä on niinkin huomattavasti vähentynyt ja toiminta niissäkin järjestöissä, jotka ovat pysyneet sosialidemokraattisella pohjalla, on lamassa ja kun piirivero on mitättömän pieni, niin on ymmärrettävää miten piirin taloudellinen asema tästä kaikesta on kärsinyt.

Vuoden 1921 lopussa kuului piiriimme 65 järjestöä ja oli niissä jäseniä yhteensä vuoden lopulla noin 1,700.

Valistustyötä on piiritoimikunta parhaansa mukaan yrittänyt järjestää ajan vaatimusten mukaisesti ja niin paljon kuin varat ovat riittäneet. Piirin palveluksessa on yhtämittaa ollut vakinainen järjestäjä ja sen lisäksi on piirisihteerit käyneet luentomatkoilla. Vuoden 1921 syys- ja lokakuulla luennoi piirissämme puolueen yleisluennoitsija. Sen lisäksi on Työväen Sivistysliiton avustuksella pantu toimeen muutamia luentoja piirissämme, samoin puolueen kunnallistoimiston välityksellä kunnallisluentoja.

Vakavasti uskoen, että kommunistinen hajoitustyö on piirissämme saavuttanut huippunsa ja palaaminen sosialidemokraattiselle pohjalle alkaa olla tapahtunut tosiasia, uskomme piirimme voittavan vaikeudet ja selviytyvän voittajana taistelussa niin porvaristoa kuin työväenliikkeen hajottajia, kommunisteja vastaan.

Turun l. etel. sos.-dem. Piiritoimikunta.

Ilmari Sinisalo.

Turun ja Poria l. pohj. sos.-dem. Vaalipiirijärjestön toiminta 1. 1. 1920 – 30. 12. 1921.

Vuosi 1920 oli työväenliikkeen nousuaikaa Satakunnassa. Kansalais sodan aiheuttamia vaurioita korjailtiin, järjestöjä heräteltiin henkiin j.n.e. Alkupuolella vuotta varsinkin näytti siltä että kansalaissodan menetykset pystytään korjaamaan nopeasti ja valtaamaan uusia asemia.

Kun huhtikuussa pidettiin piirikokous, oli siinä edustettuna kaikkiaan 32 kunnallisjärjestöä ja edustajia yhteensä 43. Piiritoimikunnan kanssa yhteydessä olevia puolueosastoja oli mainitun vuoden alussa 118 ja lisääntyi niiden lukumäärä toimintakauden kuluessa yhdeksällä. Eräät yhdistykset kuitenkin lopettivat samaan aikaan toimintansa, joten järjestöjen lukumäärä pysyi ennallaan. Vuosineljänneksittäin oli piirijärjestön jäsenmäärä seuraava: 1. 4,589, 2. 4,601, 3. 4,429, 4. 4,385.

Tuloja piirijärjestöllä v. 1920 oli kaikkiaan 67,086, josta piiriveroina oli karttunut 27,655:75. Menoja oli samaan aikaan kaikkiaan 65,420:10, josta käytetty palkkoihin 36,401:65. Puhdas omaisuus joulukuun 31 p:nä teki 7,279:85.

Kunnallinen toiminta antoi puoluejärjestöille työtä runsaasti, niin vaalitoiminta kuin työskentely kunnallisissa laitoksissakin. Vaalipiiriin kuuluu kaikkiaan 49 kuntaa, joissa valtuutettuja valittiin yhteensä 1,012. Eroamisvuorossa oli 334 valtuutettua, joista sosialidemokraatteja 70. Kun useimmissa kunnissa kansalaissodan jälkeen ensi kertaa vaaleihin käytiin, oli työväestö osittain pystyvien toimintavoimien puutteessa, mutta ensi kädessä vallitsevan valkoisen terrorin takia estetty ottamasta vaaleihin osaa. Siitä johtui, että valtuustot suurimmaksi osaksi jäivät porvarillisten käsiin. Eroamisvuorossa olevat ovat nyt tällä kertaa pääasiassa porvari edustajia. Vaaleissa tuli sosialidemokraatteja valituksi 169, porvarillisten saadessa 163 ja kommunistien 2 paikkaa. Sosialidemokraattinen enemmistö saatiin valtuustoihin 12 kunnassa, enemmän kuin puolet täytettävistä edustajapaikoista 24 kunnassa ja tasan puolet 8 kunnassa. Sosialidemokraattisia valtuutettuja yhteensä 387.

Valistustyötä harjoitettiin toimeenpanemalla luentokursseja sekä kertapuheiden muodossa. Luentokurssit kestivät 4—7 päivää ja annettiin niillä eräillä paikkakunnilla opastusta myöskin kirjanpidossa ja käytännöllisissä järjestötehtävissä. Luentoja seuraamassa oli kaikkiaan 6,758 henkilöä. Kertapuheita pidettiin 136, ja oli niitä seuraamassa 9,353 henkeä.

Mainitun vuoden kuluessa tapahtui lopullisesti sos.-dem. puolueen liepeillä toimineiden kommunistien eroaminen puolueesta sekä järjestäytymisen kommunistiseksi puolueeksi, ja alkoi tällöin ankara hyökkäys kaikkea sos.-dem. puolue toimintaa vastaan. Tämä tuntui varsinkin loppupuolella vuotta kaikessa puolue toiminnassa, herpaisten järjestöjen toimintakykyä ja synnyttäen sekaannusta. Samalla saivat kommunistit val-

lattia käsiinsä Rauman työväenyhdistyksen sekä pari pienempää maaseutuyhdistystä. Eräitä ammattiosastoja erosi myöskin puolueesta.

Vuosi 1921 oli työväenliikkeen sisäisen kriisin aikaa. Kommunistit jatkoivat kaikin voimin sosialidemokraattien mustaamista ja puoluetoinnin vaikeuttamista. Samalla kun paikalliset kommunistit tekivät täysin voimin hajoitustyötään, lähettivät sekä kommunistinen puolue että S. Ammattijärjestö lukuisia kommunistiagitaattoreja Satakuntaan, minkä teki mahdolliseksi heidän käytettävissään olevat runsaat rahavarat. Samaan aikaan oltiin sos.-dem. taholla varojen niukkuuden takia pakotettuja vähentämään piirijärjestön luennoitsijavoimia. Tämä alkoikin tuntua piirijärjestöjen toiminnassa. Varsinkin nuoren väen keskuudessa saivat kommunistit kannatusta. Heidän onnistuikin vallata m.m. Satakunnan ripeässä toiminnassa oleva sos.-dem. nuorisopiirijärjestö miltei kaikkine siihen kuuluvine osastoineen. Ammattiosastot, asettuen "riippumattomuuden" kannalle, jäivät myöskin puolueen ulkopuolelle. Samalla ovat käydyt suuntataistelut jäytäneet puoluejärjestöjen toimintakykyä sekä olleet osaltaan aiheuttamassa eräiden järjestöjen kuoleman. Kommunistien ei tosin ole onnistunut liittää työväenyhdistyksiä puolueeseensa, mutta ovat he kuitenkin onnistuneet saamaan eräät pikkuyhdistykset jättämään maksunsa puolueelle suorittamatta ja siten jäämään piirijärjestön ulkopuolelle. Edelleen on ollut havaittavissa maalaisväestön, varsinkin itsenäistyneiden torpparien vieraantumista kaikesta puolue-toiminnasta.

Kaikesta edellämäinistä johtuukin, että puolueen jäsenmäärä on osoittanut laskua. Jäsenmäärä oli ensimmäisen vuosineljänneksen verotilityksen mukaan 3,747 ja toisen neljänneksen verotilityksen mukaan 3,344. Jäsenmäärän suuruus kolmannen vuosineljänneksen päättyessä ei tätä kirjoitettaessa vielä ole tiedossa, koska eräiltä varmasti sosialidemokraattisilta järjestöiltäkin on vielä mainitun vuosineljänneksen verotilitys suorittamatta, mutta osoittaa jäsenmäärä todennäköisesti nousua edelliseen vuosineljännekseseen verraten. Vuoden ensimmäisen neljänneksen päättyessä oli toiminnassa olevia puoluejärjestöjä 113. Sen jälkeen on uusia yhdistyksiä perustettu 5, toimintansa lopettanut 4, "riippumattomiksi" julistautunut 3 ja rahallisten vaikeuksien takia piirijärjestön ulkopuolelle jäänyt 3 yhdistystä.

Kunnallisen toiminnan alalla on v. 1921 ollut ripeän toiminnan aikaa. Uusien kunnallislakien pohjalla on kunnalliseen elämään otettu osaa mitä moninaisemmalla tavalla. Joulukuussa toimitetuissa kunnallisvaaleissa, jolloin käytettävänä oli 325 valtuustopaikkaa, saivat sosialidemokraatit 169 ja kommunistit 15 paikkaa, porvarillisten saadessa loput. Työväestöllä on nykyään enemmistö 22 kunnassa, tasasuhde porvarien kanssa 5 kunnassa ja vähemmistö 21 kunnassa; kahdessa kunnassa ei tähän mennessä ole vaaleihin otettu osaa.

Valistustyötä harjoitettiin kuluneen vuoden aikana luentokursseja toimeenpanemalla ja kertapuheiden muodossa. Luentokursseja, jotka kestivät 3—6 päivää, toimeenpantiin 14 järjestössä ja oli niillä osanottajia 3,843. Kertapuheita pidettiin 144 ja oli niitä kuulemassa 9,648 henkilöä.

V. 1921 kuluessa oli piirijärjestöllä tuloja kaikkiaan 56,721:79, josta piiriverona oli karttunut 22,506:75. Menoja oli samaan aikaan kaikkiaan 60,954:80, josta palkkoihin käytetty 38,301:35. Puhdas omaisuus joulukuun 31 p:nä teki 3,229:49.

Syyskauden kuluessa oli järjestötoiminnassa havaittavissa ainakin osittaista nousua. Tämä tuli näkyviin ennenkaikkea toiminnan varmistumisessa. Osa nuorisoakin onnistuttiin vetämään sosialidemokratian vaikutuspiiriin — kuten sosialidemokraattisen työläisnuorisoliikkeen ripeä vaurastuminen osoittaa.

Sitä mukaa kuin sosialidemokratian asema täten syyskaudella on lujittunut, on kommunistisessa liikkeessä ollut havaittavissa heikkenemisen merkkejä. Tämän ovat havainneet nähtävästi kommunistit itsekkin, jotka — kun heidän ei onnistunut vetää vaikutuksensa alaiseksi vanhempaa porialaista työväestöä — siirsivät toimintakeskuksensa takaisin Rauhalle, jossa heidän asemansa on lujin.

Ammattiyhdistysliike on kuluneen vuoden aikana Satakunnassa rappeutunut nopeasti. Vanhempi sosialidemokraattisesti ajatteleva työväestö on kyllästyneenä nuorten kommunistien hillittömään parjaukseen vetäytynyt pois ammattiosastoista, tai jos edelleen ovat pysytelleetkin niiden jäseninä eivät tapaa käydä kokouksissa. Ammattiosastojen jäsenmäärä onkin nykyään vain osapuilleen kolmas osa siitä, mitä se oli vuoden alussa.

Porissa, tammikuun 15 p:nä 1922.

Jalmar Leino.

Kertomus Hämeen eteläisen sos.-dem. Piirijärjestön toiminnasta vuosilta 1919—1921.

Vuoden 1919 ensipuoliskon toimintaa on viimeksi pidetylle puoluekokoukselle laaditussa toimintakertomuksessa selostettu, joten selostamme tässä toiminnasta vuoden loppupuolelta.

Piirikokouksen päätöksen mukaan tehtiin valistustyötä entiseen tapaan kiertävän agitatsionin ja luentokurssien muodossa. Piiritoimikunta järjesti 10 päivää kestävä luento- ja oppikurssit 11 eri paikassa, joissa opastajina toimivat pääasiassa Otto Toivonen ja piirisihteeri K. Myllymäki. Kurseilla annettiin opetusta järjestö- ja kunnallisessa toiminnassa.

nassa esiintyvissä tehtävissä ja luentoja pidettiin useista eri aineista, jotka aina järjestettiin iltatunneille. Osanottajia kursseilla oli kaikkiaan 210.

Kertapuheitten pitoa varten oli piirissä kiertämässä jonkun aikaa kaksikin miestä ja sen lisäksi järjestettiin kansanedustajain ja valitsijain kesken neuvottelukokouksia eri puolille piiriä. Vappujuhlaa vietettiin 18 eri paikassa ja oli osanottajain luku juhliin ja kulkueisiin paikoin hyvinkin runsas.

Piirijärjestöön kuului vuoden lopussa 148 yhdistystä ja oli niissä yhteensä jäseniä 4,528. Mitään huomattavampaa hajaannusta ei piirissä vuoden aikana tapahtunut. Ainoastaan Asikkalan kunnallistoimikunta katkasi yhteytensä piiritoimikunnan kanssa, mutta sieltäkin ovat useat yhdistykset tilittäneet veronsa.

Saadakseen tietää, minkä verran kansalaissota kaatoi jäseniä riveistämme, keräsi piiritoimikunta tilastoa, ja niistä 93 yhdistyksestä, joista kyselyihimme vastattiin, oli kansalaissodassa tuhoutunut jäseniä seuraavasti: Rintamalla kaatui 15 n. 208 m. yhteensä 228; valkoiset murhasivat 19 n. 416 m. yhteensä 433; vankileirillä kuoli 337 ja kuolemaan tuomittiin 24, joten yhteensä tuhoutui järjestöjen jäseniä 1,017.

Vuosi 1920. Valistustyötä tehtiin entiseen tapaan kertaluentojen ja luentokurssien muodossa. 10 päivää kestäviä luentokursseja toimeenpantiin 18 eri paikassa ja yhdessä paikassa kestivät ne 5 viikkoa. Osanottajain luku on ollut varsin runsas. Kertapuheita pidettiin jokaisessa järjestössä. Piirin palveluksessa oli jonkun aikaa 5 luennoitsijaa. Erikoista huolta pidettiin vaaliagitatsioonista kunnallisvaalien edellä. Vaaleissa työläiset valloittivatkin enemmistön 8 kunnassa ja valitsivat kaikkiaan 137 valtuutettua, porvarien saadessa 94. Piirijärjestöön kuuluu edelleenkin 148 yhdistystä ja on niissä yhteensä 6,300 jäsentä. Mitään hajaannusta ei tänäkään vuonna ole tapahtunut. Piirijärjestöstä kyllä erosi pari yhdistystä, mutta kun uusia on perustettu saman verran, niin ei järjestöjen luku vähentynyt. Kommunistien harjoittama hajoitustyö on kyllä ollut erittäin voimaperäistä, mutta mitään huomattavampaa eivät he ole saaneet aikaan. Piirissä toimii 5 kommunistista yhdistystä ja on niillä oma piirijärjestönsä.

Vappujuhlaa vietettiin ja kulkueita järjestettiin 82 eri paikassa ja oli niihin osanottajamäärä runsas.

Vuosi 1921. Valistustyötä tehtiin entiseen tapaan. Vakinaisesti on piirin palveluksessa toiminut 2 miestä, mutta tilapäispuhujia on pidetty hyvinkin paljon. Kursseja on edelleenkin järjestetty 18 eri paikkaan ja ovat ne kestäneet tavallisesti 10 päivää. Varsinainen järjestelytyö koitettiin saada kunnallisvaalien edellä voimakkaaksi ja olikin piirin käytettävänä vaalien edellä 5 miestä. Vaaleissa valloitti työväki entisten

lisäksi enemmistön 10 kunnassa, joten työväellä on nyt enemmistö 18 kunnassa, 5 kunnassa on tasan porvarein kanssa ja 7 kunnassa on porvareilla enemmistö.

Mitään huomattavampaa hajaannusta ei ole tänäkään vuonna tapahtunut. Ainoastaan yksi yhdistys on eronnut puolueesta ja liittynyt kommunistiseen puolueeseen ja yksi yhdistys on jäänyt riippumattomaksi. Jäsenmäärä, jota ei tätä kirjoitettaessa vielä tarkkaan tiedetä, sillä IV neljänneksen veroja ei ole vielä ennätetty tilittää, tulee jonkun verran laskemaan. Lasku johtuu suuremmaksi osaksi siitä, että ammattiosastot eivät enää puolueen järjestösääntöjen jälkeen voi kantaa puolueveroja jäseniltään ja kun eivät kaikki ole huolehtineet siitä, että olisivat liittyneet yhdistyksiin, niin on tästä aiheutunut jäsenmäärän laskemista. Lie-nee siihen myöskin syynä kommunistien hajoitustyö; mutta tämä onkin ainoa tulos mitä he ovat piirissä aikaan saaneet. Jäsenmäärämme tulee vuoden lopussa olemaan jonkun verran yli 5,000.

Vappujuhlia ja kulkueita järjestettiin 102 eri paikassa ja ottivat työläiset niihin runsaasti osaa.

Tiliasema viimeisen tilinpäätöksen mukaan on seuraava:

Varat	Smk.	27,035 : 40
Velat	„	3,218 : 43
Puhdas omaisuus	„	23,816 : 97

Hämeenlinnassa, 10 p:nä tammikuuta 1922.

Kalle Myllymäki.

Kertomus Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminnasta v. 1920—21.

Piirin järjestötoiminta on tasaisesti kehittynyt sen jälkeen kun se kansalaissodan kauhuista alkoi nousta. Kaikki ne yhdistykset, jotka ovat voineet toimintansa alottaa ovat myöskin toiminnassa pysyneet paria poikkeusta lukuunottamatta. Yleinen lamaannustila ja ahdas taloudellinen aika yhdessä vielä jatkuvan toimintavoimien puutteen kanssa eivät kuitenkaan ole olleet jättämättä jälkiä piirimme järjestöihin. Jäsenluku ei ole jaksanut kohota vaan on se päinvastoin muutamissa paikoissa laskenut, vaikuttaen siihen luonnollisesti myöskin vastenmielisyyks kom-
munistista hajoitustyötä vastaan. Kommunistinen hajoitus, mikä piiris-

sämme ei ole saanut aikaan huomattavampia yhdistysten sos.-dem. puolueesta eroamista, on vaikeuttanut yhdistysten toimintaa toisella tavalla nim. siten, että vanhat puoluejäseneet ovat kyllästyneinä tähän uuteen maailmanparannuspolitiikkaan, vetäytyneet toiminnasta syrjään.

Sosialidemokraattisesta puolueesta ovat eronneet vain seuraavat 6 yhdistystä: Työv. yhd. "Tulevaisuus", Helvetinkolon t.y. ja Visuveden t.y. Ruovedellä, Työv. yhd. "Kostia" Pälkäneellä, Pispalan t.y. ja Län- gelmäen Eteläpuolen t.y. Näistä on viimeksimainittu saamiemme tietojen mukaan päättänyt jälleen liittyä sos.-dem. puolueeseen, oltuaan vuoden riippumattomana. Visuveden t.y. on myöskin riippumaton, samoin Pispalan t.y.

Piirimme valistustyö on koitettu suunnata toimintavoimien kasvattamiseen samalla kun huomio on kiinnitetty sos.-dem. periaatteitten selvittelyyn. Paitsi kertapuheita juhlissa y.m. tilaisuuksissa on piirin järjestäjät varsinaisilla kiertomatkoilla pitäneet puheita noin 65 eri paikassa. Varsinaisena valistustyömuotona, johon piirissämme on päähuomio kiinnitetty on ollut opintokurssityö. Kurssit ovat olleet sekä päiväettä iltakursseja, joilla päivisin on opastettu käytännölliseen järjestötyöhön sekä kunnallisiin asioihin ja iltasin pidetty luennoita periaatteellisista asioista. Kurseja on näinä kahtena vuonna pidetty kaikkiaan 46, joista 14 on merkitty Tampereen osalle. Kurssityötä, samoin kun muutakin valistustyötämme on haitannut sekä kykenevien voimien että varain puute.

Yhtenä valistustyömuotona on käytetty kesäisin piirijuhlia, joille piiritoimikunta on hankkinut ohjelman yhdessä toimeenpanevan yhdistyksen kanssa.

Kansanvaltaisten kunnallislakien voimaan tuleminen antaa työv. järjestöille paljon uusia velvollisuuksia sekä vaatii toimintavoimia, joita ei muutenkaan ole ollut tarpeeksi. Kunnallisasiain tietämiseksi on piirissä toimeenpantu kunnallispäivät Tampereella huhtikuulla ja Vilppulassa joulukuulla v. 1921. Molemmille kurseille on saatu ohjausta sos.-dem. puolueen kunnallistoimistosta. Osanottajia oli Tampereen kunnallispäivillä 58 ja Vilppulan 61, vakinaisia sekä lisäksi kuuntelijoita iltasin luennoilla.

Piirilehden sisältöä on koitettu valvoa erikoisen tarkkailulautakunnan kautta, aikaisemmin valitsi sen piirikokous, mutta v. 1921 piiritoimikunta. Puolueen sanomalehtiviikon viettämisestä on piiritoimikunta aina antanut järjestöille kehoituksen sekä objeita sen järjestämisestä, mutta järjestöt eivät yleensä ole piiritoimikunnalle selostaneet miten ovat sen järjestäneet ja mitä tuloksia saavuttaneet.

Piirimme järjestöitten lukumäärä ja jäsenmäärät nähdään seuraavasta:

Järjestöjen nimet	osast. luku	I	II	III	
Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestö	11	860	708	730	
Pälkäneen sos.-dem. kunnallisjärjestö	6	167	120	110	
Lempäälän sos.-dem. kunnallisjärjestö	6	314	256	259	
Vesilahden sos.-dem. kunn.-järj.	2	37	31	27	
Tottijärven sos.-dem. kunn.-järj.	1	51	51	51	
Pirkkalan sos.-dem. kunn.-järj.	10	329	349	359	
Ylöjärven sos.-dem. kunn.-järj.	4	94	94	70	
Messukylän sos.-dem. kunn.-järj.	6	187	189	206	
Kangasalan sos.-dem. kunn.-järj.	4	114	128	127	
Sahalahden sos.-dem. kunn.-järj.	2	99	96	88	
Oriveden sos.-dem. kunn.-järj.	5	220	223	319	
Juupajoen sos.-dem. kunn.-järj.	3	109	100	101	
Teiskon sos.-dem. kunn.-järj.	5	101	215	185	
Kuoreveden sos.-dem. kunn.-järj.	1	20	21	22	
Kurun sos.-dem. kunn.-järj.	5	213	210	183	
Ruoveden sos.-dem. kunn.-järj.	12	407	404	248	
Korpilahden sos.-dem. kunn.-järj.	9	185	202	153	
Jämsän sos.-dem. kunn.-järj.	14	327	316	409	
Längelmäen sos.-dem. kunn.-järj.	2	64	63	59	
Eräjärven sos.-dem. kunn.-järj.	2	72	82	79	
Kuhmoisten sos.-dem. kunn.-järj.	7	255	232	215	
Kuhmalahden sos.-dem. kunn.-järj.	1	54	54	53	
Vehkajärven sos.-dem. kunn.-järj.	1	30	30	13	
Luopioisten sos.-dem. kunn.-järj.	6	162	164	120	
Vilppulan sos.-dem. kunn.-järj.	9	283	287	309	
Muuramen sos.-dem. kunn.-järj.	3	150	152	131	
		137	4,994	4,787	4,626

Suurin jäsenmäärän vähennys on tapahtunut Tampereella, jossa v. 1920 lopussa ammattiosastot, paria poikkeusta lukuunottamatta, erosivat sos.-dem. puolueesta jättäytyen pelkiksi ammatillisiksi järjestöiksi. Sittemmin on muodostettu erikoisia sos.-dem. puolueosastoja, mutta suurin osa ammatillisesti järjestynyttä työläisjoukkoa on jäänyt syrjästäkatsojaksi valtiolliseen työväenliikkeeseen nähden.

Piiritoimikunnan puheenjohtajina ovat olleet toimittajat V. Huhta ja H. Laakso, piirisihteereinä E. Valkeisaho ja Y. Oksanen, jotka molemmat ovat jo eronneet, taloudenhoitaja Emil Saarinen erosi kesällä 1921 ja on tointa hoitanut sen jälkeen Iida Vihuri. Piirin palveluksessa on nykyään kolme toimitsijaa, joista kaksi on otettu talvikaudeksi.

Hämeenläänin pohj. vaalipiirin Sos.-dem. Piiritoimikunta.

Kertomus Viipurin l. länt. vaalip. sos.-dem. piirijärjestön toiminnasta ^{1/1} 1920—^{30/9} 1921.

Vuoden 1920 puoluetilaston mukaan oli piirissä *puolueyhdistyksiä* 108, joista kaupungeissa 5, maaseudulla 103.

Jäseniä vuoden lopulla oli: kaupungeissa 2,032 miestä, 627 naista, yhteensä 2,659. Maaseudulla oli miehiä 3,368, naisia 1,432, yhteensä 4,800. Koko vaalipiirissä siis miehiä 5,400, naisia 2,059, jäsenluku yhteensä 7,459. — Ammatiltaan jakaantuivat nämä seuraavasti: teollisuustyöväkeä oli 3,518, rakennustyöväkeä 1,040, maanviljelysväkeä 1,016, sekatyöläisiä 933, perheenjäseniä 896, ammatti tuntematon 56:lla.

Haaraosastoja oli: sos.-dem. naisosastoja 16, sos.-dem. nuoriso-osastoja 15, torppariosastoja 1.

Ammattiosastoja oli: kaupungeissa 53, maaseudulla 39, yhteensä 92, *ammattiosastojen jäsenluku*: kaupungeissa 1,917, maaseudulla 1,440, yhteensä 3,357.

Työväentaloja oli kaupungeissa 6, maaseudulla 80, yhteensä siis 86, näiden rahallinen arvo Smk. 4,146,674:—.

Sanomalehtiä lukusaleihin tilattu 167, *kirjastoissa* niteitä 9,170, arvo Smk. 33,328:—.

Kokouksia oli pidetty: yhdistysten 873, johtokuntain 1,019, yleisiä kokouksia ja mielenosotuksia 61.

Iltamia y.m. huveja oli pidetty 1,788.

Näytelmäseuroja oli 29, laulukuntia 8, soittokuntia 12, voimistelu- ja urheiluseuroja 44.

Piirijärjestön tiliasema v. 1920 lopulla:

Varat	5,031,431:—
Velat	1,164,323:—
Puhdas omaisuus	3,867,108:—

Kunnallisjärjestöjä toiminnassa 14. (V. 1917 oli kunnallisjärjestöjen luku 22).

Kuluvan vuoden ajalla on järjestöjen lukumäärään nähden tapahtunut seuraavanlaisia muutoksia: Uudenmaan vaalipiiriin ovat siirtyneet Voikan ja Kymintehtaan työväenyhdistykset. Puolueesta eronnut on *Monrepon* työväenyhdistys ja riippumattomiksi ilmoittautuneet *Sorvalin* ja *Halilan* yhdistykset; kuuluu näiden entisistä jäsenistä kuitenkin suuri osa toisten paikallisten puolueosastojen kautta sos.-dem. puolueeseen. — Viipurissa ja Kotkassa tapahtui v. 1920 lopulla niinkään kahtiajako, niin että kumpaisessakin kaupungissa on tällä kertaa sekä sosialidemokraattinen että n.k. sosialistinen kunnallisjärjestö. Työväenyhdistykset näissä kaupungeissa ovat muutetut n.s. taloudellisiksi järjestöiksi joiden suojissa saavat toimia kumpaisenkin puolueen jäsenet ja puolueosastot.

Jäsenluku on hajaantumisen vuoksi jonkunverran pienentynyt edelli-

seen vuoteen verraten, mutta ei kovin huomattavasti, sillä toiselta puolelta varmensi kommunististen ainesten eroaminen joukkojen luottamusta sosialidemokraattiseen työväenliikkeeseen, saattaen valkoisen terrorin säikyttämätkin työläiset jälleen sos.-dem. työväenliikkeen riveihin.

Piirin puoluelehdet ovat myös joutuneet riitakapuloiksi, sillä kommunistit ovat tiukasti yrittäneet saada isäntävaltaa lehtiinkin nähden, kuitenkin onnistumatta.

Virkamahdin tahoilta on niinikään äänenkannattajiamme ahdisteltu, niin että *Kansan Työllä* on ollut kertomuksemme alaisena aikana 8 eri oikeusjuttua, joista 3 yksityisten nostamaa. Kaksi juttua on päättynyt Kansan Työn voitolla, kahdesta tullut sakkoja yhteensä 1,825 mk. ja lehden lakkautus 2 kuukaudeksi. Muut jutut ovat vielä keskeneräisiä. Mainittakoon myös että Kansan Työn lakkautuksen jälkeen alkoi ilmestyä *Uusi Kansan Työ*-niminen lehti, mutta sen virkamahti takavarikoi ja lakkautti 4 päivän sisällä. Sitä seurannut *Karjalan Kansan Työ* sai rauhasa ilmestyä, vaikka alussa sitäkin yritettiin ehkäistä.

Eteenpäin-lehdellä on ollut 2 juttua, joista on tullut sakkoa yhteensä 800 mk. — Työväenjärjestöihin on tuollainen lehtien vainoaminen vaikuttanut niin että Kansan Työn lakkauttamisen johdosta on pidetty lukuisia vastalausekokouksia ja kerätty lehdelle painokannerahastoa.

Kunnallisvaaleihin on otettu osaa omalla listalla useammassa kunnassa, mutta tiedot työväen kunnallisesta edustuksesta on saatu vain seuraavista kunnista: Viipurin kaupungissa on valtuuston 42 jäsenestä työväenedustajia 8; Kotkassa 30:stä 16; Lappeenrannassa 24:stä 4; Hamminassa 24:stä 3; Viipurin maalaiskunnassa 42:sta 29; Valkealassa 42:sta 10; Vehkalahdella 30:stä 4; Virolahdella 27:stä 5; Koivistolla 30:stä 6; Kuolemajärvellä 21:stä 2; Kymissä 30:stä 17; Lappeella 36:sta 10; Miehikkälässä 21:stä 2; Sippolassa 27:stä 9.

Kansalaissodan uhreista saadut tiedot ovat myöskin aivan puutteelliset. Tähän asti saapuneet numerot osoittavat seuraavaa: Taisteluissa kaatuneita oli 331; vankiloissa kuolleita 831; vankiloista päästyä kuolleita 106; kansalaissodan aikana surmattu 4; jälkeen 1,024; teloitettu valtiorikosoik. päätöksillä 6; surmansa saaneita yhteensä 2,302; tietyttämiin kadonnut 162; sotakorpoja 2,705; vangittuja miehiä 4,049, naisia 137, lapsia 2; yhteensä 4,188. Surmansa saaneista oli miehiä 2,267, naisia 31, lapsia 4; nuorin surmatuista 12-vuotias; vanhin 68-vuotias. — Edellä olevassa ei ole tietoja seuraavista kunnista joissa kussakin kuitenkin tiedetään tapahtuneen mitä kaameimpia terroritekoja: Viipurin maalaiskunta, Säkkijärvi, Taipalsaari, Tytärsaari ja Haapasaari.

Rajamaa-olot ovat edelleen pysyneet kireinä, niin että paitsi passipakkoa joka rajaseutulain perusteella on käytännössä ja suuresti haittaa m.m. valistustyötä rajaseudulla olevien työläisten kesken, on virkavalta suojelekunta-apureineen yhä työväenjärjestöjen painajaisena. Onpa

tehty suoranaisten murhayrityskin piirin toimitsijaa kohtaan, hänen ke-
sällä kulkiessaan mainitulla alueella puolueyhdistystemme asioita järjes-
telemässä. Eikä edes kansanedustajan persoona ole ollut loukkaama-
ton, sillä edustaja *A. Nyrkkö* joutui monella tavalla häirityksi ja kerran
pidätetyksikin Uudellakirkolla.

Valistustyötä piirissä on harjoitettu pitempien ja lyhempien luento-
ja opastuskurssien muodossa. Kertapuheita niinkään on pidetty. Iltamiin ja juhliin on toimitettu puhujia ja kirjallisuutta on levitetty puolue-
lehtien ja julkaisujen ohella. Molemmat piirilehdet ovat julkaisseet
kunnallisvaalien edellä erikoisen kunnallisvaalnumerun jota on piirin
kustannuksella levitetty erikoisesti syrjäisemmille seuduille. *Kunnalli-*
set opastuskurssit oli järjestetty huhtikuun alussa Viipuriin. Johtajana
oli Rieti Itkonen, osanottajia 35. Eräät kunnallisjärjestöt kustansivat
viime kunnallisvaalien edellä oman kunnallispuhujansa, jonka toimintaa
ja matkoja piiritoimikunta ohjasi.

Piirin toimitsijoina ovat olleet: alussa vuotta 1920 *A. Nyrkkö* piiri-
sihteerinä ja hänen-erottuaan väliaikaisesti *Anni Nurminen-Haverinen*,
joka edelleen on piirin kanslian- ja rahastonhoitajana, ollen tässä toi-
messa piiriä palvellut jo yli 10 vuotta. Luennoitsijoiksi otti piiritoimi-
kunta vuoden 1920 lopussa *K. Lumijärven Helsingistä* ja *Anni Rinteen*
Viipurista. Vuoden 1921 maaliskuulla nimitettiin *K. Lumijärvi* piiri-
sihteeriksi ja on hän toimintakaudella pitänyt luentoja ja puheita 108,
yhteensä noin 8,750 kuulijalle. *Anni Rinne* piti 7 kuukauden ajalla 89
luentoa noin 4,500 kuulijalle, sekä lisäksi useita tilapäispuheita järjes-
töjen juhlissa ja iltamissa. Edellisten lisäksi on luentoja eri aineista
ja puheita pitäneet useat huomattavat puoluemiehet, kuten prof. *V.*
Voionmaa, puoluesihteerit *T. Tainio*, kansanedustajat *O. Reinikainen*,
R. Itkonen, *A. Nyrkkö*, *E. Huttunen* y.m. sekä toimittajat *J. F. Aalto*,
U. Räsänen ja *E. Pulli*. Lokak. 1:stä päivästä asti on piirin palveluk-
sessa edellämainittujen toimittajain lisäksi ollut *Arvi Hautamäki*.

Piiritoimikuntaan kuuluvat: *K. Seppälä*, *J. F. Aalto*, *O. Reinikainen*,
H. Manner, *J. E. Savenius*, *Sofi Nyrkkö* ja *J. Hätälä*; varajäseninä *S.*
Kokkonen, *V. Kokkonen* ja *J. Laakso*.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1921.

Volto- ja tappiotili.

Tuloja:

Luentorahojen ja iltamain tili	13,681 : 50
Piiriverojen tili	36,263 : —
Piirikokous verotili	3,147 : 25
	<hr/>
	53,091 : 75
Pääomatili, tappio	11,016 : 15
	<hr/>
	<u>Smk. 64,107 : 90</u>

Menoja:

Palkka- ja matkarahejen tili	58,014: 20
Sekalaisten tili	1,945: 70
Painatustöiden ja ilmoitusten tili	4,148: —
	<hr/>
	Smk. 64,107: 90
	<hr/>

Tasaustili.**Varat:**

Rahaa kassassa	6: 66
Viipurin Työväen Säästöpankissa	155: 23
Irtaimistoa luett. muk.	3,010: 10
Saatavia eri henkil.	3,166: 07
	<hr/>
	6,338: 06
Velkaa yli varojen	11,887: 19
	<hr/>
	Smk. 18,225: 25
	<hr/>

Velat:

Viipurin Työv. Säästöpank. laina	2,000: —
Puoluetoimikunnalta pesän selvitys laina	1,500: —
Puoluetoimikunnalle tilivelkaa	2,121: 61
Viipurin Osuuskirjakauppaan	216: 25

Varattuja:

Maksamattomia puolueveroja	114: 92
Avustusrahoja	6,031: 17
Pesänselvitysvaroja	899: 76
Puoluekokouslainoja	800: —
Puoluekokousveroja	3,641: 50
	<hr/>
	Smk. 18,225: 25
	<hr/>

Viipuri, 1 p:nä lokak. 1921.

Viipurin l. länt. vaalip. Sos.-dem. Piiritoimikunta.

Anni Nurminen-Haverinen.

Kertomus Viipurin l. itäis. vaalip. sos.-dem. piirijärjestön toiminnasta 8/1 1919—31/12 1921.

Toiminta 3/1 1919 — 5/4 1920.

Vaalipiiritoimikuntaan ovat kuuluneet 20 p:ään huhtik. 1919, jolloin pidettiin ylim. piirikokous Sortavalassa, Anton Kotonen, P. Kapanen, P. Niiranen, J. Kuisma, Jussi Rapo, Arvid Nieminen ja Anton Typpö ja sen jälkeen: Anton Typpö, Arvid Nieminen, Anna Nurminen, Emil Aulén ja Jussi Rapo, P. Kapanen, M. Lamberg, M. Ryyänen ja Aino Pelli.

Kokouksia on toimikunta pitänyt toimikauden ajalla 21, joissa on käsitelty 121 asiaa.

Piirineuvoston jäseninä ovat olleet: O. J. Heikkinen, E. Väre, Otto Pensas, J. Rissanen, Aug. Julkunen ja P. Kurvinen.

Piiritoimikunnan virkailijoina ovat toimineet ylim. kokoukseen asti: puheenjohtajana Anton Kotonen, varapuheenjohtajana P. Kapanen, piirisihteerinä ja rahastonhoitajana Jussi Rapo ja sen jälkeen puheenjohtajana Anton Typpö, varapuheenjohtajana Arvid Nieminen sekä rahastonhoitajana ja piirisihteerinä O. V. Turunen.

Tilintarkastajina ovat olleet E. Hannuniemi ja P. Niiranen.

Puolueneuvostoon ovat kuuluneet 1919 Arvid Nieminen ja 1920 vuoden ajalla Aug. Julkunen.

Puoluekokusedustajina olivat Anton Typpö, Aug. Julkunen, Elias Loikala, Kaisa Korhonen, E. Väre, P. Niiranen ja Anna Tanskanen.

Piiritoimistosta, joka on sijainnut Sortavalan kaupungissa, on annettu neuvoja ja opastusta järjestöille, välitetty puolueosastojen rekisteröimisiä ja hoidettu osastojen asioita virastoissa y.m.

Eduskuntavaaleissa, joissa sosialidemokraattinen vaaliliitto sai 16,661 ääntä tulivat valituiksi seuraavat 4 sosialidemokraattista edustajaa: Anton Kotonen, Anna Haapasalo, Jussi Rapo ja Pekka Tonteri.

Ent. piiritoimikunnan asiat. Kun entisen piiritoimikunnan tilikirjat, kuitit y.m. oli valkoisten toimesta tuhottu, niin tarkan selvyyden saaminen ent. piiritoimikunnan huostassa olleesta omaisuudesta, kassan tilasta y.m. on ollut kerrassaan mahdotonta. Mutta sikäli kun asioita tuntevien henkilöiden kertomuksista voidaan päättää, ei rahavaroja ole joutunut kadoksiin. Niinikään piirijärjestön kirjavarasto ja arkisto on säilynyt miltei koskemattomana. Kalustosta on kadonnut puhelinkone ja muutamia tuoleja.

Raha-asiat ovat olleet hyvin heikot ja ellei piirijärjestö olisi saanut lainaa ja avustusta puoluetolimikunnalta ja "Kansan Voima" lehdeltä ja jos ei verotulojen odottamatonta nousua toimikauden loppupuolella ta-

pahtuneen jäsenmäärän kasvamisen vuoksi olisi sattunut, niin toiminta olisi ollut tuiki tukalaa. Mutta näin ollen läpäistiin raha-asiasta jotenkin vaikeudetta. Vieläpä voitiin suorittaa vanhoja raha-asioita yhteensä Smk. 1,977:—.

Vaaliagitatsioni. Kun varsinaisten vaalipuhujain palkkaamiseen ei voitu rahavarojen vähyyden, pystyvien puhujavoimain puutteen ja muiden vaikeuksien tähden ryhtyä, niin harjoitettiin piirissä sosialidemokraattista vaaliagitatsionia pääasiassa seuraavasti:

"Kansan Työn" ja "Kansan Voiman" vaalinumeroja levitettiin piiri-toimikunnan kustannuksella yhteensä 16,000 kpl. sellaisten työläisvalitsijain keskuuteen, joille ei tullut työväen sanomalehtiä. Samoihin piireihin levitettiin puolue-toimikunnan painattamia vaalijulistuksia. Puolueosastot ja kunnallistoimikunnat harjoittivat sen lisäksi kiihkeää kotiagitatsionia.

Muuta valistustyötä on suoritettu luentotoiminnan avulla sekä keräysohjelmien muodossa. Piirin varsinaisina puhujina ovat olleet Otto Pensas ja piirisihteeri O. V. Turunen, sekä tilapäisesti käytettynä puhujina olivat Jussi Rapo, M. Rynnänen, F. A. Haavio ja Arvid Nieminen. Yhteensä on toimintakaudella pidetty puheita, luentoja ja esitelmiä 160, 10,000 kuulijalle.

Puolueasiain tila. Toimikauden alkupuolella oli toiminnassa ainoastaan 21 järjestöä, tehden niiden yhteinen jäsenmäärä 817. Toimikauden kuluessa on järjestötoiminta huomattavasti elpynyt rajamaa-asetuksista vapailla seuduilla. Useihin kuntiin on perustettu kunnallisyhdistykset ja kaikki entiset elinvoimaiset yhdistykset ovat alkaneet toimia. Useissa kunnissa on järjestötoimintaa ja sen elpymistä haitannut virkavallan painostus ja pystyvän toimintavoimain puute. Useat yhdistykset ovat saaneet omaisuutensa takavarikosta vapaiksi monien anomusten ja retelöimisien jälkeen. Vahingot, joita yhdistykset kansalaissodan aikana joutuivat kärsimään, nousevat useihin kymmeneen tuhansiin markkoihin.

Kaikista vastuksista huolimatta on työväenliike piirissä osoittanut voimakasta nousua; jäsenmäärä kohoaa kuukausi kuukaudelta. Toimikauden lopulla tekee toimintansa alkneiden yhdistysten luku 80 ja niissä olevain jäsenten yhteinen lukumäärä 3,191. Salmin, Suojärven, Raudun, Metsäpirtin, Terijoen, Heinjoen, Rautjärven ja Uukunniemen kunnissa ei ole yhtään yhdistystä kyennyt heräämään vielä henkiin.

Piirin tiliasema 31/12 1919.

Tuloja	36,576 : 53
Menoja	34,556 : 20
Saldo	2,020 : 33

Varat:

Rahaa kassassa	2,020: 33
Arvopapereita	210: —
Kalustoa y.m. irtainta	1,000: —
Saatavia	3,900: —
	<hr/>
	Smk. 7,130: 33

Velat:

Puoluetoimikunnalle	3,643: 40
"Kansan Voimalle"	639: —
Sanomal. rahasto	2,309: 43
Voittoa	538: 50
	<hr/>
	Smk. 7,130: 33

Piirijärjestön sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 4 ja 5 p:nä huhtikuuta 1920 Sortavalassa ja oli siinä edustettuina 16 kunnallisjärjestöä 22 edustajalla.

Toiminta 6/4 1920 — 17/4 1921. Edellämainitussa vuosikokouksessa valittiin piiritoimikuntaan seuraavat toverit: Aug. Julkunen, Juho Finne, Osk. Railo, Edv. Snickari, Matti Lapveteläinen, Pekka Nehrman ja V. Honkanen sekä varalle O. Lindqvist, J. Kiisseli ja P. Nevalainen. Varajäsenistä 2 ensimmäistä ovat ottaneet osaa kokouksiin milloin joku vakituisista jäsenistä on ollut estettynä niihin saapumaan.

Kokouksia on toimikunta toimikauden ajalla pitänyt 14, käsitellen niissä 112 asiaa. Tärkeimpinä kokousasioina ovat olleet: valistustyö, tukalat raha-asiat, poliittiset asiat ja loppupuolella suuntakysymys.

Piiritoimikunnan virkailijoina ovat toimineet Juho Finne puheenjohtajana, varapuheenjohtajana Aug. Julkunen ja rahastonhoitajana Arvid Hautamäki.

Piiritoimitsijoina olivat: piirisihteerinä Arvi Hautamäki, piirijärjestäjänä ja luennoitsijana toimikauden alkupuolella Otto Pensas ja lopulla Janne Korhonen sekä kanslistina väliaikaisesti marraskuusta lähtien rva Laina Hautamäki.

Tilintarkastajat: P. Nokelainen ja Juho Silvonen.

Puolueuuevoston jäsen on Aug. Julkunen.

Piiritoimikunnan kotipaikka oli nyt Ensossa, jonne piiritoimisto kohta vuosikokouksen jälkeen Sortavalasta siirrettiin. Piiritoimistosta hoidettu sääntöjen määräämiä tehtäviä, annettu järjestöille neuvoja ja opastusta ja hoidettu niiden asioita virastoissa.

Piiritoimikunnan poliittinen kanta. Kun piiritoimikuntaan oli tullut valituksi kommunismiin taipuisia tovereita ja kun piiritoimikunnan so-

sialidemokraattisista jäsenistä useimmat eivät omanneet kylliksi jyrkkää päättäväisyyttä kommunismin vastustamisessa, aiheutui siitä, että piiritoimikunta liikkui hyvin lähellä kommunismin rajamaita. Päätöksillään piiritoimikunta ei ole kumminkaan tarkoittanut astua sosialidemokratian ulkopuolelle, vaan enemmistöllään on pyrkinyt omaamaan jyrkän marxilaisen kannan sekä lopulla toimikautta sen päätöksellään nimenomaisesti kiinteäksi kannakseen merkinnyt. Ainoastaan 2 jäsentä, puheenjohtaja Juho Finne ja Osk. Railo eivät yhtyneet päätökseen. Ja kun he sen jälkeen ryhtyivät harjoittamaan kommunistisen puolueen hyväksi puhujina ja kommunistisen sanomalehdistön levittäjinä häikäilemätöntä kiihoitusta, jonka johdosta sos.-dem. puolueen kokous erotti heidät sos.-dem. puolueesta, niin puhdistui piiritoimikunta vihdoin kokonaan kommunistisista aineksista ja päästiin siten selville vesille.

Ohjelmatoimikunta: Kun tiedettiin, että tulevassa piirikokouksessa ratkaistaisiin piirissä riehuva riita sosialidemokratian ja kommunismin välillä, niin piiritoimikunta — joka piti tarpeellisena helpottaa tätä rajariidan käyntiä, tekemällä selväksi periaatteelliset ja menettelytapacroavaisuudet kommunismin ja sosialidemokratian välillä — kutsui poliittisesti edustavimpia tovereita eri puolilta piiriä keskustelemaan asiasta ja etsimään keinoja, joiden ympärille työväestö yksimielisemmin voisi kokoontua ja suurempi hajaantuminen siten tulisi estetyksi, tarkoittamatta piiritoimikunta tämän toimenpiteen yhteydessä kumminkaan antaa perään sosialidemokratiasta. Tämä n.k. ohjelmatoimikunta, johon kuuluivat Yrjö Welling, F. A. Haavio, Viljam Korhonen, Kaisu Korhonen, Janne Korhonen, M. Lapveteläinen, Aug. Julkunen, O. Railo, J. Finne ja A. Hautamäki, kokoontui kahdesti, valmistuen menettelytapakysymyksestä alustuksen piirikokoukselle, joka musertavalla enemmistöllä sen korjaili selvän sosialidemokratian hengen kanssa sopuisointuun.

Puolueäänestys hallitukseenmenokysymyksessä toimitettiin piirin puolueosastossa puoluetoimikunnan määräyksen mukaisesti 9 p:nä toukok. 1920 ja annettiin hallitukseenmenon puolesta 414 ääntä ja vastaan 671 ääntä.

Piirin raha-asiat ovat edelleenkin huonot ja ovat ne tulleet varsinkin loppupuolella toimikautta hyvinkin tukaliksi sen vuoksi, että huolimatta raha-varojen vähyydestä on tehty hyvin laajaa valistustyötä. Tämän vuoksi on erinäiset välttämättömät suoritukset viivästyneet, vieläpä jääneet kokonaan tekemättä. M.m. Valavaaran kavalluksista aiheutuneet maksut ovat olleet kokonaan seisauksissa.

Valistustyöhön on piiritoimikunta kiinnittänyt päähuomionsa. Sikäli, kun raha-asiat suinkin ovat myöntäneet on se palkannut puhujia, eivätkä syrjäisempien kolkkienkaan yhdistykset ole jääneet piiritoimikun-

nan valistustyöstä osattomiksi. Kesäiseen aikaan se on käsittänyt kerta-, juhla- ja iltamapuheita ja piirijärjestäjän järjestöissä käyntiä. Syksyn ja talven aikana tehtiin valistustyötä luentotoiminnan ja opastustyön muodossa. Rajamaa-alue ei ole voinut olla yhtä voimakkaan valistustyön esineenä, syystä, että rajamaa-alueasetukset ovat aiheuttaneet siihen voittamattomia esteitä. Kansanedustajat Anna Haapasalo ja Jussi Rapo ovat siellä liikkuneet eduskuntatyön lomassa. Luento- ja opastuskursseja on järjestetty 22 työv. yhdistykseen. Kunnalliskursseja on pidetty 3:ssa yhdistyksessä. Näiden lisäksi on otettu osaa luento- ja opastustyöhön ammattijärjestön toimikunnan 2:teen järjestöön toimeenpanemilla kursseilla. Vakituksina luennoitsijoina ovat olleet piirisihteri A. Hautamäki ja piirijärjestäjä Janne Korhonen sekä tilapäisesti Yrjö Welling. Kunnalliskursseja piti edustaja Rieti Itkonen. Järjestelymatkoja on tehty lukuisia, ja on niillä käytetty paitsi piirin varsinaisia toimitsijoita, apuna O. Railoa, Y. Wellingiä, edustajia Jussi Ropoa ja Anna Haapasalaa. Puoluesihteri Taavi Tainio on luennoinut piirissä 2:n viikon ajan. Tilapäispuheita on pidetty yhteensä 80 24,000 kuulijalle. Tilapäispuhujina on käytetty pääasiassa edellämäinittuja tovereita ja lisäksi harvemmin J. F. Aaltoa, F. A. Haaviota ja J. Finneä. Luentoja, puheita ja opastustunteja yht. 590 yhteensä 47,115 kuulijalle. Painettuja puheita on järjestöille kirjeellisesti lähetetty 2 sekä piirilehtien kunnallisvaalinumeroita 4,124 kpl.

Puolueasian tila. Toimikauden kuluessa on järjestötoiminta laajentunut ja yhdistyksiä on perustettu sekä herännyt henkiin useita sellaisiin kuntiin ja rajamaa-alueelle, joissa niitä edellisellä toimikaudella ei ollut. Puolueosastoja ei toiminut vielä Suojärven, Rautjärven, Metsäpirtin ja Uukuniemen kunnissa. Toimikauden kuluessa ovat heränneet henkiin seuraavat yhdistykset: Raudun kunnan Raudun työv. yhd., Inpilahden kunnassa Pitkänrannan työv. yhd., Salmin kunnassa Salmin työv. yhd., Käkisalmen kunnassa Näpinlahden, Puustin ja Suotniemen työv. yhdistykset, Pyhäjärven kunnassa Noidermaan työv. yhd., Kirvun kunnassa Kirvun k.k. yhd., Heinijoen kunnassa Galitsinan ja Kämärän & Pilppulan työv. yhd., Ruskealan kunnassa Kontiolahden t. y., Suistamon kunnassa Loimolan t. y., Kivennavan kunnassa Ikolan, Polviselän, Raivolan ja Joutselän t. y. sekä Terijoen kunnassa Terijoen, Kellomäen ja Kuokkalan t. y.

Suuntataistelu piirin työväen keskuudessa riehui hyvin hurjana, useat yhdistykset osoittivat repeytymisen oireita. Sos.-dem. puolueesta erosivat Akkaharjun, Honkalahden ja Suotniemen t. y. sekä lisää eroamisia oli odotettavissa. Tämän taistelun ikävänä seurauksena voidaan pitää, että puolue toiminta ja siihen osanotto toimikauden lopulla lamautui huomattavasti. Sos.-dem. puolueeseen kuuluneiden jäsenten luku teki piirissä toimikauden lopulla 3,451.

Tilikertomus 1/1 1920 — 20/5 1920 ajalta.

	<i>Varat:</i>	<i>Velat:</i>
Rahaa kassassa	1,405: 48	
Arvopapereita	210: —	
Kalustoa	1,000: —	
Kirjallisuutta	450: —	
Talletuksia	2,550: 50	
Saatavia	900: —	
Velkoja yli varojen	1,363: 03	
Sos.-dem. puolueelle		2,500: —
Sos.-dem. veroja y.m.		2,208: 83
Piirin sanomalehtirahast.		2,309: 43
Työv. yhdistyksille		233: —
Tilittämättömiä avustuksia		537: 75
	Smk. 7,879: 01	7,879: 01

	<i>Voitoksi</i>	<i>Tappioksi:</i>
Verojen tili	14,020: 35	
Välitystili	537: 75	
Ed. tilikauden voitto	538: 50	
Tilikauden tappio	1,363: 03	
Kulujen tili		15,755: 20
Laina- ja lahjatili		704: 43
	Smk. 16,459: 63	16,459: 63

21/5 — 31/12 1920 ajalta

	<i>Varat:</i>	<i>Velat:</i>
Rahaa kassassa	170: 69	
Arvopapereita	240: —	
Kalustoa	1,648: 05	
Kirjallisuutta ym.	600: —	
Saatavat	1,348: 83	
Velkoja yli varojen	989: 06	
Puoluetoimikunnalle		389: 45
Yhdistysten pesuutta		461: 75
Avustusrahastolle		1,836: —
Sanomalehtirahastolle		2,309: 43
	Smk. 4,996: 63	4,996: 63

	<i>Voitoksi:</i>	<i>Tappioksi:</i>
Piiriverotili	11,186:75	
Piirijuhla- ja lahjoitustili	14,047:52	
Luentomaksutili	646:40	
Palkkaustili		15,107:—
Matka- ja päivärahatili		4,274:65
Sekäl. tul. ja men. tili		5,741:45
Pääomatili, puhdas voitto		757:57
	Smk. 25,880:67	25,880:67
	25,880:67	25,880:67

Piiritoimikunnan sääntömääräinen kokous pidettiin 16 ja 17 p:nä huhtik. 1921. Enson työv. yhdistyksen talolla, ollen siinä edustettuina 22 kunnallisjärjestöä 32 edustajalla.

Toiminta ^{18/4} — ^{31/12} 1921.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet: Otto Koski, Aug. Julkunen, Matti Lapveteläinen, Riku Nurminen, Elias Loikola, P. Nevalainen ja Väinö Metsälä. Viimeksimainitun muutettua pois paikkakunnalta lokakuussa, kutsui piiritoimikunta hänen tilalleen varajäsenen J. Kiisselin. Varajäseniä V. Salmistoa ja Edv. Snickaria on käytetty piiritoimikunnan kokouksissa, milloin joku vakituinen jäsen on ollut estetty saapumasta.

Kokouksia on tällä ajalla pidetty 6 ja käsitelty 63 asiaa.

Piiritoimikunnan virkailijat ja toimitsijat: puheenjohtaja Otto Koski ja varapuheenjohtaja Aug. Julkunen sekä rahastonhoitaja Arvi Hautamäki. Piirisihteerinä syyskuuhun asti viimeksimainittu ja sen jälkeen Hautamäen siirryttyä pois piirijärjestön palveluksesta valittiin piirisihteeriksi siihen saakka piirijärjestäjänä ja luennoitsijana toiminut Janne Korhonen. Tukalien raha-asioiden vuoksi on syyskuun jälkeen käytetty järjestysmatkoilla vaan tilapäisesti toveri Yrjö Wellingiä. Piirikanslistina on syyskuusta lähtien ollut neiti Aili Koski.

Tilintarkastajat: P. Nokelainen ja Juho Sihvonen.

Puolueenueoston jäsen on edelleenkin Aug. Julkunen.

Piiritoimikunnan kotipaikka on nyt Imatralla, jonne myöskin piiritoimisto Ensosta toukokuulla siirrettiin. Toimistosta on hoidettu piirin juoksevat asiat y.m.

Puoluekokouksen edustajain vaali toimitettu puolue-toimikunnan määräyksen mukaisesti joulukuun 4 p:nä. Vaalin tuloksista ei voida lähemmin mainita, kun useat kunnallistoimikunnat eivät ole piiritoimikunnalle tuloksia ja edustajavaltakirjoja vielä lähettäneet.

Piirin raha-asiat ovat edelleenkin hyvin huonot, vieläpä muuttuneet toimikaudella niin tukaliksi, että vakinaisia menoja ei ole voitu suorittaa. Toimitsijoiden palkkojen maksutkin ovat useasti viivästyneet. Piirituomikunnan velat ovat toimikaudella kohonneet noin 10,000 markalla.

Valistustyö on tukalien raha-asioiden vuoksi tuntuvasti heikentynyt. Kun toimitsijavoimia on pienennetty, niin on valistustyön suoritus joutunut melkein yksinomaan piirisihteerin tehtäväksi. Vain parilla luento- ja opastuskursseilla ja 3:lla pienellä järjestelymatkalla on käytetty Yrjö Wellingiä. Ennen syyskuuta oli kyllä valistustyö voimaperäisempää, kun piirisihteerit Hautamäki ja piirijärjestäjä Janne Korhonen vakituisesti kiertelivät valistusmatkoilla ja lisäksi raha-asiat sallivat käyttää enemmän tilapäistä apua. Paitsi Wellingiä, käytettiin ennen syyskuuta järjestelymatkoilla edustajia Anna Haapasaloa ja Jussi Rapoa, edellistä Salmin ja Impilahden kunnassa ja Rapoa Sortavalan seutujen järjestöissä. Juhla- ja iltamapuhujina on käytetty tov. Abel Juvosta ja Juho Kuittista. Mutta ansaitsee erikoisemmin mainita, että puoluetuomikunnan luennoitsija Ilmari Sinisalo luennoi eri puolilla piiriä noin puolen toista kuuk. ajan.

Puolueasiain tila: Kommunistit panivat hyvin suuria toiveita viime piirikokoukseen ja, kuulemamme mukaan, pidettiin kommunistien johdettavissa piireissä mahdollisena, että piirijärjestö kokonaisuudessaan luisuisi kommunismin syliin, useimmat yhdistykset muuttuisivat kohta julkikommunistisiksi loppuyhdistysten jäädessä vaan väliaikaisesti riippumattomiksi, josta ne ajan ollen olisi sitten ollut helppo hieroa kommunistisiksi. Ennen puhuttua piirikokousta näyttikin hyvin arveluttavalta, että jotenkin näin tulisi tapahtumaankin, sillä maaperää tälle oli piirissä jo pitemmän aikaa kiihkeästi valmistettu. Mutta vastoin odotusta kärsivätkin kommunistit piirikokouksessa musertavan tappion. Tästä raivos-tuneina viritettiin piirissä kiihkeä kommunistinen kiihotus ja käytettiin siinä mitä häikäilemättömmimpiä sosialidemokratian parjaus- ja halventamis- y.m. tunnettuja keinoja ja näytti toimikauden alkupuolella tämä kommunistinen kiihotus- ja propagandatyö kantavan hedelmiäkin. Oli näin ollen odotettavissa, että sos.-dem. puolueesta eroaisi lukuisasti järjestöjä, kuten tapahtuikin. Mutta vähitellen alkoi kommunismi kadottaa viehätystään ja sosialidemokratia saada yhä suurempaa vaikutus-alaa työväestössä. Sos.-dem. puolueesta eronneita yhdistyksiä alkoi palata takaisin ja kommunismin saalis tällä kertaa on verrattain pieni, sillä ulkopuolella puoluetta olevain yhdistysten luku on vain noin 14, joista julkikommunistisia noin 8 ja loput riippumattomia. Mutta useilla näilläkin paikkakunnilla on saatu perustettua sos.-dem. yhdistys ja edelleen on olemassa hyviä toiveita sos.-dem. vahvistumiseen vuosikokousten jälkeen. Uusia yhdistyksiä on perustettu 2 ja 3 kapinan aikana nukkunutta yhdistystä on herännyt henkiin.

Kunnallisvaaleissa olivat sosialidemokraattien tulokset huonot, aiheuttaen sen kommunistien aikaansaama hajaannus ja innostuksen puute.

Tuloja on ollut joulukuun loppuun asti 19,158:10, ja menoja 17,867:50; saldo 1,290:60.

Viiipurin l. it. vaalip. sos.-dem. Piiritoimikunta.

Janne Korhonen.

Mikkelin l. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta.

Niiden käytännöllisten tehtävien lisäksi, joita piirijärjestöllä on ollut järjestötoiminnan lujittamiseksi köyhälistöluokan herättäjänä, on piirissä parhaan mukaan koetettu tasoittaa niitä kansalaissodan ajoilta periytyneitä ristiriitaisuuksia, jotka ovat uhanneet hajoittaa työtätekevän luokan yhteisen rintaman. Tämän tehtävän onnistumisen todisteena mainittakoon, että köyhälistön keskuudessa koko vaalipiirissä on pysynyt yhteisymmärrys varsin eheänä, ainoastaan muutamia heikommin toimineita järjestöjä on ryhtynyt ajelehtimaan sos.-dem. työväenliikkeelle vieraiden aatteiden palveluksessa. Vuoden 1921 alkupuolella ilmeni piirissämme toimivien sos.-dem. nuorisosastojen keskuudessa erimielisyyttä, pääasiassa liiton kommunistiseksi muuttuneeseen johtoon suhtautumisessa, joka johti siihen, että entiseen sos.-dem. nuorisoliittoon kuuluva nuorisopiirijärjestö osastoineen, paria osastoa lukuun ottamatta, päätti kesäkuussa pitämässään kokouksessa erota sos.-dem. Nuorisoliitosta ja yhtyä vähäistä aikaisemmin perustettuun sos.-dem. Työläisnuorisoliittoon.

Piirissämme on nuorison toimintakin jälleen elpynyt, eikä sitä vastaan suunnatulla hajoitustyöllä ole voitu suurestikaan luokkataistelua heikentää.

Varsinainen valistus ja herätystyö on puheenalaisena aikana suoritettu luento- ja opastuskurssien muodossa piirimme eri kunnissa. Heikoimmin järjestyneissä seuduissa on täytynyt tyytyä kertapuheissa suoritettuun työväenkysymyksiä selvittelyyn.

Kunnallisasiain selvittelemiseksi on toimeenpantu 3—4 päiväisiä luentoja ja niiden yhteydessä opastusta käytännöllisissä tehtävissä. Onpa piirissämme ollut kolme suurempaakin luento- ja opastuskurssia nim. Mikkelissä, Savonlinnassa ja Joutsassa. Tämän lisäksi ovat useat kunnallisjärjestöt palkanneet kunnallisvaalien edellä erikoisen vaalipuhujan kahdeksi jopa kolmeksi viikoksi, josta seurauksena on ollut, että työväestö useimmissa kunnissa, porvarien liittoutumisesta ynnä muista vehkeilyistä huolimatta, on saanut enemmistön edustajiaan kunnanvaltuustoihin, saaden siten tuntuvasti kunnallistakin valtaa köyhälistön käsiin.

Voimasuhteet kunnanvaltuustoissa olivat joulukuussa 1921 toimitettujen kunnallisvaalien jälkeen seuraavat: kaikkiaan tuli valituksi 220 valtuutettua, joista 118 köyhälistön- ja 82 porvarien edustajaa. Työväellä on enemmistö 14 kunnassa, puolet 8 kunnassa ja vähemmän kuin puolet 7 kunnassa.

Järjestötoimintaa, herätys- ja valistustyötä on suuresti vaikeuttanut varojen puute, joka johtuu piirimme työväestön heikosta taloudellisesta asemasta. Piirikokoukset ovat tosin koittaneet keksiä keinoja varojen saamiseksi, m.m. on velvoitettu kunkin järjestön toimeenpanemaan yksi iltama vuodessa valistusrahaston hyväksi, mutta ennen mainitusta syystä ovat tulot niistäkin olleet vähäpätöiset. Samoin on toimeenpantu yleisiä piirin juhlia Savonlinnassa, Heinolassa, Joroisissa, Anttolassa ja Sysmän Valittulassa. Tulopuoli näistäkin juhlista ei ole suurestikaan mainitsemisen arvoinen.

Kaikista vastuksista huolimatta on järjestötoiminta elpynyt. Ollen nykyään sos.-dem. työväenjärjestöjä piirissämme 131, joista kolme perustettiin viime vuoden lopulla, ollen järjestöiden yhteinen jäsenmäärä nykyisin, vaikkakin tarkkaa tilastoa vielä puuttuu, ainakin 4,200.

Mikkelin I. vaalipiirin sos.-dem. Piiritoimikunta.

Kertomus Kuopion I. it. v.p. sos.-dem. piirijärjestön toiminnasta ¹/₁ 1919—³¹/₁₂ 1921.

Kun v. 1919 puoluekokoukselle piirimme toimintakertomusta ei ole laadittu, olemme tähän kertomukseen ottaneet siitä syystä myöskin v. 1919.

Siitä iskusta, jonka kansalaissota tämänkin syrjäisen seudun työväenliikkeelle antoi, alkoi tointumisen merkkejä v. 1918—19 vaihteessa olla havaittavissa. Väliaikainen piiritoimikunta kokoontui ensi kerran 20. 12. 18. Ensimmäisiä tehtäviä olivat työv. järjestötoiminnan elvyttäminen, eduskuntavaaleihin työv. osanoton järjestäminen, piirikokouksen valmistelut y.m.s. Pian alkoikin kautta piirin yleinen herääminen, joka teki mahdolliseksi piirikokouksen pitämisen jo tammik. 18—19 p:nä. Kokous pidettiin Kaltimon työv. talolla koska Joensuun, ptk:n kotipaikan työv. talo ei ollut vielä työväen käytettävissä. Kokouksessa oli edustettuna yht. 13 kunnallisjärjestöä ja 9 puolueosastoa, yhteensä 30 edustajalla. Tämän kokouksen tärkeimmäksi tehtäväksi muodostui eduskuntavaalivalmistelut. Sitäpaitsi oli kokouksella paljon merkitsevä vaikutuksensa työv. liikkeen uudelleen elpymiselle piirissä. Piiritoimikuntaan tulivat valituiksi: J. Pakarinen, T. Turtiainen, A. Louhelainen, P. Laakkonen, A. H. Kaasinen, Mjmmi Haapasalo ja Olga Nevalainen,

varalle: Mutikainen, Taipale ja Kuikka. V. 1919 talousarvio, joka kokouksessa hyväksyttiin, päättyi summiin: Smk. 26,500:—.

Koko v. 1919 toiminta piirissä muodostui vähemmän tulokselliseksi. Vuoden kuluessa tosin piiritoimik. oli vilkkaassa toiminnassa, kokoon-tuen 26 kertaa ja käsitellen 166 eri asiaa, mutta sen työskentelyn teki ha-janaiseksi ja epätäydelliseksi pysyväisen toimitsijan puute. Vuoden ku-luksessa oli näet 6 eri henkilöä hoitamassa piirisihteerin tehtäviä. Hait-toina olivat tämän lisäksi varojen puute, kapinavaurioiden vaikutukset, ynnä monet muut seikat. Paitsi vaaliagitatsionia eduskuntavaalien edellä, jota etupäässä edusk. ehdokkaat suorittivat, oli piiritoimik. toi-mesta yhdessä paikallisen nuorisojärj. toimikunnan kanssa järjestetty 2 kk. ajaksi piiriin kiertävä järjestäjä kesän aikana, joka toimenpide oli omiaan vaikuttamaan nousua edistävästi järjestöelämässä. Samoin otti piiritoimikunta vuoden lopulla yhdessä piirilehti Kansan Voiman kanssa 3 kk. ajaksi järjestäjän, joka niinkään tuotti tuloksia.

Eduskuntavaaleissa 1—3 p. maalisk. saatiin piiriin 10 edustajapai-kasta puolet. Eduskuntaan tulivat valituiksi: Lehikoinen, Antti, pien-vilj., Juuka; Hiltunen, Olli, suutari, Pielisjärvi; Turtiainen, Toivo, vii-lari, Joensuu; Pehkonen, Mikko, pienvilj., Polvijärvi ja Puittinen, Matti, työmies, Eno. Vaalin tulos, katsoen niihin vaikeuksiin, joita esim. vaaliagitatsionin suhteen oli olemassa, pidettiin tyydyttävänä. Puolueen vaalijulistuksethan esim. melkein kaikki takavarikoitiin; vaali-puhujia viranomaisten taholta häiritettiin j.n.e.

Piirin 21 kunnassa oli vuoden lopussa piiritoimistoon tulleiden il-moitusten mukaan toiminnassa 123 yhdistystä. Näiden jäsenluvusta ei puuttuvien tilastojen vuoksi ole tarkkoja tietoja, mutta saapuneiden ve-rotilitysten mukaan teki jäsenmäärä yht. vähän vaille 2,000.

Piirijärjestön tilinpäätös 31. 12. 1919 oli kaikkea muuta kuin ilahdut-tava: Umpimähkäinen taloudenhoito oli johtanut siihen, että piirin ve-lat nousivat yli varojen: 7,894:80, velkojen kokonaissumman ollessa 12,021:38 ja varojen vain: 4,126:58.

Vuodelle 1920 lähdetessä ei siis piirin puolue- eikä myöskään raha-asiointila ollut kehuttava, mutta juuri noiden heikkouksien tultua sel-ville osattiin paremmin käydä niitä korjaamaan. Jatkovaa nousua oli-kin koko puheena oleva vuosi. Järjestöjen sisäinen toiminta alkoi yhä edemmän vakiintua; valkoisen terrorin vaikutukset olivat vaimenneet ja työväestössä alkanut jälleen elää usko asiansa voittoon. Piirin asiain hoidossa oli myöskin saatu aikaan enemmän säännöllisyyttä. Vuoden alusta toukokuulle toimi piirisihteerinä A. Koljonen ja tästä alkaen alle-kirjoittanut. Vakituinen järjestäjä oli piirin palveluksessa melkein läpi vuoden. Samoin oli puoluetoimikunnan kustannuksella piirissä luento-matkalla 1 kk. ajan kansaned. Antti Lehikoinen. Lisäksi oli piiritoi-mikunta tilaisuudessa käyttämään tilapäispuhujina lukuisia joensuulai-

sia puoluetovereita ja pariä piirin kansanedustajaa, huomattavammin edust. Puittista.

Valistustyöhön muun herätystoiminnan ohella kiinnitettiin vakavaa huomiota. Lokakuulla pidettiin Joensuussa piiriä käsittävät, 3 viikkoa kestäneet opastuskurssit, paikallisen nuorisopiirijärjestön kanssa yhdessä, joilla vakituisia osanottajia oli 17.

Paikallisia opastuskursseja eri puolilla piiriä pidettiin 10 eri paikassa, yht. 64 päivää, joilla vakit. oppilaiden yhteinen lukumäärä oli 114. Kurssien yhteydessä pidetyillä luennoilla, joita oli yht. 127 tuntia oli kuulijoita 3,401.

Vuoden kuluessa on piiritoimik. kokoontunut kaikkiaan 28 kertaa ja käsitellyt 217 eri asiaa. Piiritoimikuntaan kuuluivat: V. Teräs, V. Tikkanen, A. H. Kaasinen, A. Louhelainen, J. Pakarinen, E. Suhonen ja A. Partanen sekä varalta: Vänskä, Höpönen ja Saarelainen.

Oman piirilehden hanke oli vuoden kuluessa jatkuva, mieltäkiinnittävä päivänkysymys. V. 1919 ja -20 piirikokouksissa oli asiaa käsitelty ja jätetty asian valmistaminen erikoiselle toimikunnalle. Kokouksissa oli lehtikysymyksissä asetettu sille kannalle, että piirilehti olisi saatava Joensuuhun, koska Kansan Voima Sortavalassa ilmestyen ei pysty tyydyttämään piirilehden tarvetta täydellisesti. Senjälkeen kun syksyllä 1920 toimeenpantu yritys Kansan Voiman Joensuuhun siirtämisestä epäonnistui, oli suunnitteluja kokonaan uuden lehden perustamisestakin, jopa suoritettiin osakkeiden koemerkintäkin. Riittävien pääomien saantimahdollisuuksien puutteessa on asia yhäkin lepäämässä ja odottamassa suotuisaa tilannetta.

Piirin taloudellinen tila saatiin myös vuoden kuluessa tasapainoon. Tilinpäätös 31. 12. 20. osoitti varoja olevan 6,623: 61 ja velkoja 5,308: 13 joten puhdas pääoma teki Smk. 1,315: 48. Tilikauden puhdas voitto oli Smk. 9,180: 28.

Vuoden kuluessa esiintyi piirin alueella myös kommunistista hajotustyötä, mutta tuloksetta. Ainoastaan pari kolme yhdistystä piirin länsirajalla erosi puolueesta, muuta vakavampaa häiriötä ei siitä ole ollut.

Puolueosastojen luku verosuoritusten mukaan oli piirissä v. 1920 yht. 127 ja näiden yhteinen jäsenluku yli 2,500. Viidessä kunnassa ei ollut kunnallisjärjestöä, mutta puolueosastoja kyllä löytyi jokaisessa kunnassa.

V. 1920 piirikokous oli Joensuussa 20—21 p. maalisk. ollen kokouksessa edustettuina 13 kunnallisjärjestöä ja 1 puolueosasto, yht. 20 edustajalla. Tässä kokouksessa vahvistettu talousarvio päättyi summiin 36,247: 25.

Vuosi 1921 on pääpiirteissään toimittu samoissa puitteissa kun edellinenkin. Piirin palveluksessa ovat olleet v. 1920 valitut virkailijat: piirisiht. A. Louhelainen ja piirijärjestäjä Otto Penssa.

V. 1921 piirikokous pidettiin Joensuussa, 19—20 p. helmik., jossa oli edustettuna 14 kunnallisjärjestöä, 23 edustajalla. Kokouksessa hyväksyttiin talousarvio, joka päättyi summiin: 50,543:38. Hyväksytyssä valistus-agitatsionityötä koskevassa alustuksessa kiinnitettiin päähuomio perusteellisen valistustyön järjestämiseen, opastuskurssien ja opintopii-rien avulla. Ei myöskään unohdettu n.s. "lentävää" agitatsionia. Tehtiinpä tässä suhteessa eräs uusi alotekin, perustamalla piiriä käsittävä puhujarengas, jonka tarkoituksena on olla piirissä olevien puhujien tai puhujiksi harjoittelijoiden keskeisenä yhdyssiteenä ja helpottaa puhujien hankkimista piirin sos.-dem. työväenjärjestöille ja jonka toimintaa lähinnä johtaa piirisihteeri ja piiritoimikunta. Piirikokouspäätöksen puitteissa suoritetusta valistus- ja agitatsionityöstä ja sen tuloksista liitämme tähän muutamia numeroita.

Opastuskursseja on piirin eri puolilla, järjestöjen tilauksesta pidetty yht. 24; kurssipäiviä yht. 167. Vakituksia osanottajia on kursseilla ollut yht. 386 ja luentoja käynyt kuulemassa yht. 5,173 henkilöä, tehden vakituisten osanottajien luku keskimäärin kurseja kohti 16 ja kuulijoiden luku luentotilaisuutta kohti keskimäärin 64. Kursseilla on annettu opastusta eri aineissa 799 tuntina ja luentoja pidetty 179 tuntia. Piirin toimitsijat ovat tämän lisäksi vuoden kuluessa pitäneet puheita ja esitelmiä yht. 182, 12,598 kuulijalle, ollen puheiden ja esit. yhteenlaskettu aika 225 t. 20 min.

Piiritoimitsijoiden ohella on piirissä puhujamatkalla liikkunut kansaned. Puittinen 2 viikon ajan, käyden Kaavin, Rautavaaran ja Valtimon kunnissa ja puoluesihteeri Tainio 9 päivän ajan, luennoiden Joensuussa, Nurmeksessa, Pielisjärvellä ja Tohmajärvellä. Tilapäispuhujina juhlissa ja iltamissa on käytetty myös piirin puhujarengaan jäseniä.

Työväen kunnallisen toiminnan tehostamiseksi päätti piirikokous pidettäväksi 3-päiväiset kunnalliskurssit, jotka pidettiin Joensuussa 21—23 p. marrask., ollen näillä osanottajia yht. 53 eri puolilta piiriä. Luennoitsijana kursseilla toimi opett. Janatuinen, puolueen kunnallistoimistosta.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet: M. Ryynänen, O. I. Kortelainen, V. Teräs, A. H. Kaasinen, Heikki Hopponen, Anna Vänskä, V. Tikkanen, K. Nuutinen, Elin Saarelainen ja P. Kähkönen. Vuoden kuluessa on piiritoimikunta kokoontunut 19 kertaa ja käsitellyt 191 eri asiaa. Puheenjohtajana on toiminut V. Teräs.

Piiritoimisto on Ol. Omanavun talossa, Suvantok. 12.

Piirin tilinpäätös, 31. 12. 21., osoittaa varoja: Smk. 7,952:17 ja velkoja Smk. 2,510:67, joten puhdas omaisuus tekee 5,441:50. Pääoman lisäys v. 1921 kuluessa on 4,106:02.

Vuoden kuluessa on edelleenkin piirissä tehty kommunistien taholta

yrityksiä hajaannuksen aikaansaamiseksi, yhäkin onnistumatta. Varsinkin senjälkeen kun piirin alueelle syntyi uusi sos.-dem. nuorisoyhdistys, ovat useat yhdistykset selvittäneet välinsä kommunistiseen liittoon kuuluvien nuorisoyhdistysten kanssa ja siten tehneet tyhjäksi siltä taholta järjestetyn hajotusyrityksen. Piirin puolueasiatilan parantuminen jatkuvana ilmiönä on paras todistus siitä, ettei piirissämme kommunistisesta hajotustyöstä nyt enää vakavaa vastusta ole.

Kun piirin alueella v. 1921 loppupuolella yleensä vallitsevat kurjat työansiot ovat vaikuttaneet myös järjestöjen jäsenverojen viipymistä 3:lta ja 4:ltä neljännekseltä, ei jäsenlasku tästä kirjoittaessa ole vielä valmis. Mutta mikäli jo saapuneista tilityksistä voi laskea, tulee piirin jäsenmäärä ainakin lähentelemään 3,000, ellei sivuuta sitä määrää.

V. 1921 ajalla on veroja suorittanut yhteensä 128 puolueosastoa.

Lukuunottaen ne vaikeudet, jotka harvaanasutuilla seuduilla, vielä suurelta osaltaan porvarillis-vanhoillisten ennakkolainojen vallassa olevan väestön keskuudessa työvään järjestötoiminnan eteen astuvat, voidaan tähänastisia tuloksia tyydytyksellä katsella, ja uskoen köyhälistön suurempaan valveutumiseen ja sen kautta sen lopulliseen voittoon, ponnistaa rohkeasti eteenpäin.

Joensuussa, 1. 2. 1922.

Kuopion l. it. vp. sos.-dem. Piiritöimikunta.

K:tta A. Louhelainen.

Kertomus Vaasan läänin it. vaalipiirin toiminnasta ajalta 1/1 20—31/12 21.

Puolueessamme tapahtuneen hajaantumisen seuraukset ovat ulottaneet vaikutuksensa myöskin tähän vaalipiiriin. Miten paljon voimakkaampaa olisikaan ollut toiminta ja miten suuret olisivatkaan olleet taistelun tulokset jos toiminta olisi ollut yhtenäistä, sosialidemokraattista, sitä on nyt mahdotonta arvioida. Yhdistysten luku ja jäsenmäärä käy ilmi seuraavasta:

Aika	Yhdistyksiä	Jäseniä
1919, 31/12	121	4,816
1920, 31/12	150	5,300
1921, 31/3	112	3,867
1921, 30/9	112	3,900

Piirijärjestöstä on eronnut Evijärven kunnallisjärjestöön kuuluvat yhdistykset, Jyväskylän pitäjistä: Pitäjän, Keljon, Jokivarren ja Puhdas-pohjan työväenyhdistykset, Ähtärissä Myllymäen t.y., Pihlajavedellä Salmenkylän t.y., Virroilla Uurasten t.y. Uusia yhdistyksiä on perustettu tämän vuoden aikana kaksi ja kommunisteilta vallattu takaisin kaksi. Vielä ei voida sanoa miten pitkälle hajoitustyö johtaa, mutta piiritoimikunnan tietojen mukaan näyttää kuitenkin järjestöjen jäsenmäärä alkavan kohota, seikka, minkä osoittaa myöskin tilasto.

Kuntien valtuustoissa on voimasuhde seuraava: Sosialidemokraateilla enemmistö 16 kunnassa, kahdessa kunnassa puolet ja vähemmistö 13 kunnassa. Viimeisissä kunnallisvaaleissa valittiin piiriimme 30 kunnassa 222 valtuutettua. Valituiksi tuli: sos.-dem. 116, porvareita 102 ja kommunisteja 4. Tilastosta puuttuu Kinnulan kunta. Siellä on valtuutettuja 18, niistä porvareita 11 ja sos.-dem. 7, mutta siitä ei ole tietoa miten monta on aikaisemmin valittuja sos.-dem. kunnan valtuustossa.

Nuorisoliike on tässä piirissä aina ollut heikkoa, mutta erittäinkin se on nykyään merkityksetöntä sen vuoksi, että se on jakautunut kahtia. Nuoriso-osastoista on kommunistisia 17, sos.-dem. 8 ja riippumattomia 2.

Ammatillinen liike on alaspäin menossa. Se on aiheutunut osittain kommunistien seikkailusta ammatillisissa järjestöissä sekä huonoista työajoista. Nimellisesti on olemassa osastoja kaikissa liikekeskuksissa, mutta kun menettelytavat ei ole järjestetty tuloksia tuottavaksi ja kun järjestöistä hävitetään avustuskassat, niin puuttuu sellaiselta järjestöltä jäseniä kokoava mahdollisuus.

Valistustyötä on voimien mukaan tehty. Siinä tehtävässä on ollut talven aikana piirissä luennoitsija, piirisihteeri ja tilapäisesti erilaisissa tehtävissä olevat puoluetoverit. Valistustyötä on kesällä tehty piirin ja yhdistysten toimeenpanemissa juhlissa, sekä talvella useampipäiväisten kurssien ja lentävän agitatsionin muodossa. Puoluekokouksen välisenä aikana tehty valistustyö käy ilmi seuraavasta:

Aika	Paikkakuntia	Kuulijoita	Luentotuntia
V. 1920	167	11,029	303
V. 1921	110	7,000	280
Yhteensä	277	18,029	583

Piiritoimikunnan jäseninä olivat v. 1920 seuraavat: Toivo Lehto puheenjohtajana, V. Salmela, A. Muhonen, A. Lahti, J. E. Heikkilä, Lempi Tuomi ja Hilma Koski, sekä varajäseniä: V. Pitkänen, T. Piilonen ja H. Saari, sihteerinä E. Grönqvist ja rahastonhoitajana Emma Rantanen. Kokouksia on piiritoimikunta pitänyt 9, joista on merkitty pöytäkirjaan 90 pykälää. Vuoden 1921 lopussa olivat piiritoimikunnan

jäseninä: Toivo Lehto puheenjohtajana, A. Lahti, A. Muhonen, F. Saarinen, Hilma Koski, V. Salmela, J. E. Heikkinen ja E. Parkkonen, sihteerinä T. Bryggari ja rahastonhoitajana E. Rantanen. Kokouksia on piiritoimikunnalla ollut 11, joissa tehty päätöksiä 135.

Raha-asiain tila käy ilmi seuraavasta:

Tilikatsaus 31/12 21.

Tulot:

Rahaa kassassa 1/1—21	9,143: 27
Piiriveroista	21,525: 50
Puolueveroista	3,575: 82
Ylim. veroista	8,077: 15
Kirjallisuudesta	2,262: 10
Juhlatilitä	6,019: 40
Luentotili	14,361: 15
Kulunkien hyvitystä	1,513: 50
	<hr/>
	Smk. 74,790: 96
	<hr/>

Menot:

Palkkoja	22,800: —
Sihteerin matk. päiv.	616: —
Piiritoimik. kokoukset	1,553: —
Matkakuluja	2,297: 60
Kulunkeja	9,616: 15
Avustuksiin	7,246: 75
Luennoitsijan palk. ja matkakuluihin	14,543: 37
Juhlamenot	1,397: 83
Kirjallisuuskustannuksiin	1,202: 20
Puolueveroja v:ltä 1920—21	3,501: 25
Oikeusavustuksiin	3,531: 90
Puoluekustannuksia	2,160: —
Ylijäämä	2,160: —
	<hr/>
	Smk. 74,790: 96
	<hr/>

Jyväskylässä helmik. 6 p:nä 1922.

Vaasan l. it. vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunta.

K:tta T. Bryggari.

Kertomus Vaasan l. pohj. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminnasta vv. 1920 – 1921.

Heti viimeisen puoluekokouksen jälkeen, jossa varsinainen repeytymä tapahtui, alkoi silloin toimessa ollut piiritoimikunta, joka oli kokonaisuudessaan kommunistinen, lukuunottamatta kansanedustaja O. Elfvingiä ja piirisihteeri E. Grönqvistiä, tekemään hajoitustyötä piirissä. Kun vielä piirilehti Vapaa Sana, joka vielä silloin nautti puoluelehden oikeuksia mutta asiallisesti oli kommunistinen, harjoitti järjestelmällisesti sosialidemokratian mustaamista. Lisäksi vielä valkoisen terrorin synnyttämä katkeruus oli aivan tuoreena työväestön mielissä, syntyi suuria-kin toiveita, jotka muuttuivat uskoksi suuriin, äkkiä tapahtuviin yleismaailmallisiin yhteiskunnallisiin mullistuksiin, joten ei ihme, jos ”jyrkän” suunnan apostoleilla olikin menestystä. — Ensiksi puolueesta erkani piiritoimikunnan kotipaikan, Pietarsaaren kunnallisjärjestö. Koska piiritoimikunnan jäsenet, jotka pysyivät jäsenenä P:saaren kunnallisjärjestössä sen puolueesta eroamisen jälkeen, eivät olleet enään puolueen jäseniä, niin puolueenuevosto siirsi piiritoimikunnan valtuudet väliaikaisesti Kauhavan sos.-dem. kunnallistoimikunnalle, joka kuitenkin kieltäytyi ottamasta piiritoimikunnan tehtäviä vastaan.

Kommunistinen piiritoimikunta kutsui piirikokouksen Pietarsaaren huhtikuun 4—5 päiväksi. Tämä kokous kokoontuikin ”veljeilemisen” merkeissä. Sillä kokous myönsi 13 äänellä 8 vastaan P:saaren kunnallisjärjestölle edustus-oikeuden 7 edustajalla, vaikka se, kuten edellä on mainittu, oli jo eronnut puolueesta. Piiritoimikunta esitti kokoukselle menettelytapakysymysalustuksensa, jossa ehdotti: että piirijärjestö eroaisi sos.-dem. puolueesta ja päättäisi liittyä mahdollisesti perustettavaan sos. puolueeseen. Ehdotus tuli 15 äänellä 14 vastaan hyljätynsi.

Pietarsaaren muututtua kommunistiseksi, täytyi piiritoimikunnan kotipaikaksi hyväksyä Kauhava. Piiritoimikuntaan valittiin V. Nyberg, N. Palomäki, Hj. Välimäki, Hj. Tuoresmäki ja M. Klemola. Tämänkään piiritoimikunnan toimintakausi ei ollut pitkä. Syyskuussa, kun puolue-toimikunta lakkautti ”Vapaa Sanalta” puoluelehden oikeudet, kutsui piiritoimikunta sen johdosta ylimääräisen piirikokouksen lokak. 10 p:väksi Kauhavan työväentalolle.

Tällekin kokoukselle teki piiritoimikunnan puheenjohtaja Hj. Välimäki esityksen piirijärjestön eroamiseksi sos.-dem. puolueesta. Vaan tämäkin esitys tuli 10 äänellä 4 vastaan hyljätynsi. Mutta ”Vapaa Sana” 8 äänellä 5 vastaan päätettiin pitää edelleen piirilehtenä.

Kokous katsoi ei voivansa jättää piirijärjestön hoitoa enää Kauhavalle, vaan päätti sen siirtää Kokkolaan, jonne piiritoimikunta valittiin. Piiritoimikuntaan tulivat: P. Meriläinen, M. Koski, V. Karlsson, Liinu

Meriläinen, K. Kultala, J. V. Kantola, E. Tarvainen, varalle K. Palm, J. Lagerström ja M. Pohjonen.

Uudella piiritoimikunnalla oli toiminnassaan kohta suuria vaikeuksia. Ollen vailla varoja ja piirilehteä, näytti ylivoimaiselta säilyttää piirissä sosialidemokraattista toimintaa. Siksi häiritsevää oli kommunistien harjoittama hajoitustyö. Suurimpana huolena oli piirilehden aikaansaaminen. Jouluk. 19 p:nä piiritoimikunnan kokouksessa — johon oli saapunut Vaasan etel. piirin sos.-dem. piiritoimikunnan edustajana tov. Isak Penttala — päätettiin ryhtyä toimiin piirilehden aikaansaamiseksi. Valittiin P. Meriläinen neuvottelemaan etel. piirin piiritoimikunnan kanssa. Evästyksenä lausuttiin, että lehtiyhtiötä perustaviin toimiin ryhdyttäisiin, osakemaksuksi määrättäisiin 100 mk., ja että yhtiön ja lehden nimeksi hyväksyttäisiin "Raivaaja". Neuvottelevassa kokouksessa jouluk. 20 p:nä Vaasan työväentalolla ehdotukset hyväksyttiin ja päätettiin ryhtyä toimiin kustannusyhtiön perustamiseksi, joka tehtävä jäi etel. piirin piiritoimikunnan valmisteltavaksi.

Valistustyö on ollut n.s. lentävää agitatsionia, joka tehtävä on ollut ainoastaan piirisihteerin suoritettavana. Uusia yhdistyksiä on vuoden kuluessa perustettu kaksi, nim. Orismalan ja Toholammin Ylipään työväenyhdistykset.

V. 1921. Tämä vuosi on kulkenut jo paljo tasaisemmissa merkeissä kuin edellinen. Kommunistisen hajoitustyön tuloksena oli, että useat yhdistykset, kokonaisuuden säilyttääkseen, päättivät vuosikokouksissaan jäädä riippumattomiksi ja sellaisena ovat myöskin pysyneet. Piirilehti "Raivaaja" kun alkoi säännöllisesti ilmestyä huhtikuun alusta, niin tämän ansioksi voidaan suuressa määrin lukea, että sosialidemokratia alkaa piirissä uudelleen voittamaan alaa.

Valistustyö on pääasiassa ollut agitatsioni- ja järjestelytyötoimintaa. Piirisihteerin apuna vuoden alkupuolella oli kahden kk. ajan järjestäjänä P. Meriläinen. Luento- ja kirjanpitokursseja on pantu toimeen Isossakyrössä ja Kannuksessa. Luennoitsijoina oli kansanedustaja M. Laukkonen ja piirisihteeriksi P. Lempiäinen, joka myös toimi opastajana kirjanpitokursseilla.

Piirisihteereinä ovat olleet: Eeli Grönqvist, joka muutti helmikuussa 1920 samallaiseen toimeen Jyväskylään ja hänen jälkeensä hoiti tehtävää J. H. Ståhlberg elokuuhun asti, jolloin erkani. Sitten oli sihteereinä toimittaja P. Lempiäinen huhtikuuhun 1921, jolloin siirtyi Vaasaan "Raivaajan" toimitukseen. Sen jälkeen on se toimi ollut P. Meriläisen hoidettavana.

Kokkolassa, tammik. 3 p:nä 1922.

Vaasan l. pohj. vaalip. sos.-dem. Piiritoimikunta:

Pekka Meriläinen.

Kertomus Oulun l. etel. v.p. sos.-dem. piiritoimikunnan toiminnasta 16/5—31/12 1921.

Varsinainen piirikokous pidettiin piirissä tapahtuneen hajaannuksen jälkeen 15 ja 16 p:nä toukok. 1921. Edustajia mainittuun kokoukseen olivat lähettäneet ainoastaan Rantsilan, Savalojan, Raahen, Piippolan, Ylivieskan ja Oulun yhdistykset. Osanottajain vähähukuisuudesta huolimatta oli piirikokouksella suuri merkitys. Olihan se todistuksena siitä, ettei sosialidemokraattinen työväenliike Pohjanmaalla ole kadonnut olemattomiin, vaan että siellä on edelleenkin sosialidemokraattisesti ajattelevia ja toimivia työläisiä. Siispä voimmekin merkitä, että sos.-dem. työväenliikkeellä on jälleen varma maaperä Pohjanmaalla. Se laaja vaalistustyöohjelma, mikä piirikokouksessa hyväksyttiin, ei kuitenkaan ole kokonaisuudessaan toteutunut varojen puutteen takia. Puoluetoimikunta myönsi kyllä varoja luentotoimintaa varten Smk. 10,000:— n.k. legionalaisten rahastosta, mutta koko summaa ei ole voitu käyttää, koska on ajateltava eduskuntavaalien edellä harjoitettavaa agitatsionia. Syystalvesta oli piirillä kuitenkin noin kuukauden ajan luennoitsijana V. R. Piippo, käyden tällöin 23 järjestössä puhuen 983 kuulijalle. Piirijuhlla on järjestetty 4 paikkaan ja niihin on järjestetty myös puhetilaisuuksia. Toimintakauden aikana on piirin alueella eronnut puolueesta yksi ja nukahtanut yksi järjestö.

Tällä kertaa kuuluu puolueeseen 8 järjestöä.

Sanomalehtikysymys on piirissämme toimintavuoden aikana saanut myöskin suotuisan ratkaisun. Kuluneen vuoden lopulla perustettiin nim. lehtiyhtiö piirilehteä varten ja alkoi lehti "Kansan Tahto"-nimisenä ilmestyä v. 1922 alussa. Kunnallisvaalien edellä kustansi piiritoimikunta erikoisen kunnallisvaalilehden.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet: F. Moisala, J. F. Viitanen, J. A. Lahti, M. Ranta, H. Lehto, K. H. Rautiainen ja I. V. Korkeakangas sekä varalta O. Karhi, H. Törmä ja A. Ranta. Virkailijoina ovat toimineet: puheenjohtajana F. Moisala, varalta M. Ranta, rahastonhoit. J. F. Viitanen ja sihteeri I. V. Korkeakangas. Kokouksia on piiritoimikunta pitänyt 16.

Rahastonhoitajan antaman kertomuksen perusteella oli piirin kassan tila vuoden lopussa seuraava:

Ote: Oulun l. etel. vaalip. Sos.-dem. Piiritoimikunnan tilinpäätöksestä 1/5—31/12 21.

Omaisuuksia 31/12 21:

Rahaa käteistä	3,630: 37
Saamisia eri järjestöiltä	1,515: —
	<hr/>
	Smk. 5,145: 37
	<hr/>

Velkoja:

Oulun T.-y:n Säästökassaan	1,000: —
Oulun Sos.-dem. Työv. Yhd.	1,100: —
Voitto	3,045: 37
	Smk. 5,145: 37

Voittoa:

Piiriverojen tili	693: 50
Avustusten tili	5,447: 25
Piirijuhlien tili	1,653: 75
Vetallisten & velkoj. tili	1,515: —
Edellisen tilikauden voitto	1,155: 27
	Smk. 10,464: 77

Tappiota:

Puoluevero	41: 75
Kirja- ja kulunkitili	2,647: 65
Palkkatili	4,730: —
Voitto	3,045: 37
	Smk. 10,464: 77

Oulussa, jouluk. 31 p:nä 1921.

Y. F. Viitonen.

Piirin toiminta — järjestöjen vähälukuisuuden takia — ei ole päässyt erikoisen ripeäksi, mutta toivomme eduskuntavaalien ja piirilehden antavan toiminnalle uutta virikettä.

Oulun l. etel. sos.-dem. Vaalipiiritoimikunta.

I. V. Korkeakangas.

Berättelse över Österbottens Svenska soc.-dem. krets verksamhet år 1921.

Vid möte den 10 februari 1921, sammankallat av svensktalande socialdemokrater i Vasa, beslöts att reorganisera den svenska socialdemokratiska kretsen i Österbotten, isynnerhet som särskilda landsortsföreningar icke kunde finna sig i att ingå i den efter kretsmötet härstädes beslutna

förändringen i det att den förra kretsen beslöt ställa sig helt och hållet på kommunistisk grund.

Vid ovannämnda möte beslöts således att bilda en ny socialdemokratisk krets i Österbotten och ntsågs även på mötet interimsstyrelse för densamma. I denna invaldes: V. Blomqvist, J. F. Lillqvist, Arv. Kuni, Alfr. Nyman, H. Rönholm, V. Nordström och O. Salin; suppl. F. O. Ruda och Edv. Laine. Ordf. blev V. Blomqvist, viceordf. A. Kuni, sekreterare och kassör J. F. Lillqvist.

Efter det från soc.-dem. partistyrelsen inkommit meddelande om att den sanktionerat valet till kretsstyrelse, beslöts att densamma skulle funktionera till nästa kretsmöte i ovannämnda sammansättning, med undantag av att suppl. E. Laine inkallades till ordinarie i st. f. H. Rönholm, som ej visat sig hugad att emottaga uppdraget.

Cirkulär om kretsens bildande sändes omedelbart till landsortsföreningarna och anslöto sig till kretsen följande föreningar: Jakobstads Svenska Arbetarförening, Kaskö Svenska Arbetarförening, Munsala Arbetarförening, Rimal Arb.-förening och Vasa Svenska soc.-dem. Arbetarförening. Övriga inom kretsområdet förut verkande föreningar hade antingen dött ut eller kvarstodo i den kommunistiska kretsen.

Något kretsmöte har ej avhållits utan beslöt kretsstyrelsen av förekommen anledning uppskjuta detsamma till början av år 1922 i god tid före partimötet.

Med anledning av att kretsen ej haft tillräckliga medel har någon vidlyftigare agitation ej kunnat anordnas. Kamrat Kuni har dock på Finlands Sv. Arbetarförbunds bekostnad par gånger besökt de södra svenska kommunerna i länet.

Till partirådsmedlem för kretsen har utsetts J. E. Helsing med A. Kuni som suppleant.

Att representera kretsen vid nästa partimötet valdes den 4 december Viktor Blomqvist, suppl. Arvid Kuni.

Vid kretsens bildande anslöto sig genom resp. organisationer till densamma 122 medlemmar. Den 31 december var medlemsantalet 121.

Av räkenskaperna framgår att kretsens *inkomster* under det första verksamhetsåret utgjorde Fmk. 1,775:85, *utgifterna* Fmk 1,183:95 och *saldot* Fmk. 591:90.

Ställningen vid årsskiftet utvisar *tillgångar* Fmk 1,127:90 och *skulder* Fmk 914:90. Behållningen utgjorde således Fmk 213:—.

Österbottens svenska soc.-dem. Kretsstyrelse.

Joh. F. Lillqvist.

Kertomus Pohjanmaan ruotsalaisen sos.-dem. piirijärjestön toiminnasta v. 1921.

(Suomennos.)

Vaasan ruotsinkielisten sosialidemokraattien koollekutsumassa kokouksessa helmikuun 10 p:nä 1921 päätettiin uudestaan järjestää ruotsalainen sosialidemokraattinen piirijärjestö Pohjanmaalla, varsinkin kun erinäiset maaseutuyhdistykset eivät voineet hyväksyä niitä piirikokouksen jälkeen Vaasassa päätettyjä muutoksia, nimittäin että entinen piirijärjestö asettuisi kokonaan kommunistiselle kannalle.

Yllämainitussa kokouksessa siis päätettiin perustaa uusi sosialidemokraattinen piirijärjestö Pohjanmaalle, ja valittiin sille väliaikainen piiritoimikunta. Siihen tulivat: V. Blomqvist, J. E. Lillqvist, Arv. Kuni, Alfr. Nyman, H. Rönholm, V. Nordström ja O. Salin, sekä varalle F. O. Ruda ja Edv. Laine. Puheenjohtajaksi valittiin V. Blomqvist ja varapuheenjohtajaksi A. Kuni sekä sihteeriksi ja rahastonhoitajaksi J. F. Lillqvist.

Sen jälkeen kun sos.-dem. puoluetolimikunnalta oli saapunut ilmoitus, että se on vahvistanut piiritoimikunnan vaalin, päätettiin, että se toimii seuraavaan piirikokoukseen saakka yllämainitussa kokoonpanossaan, sillä muutoksella, että varajäsen E. Laine kutsuttiin vakinaiseksi H. Rönholmin sijaan, joka ei ollut suostuvainen rupeamaan piiritoimikunnan jäseneksi.

Piirijärjestön perustamisesta lähetettiin heti kiertokirje maaseutuyhdistyksille, ja yhtyivät järjestöön seuraavat yhdistykset: Pietarsaaren ruotsal. työv. yhdistys, Kaskisten ruotsal. t.y., Munsalan työv. yhdistys, Rimalin työv. yhdistys ja Vaasan ruotsal. sos.-dem. t.y. Muut piirissä ennen toimineet yhdistykset olivat joko laanneet toimimasta tai jääneet kommunistiseen piirijärjestöön.

Piirikokousta ei ole pidetty, vaan päätti piiritoimikunta, esiintulleesta syystä, lykätä sen vuoden 1922 alkupuolella pidettäväksi, hyvissä ajoin ennen puoluekokousta.

Sen johdosta, että piirijärjestöllä ei ole ollut riittävästi varoja, ei laajaa agitatsionia ole voitu järjestää. Toveri Kuni on kuitenkin Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton kustannuksella käynyt pari kertaa puhujamatkalla läänin eteläisissä ruotsinkielisissä kunnissa.

Puolueneuvoston jäseneksi on valittu J. E. Helsing, varalle A. Kuni.

Piirin edustajaksi tulevaan puoluekokoukseen valittiin 4 p:nä joulukuuta V. Blomqvist, varalle A. Kuni.

Kun piirijärjestö oli perustettu, yhtyi siihen 122 jäsentä. Jouluk. 31 p:nä 1921 oli piirin jäsenluku 121.

Tileistä käy selville, että piirijärjestön tulot ensimmäisenä toimintavuotena olivat Smk. 1,775:85 ja menot Smk. 1,183:95, siis jäännös Smk. 591:90.

Tiliasema vuoden vaihteessa oli: varat: Smk. 1,127:90 ja velat Smk. 914:90. Puhdas omaisuus siis Smk. 213:—.

Pohjanmaan ruotsalainen piiritoimikunta.

Joh. F. Lillqvist.

ALUSTUKSIA

SOS.-DEM. PUOLUEKOKOUKSELLE

1922

HELSINKI 1922 - TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Korvausta työläisille kansalaissodan aiheuttamista vahingoista.

(Lempäälän sos.-dem. kunnallisjärjestön alustus).

Vuoden 1918 kansalaissodassa valkoiset ryöstivät monta työläistä puille paljaille ja moni menetti muuten sen takia kaiken omaisuutensa, ilman omaa syytään, joutuen varsin tukalaan asemaan. Sittemmin n.s. tynkäeduskunta päätti valtion varoista suoritettavaksi korvausta kansalaissodan tuottamista vahingoista, mikä korvaus jo suurimmaksi osaksi on suoritettukin niille vahinkoa kärsineille, jotka kuuluvat voittajaluokkaan, mutta toisin ajattelevien anomukset on hyljätty, mikäli niitä työläiset senaikaisissa oloissa uskalsivat tehdäkään. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että valtion, lähtiessään korvaamaan edellämainittuja vahinkoja, olisi pitänyt tehdä se puolueettomasti. Ehdotamme sentähden:

että puoluekokous päättäisi vaatia valtion varoista korvausta niillekin vahinkoa kärsineille, joille ei tähän mennessä ole korvausta suoritettu, sekä velvoittaisi eduskuntaryhmän ensi istuntokaudella tekemään asiasta alotteen eduskunnassa.

Puoluetoimikunnan lausunto.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tehnyt jo tämän ehdotuksen mukaisia alotteita eduskunnassa mutta kaikkien porvarillisten ryhmien vastustuksen takia ne eivät ole johtaneet mihinkään tulokseen. Kun vaatimus siitä huolimatta on oikeutettu, on kylläkin syytä esittää samat vaatimukset uudelleen, joten puoluetoimikunta puoltaa ehdotuksen hyväksymistä.

Piirijärjestöjen sääntöjen 11 §:n muuttaminen.

(Kuopion it. sos.-dem. Piiritoimikunnan alustus).

Puolueemme voimassa olevat järjestösäännöt edellyttävät mahdollisimman vapaata ja oikeudenmukaista edustusta puolueorgaaneissa kaikille järjestöille, niin liikekeskuksista kuin syrjäseuduiltakin kautta

maan. Tasapuolisen edustusmahdollisuuden varaaminen yksin voikin vaan tasoittaa sitä eroavaisuutta, joka puolueorgaaneihin suhtautumisessa liikikeskusten ja saloseutujen järjestöjen välillä on, jonka vuoksi olisi mielestämme puolueen järjestösäännöistä poistettava jokainen kohta, joka asettuu vaikeuttamaan tasapuolisen edustusmahdollisuuden aikaansaamista.

Tuollainen kiusallinen kohta on m.m. piirijärjestösääntöjen II §:n 2 kohta, joka kuuluu: "Päivärahan edustajille suorittaa asianomainen kunnallisjärjestö, matkakustannukset piiritoimikunta." Tämä määräys rasittaa piirin syrjäseutujen kunnallisjärjestöjä edustaja-päivärahojen muodossa raskaammin kuin piirin keskuksessa olevia, koska kauvempaa matkustavilta edustajilta kuluu kokouspäivien lisäksi matkapäivät. Käytäntö onkin — osaksi tästä syystä — osoittanut, että piirin laitapuolilta ei edustus piirikokouksiin tule suhteellisesti niin suuri kuin piirin keskukselta, joka tietysti on omiaan tekemään kiusallisen ja heikentävän vaikutuksen puoluetoimintaan.

Edelläolevan perusteella ehdotamme, että puoluekokous päättäisi,

muuttaa järjestyssääntöjen II §:n 2 kohdan näin kuuluvaksi: "Edustajien päivärahat ja matkakulut suorittaa piiritoimikunta piirin rahastosta."

Puoluetoimikunnan lausunto.

Pyrkimys vapauttaa perusjärjestöt kaikista yhteistoimintakustannuksista ja siirtää niitä yhä suuremmissa määrässä keskusjärjestöjen suoritettaviksi, ei ole, näennäisestä tasapuolisuudestaan huolimatta, suositeltava. Se on omiaan vähentämään säästeliäisyyttä, sillä kokemus on osoittanut, etteivät edustajakokoukset käsitellessään keskusjärjestöjen varoja, ole yhtä tarkkoja kuin ollaan oman yhdistyksen varojen käsitellessä. Päivärahat useassa tapauksessa määrättäisiin piirikokouksessa suuremmaksi kuin mitä asianomaiset kunnallisjärjestöt suostuisivat maksamaan, jos ne olisi suoritettava omasta rahastosta. Sitäpaitsi ei kaukaisempien järjestöjen piirikokouskustannukset nykyisinkään ole suuremmat kuin keskeisimpienkään juuri siitä syystä, että näitten edustajat useimmiten tyytyvät pienempään päiväpalkkaan. Ne erilaiset syyt, mistä se johtuu, eivät kuulu tähän asiaan, mutta ovat mielestämme siksi päteviä, ettei ole lainkaan aihetta pyrkiä määräämään kaikkien piirikokous-edustajain päiväpalkkoja yhtä suuriksi.

Alustuksessa esitetyn muutoksen hyväksyminen merkitsisi sitäpaitsi piiriverojen vastaavaa korotusta. Se olisi varmasti useille järjestöille vastenmielisempää kuin nykyinen edustajapalkkojen maksutapa.

Puoluetoimikunta ei siis voi kannattaa tehtyä ehdotusta yleiseksi säännöksi.

Mutta kun olosuhteet eri piireissä ovat suurestikin erilaiset ja kun ei ole mitään syytä kaikissa pienissä käytännöllisissä asioissa pakottaa kaikille samaa järjestelmää ja kun voi olla eduksi, että kukin piiri saa niillä aloilla vapaasti kokeilla ja järjestää asiansa olosuhteittensa mukaan, niin voitaisiin siinä tarkoituksessa hyväksyä piirijärjestösääntöjen II §:n 2 kohtaan lisäys: "jollei piirijärjestön kokous päivärahojen suhteen toisin päätä".

Puoluetoimikunta on ehdotuksessaan muutoksiksi puoluesääntöihin ottanut tämän huomionsa, joten tämä muutosehdotus tulee käsiteltäväksi toisten sääntömuutosehdotusten yhteydessä.

Kieltolaki ja raittius.

Kassatin Työväenyhdistys ehdottaa

"että on käytävä raittiusasiaan isommalla huolella käsiksi, kieltolakia ja raittiusasiaa on ruvettava isommassa mitassa tukemaan, kuin tähän asti on tehty".

Puoluetoimikunnan lausunto.

Puolueemme syntymähetkestä saakka kieltolaki on kuulunut puolueohjelmaamme. Sosialidemokraattisen puolueen ratkaisevalla myötävaikutuksella on monien vaiheiden jälkeen kieltolaki saatu maassamme sääde-tyksi. Kieltolain käytännöllisessä toimeenpanossa on kuitenkin ilmennyt suuria vaikeuksia, mitkä etupäässä aiheutuvat johtavain porvarillisten luokkain alkoholiystävällisistä mielipiteistä ja niiden häikäilemättömistä rynnäköistä kieltolain kumoamiseksi. Puolueemme suoritettavaksi on siten jäänyt jatkuva tärkeä työ kieltolain toteuttamiseksi.

Kieltämättä ovat sosialidemokratinen eduskuntaryhmä ja lukuisat puoluejärjestömme varsin tarmokkaasti työskennelleet kieltolain toimeenpanon hyväksi. Mutta kaikkialla ei puolueen keskuudessa ole tälle asialle aina omistettu tarpeeksi paljon huomiota. Monet järjestöt eivät ainoastaan ole jättäneet kieltolakia tukematta, vaan suorastaan sallineet huoneistoissaan ja kokouksissaan tapahtuvan ilmeisiä kieltolain rikkomisia, ja ehtimiseen on kuultu valituksia siitä, että yhdistykset, puoluetoverit, jopa puolueen toimihenkilötkin, rikkomalla kieltolakia häpäisevät omaa puoluettaan, joka on säätänyt kieltolain tietenkin siinä mielessä, että se myös sen toteuttaa.

Puoluetoimikunnan mielestä senvuoksi Kassatin työväenyhdistyksen ehdotus ansaitsee puoluekokouksen huomiota. On tarpeellista, että puolue erityisellä päätöksellä toiselta puolen asettuu täysin selvälle kannalle

porvarillisia kieltolain kumoamisyrityksiä vastaan ja toiselta puolen lujittaa työväen ponnistuksia kieltolain toteuttamiseksi.

Yksityiskohtaista toimintaohjelmaa tässä kohden on vaikea puoluekokouksessa laatia, mutta eräitä pääsuuntia voidaan kuitenkin määrätä. Ennen kaikkia tulee eduskuntaryhmän edelleenkin väsymättä toimia kieltolainsäädännön kehittämiseksi yhä täydellisemmäksi ja tehokkaammaksi ja myöntää hallitukselle ne varat ja muut apukeinot, joita kieltolain toimeenpano nykyisissä oloissa edellyttää. Kun raittiuslautakuntain kautta y.m.s. keinoin tapahtuva kunnallinen toiminta kieltolain valvonnan ja raittiuden edistämiseksi on saanut yhä suuremman merkityksen, on puolueemme kunnallisjärjestöjä velvoitettava ottamaan voimakasta osaa sentapaiseen kunnalliseen työhön ja tekemään tarpeellisia aloitteita siinä kohden.

Kaikkien puoluejärjestöjen on ankarimmin valvottava, ettei niiden toimeenpanemissa kokous-, iltama- y.m.s. tilaisuuksissa enempää kuin niiden huoneistoissakaan ja tiluksilla tapahdu minkäänlaisia kieltolain rikkomisia. Samoin on jokaiselta yksityiseltä puolueoverilta vaadittava omakohtaista kieltolain noudattamista. Puoluejärjestöt ovat velvolliset rikkovia jäseniään kohtaan käyttämään ankaraa toverikuria, ja sanomattakin on selvää, että ylempäin puolue-elinten on valvottava, että alemmat tässäkin kohden täyttävät puoluevelvollisuutensa. On syytä vielä uudelleen lausua puolueen siveellisiin päämääriin kuuluvan, että jokainen sen jäsen on ehdottomasti raitis; puolueen toimihenkilöiltä, etenkin palkatuilta, on nyt jo mahdollista vaatia ehdotonta raittiutta muitten kelpoisuusehtojen mukana.

Tuntuu aivan luonnolliselta, että työväen vapaata raittiustyötä, kuten työväen keskuudessa muodostuneita raittiusjärjestöjä, on sosialidemokratisen työväen taholta kaikin tavoin suosittava ja kannatettava. Kun koko tässä esitetyn ohjelman toteuttaminen tulee epäilemättä suuresti riippumaan puolueen sanomalehdistön valppaudesta ja tunnollisuudesta, on sitä nimenomaan velvoitettava huolellisesti seuraamaan kielto lakiolojen kehitystä ja aktiivisesti ottamaan osaa taisteluun kieltolain ja kansanraittiuden puolesta.

Edelläsanotun nojalla ehdotamme puoluekokouksen tehtäväksi seuraavan päätöksen:

Harkittuaan kieltolakiasian nykyistä tilaa maassamme puoluekokous asettuu jyrkästi vastustamaan porvarillisia kieltolain kumoamisyrityksiä ja pitää tarpeellisena lujittaa työväen pyrkimyksiä kieltolain täydelliseksi toteuttamiseksi. Siinä tarkoituksessa puoluekokous:

velvoittaa eduskuntaryhmän tarmokkaasti toimimaan kieltolainsäädännön edelleen kehittämiseksi ja tehostamiseksi sekä

asianomaisia puoluejärjestöjä voimakkaasti ottamaan osaa kunnalliseen työhön kieltolain valvonnan ja kansan raitistumisen edistämiseksi;

vaatii kaikkia puoluejärjestöjä ankarimmin valvomaan, ettei niiden toiminnan yhteydessä ja niiden huoneistoissa ja alueilla tapahdu minkäänlaisia kieltolain rikkomisia, ja samoin jokaista puolueen jäsentä omasta kohdastaan noudattamaan kieltolakia;

asettaa puolueen toimihenkilöille, varsinkin palkatuille, ehdottoman raittiuden vaatimuksen, lausuen samalla puolueen siveellisiin päämääriin kuuluvan, että jokainen sen jäsen on ehdottomasti raitis;

kehoittaa kaikkia työläisiä ja työväenjärjestöjä kaikin tavoin suosimaan ja kannattamaan työväen vapaita raittiusrientejä; sekä

velvoittaa puolueen sanomalehdistön huolellisesti seuramaan kieltolakiolojen kehitystä ja itse puolestaan lakkaamatta taistelemaan kieltolain ja kansanraittiuden puolesta.

Jääsken Rouhialan Työväenyhdistyksen ehdotus.

Katsomme sellaiset työläistoverit, jotka rikkovat kieltolakia, olevan mahdottomia sos.-dem. puolueessa olemaan, koska he kieltolain rikkojina ovat repineet kaiken minkä työväenliike on aikaansaanut. Siksi puhdistettakoon heidät puolueesta sen vihollisina. Se tiennee jäsenmäärän alenemista joksikin aikaa, mutta sittenkin lienee parempi, että raittiit jäävät kuin että ne eroavat.

Ehdotamme, että sosialidemokraattisen puolueen sääntöihin sovitetaisiin seuraava pykälä:

"Jokaisen joka liittyy puolueeseen on sitouduttava noudattamaan ehdotonta raittiutta ja kieltolain noudattamista antamalla ilmi kieltolain rikkojat lähimmälle luotetulle viranomaiselle siten, että heidät voidaan oikeudessa todistaa ja saattaa rangaistukseen puoluekantaan katsomatta."

Puoluetoimikunnan lausunto.

Kun puoluetoimikunta toisen kysymyksen yhteydessä jo on tehnyt perustellun ehdotuksen puoluekokouksen päätökseksi kieltolaki- ja raittiusasiassa, ehdotetaan, ettei esilläoleva kysymys antaisi aihetta mihinkään toimengiteisiin.

Valtion ja kirkon suhteiden järjestämisestä ja opetuslaitoksen uusimisesta.

Antti Kiviranta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

1:ksi että puolueoimikunnan on tehtävä täydellinen ehdotus valtion ja kirkon keskinäisestä suhteesta ja esitettävä se puolueuuvoston tarkistettavaksi tai sittä ainakin seuraavan puoluekokouksen hyväksyttäväksi. Samanlainen ehdotus on tehtävä ala- ja keskikoulujen opetusohjelman perinpohjaiseksi uusimiseksi;

2:ksi Sos.-dem. eduskuntaryhmän on koetettava saada eduskunnassa toimeen kirkollisen lainsäädännön ja ala- ja keskikoulujen opetussuunnitelman perinpohjainen tarkistus; sekä

3:ksi piiritoimikuntien on sekä suullisen agitatsionin että kirjoitetun sanan avulla kiinnitettävä köyhälistön huomiota kirkolliseen lainsäädäntöön ja kirkolliskokouksen vaaleihin sekä muistutettava työläisten edustajia kuntain valtuustoissa, että on koetettava täyttää koulujen johtokunnat ja että johtokuntiin valitut koettavat toimia opettajia valitessa y.m. opetusohjelman uusimisen hyväksi.

Puolueoimikunnan lausunto.

Alustajan tarkoitus näyttää olevan, että puolueoimikunnan tehtäväksi annettaisiin valmistaa täydellinen ehdotus kirkon ja valtion suhteiden järjestämiseksi ja uudeksi kansa- ja keskikoulun opetusohjelmaksi, sekä että sos.-dem. eduskuntaryhmää ja piiritoimikuntia y.m. kehoitettaisiin näiden käytettävänä olevilla keinoilla ajamaan samoja asioita. Kun alustukseen on yhdistetty erilaisia asioita, lausuttakoon kustakin erikseen seuraavaa:

1) Vaatimus valtion ja kirkon erottamisesta kuuluu puolueemme ohjelmaan. Alustajan tarkoitus saada aikaan täydellinen ohjelma tämän vaatimuksen ajamiseksi, on täysin hyväksyttävä. Tällaisen ohjelman laatiminen on laaja tehtävä, joka vaatii monipuolista selvittelyä kirkon lainsäädännön, taloudellisten ja oikeudellisten suhteiden sekä käytännöllisen järjestelyn kannalta. Sen toimeensaamiseksi on sos.-dem. eduskuntaryhmän taholta 1920-vuoden valtiopäivillä tehty anomusehdotus, "että hallitus viipymättä antaisi valmistella kysymyksen valtion ja kirkon erosta ja laatia lakiehdotukset tämän eron asteettaista toimeenpanoa varten". Anomusehdotusta ei ole vielä käsitelty. Tärkeätä on, että se valtion komitea, joka asetettiin v. 1917 selvittämään puheenaolevaa kysymystä, mutta joka tähän asti ei ole toiminut, täydennetään sos.-dem. jäsenillä ja ryhtyy nopeasti asiata käsittelemään.

Puolueoimikunta ehdottaa senvuoksi puoluekokouksen lausuttavaksi:

että kysymys valtion ja kirkon erosta on pikaisesti saatava edellämainitulla tavalla valmistelun alaiseksi.

2) Alustajan tarkoitus saada kansakoulun ja oppikoulujen keskikoulun ohjelma uudistetuksi, ei koskene niin paljon koko opetussuunnitelmaa kuin uskonnonopetusta. Eduskunnassa on näillä vakiopäivillä käsiteltävänä hallituksen esitys kansakoulun järjestysmuodon perusteiksi. Siinä on ehdotettu ja asianomaisessa valiokunnassa jo hyväksytty eri oppiaineeksi siveysoppi, joka tähän asti on kuulunut uskonnonopetukseen. Siinä ehdotetaan myöskin vapautusta uskonnonopetuksesta niin kuin (yli vaalien lykätystä) uskonnonvapauslaissa säädetään ja tämäkin ehdotus on valmisteleivassa käsittelyssä tullut hyväksytyksi. Esitystä edelleen käsiteltäessä on sos.-dem. eduskuntaryhmällä tilaisuus ajaa vaatimustaan, että uskonnon opetus on kokonaan poistettava ja sijalle pantava uskonnonhistoria kuin myös muitakin vaatimuksia. — Esitys oppikoulun järjestysmuodon perusteiksi on odotettavissa vielä näillä valtiopäivillä, jolloin puolueen eduskuntaryhmälle tulee tilaisuus oppikoulun suhteen menetellä samoin. Sen yhteydessä tulee käsiteltäväksi m.m. kysymys kansakoulun asettamisesta oppikoulujen pohjakouluksi. Tällainen opetuslaitoksen uudistus on sos.-dem. kannalta erittäin tärkeä, jotta tie tasoitettaisiin alemmille kansankerroksille ylemmänkin opetuksen saamiseen. Se kuuluukin puolueohjelman vaatimuksiin velvoittaen siten puolueen edustajia. Kun asia siis jo on vireillä, ehdottaa puoluetoimikunta puoluekokouksen päätettäväksi:

että ehdotus opetuslaitoksen suhteen saisi raueta.

3) Erityinen kehoitus piiritoimikunnille kiinnittämään huomiota kirkolliseen lainsäädäntöön y.m.s. kuin myös työläisedustajille kansakoulujen johtokunnissa pitämään silmällä opetusohjelman uusimista, ei liene tarpeen, koska puolueen jäsenet tässä suhteessa kieltämättä tietävät tehtävänsä. Senvuoksi ehdotetaan puoluekokouksen päätettäväksi:

että ehdotus tässäkin suhteessa saisi raueta.

Puoluejulkaisujen hankkiminen yhdistysten kirjastoihin.

Puoluetoimikunnan alustus.

Kokemus on osoittanut, että useissa puolueosastoissa ei riittävällä tarkkuudella seurata puoluetoimintaa, ei tunneta puolueohjelmaa eikä puoluepäätöksiä, eikä edes puoluesääntöjäkään. On puolueosastoja, joiden kirjastoissa ei ole ainoakaan puoluekokouksen pöytäkirjaa eikä mitakaan puoluejulkaisuja, vieläpä sellaisiakin yhdistyksiä, jotka kieltäytyvät niitä kirjastoihinsa hankkimasta, joten kysymys ei ole huomattomuudesta tai laiminlyönnistä. Sellainen menettely osoittaa täydellistä ymmärtämättömyyttä niiden asiain tärkeydestä, joita puoluekokouk-

sissa käsitellään ja joista päätöksiä tehdään. Vaikeata ei ole arvata millaisiksi sellaisissa puolueyhdistyksissä kaikki muukin toiminta muodostuu; lukuunottamatta asianomaisen yhdistyksen omain välttämättömain talousasiain hoitoa jää kaikki muu toiminta ihan rempalleen. Kirjevaihto tällaisten yhdistysten kanssa todistaa sitä liiankin selvästi. Vaikkapa näissä takapajulle jääneissä yhdistyksissä olisikin joitakin innokkaampiakin, jotka haluaisivat tarkemmin perehtyä puolue toimintaan, estää varattomuus heitä kuitenkin itselleen kaikkia puoluejulkaisuja hankkimasta. Sitäpaitsi on myöskin usein tarpeen, että yhdistyksen tai johtokunnan kokouksessa on saatavissa esim. puoluekokouspöytäkirjat, jos joku haluaa nähdä millaisia päätöksiä samansuuntaisessa asiassa ennen on tehty. Ja muutenkin on kohtuullista, jopa välttämätöntäkin, että puoluejäsenillä on tilaisuus tutustua puoluepäätöksiin ja puolueen kehitykseen. Mutta se on melko vaikeata, jollei yhdistysten kirjastoissa ole saatavissa sitä käsittelevää kirjallisuutta.

Puoluekalenterit, Kevättervehdykset ja muutkin julkaisut sisältävät myöskin siksi valikoitua, arvokasta lukemista ja siksi tärkeitä tietoja, että kaikki nekin pitäisi olla kirjastoissa saatavissa. Rahameno, minkä tämän kirjallisuuden hankkiminen yhdistysten kirjastoihin aiheuttaisi, on siksi vähäinen siitä johtuvaan hyötyyn nähden, ettei siitä kannata puhuakaan.

Näillä perusteilla ehdottaa puolue toimikunta päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous velvoittaa kaikki Sosialidemokraattiseen puolueeseen kuuluvat työväenyhdistykset hankkimaan kirjastoihinsa kaikki puoluekokouspöytäkirjat, puolue tilastot, puoluekalenterit ja muut puolue toimikunnan julkaisut, myöskin aikaisemmin ilmestyneet sikäli kuin niitä on saatavissa.

Puolue toimikunnan ja piiritoimikuntien asiaksi jää tämän päätöksen toteuttamisen valvonta, ja siitä aiheutuvat toimenpiteet.

Puolueen säännöt puoluejäsenkirjoihin.

Pirkkalan sos.-dem. Kunnallistoimikunta Hämeen läänin pohjoisen sos.-dem. piiritoimikunnan kannattamana on ehdottanut:

"että kokouksessa tulisi esille puolueen uusien jäsenkirjojen hankkiminen, joihin painettaisiin puolueen säännöt".

Perusteluissa lausutaan, "että hyvin harvat puolueen jäsenistä tuntevat puolueen säännöistä edes välttämättömiä pykäläiä. Se johtuu pääasiallisesti siitä, että puolueen säännöt ovat hajanaisina lehtisinä, joita ei tule hankittua muitten kuin ainoastaan toimihenkilöitten".

Puoluetoimikunnan lausunto.

Tämä on sellainen käytännöllinen asia, joka kuuluu puoluetoimikunnan toimialaan ja josta puoluekokouksen ei tulisi kiinteästi päättää, niin kannatettava kuin se ehkä olisikin.

Tähän asti ei ole ollut mahdollista ehdotusta toteuttaa, sillä puoluesäännöt saatiin rekisteröityä vasta viime elokuun 26 p:nä. Nyt taas tässä kokouksessa täytyy tehdä sääntöihin muutoksia ja ehkäpä vielä vastakin. Jäsenkirjoja taas täytyy painattaa kerrallaan useampia vuosia varten, joten ei voi aina ottaa uutta painosta, kun sääntöjä muutetaan. Puoluetoimikunta tietenkin ottaa asian harkittavakseen, kun jäsenkirjoista otetaan uusi painos nyt hyväksytyjen sääntömuutosten tultua rekisteröidyksi, joten ehdotus ei antane aihetta erityiseen päätökseen.

Suuntariidat sanomalehdistössä.

Kassatin Työväenyhdistys ehdottaa:

"Puoluekokouksen on otettava pohdittavaksi kansanvalistustyö, jota harjoitetaan sanomalehdistön kautta. Sanomalehdissä, niin vasemmistokuin oikeistolaisissakin, parjataan toinen toistaan. Olkoon heidän välillään kuinka iso juopa ja viha toistaan kohtaan tahansa, mutta tämä parjaus on sanomalehdistön taholta lopetettava ja kansan luettavaksi sanomalehtien palstoille kirjoitettuna poistettava."

Puoluetoimikunnan lausunto.

Niin hyvää tarkoittava kuin esitetty vaatimus onkin, ei sen toteuttaminen kuitenkaan riipu sosialidemokraattisen puoluekokouksen päätöksistä. Kommunistisen internationalen ja sen kanssa yhteistoiminnassa olevien puolueiden toiminta-ohjelma on määrätty mainitun internationalen toisessa kongressissa Moskovassa v. 1920. Tässä säädetään m.m.:

"Sanomalehdistön palstoilla, kansankokouksissa, ammattiyhdistyksissä ja kulutusosuuskunnissa, — kaikkialla, mihin kolmannen internationalen kannattajat vaan pääsevät, on heidän välttämättä järjestelmällisesti ja armotta häväistävä ei ainoastaan porvaristoa, vaan myöskin heidän käytetään, kaikenkarvaisia reformisteja."

"Jokaisen järjestön, joka haluaa liittyä Kommunistiseen Internationalen, on säännöllisesti ja suunnitelmanmukaisesti poistettava kaikista työväenliikkeen enemmän tai vähemmän vastuunalaisista toimista (puoluejärjestöistä, sanomalehtien toimituksista, ammattijärjestöistä, eduskuntaryhmistä, osuuskunnista, kunnanvaltuustoista y.m.) reformistiset ja keskusta-ainekset ja asetettava tilalle luotettavia kommunisteja."

"Puolueet, jotka haluavat kuulua kolmanteen internationalen, ovat velvolliset täydellisesti katkaisemaan kaiken yhteyden reformistien ja "keskustalaisten" politiikan kanssa ja harjoittamaan puolueen jäsenten

keskuudessa mitä laajimmalle ulottuvaa propagandaa näiden suhteiden rikkomiseksi. Muuten ei johdonmukainen kommunistinen politiikka ole mahdollinen.”

”Jokaiseen Kommunistiseen Internationaleen kuuluvan puolueen velvollisuutena on käydä sitkeätä taistelua keltaisten ammattiliittojen muodostamaa Amsterdamin Internationalea vastaan. Niiden täytyy ammatillisesti järjestyneille työläisille nimenomaan painostaa keltaisesta Amsterdamin Internationalesta eroamisen välttämättömyyttä. Niiden on kaikin keinoin koetettava tukea niiden punaisten ammattiyhdistysten muodostamaa kansainvälistä liittoa, jotka liittyvät Kommunistiseen Internationaleen.”

Ja vielä lopuksi:

”Kommunistinen Internationale on julistanut sodan koko porvarillista maailmaa ja kaikkia keltaisia sosialidemokraattisia puolueita vastaan.”

Näiden määräysten mukaan täytyy suomalaisenkin kommunistisen puolueen toimia Sosialidemokraattisen puolueen ja sen sanomalehdistön parjaamiseksi ja häpäisemiseksi. Siinäpä sen tärkein tehtävä on ollutkin, eikä muutosta näytä olevan odotettavissa. Se jatkaa ohjelmansa mukaista hajoitustyötä.

Mitä taas sosialidemokraattiseen sanomalehdistöön tulee, niin sen menettely ja äänensävy on ollut arvokkaampaa. Tietenkään ei voida vaijeten sivuttua kommunistilehtien kaikkia valheita ja parjauksia, eikä myöskään jättää osoittamatta kommunistien suosittelmajin menettelytapojen vahingollisuutta. Edellyttäen, että sosialidemokraattisen sanomalehdistön väittely kommunisteja vastaan tapahtuu täysin asiallisella ja arvokkaalla tavalla, ehdottaa puolueoimikunta:

ettei ylläoleva esitys anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen puoluekokouksen puolelta.

Sos.-dem. Puolueen pää-äänenkannattajan toimitusneuvoston valinta.

(H:gin Metallityönt. sos.-dem. yhdistyksen esitys.)

Pyrkimys saada kiinteä määräämisvalta puolueelle puolueen pää-äänenkannattajan suuntaan nähden, on ollut pitkän ja sitkeän taistelun esi-neenä. Kun vihdoin puolue, hankkimalla osake-enemmistön Työväen Sanomalehti-Osakeyhtiössä, on asiallisesti saavuttanut määräämisvallan pää-äänenkannattajaan nähden, on kysymyksessä vain käytännölliset järjestelytoimet.

Tähänastinen käytäntö, että puolueoimikunta yksin nimittää keskuudesta tai osaksi ulkopuoleltakin toimitusneuvoston, jonka tulisi valvoa

pää-äänenkannattajan poliittista suuntaa, ei ole antanut riittäviä takeita siitä, että lehteä tosiaankin toimitettaisiin puolueen kokonaisetujen ja puoluepäätösten mukaisesti.

Tuo epäkohta voitaisiin parhaiten välttää siten, että puoluekokous itse valitsee toimitusneuvoston, jossa jäseniä voisi olla toisiltakin paikkakunnilta kuin Helsingistä. Tällöin on toiveita välttää m.m. suuremmat ristiriidat ja erimielisyydet menettelytapakysymyksissä puolueen pää-äänenkannattajan ja muiden puoluelehtien välillä. Esitämme näinollen puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluekokous valitsee viisi pää-äänenkannattajan toimitusneuvoston jäsentä;

että lehden päätoimittajan nimittävät puolue-toimikunta ja toimitusneuvoston jäsenet yhdessä;

että kaikki pää-äänenkannattajan toimittajain nimittämiset ja erottamiset tapahtuvat puolue-toimikunnan ja toimitusneuvoston suostumuksella; sekä

että puolue-toimikunta ja toimitusneuvosto vastaavat siitä, että puolueen pää-äänenkannattaja tulee toimitettua puolueen menettelytapapäätösten mukaisessa hengessä.

Puolue-toimikunnan lausunto.

Pitkäaikaiset pyrkimykset saada puolueelle yksinomainen ja kiinteä määräysvalta puolueen pää-äänenkannattajaan nähden ovat lopultakin johtaneet toivottuun päämäärään: puolue määrää puolue-toimikuntansa kautta puolueen pää-äänenkannattajan niin suunnasta kuin muistakin asioista. Puolueen pää-äänenkannattajaa, "Suomen Sosialidemokratia", kustantavan Osakeyhtiö Kansanvallan kaikki osakkeet ovat puolueen hallussa, puolue-toimikunta asettaa sen johtokunnan, valitsee päätoimittajan ja toimitusneuvoston jäsenet. Toisten toimittajain valitsemiseen tai erottamiseen ei puolue-toimikunta ole sekaantunut, mutta katsoen Kansanvallan johtokunnan ja puolue-toimikunnan välisiin suhteisiin, ei ole vähintäkään aihetta epäillä, etteivätkö puolue-toimikunnan päätökset tai toivomukset olisi siinäkin suhteessa määrääviä, sikäli kuin se näkee tarpeelliseksi tehdä huomautuksia toimituksen kokoonpanoon nähden. Puolueen määräysvalta pää-äänenkannattajaan nähden on siis täydellinen, eikä puolue-toimikunnan mielestä kaipaakaan mitään muutosta.

Mutta alustuksessa esitetäänkin vaatimus, että puolue-toimikunnan päätösvaltaa pää-äänenkannattajan toimituksen kokoonpanoon ja lehden suunnan määräämiseen nähden rajoitettaisiin. Syyksi esitetään todistamaton ja mielestämme aiheeton väite, että puolue-toimikunnan määräysvalta "ei ole antanut riittäviä takeita siitä, että lehti tosiaankin toimitettaisiin puolueen kokonaisetujen ja puoluepäätösten mukaisesti". Puolue-toimikun-

nan mielestä lehteä on toimitettu "puolueen kokonaisetujen ja puoluepäättösten mukaisesti", eikä ole ilmennytkään mitään "suurempaa ristiriitaa tai erimielisyyttä menettelytapakysymyksissä puolueen pää-äänenkannattajan ja muiden puoluelehtien välillä", jollaisen mahdollisuuden estämiseksi muka olisi puoluetoimikunnan päätösvaltaa rajotettava.

Erityisen puoluetoimikunnasta riippumattoman toimitusneuvoston asettaminen olisi mielestämme vaarallista ja sopimatonta työn, määräysvallan ja vastuunalaisuuden jakoa, mikä ennen pitkää varmaankin johtaisi ristiriitaisuuksiin ja hajaannukseen, jota juuri alustuksen laatijat sanovat tahtovansa välttää. Jos puoluetoimikunnan ja siitä erillisen toimitusneuvoston välillä syntyisi erimielisyyttä, niin kuka riidan ratkaisisi ja kuka silloin olisi vastuunalainen sen seurauksista — ?

Kaikkien toimittajain ottaminen ja eroittaminen ei mielestämme myöskään voi kuulua tilapäisesti ja harvoin kokoontuvalle toimitusneuvostolle, jonka jäsenien olisi pitkien matkojen takaa matkustaminen Helsinkiin asioihin tutustumaan ja niistä päättämään. Sellainen toimitusneuvosto ei myöskään voisi kokoontua niin nopeasti, kuin tarve useinkin vaatisi, lehden kannasta määräämään. Toimittajain ottaminen ja eroittaminen on myöskin läheisessä yhteydessä talousasiain kanssa ja niistä päättämisen täytyy siitakin syystä kuulua yhtiön johtokunnalle, joka kuitenkin toimii yhteisymmärryksessä puoluetoimikunnan kanssa. Tällainen yhteisymmärrys ja vuorovaikutus onkin tähän saakka vallinnut kaikkien näiden kolmen toimielimen välillä. Puoluesihteri, joka on toimitusneuvoston jäsen, on ollut myöskin Kansarivallan johtokunnan puheenjohtaja, joten johtokunta on aina ollut ikäänkuin välittömässä, alituisessa yhteydessä puoluetoimikunnan kanssa.

Kaikki ylläsanottu tarkoittaa yksinomaan ja ainoastaan puoluetoiminnan yhtenäisyyttä ja kokonaisuutta, mikä on välttämätöntä, olkoonpa vallassa mikä suunta tahansa.

Puolueen valta omiin toimieliimiinsä nähden on ja pitää olla rajaton. Mutta puolue-elämälle ja puoluetoiminnalle, niiden yhtenäisyydelle ja ehjyydelle, on välttämätöntä, ettei tarpeettomasti perusteta useampia toisistaan riippumattomia ja keskenään ehkä kilpailevia toimielimiä, joiden työnjakoa kaiken lisäksi on vaikea tai jopa mahdotonkin tarkoin määritellä. Senvuoksi on vältettävä useampien elimien asettamista samaa tarkoitusta varten, vaan puoluetoimikunnan kokoonpano saatettakoon sellaiseksi, että puolue tai ainakin sen enemmistö voi siihen luottaa ja sille uskoa kaikki puoluesäännöissä määrättyt tehtävät.

Näin ollen puoluetoimikunta ehdottaa,

ettei edelläoleva esitys anna aiheetta mihinkään toimenpiteeseen.

Heikkojen piirijärjestöjen toiminta ja piirien välinen yhteistoiminta.

Puoluetoimikunnan esitys.

Työväenliikkeen hajautumisen seuraukset tuntuvat kipeimmän ennestään heikoissa piireissä, varsinkin sellaisissa, joissa ei ole sanottavasti teollisuustyöväkeä, eikä torppareitakaan. Kommunistien haaveelliset opit ovat saavuttaneet suhteellisesti suurimman kannatuksen Oulun läänissä ja Vaasan läänin pohjoisessa ja eteläisessä vaalipiirissä, samoin myöskin Kuopion läänin läntisen vaalipiirin maanviljelysväen keskuudessa. Niin mielenkiintoista kuin olisikin tutkia ja esittää niitä yhteiskunnallisia ja taloudellisia syitä, jotka ovat saattaneet näiden seutujen työläiset erityisen taipuvaisiksi kommunismin haaveellisiin oppeihin, ei tässä kuitenkaan ole siihen tilaisuutta. Toteamme ainoastaan, että niissä vaalipiireissä on sosialidemokraattinen työväenliike suuresti lamaantunut, jopa osittain niinkin suuressa määrässä, että täydellisten piiritoimistojen ylläpitäminen niissä piirien omilla varoilla jäsenmäärän vähentymisen takia on käynyt mahdottomaksi. Jäsenmaksut eivät riitä edes vakinaisen piirisihteerin palkkaan, muusta valistustoiminnasta puhumattakaan. Toiselta puolen ei sellaisissa piireissä ole siksi paljon työtäkään, että niissä kannattaisi vakituisesti palkattua piirisihteeria pitää paitsi siinä tapauksessa, että piirisihteerin pääasiallisena toimena olisi luento- ja järjestäjätoiminta. Mutta sitäkin varten tarvittaisi siksi runsasta kannatusta puolueen yleisvaroista, että se käy kovin raskaaksi. Sitäpaitsi on epäilyksenalaista, vastaako niin epäsuotuisissa olosuhteissa suoritetun työn tulokset siihen kunnitettuihin varoihin. Varmaa ainakin on, että samat varat käytettynä suotuisammissa olosuhteissa, siellä missä kapitalistinen tuotantojärjestelmä on kehittynyt selväpiirteisemmäksi, tuottaisivat yleis-tuloksen kannalta puolueelle paljoakin suuremman hyödyn.

Näitä taloudellisesti kehittymättömiä piirejä ei tietenkään missään tapauksessa saisi jättää oman omensa tai omain varojensa varalle valistustyön suhteen. Se olisi ainoastaan järjestettävä paremmin tuloksia ja tarkotustakin vastaavaksi. Se tulisi sekä halvemmaksi ja ehkä tehokkaammaksi, jos se suuremmaksi osaksi jäisi puoluetoimikunnan huolehdittavaksi puolueen yleisvaroilla palkattujen luennoitsijain kautta. Vaaliagitatsioonista olisi kuitenkin piirien itse huolehdittava. Niiden asettamat eduskuntaehdokkaat soveltuisivat siihen parhaiten.

Kyseeeseen saattaisi tulla myöskin heikoimmin järjestyneiden piirien yhdistäminen kokonaan yhteen tai läheiseen voimakkaampaan. Tämän suunnitelman toteuttaminen kohtaisi sekä käytännöllisiä vaikeuksia että vastustusta itsenäisen toimintansa menettävien puolelta. Piiritoimikunnan paikan määrääminen esim. yhdistetyssä Vaasan l. etel. ja pohj. vaalipiirissä synnyttäisi erimielisyyttä ja tyytymättömyyttä, samoin ehkä

myöskin eduskuntaehdokkaiden asettaminen, jos se tapahtuisi yhteisellä piiriäänestyksellä, muita samallaisia seikkoja mainitsematta. Eri piirien yhdistämisestä saattaisi olla hyötyä ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomaiset järjestöt itse pitäen sitä tarkoituksenmukaisena siihen vapaaehtoisesti suostuvat. Mahdollisuus heikkojen piirien yhdistämiselle olisi kuitenkin varattava.

Näillä perusteilla puoluetoimikunta ehdottaa puoluekokouksen päättäväksi:

piirijärjestöjen yleensä on järjestettävä toimintansa siten, että piiriverot vastaavat piiritoimisto- ja piirisihteerin palkkauskustannuksia, joten muut piirin tulot voidaan käyttää valitustoimintaan ja muihin yleisiin puoluetarkoituksiin; puoluetoimikunta olkoon kuitenkin oikeutettu erityisissä tapauksissa harkintansa mukaan avustamaan piirisihteerin palkkausssakin sellaisia piirejä, joissa lamautuminen on tilapäinen ohimenevä ilmiö;

puolueneuvostolla on oikeus puoluetoimikunnan ehdotuksesta yhdistää heikoimpia piirijärjestöjä yhteen, jos yhdistettävät järjestöt kokouksensa päätöksellä siihen suostuvat.

*

Puoluetoimintaa seurattaessa on herättänyt huomiota täysin kykenevien piiriluennoitsijoiden ja järjestäjien puute. Mutta kun asioita tutkii, huomaa helposti, ettei tämä puute ole poistettavissakaan ennenkuin piirien yleinen luentotoiminta saadaan yhtenäisemmäksi. Kykeneviä henkilöitä olisi nykyisin ehkä riittävästi, mutta luentotoimen ollessa hyvinkin tilapäistä, kestäen ainoastaan jonkun kuukauden, kuten nykyisin useissa piireissä on tavallista, ei kenenkään työssä olevan ammattilaisen kannata lähteä työpaikastaan luennoitsijaksi, kun luentotoimen päätyttyä jonkun kuukauden kuluttua on vaarassa joutua työttömäksi, eikä luentotoimesta maksettava palkkakaan ole ammattitaitoiselle työläiselle erittäin houkutteleva. Tilapäisiksi luennoitsijoiksi voivat näissä olosuhteissa antautua ainoastaan tilapäisesti työttömät, jotka eivät ole luennoitsijoiksi harjautuneet eivätkä hankkineet niitä tietoja ja taitoja, joita oimen kunnajautuneet eivätkä hankkineet niitä tietoja ja taitoja, joita toimen kun-

Luentotoimi on saatava vakinaiseksi, säännölliseksi ja riittävästi palkatuksi, jotta siinä viihtyisi, sillä eläisi ja voisi kehittääkin itseään yhä kasvavia vaatimuksia vastaavaksi.

Paras keino tämän päämäärän saavuttamiseksi olisi piirien luentotoiminnan järjestäminen siten, että pari sellaista naapuripiiriä, joista kumpainkaan yksinään ei voi palkata vakinaista luennoitsijaa, liittyisi yhteen palkatakseen yhteisen luennoitsijan, joka toimisi yhtä monta kuukautta kumpaisessakin piirissä, esim. 12 viikkoa kerrallaan, joten talvi- ja kesäkaudet tulisivat tasan jaetuksi. Luennoitsijalle olisi myönnettävä

vähintään neljän viikon kesäloma ja työkuukausiksi olisi laskettava 24 matkapäivää, joten eri matkojen välille tulisi aina ainakin viikon kestävä loma-aika.

Näin järjestäen saataisiin luentotoimi vakinaisemmalle kannalle ja sen kautta ylläesitetyt edut.

Esitämme hyväksyttäväksi seuraavan lausunnon:

Puoluekokous kehoittaa niitä piirijärjestöjä, jotka eivät voi palkata varojen vähyyden tähden itselleen vakinaista luennoitsijaa, liittymään yhteen jonkin naapuripiirijärjestön kanssa valistustyön järjestämiseksi ja vakinaisen luennoitsijan yhteisesti palkkaamiseksi. Puoluetoimikunta antakoon yhteistoimintaan liittyville piireille tarkempia ohjeita.

Olisiko vaaliliitto kommunistien kanssa suotava?

Helsingin sos.-dem. Keskusteluseuran alustus.

Ensi kesänä tapahtuvissa eduskuntavaaleissa tulee epäilemättä esille myös kysymys vaaliliitosta kommunistisen puolueen kanssa. Sitä toivoisi osa sosialidemokraatteja ja ehkä maltillisimmat kommunistitkin. Siltä varalta, että kommunistipuolue saisi määräyksen tarjota sosialidemokraateille vaaliliittoa ja muutenkin kysymyksen tärkeyteen nähden on puoluekokouksella syytä ottaa se harkittavakseen.

Vaaliliitosta voi osoittaa olevan jotakin hyötyä. Sillä saavutettaisiin ehkä jokunen edustaja enemmän molemmille työväenpuolueille yhteisesti. Jos vaalien edellä onnistuttaisiin aikaansaamaan jonkinlainen "rauhotusaika" molempien puolueiden kesken, voitaisiin taistelu myöskin kohdistaa enemmän porvaristoa, päävastustajaa vastaan ja senkin kautta ehkä saavuttaa joitakin lisäpaikkoja. Mahdollisesti voitaisiin vetää mukaan äänestämään joitakin työläisiä, jotka kyllästyneinä sosialidemokraattien ja kommunistien keskeisiin riitaisuuksiin muuten jäisivät vaalista pois.

Nämä edut ovat kuitenkin vain näennäisiä. Niitä vastaan voi asettaa paljon enemmän ja painavampia syitä.

Ensinnäkään ei kysymys edustajien lukumäärän suuruudesta ole sosialidemokraattiselle puolueelle millään tavalla ratkaiseva tätä nykyä. Enemmistöä se ei eduskunnassa missään tapauksessa ensi vaaleissa voi saada ja joka tapauksessa se saa siksi riittävän vähemmistön, että jonkun lisäpaikan valloittaminen ei tulisi tuottamaan mitään mainittavampia etuja. Ei sitäpaitsi ole sanottu, että yksinään kulkiessa edes menettäisiin montakaan sijaa, sillä valitsijalimme joukossa on lukuisasti työläisiä, jotka varmasti jättäisivät äänioikeutensa käyttämättä, jos he tietäisivät, että sen kautta edes välillisesti joutuisivat auttamaan kommu-

nisteja eduskuntaan. Menetykset edustajapaikoissa ei missään tapauksessa tulisi olemaan merkittävä, vaikkapa molemmat työväenpuolueet kävisivätkin vaaliin kahdessa vaaliliitossa.

Mutta pääpaino onkin pantava kokonaan toisiin seikkoihin.

Yhteinen vaaliliitto kommunistien, näiden uusbakunistien kanssa olisi omiaan mitä suurimmassa määrässä sekoittamaan käsitteitä. Jos sosialidemokraattinen puolue antautuisi heidän kanssaan yhteistoimintaan edes vaaleissa, jäisi varmaan suurille valitsijajoukoille hämäräksi se jyrkkä ero, mikä molempien näiden puolueiden välillä todellisuudessa on olemassa. Myöskin vaalien jälkeisessä eduskunnassa tulisi selvien suunta- viivojen löytämistä jatkuvasti häiritsemään tietoisuus siitä, että niin hyvin sosialidemokraatit kuin kommunistitkin ovat yhteisessä vaaliliitossa tulleet eduskuntaan valituiksi, ehkäpä vielä valitsijain erehtyessä yhteisen vaaliliiton sisällä äänestämään toista ryhmää kuin oikeastaan on ollut tarkoitus.

Vaaliteknillisetkin syyt puhuvat yhteistä vaaliliittoa vastaan. Siinä on epälojalisella vastapuolella mitä paras tilaisuus listoille sijoittamis- y.m. temppejen avulla hankkia itselleen enemmän edustajia kuin sen saama äänimäärä edellyttäisi.

Ei myöskään ole arvioitava vähäiseksi sitä merkitystä, mikä selvällä vaalitaistelulla kommunistista puoluetta vastaan tulee olemaan sosialidemokraattiselle puolueelle. Sos.-dem. puolue on ehkä liiankin pidättyväisesti harjoittanut agitatsionia viime vaalien jälkeen kun sensijaan kommunistit ovat siihen uhranneet miljoonia. Tämä ero on tietysti joh- tunut käyttövarojen erilaisuudesta. Mutta juuri vaalitaistelussa on sos.- dem. puolueella mitä parhain tilaisuus levittää työläisvalitsijain keskuu- teen käsitystä kommunismin oikeasta luonteesta ja sen turmiollisuu- desta. Olisi mitä suurin virhe, jos sos.-dem. puolue laiminlöisi tämän tilaisuuden käyttämisen antautumalla hyödyttömään liittoon kommunistien kanssa ja siten sitoen kätensä, vaikka samalla hyvin voi ennustaa, ettei kommunistinen puolue tulisi mitään sitoumuksiaan pitämään, vaan häikäilemättä jatkaisi vaaleissakin entistä parjaustulvaansa, kuten Kom- munistisen Internationalen toimintaohjeet sitä velvoittavatkin.

Edellä esitetyt syyt johtavat siihen lopputulokseen, että vaaliliittoa kommunistien kanssa olisi kartettava.

Kun on tärkeätä, että tässä suhteessa koko maassa noudatetaan yh- denmukaista menettelyä, ehdotetaan puoluekokouksen päätettäväksi,

että sosialidemokraattinen puolue ei ensi eduskuntavaaleis- sakaan tee vaaliliittoa minkään puolueen kanssa.

Puoluetoimikunnan lausunto.

Alustuksessa esitetyillä syillä puoltaa puoluetoimikunta alustuksen hy- väksymistä.

Suomen sosialidemokraattisen puolueen suhde kansainvälisiin järjestöihin.

(Viipurin l. länt. piiritoimikunnan ja Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestön alustus.)

Käsittäen vallankumouksellisen työväen kansainvälisen järjestäytymisen välttämättömänä köyhälistön luokkataistelun onnistumisen ehtona, pitää Suomen sosialidemokraattinen puoluekokous hetken tärkeimpänä kansainvälisen sosialistisen työväen tehtävänä senlaisen todellisen internationalen rakentamisen, johonka kaikkien maiden sosialistiset puolueet voivat yhtyä.

Ne internationaleksi itseään kutsuvat eri maiden työväenpuolueiden keskusjärjestöt, Toinen- ja Kolmas "internationale", eivät todellisuudessa ole kansainvälisen sosialistisen työväen yhdyssiteitä, sillä kumpainkin näistä järjestöistä kuuluu ainoastaan osa maailman järjestyneestä työväestä, eikä kumpikaan näistä järjestöistä muodosta edes sitä pohjaa, jolle todellinen internationale voitaisiin rakentaa.

N.s. toinen internationale on maailmansodan aikana tehnyt itsensä osalliseksi imperialistiseen rikokseen, sekä sen jälkeen osoittanut omavansa sosialipatrioottisen hengen, luisuen yhä enemmän oikealle selvältä luokkataistelun tieltä. Näistä syistä jo v. 1919 Suomen sosialidemokraattinen puoluekokous päätti jäädä Toisen "internationalen" yhteyteen *ainoastaan toistaiseksi*, käännettä parempaan päin odottamaan, antaen samalla puoluenevostolle oikeuden päätöksellensä katkaista Suomen sosialidemokraattisen puolueen suhteet mainitun "internationalen" kanssa, jos ei siinä Suomen sos.-dem. puolueen toivomusten mukaista parannusta tapahdu.

Nyt kokoontuneena — tunnustaen sosialidemokraattisen työväen tahdon mukaiseksi v. 1920 pidetyn puoluenevoston kokouksen päätöksen, jolla se katkaisi puolueemme yhteyden Toiseen "internationalen" — toteaa puoluekokous, ettei mainitussa "internationalessa" ole havaittavissa parempaan päin kehittymisen merkkejä, vaan päinvastoin on se entisestäänkin, eri maiden sosialististen puolueiden siitä erottua, heikentynyt sekä kadottanut luokkataistelujärjestö-luonnettaan, varsinkin sen jälkeen kun siihen kuuluva huomatuin jäsen, Saksan enemmistö-sosialidemokraattinen puolue on entistä selvemmin hyljännyt vallankumouksellisen luokkataistelukannan.

Näin ollen ei voida ajatella mitään yhteyttä Suomen sosialidemokraattisen puolueen ja Toisen "internationalen" välillä.

Moskovan kommunistiseen "internationalen" liittyminen ei voi tulla kysymykseenkään, koska liittymisen ehtona on sosialidemokraattisista periaatteista luopuminen ja tietäisi se täydellistä pienen kommunistisen

ryhmän diktatuurivallan alle alistumista, ja koska ei ole mitään toiveita-kaan tämän kommunistisen järjestön todelliseksi internationaleksi kehittymisestä, vaan näyttää varmalta, että se Venäjän kommunistisen diktatuurivallan mahdollisuuteensa sortuessa kokonaan häviää näyttämöltä. Niin jää ainoaksi mahdollisuudeksi saada toisten maiden veljespuolueiden kanssa aikaan yhteistoimintaa liittymällä Wienissä perustettuun Sosialististen puolueiden Kansainväliseen Yhteistyöjärjestöön.

Tämäkään kansainvälinen järjestö ei ole kaikkien maiden järjestyneiden proletarien internationale, sillä, kuten tiedetään, siihenkin kuuluu ainoastaan osa maailman järjestyneestä työväestä. Mutta on todennäköistä, että Wienin Kansainvälinen Yhteistyöjärjestö on se pohja, jolle todellinen internationale tulee rakennettavaksi.

Wienin Sosialististen puolueiden Kansainvälinen Yhteistyöjärjestö voi muodostua kaikkien maitten järjestyneiden työläisten yhdyssiteeksi siksi, että se on rakennettu proletariaatin käsitteitä vastaavalle, marxilaisen sosialismin periaatteiden horjumattomalle pohjalle. Wienin Kansainvälinen Yhteistyöjärjestö hylkää jyrkästi sekä Toisen "internationalen" omaksumat sosialipatriottiset — että kolmannen "internationalen" anarko-sosialistiset menettelytavat, asettuen selvälle vallankumouksellisen luokkataistelun kannalle, jota se velvoittaa seuraamaan kaikkien jäsenpuolueidensa, sekä käyttämään kaikkia keinoja, jotka kunakin aikana kunkin maan olosuhteisiin soveltuneina tuottavat työväelle hyötyä.

Wienin Kansainvälinen Yhteistyöjärjestö asettuu menettelytapakysymyksessä marxilaisen tieteellisen vallankumousteorian kannalle, joka ei, kuten sosialipatriotit ja uuskommunistit, asetu joko parlamenttarismin tai diktatuurin kannalle, vaan selittää, että luokkataistelua kapitalismia vastaan on käytävä parlamenttarismin pohjalla niin kauan kuin se on mahdollista, käyttämällä myös kaikkia työväelle hyötyä tuottavia ulko-parlamenttarisia keinoja, johon sisältyy myös diktatuuri silloin, kun se työväen valtiovallan haltijaksi päästyä taantumuksellisten vastavallankumouksellisten kurissa pitämiseksi osottautuu tarpeelliseksi ja selittää, että ainakin useimmissa maissa joutuu proletariaatti hankkimaan itselensä valtiovallan vallankumouksen kautta.

Jotta ei kansainvälinen proletariaatti enää joutuisi tekemään niitä virheitä, joihin eri maiden sosialistiset puolueet ja toinen internationale maailmansodan aikana lankesi, velvoittaa Wienin Kansainvälinen Yhteistyöjärjestö antamaan takeet siitä, että siihen liittyvät puolueet ovat vapaat kaikesta sosialipatriotismista, ettei se maan puolustuksenkaan nimellä yhdy kannattamaan oman maansa imperialistisia tarkoitusperiä, vaan tarpeen vaatiessa sitoutuu yhdessä toisten maiden sosialististen puolueiden kanssa nousemaan taisteluun imperialistisia taantumuksen voimia vastaan.

Koska ylläesitetyt Wienin konferenssissa hyväksytyt periaatteelliset määritelmät vastaavat niitä käsitteitä, jotka ovat vallalla Suomen sosialidemokraattisen työväen keskuudessa, päättää puoluekokous:

- 1) että Suomen Sosialidemokraattinen puolue hyväksyy ~~socialististen~~ puolueiden Kansainvälisen Yhteistyöjärjestön periaatteellisen ohjelman;
- 2) että Suomen Sosialidemokraattinen puolue päättää liittyä Wienissä perustettuun Socialististen puolueiden Kansainväliseen Yhteistyöjärjestöön; sekä
- 3) sitoutuu noudattamaan sen sääntöjä ja kongressien päätöksiä.

Suomen Sosialidemokraattisen puolueen suhde kansainvälisiin järjestöihin.

Puoluetoimikunnan esitys.

Maailmansodan eräänä valitettavana seurauksena oli köyhälistön kansainvälisen järjestön, n.s. Internationalin tuhoutuminen. Mitään nimeään ja tarkoitustaan vastaavaa köyhälistön internationalia ei nykyään ole olemassa. Tärkeimpänä syynä n.s. toisen internationalin hajoamiseen oli se seikka, että melkein kaikkien maiden työväestössä kansallistunne oli voimakkaampi kuin kansainvälinen yhteistunne. Olisi väärin syyttää ketään toimihenkilöitä tai erityisesti minkään maan työväenpuolueita Toisen Internationalin hajoamisesta, sillä sen kunto, kyky ja voima oli koko maailman järjestyneen työväen kunnan, voiman ja kyvyn yhteissumma, koska siihen kuului koko maailman järjestynyt köyhälistö. Yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan loppumisen syynä oli siis se, ettei maailman köyhälistö ollut kyennyt riittävässä määrässä vapautumaan kansallistunteesta, eikä myöskään tarpeeksi voimakkaasti taloudellisesti ja henkisesti varustautumaan sitä äärettömän voimakasta painostusta vastaan, jota vallassaolevat luokat sotaikäyvyissä maissa sotalakien nojalla harjoittivat työväenluokkaa kohtaan.

Hajonneen internationalin tilalle ei ole vielä saatu perustetuksi mitään uutta, joka kykenisi kokoamaan lippujensa alle maailman järjestyneen työväen edes yhtä suuressa määrässä kuin Toinen Internationali ennen maailmansotaa. Hajaannusilmiö on johtanut siihen, että nykyisin on toiminnassa kolme kansainvälistä työväenjärjestöä, jotka kukin tavaltaan pyrkivät suorittamaan hajonneen internationalin tehtäviä.

Toinen Internationali on tosin yhä vielä nimellisesti ja asiallisestikin toiminnassa. Siihen kuuluu edelleenkin Englannin suuri työväenpuolue ja Ranskan, Belgian, Hollannin, Tanskan, Ruotsin sos.-dem. puolueet ja

vieläpä Saksankin enemmistösozialistit. Nämä puolueet kuitenkin väheksyvät vallankumouksellisen luokkataistelun historiallista välttämättömyyttä ja asettavat puhtaasti reformistiset menettelytavat toimintaohjeeseen, ottamatta riittävässä määrässä huomioon eri maiden erikoisia olosuhteita ja erikoisia kehitystasoteita. Näissä puolueissa on sitäpaitsi vallinnut voimakas kansallishenki, joka toisinaan on lähentellyt kansalliskiihkoa. Tällaisena ei tämä kansainvälinen yhteenliittymä ole kyennyt yhdistämään koko maailman luokkatietoisia köyhälistöpuolueita.

Moskovaan on myöskin perustettu erityinen Kommunistinen Internationali. Se on kuitenkin ainoastaan kommunististen puolueiden yhtymä, joka kongressissaan on julistanut katkeran sodan sos.-dem. puolueita vastaan. Sen mielestä on ainoastaan kommunistisilla puolueilla elämisen oikeus. Moskovalaisen toiminnan lähtökohtana on ollut edellytys, että maailmanvallankumous on läheisimmän tulevaisuuden tapahtuma ja että pieni vähemmistö saattaisi anastaa valtiollisen ja taloudellisen vallan väkivaltaisain keinoin. Se koettaa pakottaa kaikkien maiden työväenpuolueita käyttämään samoja menettelytapoja, joiden avulla bolshevikit Venäjällä valtaan pääsivät. Kommunistinen Internationali ei ota huomioon, eikä tunnusta sitä tosiasiaa, että eri maissa luokkataistelussa käytettävien keinojen täytyy sopeutua kunkin maan paikallisiin ja hetkellisiin olosuhteisiin. Se tahtoo lopettaa eri maiden sosialistipuolueiden itsehallinnon ja asettaa tilalle keskuskomitean johdon, jolle on annettu diktatoriset valtuudet. Ja näitä valtuuksia on se käyttänyt alistaakseen siihen kuuluvat puolueet palvelemaan venäläisen ulkopolitiikan tarkoituksia. Sellainen menettely on vaarallista kansainväliselle työväenliikkeelle. Se tahtoo myöskin alistaa ammattiyhdistykset kommunistisen diktatuurivallan alle ja siten hajoittaa kansainvälisen ammatillisen liikkeen, joka nykyään on köyhälistön ainoa yhtenäinen kansainvälinen luokkajärjestö. Se työskentelee tietoisesti hävittääkseen ne sosialistipuolueet, jotka eivät vastustuksetta täivu sen diktatuuriin ja siten Kommunistinen Internationali tekee itsensä kykenemättömäksi yhdistämään riveihinsä koko luokkatietoisien köyhälistön. Se on Venäjän oloissa syntynyt lahkolaisliike ja sellaiseksi jääkin.

Joulukuun alussa v. 1920 pidettiin Bernissä Sveitsissä niiden maiden työväenpuolueiden edustajakokous, jotka olivat eronneet Toisesta Internationalista, mutta eivät voineet liittyä Kommunistiseen Internationaliin edellä esitettyjen syiden perusteella. Siellä laskettiin perustus kolmannelle työväen kansainväliselle järjestölle. Tämä "Sosialististen Puolueiden Kansainvälisen Yhteistyöliiton" ensimmäinen kokous pidettiin Wienissä helmikuun 22—23 p:nä 1921. Tämä Yhteistyöliitto ei sentään pyri esiintymään täydellisenä tai lopullisena internationalijärjestönä. Sen tarkoituksena on ainoastaan uuden, todellisen, kaikkia köyhälistöpuolueita yhdistävän internationalin luominen. Sitävarten se laati laajan periaat-

teellisen ohjelman, jonka perusteella kaikkien köyhälistöpuolueiden yhteistoiminnan luulisi onnistuvan. Se ei asettanut mitään ankaraa tai ahdasta uskontunnustusta, mihin kaikkien puolueiden pitäisi alistua.

Tämän Yhteenliittymän kanssa on jo Suomenkin sos.-dem. puolue ollut yhteistyössä puoluenevoston päätöksen mukaisesti. Meidänkin puoluettamme elähdyttää toivo suuren ja voimakkaan, koko maailman köyhälistöä yhdistävän kansainvälisen yhteistyöjärjestön syntymisestä. Siinä mielessä, siinä toivossa, sen päämäärän saavuttamista helpottaaksemme ja siihen vaikuttaaksemme on Suomen sos.-dem. puolueella syy edelleenkin tämän Sosialististen Puolueiden Kansainväliseen Yhteistyöliiton kanssa olla kiinteässä yhteistoiminnassa.

Tällä hetkellä näyttää työväestön kansainvälinen tilanne siltä, kuin uutta, todellisesti kokoavaa internationalia ei syntyisi muuten kuin työskentelemällä niiden erimielisyyksien ja väärinkäsityksien poistamiseksi, joita nykyisin vallitsee Wienin Yhteistyöjärjestön ja Toisen Internationalin välillä. Tätä tarkoitusta varten onkin jo pidetty yhteisiä neuvotteluja Englannin työväenpuolueen ja Wienin Yhteistyöjärjestön kesken. Ne eivät ole kuitenkaan vielä johtaneet käytännöllisiin tuloksiin, mutta niitä jatkettanee edelleenkin. Niinpä on aikomuksena vielä tämän kevään kuluessa pitää yleinen kongressi, johon kutsuttaisiin ottamaan osaa kaikkien maiden työväenpuolueet käsittelemään tätä kysymystä. Puolueemme toimikunta on käsitellessään tästä asiasta Wienin Yhteistyöjärjestön lähettämää kiertokirjettä ilmoittanut puolestaan kannattavansa tällaisen yhteisen kongressin pitämistä ja hartaasti toivovansa, että siinä lopuksikin voitaisiin laskea perustus näiden kummankin keskusjärjestön yhteistoiminnalle ja siten uuden ja eheän internationalin luomiselle.

Kyseeseen voisi tulla myöskin puolueemme suhdetta ja kantaa näihin kansainvälisiin keskusjärjestöihin määriteltäessä riippumattomuus, asettuminen ulkopuolelle kummankin järjestön, jääden odottamaan asiain edelleen kehittymistä. Mitään käytännöllistä hyötyä ei puolueellemme voine ollakaan kuumumisesta Wienin Yhteistyöliittoon, sillä se on ainakin toistaiseksi siksi heikko, ettei sen taholta ole odotettavissa muuta kuin siveellistä kannatusta siinä tapauksessa, että työväenpuolueemme täällä joutuisi huomattavampaan ahdinkotilaan. Mutta tällaisen käytännöllisen hyödyn tai avustuksen merkitystä ei puolueemme keskuudessa pidettäneekään pääasiana tai ratkaisevana liittymisasiasta päätettäessä. Määräyvänä pidettäne sitä suurin piirtein vallitsevaa periaatteellista yksimielisyyttä, mikä on olemassa Wienin Yhteistyöliittoon liittyneiden maiden ja meidän puolueemme välillä.

Puoluettoimikunta on aikaisemmin lähettänyt kaikille puoluejärjestöille Wienin sosialistisen konferenssin päätökset ja säännöt, niihin tutustumista varten, jotta jokainen järjestö saattaisi määritellä kantansa ja evästää puoluekokousedustajiansa asian suhteen. Näiden päätöksiä

mukana seurasi J. W. Kedon laatima selostus Wienin Yhteistyöliiton ohjelmasta ja järjestömuodoista, joten järjestöjen jäsenillä on ollut tilaisuus siihen puoleen asiasta tarkemmin tutustua, joten viittaamme mainittuun lentolehtiseen.

Mutta maailman köyhälistöliike ei vielä silloinkaan tule yhtenäiseksi, vaikkapa kaikki sosialistiset puolueet saataisikin kootuksi samaan kansainväliseen järjestöön. Vieläkin tärkeämpää olisi saada työväenliike kussakin maassa yhtenäiseksi. Niin kauan kuin kommunistinen internationali pysyy sotakannalla sosialidemokraattista liikettä vastaan ja niin kauan kuin se yhä edelleen vaatii, että kaikkien siihen kuuluvien puolueiden järjestelmällisesti ja sydämettömästi on häväistävä ja parjattava sosialidemokraattisia puolueita ja toimihenkilöitä, ei ole toivoakaan tällaisesta sisäisestä yhtenäisyydestä. Kansainvälisenkin työväenliikkeen yhtenäistymisen tärkeimpänä ehtona näin ollen on, että Kommunistiseen Internationaliin liittyneet puolueet saadaan käsittämään, että työväenliikkeen menettelytavat eivät voi olla samanlaiset kaikissa maissa ja kaikissa olosuhteissa, vaan että niiden täytyy vaihdella ja mukautua eri maissa vallitsevien historiallisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden erilaisen kehitystason mukaan. Tämän seikan selvittäminen jokaisen maan työväelle jääpi toistaiseksi jokaisen sosialidemokraattisen puolueen tärkeimmäksi tehtäväksi. Vasta sen jälkeen, kun tämä luonnollinen tosiasia kaikkialla käsitetään, on toiveita koko maailman työväenliikkeen yhtenäisyydestä ja todellisen yhteisen rintaman mahdollisuudesta.

Tähän päämäärään pyrkiminen on kansainvälisen työväenliikkeen yhtenäisyyden, menestyksen ja voiton perusehto. Näillä perusteilla, näitä päämääriä silmällä pitäen ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

että Suomen Sosialidemokraattinen puolue edelleenkin pysyy kiinteässä yhteistoiminnassa Sosialististen Puolueiden Kansainvälisen Yhteistyöliiton kanssa ja suorittaa sille mainitun yhteistyöliiton sääntöjen määräämän veron.

Muutosehdotuksia puolueen sääntöihin.

2 §.

Suomen Sosialidemokraattisen puolueen tarkoituksena on: yhteistyössä muiden maiden sosialidemokraattisten puolueiden kanssa toimia sorrettujen ja riistonalaisten luokkien vapauttamiseksi taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista sekä kapitalistisen yhteiskunnan taloudellisen ja valtiollisen jär-

jestelmän täydelliseksi muuttamiseksi saattamalla tuotannonvälineet koko kansan omaisuudeksi.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi puolue harjottaa yhteiskunnallista valistustyötä varsinkin työväen luokan keskuudessa kohottaakseen sitä ta juamaan yhteiskunnallisen asemansa ja tehtävänsä, ja pyrkii järjestämään köyhälistöjokkoja valtiolliseen ja taloudelliseen yhteistoimintaan saattaakseen siten työväen henkisesti ja aineellisesti kykeneväksi valvomaan etujansan yhteiskunnassa ja ottamaan yhä laajemmassa määrässä osaa yhteiskunnan hallintoon.

Puolueen jäseniksi jonkin sen osaston kautta pääsevät kaikki Suomen kansalaiset, jotka hyväksyvät yllämainitun tarkoituksen ja sitoutuvat noudattamaan puolueen sääntöjä ja menettelytapoja sekä toimimaan puolueen periaatteiden hyväksi.

4 §.

(3 kohta.) — — jollei $\frac{3}{4}$ osaa sen jäsenistä kuulu puolueeseen. Puolueasioista päätettäessä osastossa, jonka kaikki jäsenet eivät kuulu puolueeseen, on puhe- ja päätösvalta ainoastaan puolueen jäsenillä. Jäsenyys todetaan maksetun puolueen jäsenkirjan kautta.

5 §.

(2 kohta.) — — jos piirijärjestöä ei ole, voi kunnallisjärjestö kuitenkin liittyä puolueeseen välittömästi.

9 §.

(2 kohta.) Vakinaisen puolueveron suuruus määrätään aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan puoluekokouksessa; puoluekokous on oikeutettu määräämään myöskin ylimääräisen veron.

11 §.

(3 kohta.) — — on heti menettänyt ääni- ja edustusosoikeutensa puolueessa j.n.e.

14 §.

Puoluetoimikunta julkaisee hankkimiensa tietojen perusteella joka kolmas vuosi yleisen puoluetilaston, jonka tulee sisältää tärkeimmät puolueen ja sen alajärjestöjen toimintaa ja kehitystä valaisevat tiedot.

(2 kohta poist.)

18 §.

Puoluekokousedustajain päivärahan suorittaa kunnallisjärjestö, joka on edustajia lähettänyt. Piiritoimikunnat maksavat niiden edustajain

päivärahan jotka edustavat useampaa kunnallisjärjestöä, ja kerää maksun asianomaisilta kunnallisjärjestöiltä.

Edustajain rautatie- ja laivamatkat suorittaa puolue kolmannessa luokassa rautatiellä ja toisessa luokassa laivalla.

Puoluetoimikunnan jäsenten ja tilintarkastajain matkakulut ja päivärahan suorittaa puolue.

20 §.

(4 kohta.) — — Jos puoluetoimikunta yksimielisesti pitää jonkun esityksen tarpeettomana, tai soveltumattomana, ei sitä tarvitse esitysviikkoon laisinkaan ottaa.

26 §.

(2 kohta.) Saman piirin kaikki ne kunnallisjärjestöt, joissa on jäseniä alle 200, — voivat muodostaa yhteisen vaaliliiton, joka on oikeutettu valitsemaan yhden edustajan kutakin täyttä 200 jäsentä kohti. Piiritoimikunta antaa ohjeet tällaisen vaaliliiton muodostamista varten.

36 §.

4 kohta poistettava.

6 kohta: Sosialidemokraattisen Työläisliiton edustajalla j. n. e.

37 §.

(7 kohta.) — — tarkastaa puoluekokousten väliajoilla puoluetoimikunnan vuosi- ja tilikertomukset ja esittää aihetta siihen ollessa muistutuksensa niitä vastaan puoluekokoukselle.

43 §.

(8 kohta.) — — paitsi puoluekokousvuotena suorastaan puoluekokoukselle, jollei puolue neuvosto sitä ennen kokoonnu.

(9 kohta.) — — antaa varsinaiselle puoluekokoukselle toiminta- ja tilikertomuksensa kuluneilta vuosilta tilintarkastajain ja neuvoston lausuntojen ohella; (loppu poist.).

(12 kohta.) — — toimenpiteisiin säännöttömyyksiä korjaamiseksi; jos joku puolueosaston jäsen tai useammat yhdessä ovat tahallisesti toimineet puoluesääntöjen, -ohjelman tai puoluepäätösten vastaisesti on puoluetoimikunta oikeutettu pidättämään hänet tai heidät kaikesta toiminnasta osastossaan kunnes seuraava puolue neuvoston kokous on asian tutkinut ja päätöksensä siitä tehnyt.

56 § poistettava kokonaan.

57 §.

Puolueen pää-äänenkannattaja on puolueen omistama Helsingissä ilmestyvä suomenkielinen puoluelehti. Muissa kaupungeissa on tarpeen mukaan paikallisia puoluelehtiä.

65 §.

Viimeisen lauseen jälkimäinen osa poistettava.

67 §.

(1 kohta.) Valitsijayhdistysten listoille on asetettava niin monta ehdokasta, kuin vaalipiiristä kaikkiaan edustajia valitaan. Piireissä, missä tämän säännön toteuttaminen tuottaisi haittaa tai vaikeuksia, voidaan asettaa ehdokkaita vähemmänkin puolue toimikunnan myöntymyksellä.

69 §.

Kultakin istuntokaudelta on eduskuntaryhmän esitettävä kertomus puolue neuvostolle. Puoluekokoukselle on ryhmän annettava kertomus edellisestä puoluekokouksesta kuluneelta ajalta.

70 §.

Edellisessä pykälässä mainitut toimintakertomukset käsitellään puolue neuvostossa tai puoluekokouksessa. Samoin voidaan käsitellä muitakin ryhmän toimintaa koskevia asioita.

72 §.

Puolueen edustajia kunnanvaltuustovaaleja varten valittaessa saa paikallinen kunnallisjärjestö tai sen edustajisto määrätä millä tavalla ehdokkaat asetetaan.

Kunnallisjärjestön tai sen edustajiston päätöksestä saa valittaa piiritoimikunnalle, joka asian lopullisesti ratkaisee.

Piirijärjestön säännöt.

4 §.

(4 kohta.) Piirijärjestöön tai siihen kuuluviin kunnallisjärjestöihin tai niiden osastoihin ei saa kuulua puoluetta vastustava j.n.e.

(5 kohta.) Piirikokous päättää piiritoimikunnan esityksestä sellaisten yksityisten jäsenten erottamisesta, jotka puoluetta vastustavat tai vahingoittavat.

Piirikokouksen päätöksestä voidaan valittaa puolue neuvostolle, mutta astuu päätös heti voimaan.

Myöskin puoluekokous ja puolueneuvosto ovat oikeutettuja erottamaan puoluetta vastustavia tai vahingoittavia jäseniä. Kokonaisia puolueosastoja ei eroteta, jos niissä on vähintään viisi jäsentä, jotka ovat halukkaat toimimaan puolueen etujen mukaisesti.

Erotetut jäsenet voivat päästä takaisin puolueeseen ainoastaan sen puolue-elimen kautta, joka heidät on eroittanutkin.

5 §.

(Lisäys.) Piirijärjestö välittää siihen liittyneiden kunnallisjärjestöjen verot, joiden suuruus määrätään puoluekokouksessa, puolue-toimikunnalle (puoluejärjestöjen 11 §:ssä määrättyllä tavalla) viimeistään kunkin maaliskuis-, kesä-, syys- ja joulukuun 1 päivänä suorituksena edelliseltä kalenterineljännekseltä.

11 §.

(2 kohta.) — — —

Päivärahan edustajille suorittaa asianomainen kunnallisjärjestö, matkakustannukset piiritoimikunta, jollei piirikokous päivärahan suhteen toisin päättä.

14 §.

(11 kohta muutettava 14:ksi näin kuuluyana:)

Puoluekokouksen edellisessä varsinaisessa tai ylimääräisessä piirikokouksessa valitaan ehdokkaat puolueneuvoston vakinaisiksi ja varajäseniksi.

20 §.

(2 kohtaan lisäys:)

Ja on ne lähetettävä myöskin puolue-toimikunnalle.

Kunnallisjärjestön säännöt.

2 §.

(2 kohtaan lisäys:)

— — — liittää yhteen kaikki kunnassa olevat Suomen Sosialidemokraattisen puolueen osastot ja välittää niiden yhteisiä asioita sosialidemokraattisen Piirijärjestön kanssa.

4 §.

(Lisäys:)

— — — ellei sen jäsenistä $\frac{1}{4}$ kuulu kunnallisjärjestöön.

6 §.

(2 kohta.) Puoluekokous, puolueneuvosto tai piirikokous voi erottaa jäsenen kunnallisjärjestöstä tai puolueesta.

7 §.

Kunnallisjärjestö suorittaa piirijärjestölle veroa, jonka suuruuden piirikokous vuosittain määrää.

Piiri- ja puolueverot edelliseltä vuosineljännekseltä on kunnallisjärjestön lähetettävä piiritoimikunnalle viimeistään 15 p:nä helmi-, touko-, elo- ja marraskuuta.

Puolueosaston säännöt.

1 §.

Yhdistyksen nimi on
 yhdistys, kotipaikkana kunta,
 kylä.

2 §.

Yhdistys on Suomen Sosialidemokraattisen puolueen osasto ja on sen tarkoituksena edistää työväen sivistyksellistä, taloudellista ja valtiollista kehitystä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi suorittaa yhdistys herätys- ja valistustyötä paikkakunnan vähävaraisten keskuudessa, edistää kirjallisuuden ja sanomalehtien levitystä, toimeenpääsee kokouksia ja iltamia, ottaa osaa valtiolliseen ja kunnalliseen toimintaan, sekä suorittaa niitä tehtäviä, jotka sille sosialidemokraattisen puolueen osastona puoluesääntöjen mukaan kuuluvat.

3 §.

Yhdistyksen jäseneksi pääsee jokainen Suomen kansalainen, joka hyväksyy Sosialidemokraattisen puolueen ohjelman ja menettelytavat ja jonka yhdistyksen johtokunta hyväksyy. Jäsen tai jäsenet, jotka toimivat vastoin yhdistyksen tarkoitusta, tai muuten vahingoittavat yhdistystä, voi yhdistyksen kokous yhdistyksestä eroittaa.

Sosialidemokraattisen puoluekokouksen tai puoluenevoston tekemiä, puoluenevoston jäsenoikeuksia koskevia päätöksiä on osaston noudatettava. Puolueesta eronnut tai erotettu jäsen ei voi kuulua jäsenenä puolueosastoon.

4 §.

Yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa, johon merkitään jäsenen nimi, syntymäaika, ammatti tai toimi, yhdistykseen liittymisaika sekä suoritettut maksut.

5 §.

Liittyessään yhdistykseen suorittaa jokainen jäsen yhdistyksen määrämän sisäänkirjoitusmaksun. Kuukausittain suorittaa jokainen yhdis-

tyksen jäsen jäsenmaksun, jonka suuruuden yhdistyksen vuosikokous johtokunnan esityksestä määrää niin suureksi, että siihen sisältyy paitsi yhdistykselle tulevat myöskin sosialidemokraattiselle puolueelle, piiri- ja kunnallisjärjestölle menevät maksut.

Puolueelle, piiri- ja kunnallisjärjestölle menevien maksujen suuruus ja suoritustapa määrätään siten kuin mainittujen järjestöjen säännöissä on sanottu.

Yhdistyksen jäsenmaksut kannetaan kuukausittain. Jäsen, jolla on 3 kuukauden jäsenmaksut suorittamatta, on menettänyt sääntöjen mukaiset jäsenoikeutensa siksi, kunnes on suorittanut maksamatta jääneet erät tai uudelleen liittynyt yhdistykseen. Yhdistyksestä voi jäsen erota yhdistyslain säätämällä tavalla.

6 §.

Yhdistyksen asioita hoitaa johtokunta, johon kuuluu kahdeksi vuodeksi kerrallaan valittuina vähintään 4 vakinaista jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä eroaa vuosittain kolme vakinaista ja kaksi varajäsentä. Eroaminen tapahtuu ensi kerran arvalla ja sitte vuoden jälkeen.

Johtokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan ja tarpeen vaatiessa jäsenmaksujen kantajan.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estettynä ollessaan varapuheenjohtajan tahi kahden jäsenen kutsusta ainakin kerran kuukaudessa ja on päätösvaltainen, kun vähintään 4 jäsentä on saapuvilla.

7 §.

Yhdistyksen nimen kirjoittavat johtokunnan puheenjohtaja ja sihteeri.

8 §.

Yhdistys voi toimintansa edistämiseksi tarpeen mukaan keskuudestaan asettaa joko pysyviä tai tilapäisiä toimi- ja valiokuntia, joille johtokunta tarvittaessa vahvistaa ohjesäännöt.

9 §.

Yhdistys on oikeutettu omassa huoneistossaan harjoittamaan kahvila- ja ruokalaliikettä.

10 §.

Johtokunnan valitsemista toimihenkilöistä:

1) Puheenjohtaja:

a) kutsuu kokoon yhdistyksen ja johtokunnan kokoukset, toimii niissä puheenjohtajana ja asioiden esittelijänä ;

b) allekirjoittaa yhdessä sihteerin kanssa pöytäkirjat ja
 c) valvoo, että yhdistyksen muut toimihenkilöt täyttävät tehtävänsä ja että yhdistyksen sekä johtokunnan tekemät päätökset pannaan täytäntöön.

2) Sihteeri:

a) pitää pöytäkirjaa yhdistyksen ja johtokunnan kokouksissa, kirjoittaa ne kantakirjaan ja yhdessä puheenjohtajan kanssa allekirjoittaa ne;

b) hoitaa yhdistyksen kirjeenvaihdon ja allekirjoittaa lähetettävät kirjeet;

c) laatii yhdistyksen ja johtokunnan vuosikertomukset johtokunnan antamien ohjeiden mukaan sekä

d) suorittaa muut kirjalliset tehtävät, jotka yhdistys tai johtokunta määrää.

3) Rahastonhoitaja:

a) kantaa kaikki yhdistyksen rahatulot ja maksaa kaikki yhdistyksen menot ja merkitsee ne tilikirjaan johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaan sekä hoitaa yhdistyksen muun omaisuuden;

b) antaa neljännesvuosittain selonteon johtokunnalle yhdistyksen tuloista ja menoista sekä rahallisesta asemasta, sekä

c) päättää tilit kalenterivuositain ja jättää ne tilintarkastajille näissä säännöissä määrättyinä aikana.

4) Jäsenmaksujen kantaja.

a) Jäsenmaksujen kantajan tulee olla tavattavana johtokunnan määräämässä paikassa ja -ajalla, ottaa vastaan kaikki jäsenmaksut ja merkitä ne sekä jäsenen jäsenkirjaan että jäsenluetteloon tai kantokirjaan;

b) hoitaa yhdistyksen jäsenluetteloa, merkitsemällä siihen tarkasti se mitä näiden sääntöjen 4:ssä §:ssä määrätään, samoin myös kutka jäsenet ovat eronneet tai erotetut;

c) tilittää kantamansa jäsenmaksut kerran kuukaudessa rahanstonhoitajalle.

11 §.

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne, sekä niiden ohella pöytä- y.m. asiakirjat jätettävä yhdistyksen valitsemille tilintarkastajille ennen helmikuun 1 päivää tilivuoden päätyttyä.

Tilintarkastajain tulee viimeistään helmikuun 10 päivään mennessä suorittaa tilien tarkastus ja antaa siitä kirjallinen lausunto johtokunnalle.

12 §.

Yhdistys kokoontuu kerran kuukaudessa vakinaiseen kuukausikokoukseen.

Ylimääräisiä kokouksia pidetään niin usein kuin johtokunta pitää sitä tarpeellisena, tai kun vähintään kymmenesosa yhdistyksen jäsenistä sitä johtokunnalta kirjallisesti pyytää.

Kokouksessa tehty pöytäkirja luetaan ja vahvistetaan seuraavassa kokouksessa, mutta voidaan kiireellisissä asioissa päätös ja pöytäkirja siltä osaltaan tarkastaa heti samassa kokouksessa.

13 §.

Yhdistyksen vuosikokous pidetään helmikuussa johtokunnan määräämänä päivänä ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

- 1) esitetään yhdistyksen toiminta- ja tilikertomus sekä tilintarkastajain lausunto;
- 2) päätetään vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle edelliseltä tilikaudelta;
- 3) valitaan johtokuntaan jäsenet erovuorossa olevien tilalle;
- 4) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varajäsentä;
- 5) määrätään yhdistykselle kuluvana vuonna kannettavan sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksun suuruus siten kuin 5 §:ssä on sanottu; sekä
- 6) käsitellään muita mahdollisesti esiintyviä asioita.

14 §.

Kokoukset ilmoitetaan yhdistyksen kokoushuoneuston seinään naulattulla ilmoituksella tai, jos yhdistys niin päättää, myöskin sanomalehdessä. Vuosikokouksesta on ilmoitettava vähintään kaksi viikkoa ennen, kuukausi- ja ylimääräisistä kokouksista vähintään kahta päivää ennen kokousta. Muut tiedonannot yhdistyksen jäsenille toimitetaan samoin kokoushuoneuston seinään naulattujen ilmoituslehtien kautta.

Kokoukutsussa on mainittava tärkeimmät kokouksessa esille tulevista asioista.

15 §.

Ehdotuksia yhdistyksen toiminnan lopettamisesta ja näiden sääntöjen muuttamisesta voidaan käsitellä ainoastaan vuosikokouksessa ja on sellaiset ehdotukset jätettävä johtokunnalle viimeistään tammikuun 15 päivänä.

Johtokunnan velvollisuus on saattaa näin tehdyt ehdotukset oman lausuntonsa ohella yhdistyksen jäsenten tietoon 13 §:ssä määrättyllä tavalla viimeistään kaksi viikkoa ennen vuosikokousta.

Tullakseen voimaan, on sääntöjen muutosehdotuksen puolesta annettava $\frac{1}{4}$ osaa äänestykseen osaaottaneiden yhdistyksen jäsenten äänistä; jos niin tehty päätös koskee näiden sääntöjen 2, 4 ja 5 pykälää tai yhdistyksen toiminnan lopettamista, on se, noudatettavaksi tullak-

seen, sosialidemokraattisen puoluetolimikunnan hyväksyttävä ennenkuin se yhdistysrekisteriin merkitään.

16 §.

Jos yhdistys laiminlyö velvollisuutensa sosialidemokraattista puoluetta kohtaan, toimii puolueen hyväksymiä tarkoituksia vastaan tai muuten loukkaa näissä säännöissä määrättyjä puolueen etuja ja oikeuksia, voi puoluetolimikunta selittää yhdistyksen toimintansa lopettaneeksi, ellei vähintään viisi puoluetolimikunnan hyväksymää yhdistyksen jäsentä ilmoittaudu halukkaaksi sen toimintaa jatkamaan näiden sääntöjen ja puoluepäätösten mukaisesti.

17 §.

Jos yhdistys päättää toimintansa lopettaa, määrätään lakkautetuksi tai selitetään toimintansa lopettaneeksi, joutuu sen omaisuus sosialidemokraattisen puoluetolimikunnan huostaan puolueen hyväksi käytettäväksi, kuitenkin ehdolla, että, jos paikkakunnalle kahden vuoden kuluessa tämän yhdistyksen lakkautuspäätöksestä laskettuna, perustetaan uusi samanlainen yhdistys, on varat, ilman korkoja, sille luovutettava.

Jos yhdistyksen jäsenluku on vähentynyt alle viiden, on johtokunnan tai jonkun sen jäsenen tai yhdistyksen jäsenen tehtävä asiasta ilmoitus sosialidemokraattiselle puoluetolimikunnalle, jotta se voi ryhtyä toimenpiteisiin pesän selvittämiseksi, ellei yhdistykseen voida hankkia niin paljon jäseniä, että sen toiminta saadaan näiden sääntöjen määräämällä tavalla järjestettyä.

18 §.

Niissä asioissa, joista ei näissä säännöissä ole määräystä, noudetaan yhdistyslakia.

**Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen vuoden 1919
puoluekokouksen asettaman
Ohjelmakomitean ehdotuksia
vuoden 1922 puoluekokoukselle.**

I.

Maatalousohjelma.

**Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen vuoden 1919
puoluekokouksen asettaman
Ohjelmakomitean ehdotuksia
vuoden 1922 puoluekokoukselle.**

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen vuoden 1919 puoluekokous asetti joulukuun 15 päivänä 5-henkisen ohjelmakomitean käsittelemään mainitun kokouksen tällaiselle komitealle siirtämiä asioita sekä samalla koko muunkin puolueohjelman tarkistamista ja valitsi tämän komitean jäseniksi puoluetoverit K. H. Wiikin, J. W. Kedon, Väinö Voionmaan, K. Harvalan ja J. Helon sekä varajäseneksi Matti Paasivuoren, antaen samalla komitealle oikeuden käyttää asiantuntijoita sekä puoluetoimikunnalle valtuuden tarpeen vaatiessa täydentää komiteaa.

Komitea on sittemmin valinnut sihteerikseen puoluetoveri Rieti Itkosen.

Ensimmäiseksi on komitea ottanut käsiteltäväkseen puolueen maatalousohjelman uudistamisen ja jättää sitä koskevan mietinnön täten harkittavaksi.

Helsingissä marraskuun 25 päivänä 1921.

*K. Harvala, J. Helo, J. W. Keto, Matti Paasivuori,
Väinö Voionmaa, Karl H. Wiik.*

Rieti Itkonen.

I. Maatalousohjelma.

Sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle on voimakkaimman maaperän luonut suurteollisuus ja sitä seurannut työläisjoukkojen aseman huonontuminen.

Työväen valistustaso ja sen kehitysmahdollisuudet ovat sitte ratkaiseet, miten pitkälle työväen järjestäytyminen kussakin maassa ja kullakin paikkakunnalla on saatu edistymään. Sosialidemokraattinen työväenliike on siis saanut alkunsa suurteollisuusköksuksista.

Mutta sikäli kuin nykyaikainen kapitalismi levittää vaikutuksensa myöskin maatalouteen ja aiheuttaa siellä samanlaisen kehityksen kuin suurteollisuudessakin, esiintyvät sos. dem. työväenliikkeen edellytykset samoinkuin sen tarvekin myöskin varsinaisella maaseudulla. Kun kapitalismin kehitys maaseudulla kuitenkin yleensä on ollut hitaampaa kuin teollisuusalueilla, ei sosialidemokraattinen liike ole kiinnittänyt maatalouskysymyksen käsittelyyn niin suurta huomiota kuin suurteollisuuden luomain yhteiskumallisten kysymysten käsittelyyn. Tämä piirre on yhteinen melkeinpä jokaisen maan sosialidemokraattiselle liikkeelle.

Poikkeuksena ei tähän asti ole ollut myöskään Suomen sosialidemokratia. Maatalouskysymystä on tosin puolueessamme useinkin käsitelty, onpa maatalousohjelmaa muutettukin useammin kuin monta muuta ohjelman kohtaa, mutta muutokset eivät ole käyneet myönteiseen, vaan pikemminkin kielteiseen suuntaan. Tällä ei tarkoiteta sitä, että puolueemme olisi laiminlyönyt maalaisköyhälistön asian ajamisen, puoluehan on esim. torpparien suojelemiseksi ja vapauttamiseksi tehnyt kaikki mitä se suinkin on voinut, ja enemmän kuin mikään muu puolue, vaan sitä, että puolue on pidättäytynyt vaikuttamasta maatalouskysymyksen ratkaisuun sen kaikessa laajuudessa ja että puolue tällä hetkellä on vailla varsinaista maatalousohjelmaa.

Näin ei kuitenkaan ole aina ollut asianlaita. Suomen Työväen Puolueen toisessa kokouksessa Forssassa v. 1903, jossa kokouksessa m. m. puolue ristittiin sosialidemokraattiseksi, hyväksyttiin puolueelle täydellinen ohjelma, joka myöskin sisälsi maatalousohjelman. Siinä oli vahva pienviljelystä suosiva sävy. Muuten oli ohjelma verrattain pintapuolinen ja hajanainen. Se kuuluu kokonaisuudessaan :

- 1) *Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.*
- 2) *Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljeltäväksi, mutta ei omistusoikeudella.*
- 3) *Pakollisesti myytäväksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivannot ovat arvioittavat ja otettavat arvatasta hinnasta valtion omiksi.*
- 4) *Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat.*
- 5) *Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joitten jäsenet itse viljelevät maata.*
- 6) *Valtioapua on annettava etupäässä pikkuviljelystä tarkoittaville toimenpiteille. Samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla.*
- 7) *Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttöoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.*
- 8) *Metsästy- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.*
- 9) *Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.*
- 10) *Tilätonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.*
- 11) *Palkollissääntö on lakkautettava.*

Senjälkeen joutui maatalouskysymys uudelleen käsiteltäväksi Oulun puoluekokouksessa v. 1906. Tällöin hyväksyttiin vaaliohjelman yhteydessä maatalouskysymyksestä seuraavat neljä vaatimusta, joista oli tehtävä eduskuntaesitykset:

I. Maanvuokralaki.

On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikehauksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

II. Viljelyspakko.

On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurabuntien, yhtiöiden ja yksityisten hallussa oleva viljelyshelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten viljeltä-

väksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 hehtarin suuruisissa tiloissa viljelyskelpoista maata.

III. Pakkoluovutus.

Valtion on ryhdyttävä tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksella palauttamaan yksityistä maaomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvatulla oikeudella tilattomille viljeltäväksi.

IV. Uudisviljelyksen avustaminen.

Valtion on avustettava köyhimpiä tilattomia uudisviljelysten perustamisessa kuivaamalla ja raivaamalla maita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

Tämän jälkeen joutui maatalouskysymys Kotkan puoluekokouksessa v. 1909 käsiteltäväksi. O. W. Kuusinen ehdotti puolueuuevoston kannattamana, että puolueen maatalousohjelma otettaisiin perinpohjin tarkistettavaksi ja että sitä varten asetettaisiin komitea sekä että Forssan ja Oulun kokousten päätöksiä, mikäli ne koskevat pienviljelyksen edistämistä, ei pidettäisi ehdottomasti sitovina. Samalle kokoukselle oli tehty myöskin päinvastaiseen suuntaan käyviä esityksiä. Jukka Pohjola ehdotti hyväksyttäväksi muutamia ponsia, joiden tarkoitus oli edistää pienviljelystä, milteipä voisi sanoa kääpiöviljelystä. Kokous päätti asettaa Kuusisen ehdottaman komitean, mutta hylkäsi niukalla enemmistöllä hänen ehdotuksensa Forssan ja Oulun kokousten päätösten selittämisestä.

Näin asetettu komitea, jonka jäseniksi valittiin E. Gylling, O. W. Kuusinen, Yrjö Siröla, Sufo Wuolijoki ja Osk. Tokoi ja varajäseniksi Aatto Sirén, A. B. Mäkelä ja Matti Paasivuori, jätti sitten Helsingin puoluekokoukselle v. 1911 ehdotuksensa, joka tiesi Forssan kokouksen hyväksymän ohjelman 2, 3, 4, 5, 6 ja 9 kohtien ja Oulun kokouksen hyväksymän vaaliohjelman maataloutta koskevan osan kokonaan hylkäämistä sekä eräiden uusien vaatimusten ottamista ohjelmaan. Komitean mietinnön olivat allekirjoittanut Gylling, Kuusinen, Tokoi, Paasivuori ja Sirén. Kokous hyväksyikin sitten komitean ehdotukset sellaisinaan, vaikka sangen voimakasta vastustusta ilmenikin. Näiden päätösten jälkeen tuli siis puolueen maatalousohjelma seuraavan sisältöiseksi:

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikokouksen vaatimusten mukaisesti.

3. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttöoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin,

sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

4. Metsästys ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

5. Torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi isäntänsä häätö- ja ryöstöpyyteiden kynsistä ja keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta, vaatii puolue torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista pääasiassa sensuun-taisen pakkolainsäädännön kautta kuin ohjelmakomitean mietinnössä (v. 1911) on esitetty.

6. Maatyöväestön kohottamiseksi nykyisestä riistöjain mielivallan ja kuristulakien rasittamasta sorronalaisuudesta ja kurjuudesta siedettäviin työ- ja elinehtoihin ynnä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille porvarillisessa yhteiskunnassa on mahdollista,

pitää puolue lähinnä tarpeellisena,

että puoluejärjestöt suosivat ja edistävät maatyöläisten ammatillista järjestymistä, ja

että valmistetaan ja puolueen edustajain toimesta esitetään eduskunnassa seikkaperäisiä aloitteita maatalouspalkollisten ja muiden maatyöläisten työsopimuksista, asunnoista, työajasta, ammattivaaralta suojelemisesta, naisten ja lasten suojeluksesta ynnä muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista pääasiallisesti nykyisen puolueohjelman vaatimusten ja ohjelmakomitean mietinnössä (v. 1911) esitettyjen viittausten mukaisesti.

7. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

8. Palkollissääntö on lakkautettava.

9. Valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta on maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksennukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jättävät epäilyksen alaiseksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten lisäämiseksi olisi yleensä sopuoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työraituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettä-

vään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeneviksi, kuin he palkkatyöläisinä voivat päästä,

selitti puoluekokous Helsingissä v. 1911,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen tarpeessa, ja

että toistaiseksi, kunnes uusi puoluekokous täydellisempien tietojen perusteella voi tässä asiassa määrätä puolueen kannan, puolue on maatalousohjelmakysymyksen alalla sosialidemokratien keskuudessa vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomana, eikä niinmuodoin aja pienviljelysten perustamista tai kehota ketään ryhtymään pienviljelijän ammattiin eikä myöskään kiellä siitä ketään taikka vastusta pienviljelysten lisäämistä tai edistämistä tarkoittavia toimenpiteitä sinänsä, elleivät ne vahingoita köyhälistön etuja; sekä

kehottaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia ja mahdollisesti omaa määrätynsuuntaista kantaansa puolustaessaan saattamaan tietoon myös puolueen tämän päätöksen, sekä paljastamaan porvariain petollisten maanhankintahommain ja talonpoikaisammattin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkotukset;

ja lisäksi selittää,

että puolue, vaikka se siis ei voi nyt ratkaista, olisiko tuo yksi toimenpide, maalaisköyhälistön jäsenten hommaaminen pienviljelijöiksi, köyhälistölle kapitalistisessa yhteiskunnassa hyödyksi vai vahingoksi, voimainsa takaa ajaa erityisesti maalaisköyhälistön aseman parantamista tarkoittavina lähimpinä toimenpiteinä maatyöväen suojelusta ja torppariain vapautusta, sekä maaseudun, yhtäläillä kuin kaupunkien köyhälistölle välttämättöminä uudistustoimenpiteinä kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttamista, verojen siirtämistä riistäjäin maksettavaksi, yleistä vanhuuseläkkeiden suorittamista köyhälistölle, kouluolojen parantamista ynnä muita sos.-dem. ohjelman mukaisia uudistuksia, näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsiväin pientilallisten ja Suomen koko työätekevän kansanennemistön menestystä;

mutta puolue vastustaa kaikkia toimenpiteitä, jotka polkevat työväenluokan etuja tai hidastuttavat nykyisen yhteiskunnan välttämätöntä kehitystä edellytysten kypsyttämiseksi sosialidemokratisen yhteiskunnan joutumiselle, joka on oleva kaikkien kapitalismin sortamien pelastaja.

Tällä hetkellä on siis puolueemme siinä asemassa, että sillä ei ole varsinaista maatalousohjelmaa, sellaista nimittäin, joka voisi olla tienviitana puolueen luottamushenkilöille ja eduskuntaryhmälle toisaalta maa-

taloudellisten kysymysten ratkaisussa ja toisaalta niihin ehdotuksiin suhtauduttaessa, joita muilta tahoilta tullaan tässä suhteessa esittämään. Ne maatalouskysymyksen ratkaisua koskevat kohdat, jotka enää ovat jälellä ohjelmassamme, sisältävät osaksi kielteisiä määräyksiä (1 kohta ja 10:n kohdan viimeinen kappale), osaksi sellaisia vaatimuksia, jotka jo on ratkaistu (torpparien vapauttamista koskevat kohdat) ja osaksi vaatimuksia, jotka tosin sivutekijöinä ovat hyvinkin tärkeitä kysymyksen ratkaisussa, mutta jotka eivät kuitenkaan koske itse asian ydintä (4, 6, 7, 8, 9 ja 10 kohdat). Puolueemme, joka ohjelmansa mukaan ottaa osaa eduskunnalliseen, kunnalliseen, osuustoiminnalliseen ja ammatilliseen luokkataisteluun, ei voi, jos se tehokkaasti haluaa pyrkiä vapauttamaan kansaa taloudellisen riippuvaisuuden kahleista, sellaisessa maanviljelysmaassa kuin Suomi on, jäädä vain syrjästä katsojaksi työväenluokalle ja koko kansalle niin tärkeän elinkysymyksen kuin maatalouskysymyksen ratkaisussa. Jos se niin tekee, jos se pidättäytyy tehokkaasti vaikuttamasta niiden epäkohtien poistamiseen, joita maatalouden alalla nykyisessä yhteiskunnassa niin viljalti vallitsee, niin se joko myötävaikuttaa niiden epäkohtien säilymiseen tai joutuu tahtomattaankin toteamaan niiden poistamista sellaisissa muodoissa ja sellaisin keinoin, jotka voivat kehittää koko kysymyksen ratkaisun turmiolliseen suuntaan. On siis lähdettävä siitä, että meillä Suomessa niin suurella puolueella kuin puolueemme on, ja johon puolueeseen teollisuustyöväen lisäksi kuuluu — ehkä enemmistönäkin — maaseutuväestöä, täytyy olla sellainen maatalousohjelma, jonka puitteissa voidaan tarmokkaasti toimia maataloudellisten kysymysten ratkaisun hyväksi.

On kaksi seikkaa, jotka erikoisesti nyt tekevät puolueellemme välttämättömäksi saada tehokas ja myönteinen maatalousohjelma. Ensimmäinen on se, että torpparikysymys on jo saanut jonkunlaisen ratkaisun. Se ei siis enää ole se ensimmäinen, kipeä kysymys maataloudellisten kysymysten sarjassa, mikä se oli vielä v. 1911. Sen tilalle on nyt astunut toinen, vielä suurempi kysymys, nim. maan viljelemistilaisuuden valmistaminen laajalle irtolaisväestölle, olkoonpa se sitte maatalouden tai teollisuuden palkkatyöväkeä tahi tilapäistyöllä elävää taikka aivan työtöntä väestöä. Tämä kysymyshän oli olemassa jo v. 1911, mutta se ei silloin voinut muodostua niin päivänpolttavaksi eikä sillä voinut olla niin suuret toteutumismahdollisuudet, kuin nyt, jolloin torpparikysymys on saanut ratkaisun, joskin muutamissa suhteissa epätydyttävän. Toinen samantapainen seikka on se, että maailmansodan jälkeen syntynyt tilanne näyttää myöskin tekevän yhteiskunnallisten uudistusten ratkaisua helpommaksi ja siis lähentävän irtolaiskysymyksenkin ratkaisun hetkeä. Joskin siis Helsingin puoluekokouksen aikana v. 1911 vielä lieneekin ollut varaa jättäytyä tässä kysymyksessä ohjelmattomuuden kannalle, niin nyt ei siihen enää sitä ole. Niiden epäilyksien suhteen, jotka aiheuttivat

v:n 1911 puoluekokouksen päätöksen, on päästävä johonkin ratkaisuun, muuten voi käydä niin, että puolueemme ohjelma maatalouskysymyksessä joutuu niin myöhään, että kysymys jo silloin on lähtenyt väärille urille.

Kun nyt lähemme uutta ohjelmaa muodostamaan, niin täytyy sen muodostua sellaiseksi, että se vastaa sekä nykyisen että kaukaisempienkin aikojen vaatimuksia. Ne ovat kuitenkin niin erilaiset, että lienee sopivinta jakaa ohjelma kahteen osaan: periaatteelliseen osaan ja lähimpiin vaatimuksiin. Edellinen, joka tarkoittaa sitä aikaa, jolloin työtätekeville kansankerroksilla jo on jokseenkin ratkaiseva sananvalta yhteiskunnan hallinnossa, ei saa olla liian yksityiskohtainen, koska yksityiskohtien määrittelemisen kaukaisempaa tulevaisuutta varten on ensiksikin asiallisesti mahdotonta, sillä yksityiskohtain järjestymisen riippuu suurimmalta osaltaan siitä minkälaiset taloudelliset olosuhteet silloin vallitsevat, miten uusiin yhteiskuntamuotoihin on siirrytty j.n.e. ja koska yksityiseikkojen tarkka määrittely nyt on tarpeetonta. Pääasia tässä ohjelman osassa on se, että siinä tulee olla määriteltynä ne johtavat periaatteet, joita sosialidemokratia maataloustuotannossa tahtoo saada noudatettaviksi ja ne yhteiskunnan oikeudet sekautua yksityisten tuottajain toimintaan, jotka yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta katsotaan välttämättömiksi.

Ohjelman toisessa osassa taas ilmaistaan ne vaatimukset, jotka jo nykyisen yhteiskuntamuodon vallitessa katsotaan välttämättömiksi. Siihen voidaan sisällyttää sellaisia vaatimuksia ja sellaisia tuotannon muotojakin, joita ei lopullisesti katsota tyydyttäväiksi, mutta joita kuitenkin toistaiseksi sallitaan ja joihin pyritäänkin, osaksi sentähden, että niillä ehkä voidaan jouduttaa lopullisten päämäärien saavuttamista, osaksi sentähden, että niistä katsotaan kuitenkin nyt vallitseviin olosuhteihin verraten koituvan työtätekeville kansankerroksille etua.

Sille epäilylle, onko pienviljelys sellainen tuotantomuoto, jota sosialidemokratiakin voi olla edistämässä, johon epäilyyn perustui v:n 1911 puoluekokouksen ohjelmattomuuskanta, on tähän asti annettu liian ratkaiseva merkitys. Tällaista epäilyä ei sosialidemokratia enää voi jatkaa. Irtolaiskysymyksen ratkaisu on Suomen taloudelliselle elämälle, sen yhteiskuntakehitykselle ja mikä tärkeintä, sen satoihin tuhansiin nousevalle irtolaisväestölle siksi tärkeä, että tällaisista epäilyistä on päästävä selvyYTEEN.

Jos yksinomaan tieteellisesti ja teoreettisesti ryhtyy tutkimaan, onko pienviljelys sellainen tuotantomuoto, että se tarjoaa harjoittajalleen ainakin yhtä hyvän toimeentulon kuin palkkatyö keskimäärin, niin voi tätä tutkimista jatkaa pitkältikin, pääsemättä ehdottomaan selvyYTEEN. Kysymystä on lähdeTTävä käsittelemään etupäässä käytännön kannalta, niihin

tosiasiallisiin huomioihin perustuen, joita tähän astinen elävä elämä tarjoaa. Ne tieteelliset ja tilastolliset tutkimukset, joita nyt on käytettävissä, ja joita nyt on enemmän ja luotettavampia kuin v. 1911, on tietysti otettava huomioon ja niitä apuna käytettävä.

Jos näin tarkastelee Suomen oloja, niin voi joltisenkin varmasti sanoa, että Pohjois-Suomen, Karjalan ja Savon lounaisosissa ei suurviljelyksellä näytä olevan suuriakaan tulevaisuuden näköaloja. Jos siis näillä seuduilla yleensä maataloustuotantoa katsotaan voitavan edistää, niin täytynee se tapahtua pienviljelyksen merkeissä. Onhan Suomessa kyllä seutuja (Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta ja Pohjanmaa), joiden eräissä osissa suurviljelyksellä nyt jo on ja tulevaisuudessa voi vieläkin runsaammin olla menestymisedellytyksiä ennen pienviljelystä, mutta ne alueet ovat kuitenkin suhteellisen pienet ja niillä on tietysti suurviljelys säilytettävä ja sitä edistettävä.

Ellei taas olla sitä mieltä, että Suomen tulevaisuus on etupäässä teollisuusmaana, niin ei jää muuta käytännöllistä mahdollisuutta kuin hyväksyä myöskin pienviljelys ja sen edistäminen.

Se seikka, joka sosialidemokratian on tarkkaan otettava huomioon ryhtyessään vaatimaan irtolaisväestölle maan viljelemismahdollisuutta, on seuraava: Näin syntyvien pientilallisten on uudessa asemassaan saatettava parempi ja riippumattomampi taloudellinen asema kuin nykyisessä asemassaan, ainakaan ei heidän asemansa saa entisestään huonontua. Tähän on v:n 1911 puoluekokouspäätöksessään kiinnitetty huomiota. Jos nyt vertaa v:n 1911 jälkeen Suomessa syntyneiden pientilallisten asemaa ennen maailmansodan syttymistä siihen asemaan, jossa irtolaisväestö yleensä oli, niin voinee sentään sanoa, että ensinmainittujen taloudellinen asema oli parempi ja riippumattomampi kuin viimeainittujen. Näin siitäkin huolimatta, että he ovat joutuneet, maahan kiinni päästäkseen, maksamaan huomattavat määrät ansiotonta arvonnousua entisille maan omistajille. Ja jos kerran näin on asianlaita „kapitalismin kynsissä” syntyneiden pientilallisten, niin täytyy sellaisten pientilallisten asema, joille yhteiskunnan toimenpiteistä järkeviä keinoja käyttäen kohtuullisin ehdoin hankitaan maata ja pääomia, muodostua koko joukon paremmaksi. Kun vielä otamme huomioon, että irtolaisväestön väheneminen helpottaa palkkatyöhön edelleen jäävien taistelua parempien elin- ehtojen puolesta, niin lienee varmaa, että pienviljelyksen edistäminen on omiaan yhteiskunnallista sortoa ja vääryyttä vähentämään ja poistamaan.

Toisaalta on kyllä varovasti suhtauduttava siihen poikkeuksellisen edulliseen asemaan, johon maailmansodan ja sen seurausten johdosta Suomen maatalous yleensä ja siis myös pienviljelys, on päässyt eikä sen varaan tulevaisuuden menettelyä rakennettava. Siksi ei siitä olekaan lähdettävä todistusainehistoa hankkimaan.

Ne tieteelliset ja tilastolliset tutkimukset, joihin edellä viitattiin, sisältyvät tri J. E. Sumilan kirjaan „Pienviljelys ja sen menestymismahdollisuudet Suomessa” (koskee aikaa vv. 1912—1914). Niissä tullaan siihen — liiankin edulliseen — tulokseen, että pienviljelys tutkimuksen alaisilla tiloilla kaikissa suhteissa on suurviljelystä edullisempaa. Maamme satotuloksia vertaillen on kyllä havaittu, että esim. Etelä-Pohjanmaalla, jossa keskikokoinen pienviljelys on vallitsevampaa kuin muualla Suomessa, sato hehtaaria kohti on ollut pienempi kuin suurtiloilla, mutta tri Sumilan tutkimukset kirjanpitotiloilta osoittavat, että pienviljelys järkipäisesti ja nykyaikaisesti hoidettuna ei jää jälkeen suurviljelyksestä. Mainittuja tutkimuksia vastaan on tosin esitetty painaviakin muistutuksia, mutta ne ovatkin pienviljelykselle niin edulliset, että niissä on koko joukon „tinkimisen varaa”.

Kun nyt näin tarkastelee, voiko sosialidemokratia ryhtyä pienviljelystäkin edistämään, niin täytyy vastauksen olla myönteinen.

Tärkeänä ohjeena meille on lisäksi mainittava, että useiden maiden sosialidemokraattisten puolueiden ohjelmissa tunnustetaan pienviljelys hyväksyttäväksi asutusmuodoksi.

Edellä selostetun yleistärkeän kysymyksen ohella on ratkaistava myös toinen suuntaa määräävä kysymys, nimittäin se, onko yhteiskunnan avuin muodostettavat viljelmät luovutettava viljelijöille täydellä omistusoikeudella vaiko taatulla perinnöllisellä hallintaoikeudella. Tätä kysymystä arvostellessa on ensiksikin hyvä muistaa, että näiden tapojen välillä ei ole lopultakaan niin ratkaisevaa eroa, kuin usein luullaan. Jos hallintaoikeuden vallitessa rajoitetaan viljelijän vapaata käyttöoikeutta vain sen verran ettei ansiottomalla arvonnousulla päästä keinottelemaan, niin on se varmuutensa puolesta viljelijälle aivan yhtä vakava ja luotettava kuin omistusoikeuskin. Mitä enemmän yhteiskunnan valta tuotannon ja vaihdon määräämiseen nähden kasvaa, sitä pienemmäksi käy ero omistusoikeuden ja taatun hallintaoikeuden välillä. Senpätähden määritelmä siitä, mitä menettelytapaa noudattaen pienviljelmät on viljelijöille luovutettava, onkin jätetty pois periaatteellisesta ohjelmasta ja sisällytetty vain lähimpiin vaatimuksiin. Tällä hetkellä, ja tietysti vielä kauan aikaa eteenpäin sillä on yhteiskunnan kannalta katsoen tärkeäkin merkitys. Rajoittamattoman omistusoikeuden pahin epäkohta on se, että maakeinottelu voi sen vallitessa esteettömästi rehoittaa, kuten juuri nyt torpista muodostuneiden pientilojen esimerkki paikoitellen on osoittanut. Täten muodostuu yhteiskunnan toimenpitein syntyneistä pientiloista kyllä niiden ensimmäisille omistajille kutakuinkin edullisia ja kannattavia viljelmiä, mutta heti kun ne myynnin kautta vaihtavat omistajaa, muodostuu niiden hinta samaksi kuin yleinen maakoron rasittama maan hinta ja silloin ei tilattomalla väestöllä ole sen parempi mahdollisuus kuin ennenkään päästä maahan

käsiksi. Myönnettävä on kuitenkin, että jos näiden tilojen omistusoikeutta sikäli rajoitetaan, että myynnissä ei saa kauppahintaan sisällyttää maakoron aiheuttamaa voittoa, vaan ainoastaan viljelys- y.m. parannusten korvauksen, niin on täten rajoitettu omistusoikeus yhteiskunnan kannalta miltei yhtä suositeltava kuin hallintaoikeuskin. Komitea on kuitenkin asettunut hallintaoikeuden kannalle, koska keinottelun ehkäiseminen tätä menettelyä käyttäen on käytännössä helpompi järjestää. Viljelijän maksettavaksi maan hallinnasta tuleva maksu olisi määrättävän mukaan, mitä maa tuottaa luonnontilassa. Tämä merkitsee m.m. sitä, että niitä kustannuksia, jotka yhteiskunnalle aiheutuvat maiden hankinnasta, ei panna viljelijäin maksettaviksi, vaan että yhteiskunta korvaa ne yleisistä varoistaan.

Määräys mainitusta maksun suorittamisen perusteesta koskee tietysti vain itse maapohjan luovuttamista ja tulee sellaisenaan kysymyseen viljelykselle raivaamattomilla uudisviljelysalueilla. Jos uudisviljelijä saa hyväkseen entiseltä maan omistajalta raivattuja viljelysalueita, rakennuksia t.m.s., niin ei yhteiskunta tietenkään voi niitä ilman korvausta uudisviljelijälle luovuttaa, vaan on niiden korvauksesta erikseen määrättävä.

On ilman muuta selvää, että pienviljelyksen hyväksymisestä edistettävänä viljelysmuotona seuraa kuin itsestään viljelyspakkovaatimuksen uudelleen ottaminen puolueen ohjelmaan. Se onkin komitean ehdotuksessa tehty, vaikkakaan ei aivan samanlaisena kuin Oulun kokouksen vaaliohjelmassa. Torpparikysymyksen ratkaiseminen tekee tarpeettomaksi ne laajat tätä seikkaa koskevat ohjelmankohdat, jotka entisessä ohjelmassa ovat olleet. Muutamia vaatimuksia on kuitenkin vielä katsottu tässä suhteessa välttämättömiksi.

Edellä olevan yleispiirteisen selvittelyn jälkeen voimmme siirtyä yksityiskohtien käsittelemiseen.

Periaatteellinen osa.

1. kohta. Tähän ehdottaa komitea yleismääritelmää maan omistuksesta. Komitea on sitä mieltä, että vain sellaiset viljelmät, joita voidaan käyttää toisten työn tulosten riistämiseen, on otettava yhteiskunnan omistukseen, kun taas sellaiset viljelmät, joissa viljelijä itse suorittaa pääasiallisimman työn, ja joihin viljelijällä ennestään on omistusoikeus, jäävät aina ja kaikissa oloissa viljelijäinsä omaisuudeksi. Riittää, kun yhteiskunta saa siihen määräysvallan keinottelun ja viljelysten rapiolle laskemisen estämiseksi.

2. kohta. Tässä kohdassa on ensiksikin määritelmä siitä, missä ja miten suurviljelystä on harjoitettava. Tämä määritelmä on otettava ohjelmaan sentähden, että kun kerran pienviljely katsotaan sellaiseksi viljelysmuodoksi, jolla näyttää aina olevan menestymismahdollisuuksia, niin ainakin jonkunlainen, joskin hyvin varovainen määritelmä suur- ja pienviljelyksen rajaviivasta on tarpeen. Edelleen on kohdassa määritelmä siitä, kuka suurviljelystä harjoittaa. Siinä tulee kysymykseen vain yhteiskunta välittömästi tai sen valvonnan alaiset viljelijäin yhtymät.

3. kohta koskee pienviljelystä ja sen harjoittajia. Pienviljelmien suuruuteen nähden lienee vaikeata mitään yleistä määräystä ottaa. Riittää se, kun sanotaan, että pienviljelmien suuruus on oleva niin riittävä, että keskikokoinen perhe voi yksinomaan senkin tuotolla tulla toimeen. Sanamuoto on laadittu sellaiseksi, ettei viljelmän ehdottomasti niinkään suuren tarvitse olla, koska voi olla sellaisia pienviljelijöitä, jotka eivät haluakaan yksinomaan maataloudella tulla toimeen, vaan haluavat sen ohella harjoittaa esim. jotakin käsityötä. Yhteiskunnan on vain yleensä varattava nämä pienviljelmät niin suuriksi, että niissä voi yksinomaan maataloudestakin saada toimeentulonsa.

Tähän kohtaan ehdotetaan myös vakuusmääritelmää niille pienviljelijöille, jotka jo aikaisemmin ovat saaneet omistusoikeuden viljelmiinsä.

4. kohta määrittelee, milloin yhteiskunnalla on oikeus antaa viljelijöitä sitovia määräyksiä maatalouden alalla. Tämä oikeus on katsottu yhteiskunnalle tarpeelliseksi vain silloin kun esiintyy keinottelua yksityisten omistaman maan luovutuksessa ja vaihdossa tai myytäväksi tarjottavien maataloustuotteiden myynnissä. Siis ainoastaan keinottelun estämiseksi on yhteiskunnalla oikeus sekaantua viljelijäin asioihin ja sitoa heitä määräyksillä. Ainoa seikka, jonka perusteella viljelijältä voidaan ottaa hänen viljelmänsä, olisi komitean mielestä viljelmän laskeminen rappiolle tai sen jättäminen viljelemättä. Yhteiskunnan kokonaisedun kannalta on tällaiset oikeudet välttämättä ohjelmaan sisällytettävä.

Lähimmät vaatimukset.

1. kohta on otettu nykyisestä puolueohjelmasta, mutta on sitä selvennetty sikäli, että yhteiskunnan omistaman maan luovutus kielletään vain yksityisille, ei siis esim. kunnille, kuntain yhtymille j.n.e. Vielä on valtio ja kunta sanojen lisäksi otettu muut julkiset yhdyskunnat ja laitokset.

2. kohta sisältää määräyksen ansiotonta arvonnousua ja sen yksityisille joutumista vastaan. Ansiottoman arvonnousun yksityisten hyödyksi joutuminenhan on epäkohta, mikä maatalouden tervettä kehitystä nykyisessä yhteiskunnassa ehkäisee. Ohjelmaan ehdotetun määräyksen tarkoitus on eroittaa se arvonnousu, joka kuuluu yksityiselle maan vilje-

lijälle, ja lausua, että kaikki muu arvonnousu kuuluu yhteiskunnalle. Käytännöllisimpänä keinona tämän muun arvonnousun hillitsemiseksi ja yhteiskunnan omaksi saamiseksi suositellaan verotusta.

3. kohta on samoin kuin 1. kohtakin otettu nykyisestä ohjelmasta, mutta on sitäkin hiukan täydennetty.

4. kohta sisältää m.m. viljelyspakkovaatimuksen. Tähän kohtaan nähden muutamia huomautuksia.

On eräs maatila-ryhmä, n.k. tukkiyhtiöiden tilat, joiden valtion haltuun ottamisesta on usein mielipiteitä vaihdettu. Tätä ryhmää ei kuitenkaan — ainakaan ohjelmassa — ole asetettava erikoisasemaan.

Maatalouden edistämisen ja uusien viljelmien perustamisen kannalta katsoen merkitsee sängen vähän, kenen omistuksessa maa on. Maa on otettava yhteiskunnan toimesta asutettavaksi ja viljeltäväksi etupäässä silmällä pitäen, kuinka soveliasta maa on viljelykseen, minkälainen etäisyys on kulutuskeskuksiin, minkälainen kulku-yhteys seuduilla vallitsee tai minkälaiset sinne voidaan saada j.n.e. Näiden seikkojen täytyy olla määräävinä, olkoonpa maa valtion, kuntain, yhtiöiden tai yksityisten omistamaa. Ja jos tässä valossa ottaa tutkiakseen tukkiyhtiöiden tilojen kelpoisuuden asutukseen, niin lienee varmaa, että ne, etupäässä metsätiloja kun ovat ja kun ne enimmäkseen sijaitsevat syrjäisillä seuduilla, esim. huonostihoidettuihin jopa rappiolle laskettuihinkin sekä maan viljavimmilla ja keskeisimmillä seuduin sijaitseviin vanhoihin sukukartanoihin verraten ovat huomattavasti huonompia asutuksen esineitä. Sama pitää paikkansa enimmäkseen valtion omistamiin maihinkin nähden.

Viljelyspakon käytännöllinen järjestäminen ei voi tapahtua ohjelman yhteydessä, joten siinä suhteessa ei liene tarpeellista ottaa ohjelmaan tarkempia määräyksiä. Komitean mielestä riittää viittaus, että siinä on noudatettava niitä periaatteita, jotka on ilmaistu periaatteellisen ohjelman 2. ja 3. kohdissa ja mitä lähimpien vaatimusten 6. kohdassa sanotaan. Toistaiseksi pitää komitea kuitenkin tarpeellisena sallia suurviljelmäinkin luovuttamisen määrääjoiksi yksityisille viljeltäväksi.

5. kohta sisältää ylimalkaisen määräyksen maatalouden kohottamisesta ja kehittamisestä sekä maatalousasutuksen edistämisestä.

6. kohta sisältää saman määräyksen kuin periaatteellisen ohjelman 3. kohta, sanamuoto on vain muovailtu nykyistä yhteiskunnallista olotilaa vastaavaksi. Viimeisellä kappaleella tarkoitetaan etupäässä n.k. standardisoinnista sovelluttamista maatalousrakennuksiinkin. Siten näet voitaisiin vaikuttaa niin, että pienviljelystä erikoisesti rasittava rakennuspääoma jäisi pienemmäksi.

7. kohta määrittelee ne toimenpiteet, jotka katsotaan välttämättömiksi torppien lunastusta toimitettaessa tapahtuneiden puutteiden poistamiseksi.

8. kohta on jo mainittu yleisperusteluissa ja lienee se selvä enemmittä perusteluitta.

9. kohta on otettu nykyisestä ohjelmasta, mutta on senkin sanamuoto muutettu ajan ja olosuhteiden mukaiseksi.

10. kohta ei kaivanne lähempiä perusteluja.

Näin perustellen ehdottaa ohjelmakomitea, että puolueelle hyväksyttäisiin seuraava

Maatalousohjelma.

I. Periaatteellinen osa.

1. Tuotannonvälineistä tärkein, maa, kuuluu yhteiskunnalle tai on yhteiskunnalla siihen sellainen määräysvalta kuin tässä ohjelmassa lähemmin lausutaan.

2. Suurviljelystä harjoitetaan sellaisilla alueilla, missä se näyttää edullisimmalta viljelymuodolta.

Viljelystä harjoittavat joko yhteiskunta välittömästi tai yhteiskunnan valvonnan alaiset viljelijöiden yhtymät.

3. Alueet, joissa pienviljely näyttää suurviljelystä edullisemmalta, jätetään yksityisten viljeltäväksi.

Tällaisten pienviljelmien suuruus järjestetään niin, että viljelijä perheineen voi yksinomaan maataloudestakin saada toimeentulonsa.

Pienviljelmät, joissa viljelijä perheineen asuu ja suorittaa pääasiallisimman työn ja jotka aikaisemmin ovat olleet viljelijönsä omaisuutta, jäävät edelleenkin heidän omaisuudekseen.

4. Yhteiskunnalla on oikeus keinottelun ehkäisemiseksi antaa määräyksiä kaupaksi tarjottavien maataloustuotteiden myynnistä sekä yksityisten omistaman maan luovutuksesta ja vaihdosta.

Rappiolle laskettu ja hoitamatta jätetty viljely voidaan ottaa yhteiskunnalle.

II. Lähimmät vaatimukset.

1. Valtion ja kuntain sekä muiden julkisten yhdyskuntain ja laitosten omistamaa maata ei saa yksityisille myydä eikä lahjoittaa.

2. Työn aiheuttama maan arvonnousu kuuluu yksityiselle maan omistajalle tai viljelijälle. Muu maan arvonnousu on koetettava verotustietä saada yhteiskunnalle.

3. Kalastus ja metsästyksen on heti saatava maanomistuksesta riippumattomaksi.

Ryöstökalastus ja -metsästyks on ehkäistävä tehokkaalla yhteiskunnallisella valvonnalla.

Riistan säilymistä ja lisääntymistä on yhteiskunnan toimesta edistettävä.

4. Viljelemätön, viljelyskelpoinen maa, jota viljelijän tai omistajan ei katsota voivan itse viljellä, ja rappiolle laskettu viljelys, voidaan ottaa yhteiskunnan haltuun, ja on ne silloin, samoin kuin valtion, kuntain ja muiden julkisten yhdyskuntain ja laitosten nyt jo omistama samanlainen maa, saatettava viljelykseen siihen tapaan kuin periaatteellisen osan 2. ja 3. kohdissa on lausuttu, kuitenkin niin, että suurveljelmää voidaan määrääjoiksi luovuttaa yksityistenkin viljeltäväksi, ja että pienviljelmat luovutetaan yksityisten viljeltäväksi taatulla perinnöllisellä hallintaoikeudella.

5. Maataloustuotannon kohottamista ja kehittämistä sekä maatalousasutusta on kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä edistettävä.

6. Erikoisesti on pidettävä huolta siitä, että 4. kohdassa tarkoitettujen uudisviljelysten suuruus järjestetään niin, että viljelijä perheineen voi, taloudellisesta riistosta vapautuneena, yksinomaan maataloudestakin saada toimeentulonsa.

Tällaisilla uudisviljelmillä on viljelijän suoritettavaksi tulevan maksun määräämisen perusteeksi otettava maan tuotto luonnontilassa.

Valtion ja kuntain toimesta on uudisviljelijöille hankittava luakkeittain viljelys- ja rakennuslainoja.

Käytännöllisten ja mukavien, mutta halpojen asuin- ja maatalousrakennusten aikaansaamiseksi on valtion ja kuntain avustettava uudisviljelijöitä käytäntöön soveltamaan uuden aikaisia, teknillisesti edullisia rakennusmenetelmiä.

7. Vuokra-alueiden lunastuksen kautta syntyneiden itsenäisten pientilallisten elinehtoja ja viljelysmahdollisuuksia on parannettava ja laajennettava, missä sellaiseen on luonnollisia edellytyksiä, ja varsinkin missä itsenäiseksi tehty tila on vuokrasopimuksen epäedullisuuden tai lunastuslain puutteiden vuoksi muodostunut huonosti kannattavaksi tai vaikeasti viljeltäväksi joko viljelysalueen, metsänkäytön tai laiduntamisoikeuden pienuuden tai sopimattoman järjestelyn vuoksi. Lainsäädäntötietä on edellämainitut puutteellisuudet korjattava saattamatta kuitenkaan pienviljelijöille tarpeettomia aitaus- tai muita kustannuksia.

8. Yksityisten mailla vielä olevien maanvuokraajain asema on turvattava. Häädöt on estettävä.

9. Maataloustyöväen kohottamiseksi nykyisestä riistäjien mielivallan ja sarron alaisuudesta parempiin työ- ja elinehtoihin sekä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille porvarillisessa yhteiskunnassa on mahdollista, on maataloustyöväen ammatillista järjestymistä suosittava ja edistettävä, sekä tehtävä eduskunnassa esityksiä maataloustyöväen suojeluksesta ja työsopimuksista, heidän terveydellisen ja sivistyksellisen tilansa kohottamisesta, asunto-oloista ja muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista.

10. Valtion ja kuntain on pidettävä huolta maanviljelijöin ja maataloustyöväen ammattisivistyksen edistämisestä sekä helpotettava maanviljelijöitä apulantojen, väkirehujen, koneiden ja uuden aikaisten työkalujen hankinnassa sekä kehittyneempien työtapojen käytäntöön ottamisessa.

(Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen vuoden 1919 puoluekokouksessa asettaman *Ohjelmakomitean ehdotuksia* vuoden 1922 puoluekokoukselle.)

II.

Sosialisoimishjelma.

Koska sanaa "sosialisoiminen" käytetään eri merkityksissä, on välttämätöntä ilmaista mitä sillä tarkoitetaan. Ei kaikki tuotantovälineitten yhteiskunnan haltuun saattaminen ole sosialisoimista siinä mielessä, mitä sosialidemokratia tarkoittaa ja jossa se pyrkii sosialisoimisen toteuttamiseen. Määritelmään täytyy lisätä, että oikean sosialisoimisen tarkoituksena on poistaa kapitalistiluokka ja toteuttaa sosialistinen yhteiskunta. Siis, kun porvarillinenkin yhteiskunta hankii tuottavaa omaisuutta saadakseen tuloja, muuten puuttumatta kapitalistiseen talousjärjestelmään, ei tällaisista porvarillista valtiokapitalismia saa pitää oikeana sosialisoimisena.

Sosialisoimista, yllä mainitulla tavalla ymmärrettynä, ei voida toteuttaa minkälaisissa oloissa tahansa. Yhteiskunta, jonka talouselämässä kokonaan tai pääasiassa vallitsee esikapitalistinen pikkutuotanto, on pakotettu vielä säilyttämään tuotantovälineiden yksityisomistuksen. Arnoastaan suurkapitalistisen kehityksen aiheuttama taloudellisen toiminnan keskittyminen tekee mahdolliseksi ottaa tuotannonvälineet ja tuotanto yhteiskunnan haltuun.

Tärkeät ovat myös eräät valtiolliset edellytykset. Koska työväki on ainoa kansanluokka, joka vaatii sosialisoimista, on välttämätöntä, että se saavuttaa valtiollisen vallan. Tosin se nyt jo voi valmistaa sosialisoimiselle maaperää osaksi valistustyöllä, osaksi rajoittamalla lainsäädännön avulla ja ammatillisella liikkeellä kapitalististen työnantajain yksinvaltaa tuotannossa, mutta sosialisoimisen toteuttaminen vaatii, että porvariston luokkavalta murtuu. Kun eri maat meidän aikanamme läheisesti ovat toistensa taloudellisista oloista riippuvaisia, ei yhden maan talouselämää voida ryhtyä muuttamaan sosialistiseksi, elleivät myös muiden maiden työläiset menestyksellisesti pyri sosialismia kohti, estäen vallassaolijoitaan tukahduttamasta työväen valtaa niissä maissa, joissa sosialisoimista toteutetaan. Tämä pitää erityisesti paikkansa semmoisen maan suhteen kuin Suomi, joka sekä elintarpeiden ja raaka-aineiden saannin

kuin maantieteellisen asemansa vuoksi on-suuressa määrin riippuvainen muista maista.

Menettely sosialisoinnissa riippuu oleellisesti niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

Kun sosialistinen työväki kansan työtätekevään enemmistöön nojautuen — kansan enemmistön kannatus on yhtenä välttämättömänä edellytyksenä työväen vallassa pysymiselle — alkaa toteuttaa sosialismin aatteita, ryhtyy porvaristo, jos se havaitsee sen menestyksellä voivan tapahtua, todennäköisesti kapinaan uutta järjestelmää vastaan. Jos tästä kamppailusta valtiovalta suoriutuu voittajana, on pakko ottaa yhdellä kertaa miltei koko taloudellinen elämä yhteiskunnan haltuun, koska silloin sen entiset johtajat ovat lakanneet huolehtimasta tuotannosta, ja muutenkin koettavat saattaa uudet vallanpitäjät mahdollisimman suuriin vaikeuksiin. Tässä sosialisoinnissa on soveltuviin kohdin otettava huomioon seuraavia näkökohtia:

On pyrittävä siihen, että sosialisointi voisi tapahtua mahdollisimman suotuisissa oloissa. Sillä sen toteuttaminen kansalaissodan jälkeen, silloin kun miltei kaikki tuotanto olisi lakannut sekä teknikot olisivat ehkä suurimmaksi osaksi yhtyneet työväen vastustajiin, olisi erittäin vaikea tehtävä. Ei voisi välttää, ettei joksikin aikaa syntyisi ehkä hyvinkin ankara puute. Ei myöskään voitaisi tuotannon järjestämisessä uusille perusteille välttää virheitä, kun kaikki olisi tehtävä yhdellä kertaa eikä ensin ole, rajoitetummalla alueella toimimalla, saavutettu kokemusta. Kaikki nämä haitat voisivat uusille vallassaolijoille — työväelle — käydä turmiollisiksi.

Työväen on sentähden käytettävä valtaansa siten, että se, mikäli mahdollista, ei tarpeettomasti aja porvaristoa muodostamaan yhtä ainoata, eheätä rintamaa ja etteivät väliluokkiin kuuluvat joukot ryhdy vastustamaan yhteiskunnallistuttamisen toimeenpanoa.

Tästä seuraa, että sosialisointi on pantava toimeen asteittain. Tuotantoa on ylläpidettävä ja jos mahdollista lisättävä, niin että sen tuottamat edut käyvät heti väestölle kouraantuntuviksi. Teknillisille johtajille on tämän vuoksi annettava huomattavia etuja. Toinen tuotantoala toisensa jälkeen on kuitenkin otettava yhteiskunnan haltuun niin nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ynnä ulkonaiset olosuhteet kulloinkin sallivat.

Näitä periaatteita silmällä pitäen on käytävä sosialisointiin käsiksi niin, että työväen hallitsema yhteiskunta saavuttaa jo alusta alkaen voimakkaan vaikutusvallan taloudellisessa elämässä. Tämä tapahtuu sosialisoinnilla ensi sijassa maan luonnonrikkaudet sekä ne tuotannon alat.

joista muut ovat raaka-aineitten tai voimanhankinnan puolesta riippuvaisia*), ja toiseksi ne muutkin teollisuudenhaarat, joilla monopoli-aseman tai korkean kapitalistisen kehityksen saavuttaneina on tärkeä sija maan taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä.

Niistä tuotanto-aloista, joissa valmistetaan tuotteita joukkokulutusta varten, ovat muutamat vielä kapitalistiseen kehittymiseen nähden alhaisella kehitysasteella, joten niiden ottaminen yhteiskunnan haltuun kohtaisi suuria vaikeuksia. Tähän on sentähden ryhdyttävä vain silloin, kun voidaan katsoa siitä koituvan huomattavia välittömiä etuja kuluttajaväestölle, koska päinvastainen tulos olisi omiaan saattamaan koko sosialisoinnin huonoon maineeseen.

Niitä toimintahaaroja, jotka toistaiseksi jätetään yksityiskapitalistien haltuun, ei ole jätettävä heille oman mielensä mukaisesti johdettavaksi, koska he siinä tapauksessa voisivat käyttää asemaansa vaikeuttaakseen yhteiskunnan pyrkimyksiä. Sentähden on nämäkin toimintahaarat allamainitulla tavalla muodostettava teollisuusliitoiksi, joiden johtoon yhteiskunnalla on vaikutusvaltaa.

Ne taloudellisen elämän alat, jotka eivät ole muodostuneet suurkanapitalistisiksi — kuten pienviljelys ja pikkukauppa — on jätettävä edelleen yksityisten haltuun, mikä tietenkään ei estä yhteiskuntaa sosialisella lainsäädännöllä huolehtimasta näilläkin aloilla toimivien työläisten tai mainittujen alojen tuotteita kuluttavan yleisön turvallisuudesta.

Kun eri maissa ylipäänsä on asetettu sille kannalle, että pakkoluovutuksen kautta omaisuutensa menettäneille kapitalisteille on maksettava korvausta, on se tapahtunut vähemmän periaatteellisista kuin käytännöllisistä syistä. Päinvastainen menettely saattaisi jyrkkään vastarintaan uutta valtiovaltaa vastaan sekä kyseessäolevat kapitalistit itse että myös kaikki muut omistavan luokan ryhmät, jotka pelkäisivät joutuvansa ennen pitkää kaikki saman kohtalon alaisiksi. Silloinkin, kun aseellinen

*) Kun ponsissa mainittujen, tähän kuuluvien toimintahaarojen joukossa ei mainita luotonantoa, pankkeja, vakuutuslaitoksia y.m., johtuu se ohjelmakomitean keskuudessa tässä kysymyksessä ilmaantuneesta erimielisyydestä. Kun toisten jäsenten mielestä juuri luotonanto on semmoinen taloudellisen elämän ala, jonka hallitseminen antaisi määräysvaltaa taloudellisessa toiminnassa yleensä, jonka vuoksi se ensi sijassa olisi sosialisoitava, tekisi toisten mielestä pankkien sosialisointi yhteiskunnan yhdellä kertaa vastuunalaiseksi koko talouselämästä, joten sen asteittainen sosialisointi yllä mainittujen periaatteiden mukaisesti kävisi itse asiassa mahdottomaksi, jota paitsi esim. Suomessa pankkien ottaminen yhdellä kertaa yhteiskunnan haltuun olisi käytännöllisestikin syystä (tällä alalla koulutettujen voimien puutteesta) ylenmäärin vaikeata.

vastarinta olisi niille mahdoton, tekisivät ne yhteiskunnalle mitä tuntuvin haittaa puristamalla tuotantolaitoksistaan mahdollisimman suurta hetkellistä voittoa sekä antamalla niiden rappeutua niin, että sosialisoinnin toimeenpano kyseessäolevilla aloilla kohtaisi sittemmin mitä suurimpia vaikeuksia. Tietoisuus siitä, että täysi korvaus tulee annettavaksi sen arvon mukaan, mikä tuotantolaitoksilla sosialisomishetkellä on, on sitä vastoin omiansa kannustamaan niiden omistajia ylläpitämään laitostensa säännöllistä toimintaa, vieläpä kehittämään niitä teknillisessä suhteessa.

Korvausta ei ole annettava semmoisessa muodossa, että se joutuu rasittamaan työtätekevää kansaa tai antaa entisten tehtaanomistajain käytettäväksi suuria rahapääomia, joita he ehkä tulisivat käyttämään taisteluun uutta valtiovaltaa vastaan. Sentähden on korvausta ylipäänsä annettava obligatioiden muodossa, joista omistajat saavat nostaa määrättyä korkoa. Yhteiskunnan pitää olla oikeutettu milloin tahansa lunastamaan nämä obligatiot, koska tämä voi olla tarpeellista esim. korkokannan alentamiseksi. Tällaisiin toimenpiteisiin tarvittavat varat on hankittava yläluokkaa verottamalla eikä työtätekevää kansaa rasittamalla ja on vähitellen tätä veroitusta kehitettävä niin, että se itse asiassa muodostuu rahapääoman pakkoluvutukseksi yleensä. Kun tämä tapahtuu, on yhteiskunta siinä määrin vakiintunut ja kehittynyt sosialistisen järjestelmän pohjalla, että se voi tarjota työtä ja ihmisarvoisia oloja kaikille jäsenilleen, joten ei myöskään entisen kapitalistiluokan jäsenille tai niiden lapsille voi koitua vaikeuksia, jos vaan tahtovat rehellisellä työllä itsensä elättää.

Semmoisille kapitalisteille, jotka tahallisesti ovat jättäneet teollisuuslaitoksensa rappeutumaan tai esiintyneet rikollisesti uutta järjestelmää vastaan, ei tietenkään korvausta eikä muita etuja ole suotava.

Taloudellista elämää järjestettäessä uusille perusteille on oltava selvillä siitä, ettei heti alussa ole odotettavissa sosialisoinnista suuria välittömiä etuja, vaan että työväenluokan on, valtaan päästyäänkin, ponnistettava kaikin voimin voittonsa puolustamiseksi ja aatteittensa toteuttamiseksi sekä oltava sitä paitsi valmiina torjumaan vastavallankumouksellisia yrityksiä. On siis välttämätöntä tarmokasta työtä niin joukoilta kuin niiden toimihenkilöiltäkin sekä vankkaa toverikuria. On koetettava saada teknilliset johtajat ja muut asiantuntijat, aineellisia etuja myöntämällä pysymään paikoillaan.

Valtaan päässeessä työväen on pakko pääasiassa luoda ne elimet, joiden on hoidettava ja johdettava sosialisoitua talouselämää, nimittäin koko maata varten teollisuusparlamentti — koska valtiollisista ja hallin-

nollisista tehtävistä huolehtiva valtiovalta ei semmoisenaan pystyisi menestyksellisesti hoitamaan talouselämää — että myös eri teollisuudenhaaroja varten teollisuusliittoja ja -neuvostoja. Näiden elinten kokoonpanossa pitää kuvastua yhteiskuntaelämän eri puolet siten, että niihin kuuluu sekä valtiovallan että kyseessäolevan tuotantoalan työläisten ja myös saman tuotantoalan tuotteita kuluttavain edustajia. Työläisten edustajat valitsevat tuotantolaitosten työväenneuvostot, kuluttajain edustajat taas kuluttajain keskusjärjestöt, jos on kysymys kulutustarpeita tuottavasta teollisuudesta, mutta jos on kysymys raaka-aineita tai puolivalmisteita tuottavasta teollisuudesta, valitsevat heidät näitä tuotteita kuluttavain teollisuudenhaarojen teollisuusneuvostot. Eri edustajaryhmäin lukumäärä riippukoon kunkin tuotantoalan laadusta. On muistettava, etteivät nämä edustajaryhmät edusta niin paljon eri väestöryhmiä, koska sosialistisessa yhteiskunnassa jokainen kansalainen on samalla ei vain kuluttaja, vaan myös tuottaja, vaan ne edustavat eri näkökohtia ja yhteiskunnallisia intressejä, jotka kaikki on otettava huomioon ja saatettava sopusointuun.

Eri työpaikoissa toimivat työväenneuvostot on edelleen säilytettävä ja niiden toimintaa kehitettävä, kuitenkin niin, että jokaisen tuotantolaitoksen teknillinen ja taloudellinen johtaminen kuuluu laitoksen johdolle, joka on asianomaisen teollisuusneuvoston asettama ja sille vastuunalainen. Liikevoiton käytöstä määrää teollisuusneuvosto korkeimman taloudellisen neuvoston vetämien rajojen sisällä. Se voi tällöin käyttää osan voitosta asianomaisten työläisten aineellisten etujen parantamiseen kannustaakseen heitä uusiin ponnistuksiin. Mutta semmoinen järjestelmä, joka antaisi kunkin tuotantolaitoksen työläisille vallan määrätä ylipäänsä laitoksen toiminnasta ja voiton käytöstä, antaisi hyvin menestyvän tuotantolaitosten työläisille mahdollisuuden kohtuuttomasti hyötyä koko yhteiskunnan työstä ja kehityksestä sekä synnyttäisi täten työväenluokan keskuudessa etuoikeutettuja ryhmiä. Tämä ei olisi yksityisomistuksen poistamista, vaan sen laajentamista.

Koska maan koko tuotannollinen elämä muodostaa yhden kokonaisuuden, on välttämätöntä, että koko maata varten asetettu korkein taloudellinen neuvosto sovittaa eri teollisuusliittojen toiminnan yhteen sekä määrää ne yleiset periaatteet, joita teollisuusneuvostojen pitää noudattaa. Koska vihdoin meidän aikanamme taloudellinen vuorovaikutus eri maiden välillä käy yhä kiinteämmäksi, on välttämätöntä, että kansainvälisillä toimenpiteillä järjestetään kansainvälistä laatua olevat toimintahaarat jo ennenkuin saadaan aikaan kaikkia maita käsittävä taloudellinen parlamentti.

I. Sosialisoinisen käsite.

Sosialisoinisella tarkoitetaan tässä tuotantovälineitten ja tuotannollisen sekä kaupallisen toiminnan ottamista yhteiskunnan haltuun tarkoituksessa poistaa kapitalistiluokan valta taloudellisessa elämässä, poistaa luokkavastakoondat ja johtaa taloudellista elämää tavalla, joka vastaa työtätekevän kansan yhteisetua.

II. Sosialisoinisen valmistelu.

Jotta määrättyssä maassa voitaisiin menestyksellä ryhtyä sosialisoiniseen, on välttämätöntä,

1) että maan taloudellinen elämä on saavuttanut jokseenkin korkean kapitalistisen kehitysasteen,

2) että maan sosialistinen työväki on saavuttanut valtiovallan ja

3) että, mikäli muut maat vielä pysyvät kapitalistisella asteella, niiden sosialistinen työväki kuitenkin kykenee estämään yläluokkansa ja hallituksensa tukahduttamasta valtiollisilla tai taloudellisilla pakkotoimenpiteillä kyseessäolevan maan kehitystä sosialismia kohti.

Sosialisoiniselle on kuitenkin jo nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa valmisteltava maaperää selittämällä tuotannollisen ja kaupallisen elämän palveluksessa oleville työläisille ja virkailijoille sosialisoinisen merkitystä ja sen tuottamia etuja niin yhteiskunnan kuin yksityistenkin kannalta katsoen, asettamalla tuotantolaitoksiin työväenueuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen ja työnjohtajain vaaliin ja näinmuodoin rajoittavat työnantajavaltaa tuotannossa, sekä vihdoin saattamalla, mikäli se edullisesti voi tapahtua, yhteiskunnan haltuun semmoisia luonnonrikkauksia ja maa-alueita, jotka voivat olla hyödyksi yhteiskunnallista tuotantoa vastedes toimeenpantaessa. Yhteiskunnan hallussa nyt jo olevaa tämmöistä omaisuutta ei saa luovuttaa yksityisille.

Porvarillisen yhteiskunnan harjoittamaa valtiokapitalismia ei ole käsitettävä sosialisoiniseksi.

III. Menettely sosialisoinisessa.

Menettely sosialisoinisessa riippuu niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

Sosialisoininen olisi kuitenkin, mikäli mahdollista, toimeenpantava asteettain ja elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehi-

tyksen kanssa. Pitäen silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se, jos mahdollista, päinvastoin lisääntyy, on tarkan suunnitelman mukaan kokonaiset taloudellisen elämän haarat otettava toinen toisensa jälkeen yhteiskunnan haltuun niin nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ja työväenluokan valta-asema kulloinkin sallivat.

IV. Sosialisoinnin järjestys ja laajuus.

Ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkaudet sekä ne tuotannollisen ja kaupallisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määräävä asema maan talouselämässä.

Luonnonrikkauksina tulevat Suomessa ensi sijassa kysymykseen metsät ja kosket, sekä sosialisoitavina tuotantoaloina metsäteollisuus, sähköteollisuus, metalliteollisuus, sementti- ja kalkkiteollisuus sekä tukkukauppa, ennenkaikkea raaka-ainesten ja tärkeimpien kulutustavaroiden tuonti, sekä tärkeimpien oman maan tuotteiden vienti, ynnä tärkeimmät kulkuneuvot.

Edelleen on sosialisoitava ne muutkin tuotanto haarat, joiden kapitalistinen rakenne on saavuttanut verrattain korkean kehityksen, kuten paperi-, kutomo- ja nahkatöteollisuus. Tällöin on erikoista huomiota kiinnitettävä semmoisiin teollisuuden haaroihin, jotka tuottavat tärkeitä kulutustarpeita, kuten sokeri- ja tupakkateollisuus, jos havaitaan niiden sosialisoinnista voidaan koitua kuluttajille tuntuu vähittäisiä etuja.

Muut kapitalistisen talouselämän alat ovat saatettavat yhteiskunnallisen valvonnan alaisiksi.

Samalla kuin ne kapitalistisen talouselämän alat, joilla on huomattava merkitys koko maalle, saatetaan yllä lausuttujen suuntaviivojen mukaan kokonaisyhteiskunnan haltuun, on kuntien tai niiden muodostamain yhtymäin otettava haltuunsa ne tuotantolaitokset ja työalat, joilla on vain paikallinen merkitys, aluksi ne, joilla on monopoliluonne, kuten raitiotiet, puhelinlaitos, paikallinen voimanhankinta, kaasun ja valon valmistus, tai joiden sosialisointi väestön hyvinvoinnin kannalta katsoen on tärkeä, kuten elintarveteollisuus, rakennustoiminta (yhteistyössä kokonaisyhteiskunnan kanssa) ja sitä palvelevat paikallista laatua olevat teollisuuslaitokset, apteekit, saunat, puhtaanapitolaitokset, polttopuiden y.m. tär-

keiden kulutustarpeiden hankinta, tai jotka tuottavaisina ja helposti hoidettavina voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä, kuten elävät kuvat. Yhteiskunta olkoon oikeutettu, teollisuusaloja tai muita liikkeitä sosialisoidessaan, kieltämään kilpailuvien liikkeiden perustamisen.

Mikäli taloudellinen elämä ei ole muodostunut kapitalistiseksi, on se yhteiskunnan valvonnan alaisena jätettävä yksityisten haltuun. Pikkutuotantoon ei ole puututtava. Yhteiskunnan etujen mukaiset osuuskunnat saakoot jatkaa toimintaansa.

V. Pakkoluovutus ja korvaus.

Yksityisomaisuuden ja -liikkeiden ottaminen yllämainittujen periaatteiden mukaan yhteiskunnan haltuun on tapahtuva pakkoluovutuksella.

Sosialisoidun omaisuuden tai liikkeen entisille omistajille maksetaan siitä korvausta todetun tai arvioidun tuottavaisuuden eikä keinotteluarvon perusteella.

Korvaus suoritetaan pääasiassa korkoakantavien obligatioiden muodossa, jotka yhteiskunta on oikeutettu milloin tahansa lunastamaan.

Sikäli kuin varoja tarvitaan korvauksen suorittamiseen, ovat ne hankittavat omistavaa luokkaa kohtaavalla omaisuusverolla. Niin pian kuin työväenluokan lujittuva valta-asema sen sallii, on kapitalisteille korvauksena annetut obligatit ja muut varat, samoin kuin kapitalistien hallussa olevat raho-pääomat ja arvopaperit yleensä, jyrkästi ylenevällä tulo- ja omaisuusverolla sekä perintö-, testamenttaus- ja lahjoitusoi-keutta rajoittamalla saatettava yhteiskunnan haltuun.

VI. Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Sikäli kuin yhteiskunta saavuttaa taloudellisen elämän suh-teen määräys- tai vaikutusvaltaa, on se suunnitelmallisesti ja järkiperaisesti järjestettävä sekä tuotantoa mahdollisuuden mukaan lisättävä. Luovaan työhön on pantava pääpaino ja asiantuntemukselle annettava riittävä sananvalta.

Jokaisessa liikkeessä on työväellä oikeus neuvostonsa tai luottamusmiehensä kautta valvoa työväensuojelulakien ja ammattientarkastajain määräysten noudattamista, ehdottaa toimenpiteitä ammattivaaran vähentämiseksi ja terveydel-

listen olojen parantamiseksi, olla mukana työsääntöjä laadittaessa sekä työläisiä ja virkailijoita otettaessa ja erotettaessa, edistää oppilasten ammattikehitystä sekä valvoa yleensä liikkeen työläisten ja virkailijain ammatillisia etuja.

Liikeyrityksen johto joka saamiensa ohjeiden mukaan määrää liikkeen teknillisestä ja taloudellisesta toiminnasta, on kokoonpantava parhaista asiantuntijoista sekä niin, että se nauttii myös liikkeen henkilökunnan luottamusta.

Samana teollisuuden alalla toimivat liikkeet on, olkootpa ne sosialisoidut tai kuulukootpa ne yksityisille, yhdistettävä yhdeksi teollisuusliitoksi.

Jokaisen teollisuusliiton toimintaa johtaa erityinen teollisuusneuvosto, johon kuuluu kokonaisyhteiskunnan keskusneuvoston, asianomaisten liikkeiden työväen neuvostojen ja kuluttajain edustajia.

Teollisuusneuvoston tehtävänä on sosialisoiduissa ja, mikäli mahdollista, muissakin teollisuudenhaaroissa huolehtia tuotannon lisäämisestä keskittämällä sitä teknillisesti parhaiten järjestettyihin tai muuten parhailla edellytyksillä työskenteleviin tehtaisiin lakkauttamalla muut sekä edistämällä teknillistä kehitystä; hankkia tarvittavat raaka-aineet ja työvälineet sekä jakaa ne eri tehtaiden kesken; edistää parhaiten tavaratyyppien yleistämistä ja määrätä tavarain hinnat; sopia ammatillisten järjestöjen kanssa työehtoista sekä asettaa sosialisoiduissa teollisuudenhaaroissa eri liikkeiden johtohenkilöt ja vaikuttaa voiton käyttämiseen.

Niissä kunnallisissa elimissä, jotka määräävät kuntien halltuun saatettujen liikkeiden toiminnasta, pitää sanottujen liikkeiden työväen neuvostojen ja paikallisten kuluttajajärjestöjen olla edustettuina.

Maan eri tuotantohaarojen keskinäisiä suhteita järjestämään ja maan taloudellista elämää yleensä johtamaan asetetaan koko maata käsittävä taloudellinen neuvosto, joka valitaan samojen periaatteiden mukaan kuin teollisuusneuvostot.

Taloudelliset toimintahaarat, jotka ovat luonteeltaan kansainvälisiä, on järjestettävä yhteistyössä muiden sosialististen maiden kanssa.

Maataloustuotannon järjestämisestä puhutaan Maatalousohjelmassa.

Muutosehdotuksia.

Komitean ehdotuksen mukaan on työväenneuvostojen tehtävä rajoitettu siihen, että niiden olisi pyrittävä ”vaikuttamaan työehtojen määräämiseen ja työnjohtajain vaaliin”. Tämä tietäisi ensiksikin sitä, että neuvostoilla on merkitystä vain mikäli ne voivat suoranaisesti parantaa työväen asemaa nykyisen yhteiskuntajärjestelmän aikana. Mutta vaikka neuvostojen merkitys käsitettäisiin näinkin ahtaaksi, on niillä tässäkin tapauksessa vielä tärkeitä tehtäviä, joita ehdotuksessa ei ole esitetty. Ennen kaikkea tulee kysymykseen tuotannon kontrolli jo nykyisen yhteiskuntajärjestelmän aikana, jota ulkomailla pidetäänkin yhtenä neuvostojen tärkeänä tehtävänä. Mutta tämän lisäksi ei neuvostojen merkitys rajoitu yksistään työväen taloudellisen aseman suoranaiseen parantamiseen nykyisessä yhteiskuntajärjestelmässä, vaan on niillä lisäksi tärkeä merkitys yhteiskunnallistuttamisen kannalta katsoen. Niiden on suoritettava pioneerityötä yhteiskunnallistuttamisen hyväksi ja niille voi tulla tärkeä tehtävä tuotannon ylläpitämisessä ylimenokautena uuteen yhteiskuntajärjestelmään siirryttäessä samoin kuin ne muutenkin muodostavat yhden voimatekijän lisää taistelussa yhteiskunnallistuttamisen toteuttamiseksi. Tämä kaikki vaatii, ettei neuvostojen toimintaa ahdeta niin suppeisiin rajoihin kuin komitea ehdottaa, vaan että niiden tehtävänä olisi yleensä pyrkiä saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tuotantoprosessissa. Mainittu kohta olisi sen tähden muutettava seuraavaksi:

”— — — asettamalla tuotantolaitoksiin työväenneuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen ja työnjohtajan vaaliin sekä yleensä saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tuotantoprosessissa ja näin muodoin rajottavat työnantajavaltaa tuotannossa”.

Kysymys yleisestä korvauksesta on siksi riippuvainen niistä olosuhteista, joiden vallitessa yhteiskunnallistuttaminen tapahtuu, ettei ole syytä ryhtyä lyömään kiinni yleistä korvauseriaatetta kuten komitea ehdottaa. Vain vähävaraisille, jotka mahdollisesti joutuisivat vahinkoa kärsimään, olisi korvausta ilman muuta suoritettava. Ehdotan senvuoksi, että 5 luvun 2:n, 3:s ja 4:s kappale muutetaan seuraavasti:

”Pakkoluovutuksesta vähävaraisille aiheutunut vahinko on heille korvattava. Kysymys yleisestä vahingonkorvauksesta on riippuvainen niistä olosuhteista, joiden vallitessa yhteiskunnallistuttaminen tapahtuu. Mikäli korvausta myönnetään, tapahtuu se obligatioiden muodossa, jota varten varat on kerättävä jyrkästi ylenevällä omaisuusverolla”.

Johan Helo.

Lisätäkseen tietojaan sosialisomisessa on jokaisen työläisen luettava Puoluetoimikunnan julkaisema kirjanen

Tie sosialismiin,

kirj. *Otto Bauer.* Tämä kirjanen on julaistu juuri sitä varten, että se olisi oppaana ja vaikeimpien kysymysten selvittäjänä sosialisomisesta keskusteltaessa. Sen vuoksi on järjestöissä, edelläolevan ohjelmaehdotuksen esille tullessa, päätettävä myöskin kirjasen "*Tie sosialismiin*" tilaamisesta. Helpottaakseen kirjasen hankkimista, on Puoluetoimikunta määrännyt sen hinnaksi vain 4 mk. Jos vähintään 5 kpl. tilataan, annetaan 20 pros. alennus, mutta läheyskulut maksaa tilaaja.

Jokaisessa järjestössä on tietenkin 5 sellaista jäsentä, jotka päättävät syventyä sosialisomiskysymykseen ja hankkivat Bauerin kirjasen.

Ryhtykää asiamieheksi! Tilatkaa, levittäkää!

Sos.-dem. Puoluetoimisto.

Helsinki, Sirkusk. 3

III.

Työväensuojelusohjelma.

Paitsi maatalous- ja sosialisimisohjelmaa on ohjelmakomitea katsonut tarpeelliseksi ottaa tarkistuksen alaiseksi myöskin työväensuojelusohjelman. Puolueen nykyisessä työväensuojelusohjelmassa on nim. koko joukko sellaisia kohtia, jotka ovat vanhentuneet, osaksi sentähden, että siinä esitetyt vaatimukset on jo lainsäädäntötietä saatu toteutetuksi, osaksi sentähden, että vaatimukset sen jälkeen, kun tämä ohjelma viimeksi vahvistettiin, ovat paljon muuttuneet. Tämä ohjelma kaipaa uudistusta myöskin sentähden, että se koskettelee samoja asioita kuin sosialisimisohjelma, joten näiden molempien ohjelmien tarkastus yhtäaikaa näyttää tarpeen vaativalta.

Vuoden 1922 alussa hyväksyttiin eduskunnassa työsopimus- ja työ sääntölaite, joissa vaikkapa saavutettiin eräitä etuja työväelle ja poistettiin eräitä työnantajain tähän saakka yksipuolisesti järjestämiä työehtoja koskevia kohtia, jäivät kuitenkin voimaan esim. elinkeinolain v:lta 1879 säädökset oppilassopimuksista, joten nämäkään lainsäädäntöuudistukset eivät siis täydelleen vastaa työväestön vaatimuksia. Edelleen on vielä voimassa ja muuttamatta merilaki v:lta 1873 kaikkine merimiehille sangen epäedullisine säädöksineen. Niinikään on uudessa työ sääntölaissa työohjeiden laatiminen jätetty edelleenkin työnantajain yksinoikeudeksi ja työväelle sallittu ainoastaan lausunnonantamisoikeus. Tässä suhteessa on työläiset tunnustettava tasa-arvoisiksi työnantajain kanssa.

Työehtosopimuksista puuttuu meillä samoin lainsäädäntöä. Tähän asti ei meillä työväenjärjestöjä ole katsottu päteviksi edustamaan työläisiä työehtosopimusta koskevissa asioissa. Näinollen ei työehtosopimuksilla ole sitä merkitystä, kuin niillä olisi, jos työväenjärjestöille lain kautta taattaisiin oikeus esiintyä riitapuolina näissä asioissa. Työehtosopimuksia järjestävä laki on mitä pikaisimmin saatava aikaan. Työriitain sovittamisesta ei meillä myöskään ole minkäänlaista lainsäädäntöä. Tässä soveltunee meille paraiten sellainen järjestelmä, kuin Ruotsissa jo on ollut useita vuosia käytännössä. Siellä on maa jaettu piireihin, joissa kussakin on yksi hallituksen asettama sovittelumies. Sosialihallituksessa on ylisovittelumies. Jos työriita on koko maata käsittävä, niin ylisovit-

telumies määrää, kenen on ryhdyttävä riitaa sovittelemaan. Laki säätaa riitapuolille sovitteluvollisuuden ja riitapuolten omaksi asiaksi jaa hyväksyä tai hylätä sovittelumiehen ehdotus. Sitova välitystuomio voi tulla kysymykseen ainoastaan silloin, kun kumpikin riitapuoli jo etukäteen ilmoittaa suostuvansa välitystuomion päätökseen. Tällaista lainsäädäntöä on meillä aikaisemminkin vaadittu ja siinä vaatimuksessa olisi edelleenkin pysyttävä.

Työväestön lakko- ja yhdistymisvapautta olisi entistäänkin enemmän suojeltava. Työsopimuslaissa myönnetään kyllä työläisille oikeus sekä yksityiseen että joukkoirtisanomiseen ja niinkään kielletään työnantajaa estämästä työläisten järjestäytymistä tai työläisten kansalaisoikeuksien käyttämistä, mutta lain säätämät rangaistukset työnantajille tällaisista rikkomuksista ovat kuitenkin niin pienet, että ne käytännössä tekevät mainitut työläisten oikeudet vaaranalaisiksi. Rangaistusmääräyksiä olisi tehostettava ja lisättävä niin, että työnantajat olisivat pakotettuja myöskin käytännössä noudattamaan ja pitämään arvossa työläisille laissa taattuja oikeuksia.

Riittävään alimpain palkkain lainsäädäntötietä määrääminen on mitä vaikeimpia tehtäviä. Elinkustannusten nopea nousu ja lasku tekee tällaisen lain käytännössä tarkoitustaan vastaamattomaksi. Ainoa tapa päästä samaan tulokseen lainsäädäntötietä on määrätä pakolliset palkkalautakunnat. Niitä ei kuitenkaan voida tehdä kaikissa ammateissa pakollisiksi, koska työläiset muutamilla aloilla ammatillisen järjestäytymisen kautta saavat parempia etuja, kuin palkkalautakuntien kautta. Sen tähden olisi tyydyttävä siihen, että palkkalautakuntia määrätään vain sellaisissa ammateissa ja niillä aloilla, joissa työläiset niitä vaativat.

Työväenneuvostot ja niiden ohella tuotannon valvonta ovat viime vuosina useissa maissa tulleet päiväjärjestykseen. Lienee tarpeen mainita niistä myöskin tässä ohjelmassa, vaikka sosialisohjelmassa niistä onkin tarkemmat lausunnot.

Työväensuojeluksesta on meillä jo useita lakeja olemassa, mutta niiden kaikkien yhteinen vika on se, etteivät ne koske työläisiä kaikilla aloilla eikä kaikissa ammateissa. Ne rajoitukset, jotka tässä suhteessa vielä lainsäädännössä ovat, on poistettava ja suojelulakien määräykset ulotettava kaikkia palkkatyöläisiä koskeviksi. Ylityötä, vuorotyötä, sunnuntai- eli viikkolepoa ja työaika maataloudessa koskevat vaatimukset lienevät selvät ilman perusteluja. Lasten ja nuorten henkilöiden sekä naisten suojelua koskevat ohjelmakohdat ovat osittain uusitut, mutta

ovat nämä muutokset enemmän käytännöllistä kuin periaatteellista laatua. Synnyttäjain suojeluksen nähdessä on huomautettava, että korvaus synnytysajalta on maksettava yleisistä varoista tai sellaisista apukassoista, jotka saavat huomattavaa avustusta yleisistä varoista sentähden, että varattomat synnyttäjät eivät muussa tapauksessa joudu vapaa-aikaa ottamaan. Kotityöväestön suojelu on tähän saakka jäänyt kokonaan työväen suojelulainsäädännön ulkopuolelle. Se on sopivimmin järjestettävissä kunnallisen ammattientarkastuksen yhteydessä. Tämän työläisten ryhmän on ajateltu juuri etupäässä tarvitsevan lainsäädäntöä palkkalautakunnista. Työväestön ammattivaaroilta suojelemisesta on meillä kyllä jo lainsäädäntö olemassa. Sitä olisi kuitenkin kehitettävä ja ulotettava kaikille niille työaloille, joilla sitä voidaan soveltaa. Tällä alalla ei edistys riipu niinkään paljon lainsäädännöstä kuin tehokkaasta ammattientarkastuksesta. Lainsäätävä voi säätää ainoastaan ne yleiset perusteet ja puitteet, joiden pohjalla ammattivaaralta suojelemista on kehitettävä.

Työväen tapaturmavakuutuslainsäädännössä on meillä vielä voimassa koko joukko rajoituksia, jotka sulkevat suuren osan työläisiä tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle. Nämä rajoitukset olisi mitä pikimmin poistettava ja vakuutusmaksut säilytettävä yksinomaan työnantajain suoritettavaksi. Ammattitaudeista johtuva työttömyys taikka kuolema on ainoastaan Englannissa työväen tapaturmavakuutuslaissa asetettu työssä sattuneiden tapaturmien veroisiksi. Tähän olisi meilläkin pyrittävä ja sentähden on ohjelmaa muutettu tätä päämäärää vastaavaksi. Lasten ja nuorten henkilöiden tapaturmia koskevat ohjelmakohdat ovat uusia. Niissä on asetettu sille periaatteelliselle kannalle, että korvauksia on sitä myöten korotettava, kun tapaturman uhriksi joutunut henkilö kehittyy ja kasvaa.

Jo aikaisemmin on huomautettu, että ammattientarkastus on työväen-suojeluksessa sen oleellisimpia kohtia. Ilman tehokasta ammattientarkastusta ovat työväensuojelulait vain paperilakeja. Erittäin tärkeätä on, että työväenluokasta valituille ammattientarkastajille annetaan samat oikeudet kuin muillekin ammattientarkastajille ja piiritarkastajille. Työväen omien luottamusmiesten asema ammattientarkastukseen nähdessä on niinkään sangen tärkeä. Nykyisistä laeista puuttuu kokonaan määräykset näiden luottamusmiesten vainon estämiseksi työnantajain puolelta. Siinä suhteessa on saatava aikaan tehokas lainsäädäntö, jotta luottamusmiehet voivat olla varmoja siitä, etteivät he toimissaan joudu työnantajain vainon alaisiksi. Kunnallinen ammattientarkastus on meillä

myöskin lainsäädännöllä järjestetty, mutta käytännössä tämän ammattien-tarkastuksen kehittäminen vaatii vielä sangen paljon työtä. Varsinkin maaseudulla on se tähän saakka ollut hyvin huonosti järjestetty. Työväen edustajat kunnanvaltuustoissa, voivat tässä suhteessa saada sangen paljon parannusta aikaan.

Forssan kokouksessa v. 1903 hyväksytty ohjelma sairaus-, hautaus- ja äitiysvakuutuksesta on monessa kohdin puutteellinen. Siinä kyllä mainitaan sairausvakuutuksesta, mutta lääkärinhoito, lääkkeet ja hautaus vaaditaan toimitettavaksi kunnan kustannuksella. Äitiysvakuutuksesta sanotaan ainoastaan, että valtion on perustettava ja kannatettava sairaus-kassoja, joista synnyttäjille annetaan äitiysavustusta. Sairausvakuutuksesta on pääasiallisesti kaksi järjestelmää: vapaaehtoinen ja pakollinen. Vapaaehtoiset sairausapukassat voivat olla joko sellaisia, että ne saavat varansa osaksi jäsentensä suorittamista maksuista taikka sellaisia, jotka erinäisillä ehdoilla saavat apua valtiolta tai kunnalta taikka molemmilta. Pakollinen sairausapukassa voi taas koskea joko kaikkia kansalaisia tai ainoastaan toisen palveluksessa olevia. Kumpaankin järjestelmään voi olla yhdistettynä hautaus- ja erinäisillä ehdoilla myös äitiysvakuutus. Jos pakollinen vakuutus ulotetaan kaikkiin kansalaisiin, kuten sosiaalivakuutuskomitean mietinnössä v:lta 1921 ehdotetaan, niin vakuutusmaksujen periminen itsenäisiltä maanviljelijöiltä, liikkeenharjoittajilta y.m. ei ole muuten järjestettävissä kuin valtion veronmaksun yhteydessä. Vakuutusmaksut voidaan näinollen määrätä vasta edelliseltä vuodelta annettujen tulo- ja omaisuusilmoitusten perusteella. Tähän järjestelmään sisältyy myöskin ilmainen lääkärinapu, sairaus-, hautaus- ja äitiysavustuksen antaminen. Tässä järjestelmässä edellytetään ilmainen lääkärinapu, lääkkeet, sairaus-, hautaus- ja äitiysapu ainoastaan varattomille henkilöille. Tämä järjestelmä on yleensä sangen laaja ja monimutkainen. Jos sen sijaan tämä vakuutusmuoto sovelletaan ainoastaan toisen työssä oleviin palkkatyöläisiin ja vakuutusmaksut määrätään työnantajain suoritettavaksi, niin järjestelmä yksinkertaistuu ja helpoituu käytännössä. Jos sitten tähän vakuutukseen yhdistetään vapaaehtoinen vakuutus niitä vähävaraisia varten, jotka taloudelliseen asemaansa nähden ovat tavallisiin palkkatyöläisiin verrattavissa, niin saadaan yhdistymään yleisen pakollisen vakuutuksen edut. Vapaaehtoiseen vakuutukseen kuuluvien henkilöiden olisi itsensä maksettava 50 % vakuutusmaksuista ja kunta ja valtio suorittaa toisen 50 %. Vapaaehtoiseen vakuutukseen pääsyehdoista on tällöin sekä ikärajaan että työkyvyttömyyteen nähden rajoitettava. Maksujen suuruuden täytyy myöskin olla riippuvaisen asianomaisen henkilön tuloista ja omaisuudesta. Tähän vakuutuk-

seen on sopivata yhdistää myöskin hautausvakuutus, niinkään äitiysvakuutus, josta aikaisemmin on ollut puhetta.

Kysymystä työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeestä on eri maissa koetettu ratkaista eri tavoilla. Saksalainen järjestelmä perustuu pakolliseen vakuutukseen. Siinä vakuutetut maksavat puolet vakuutusmaksuista ja työnantajat toisen puolen. Valtio avustaa vähätuloisempien eläkkeitä ja suorittaa vakuutuslaitoksen hoitokustannukset. Ruotsissa taas on tämä vakuutus järjestetty kansanvakuutuksen pohjalle. Ruotsalainen järjestelmä tietää kaikkien kansalaisten yleistä vakuuttamista. Asiantuntijat väittävät kuitenkin saksalaista järjestelmää edullisemmaksi. Norjassa ja samoin meillä Suomessa ovat sosialivakuutuskomiteat laatineet lakiehdotuksen ruotsalaisen järjestelmän pohjalle. Nämä ehdotukset ovat kuitenkin vähävaraisille edullisemmat kuin Ruotsissa nykyään käytännössä oleva vakuutusmuoto. Suomalaiseen ehdotukseen sisältyy myös sairaus- ja hautausvakuutus, mutta ei äitiysvakuutus. Vakuutusvelvollisia olisivat suomalaisen ehdotuksen mukaan kaikki 16—65 vuoden ijässä olevat Suomen kansalaiset sukupuoleen tai varallisuuteen katsomatta. Vakuutusmaksut suoritetaan valtion tulo- ja omaisuusveron mukaan. Vakuutusmaksut ovat tulon ja omaisuuden mukaan asteettain nousevia. Kaikkein pienempituloisten puolesta suorittaisivat vakuutusmaksut valtio ja kunta. Täten kannetuista vakuutusmaksuista menisi 45 % työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkerahastoon ja toiset 45 % sairaus- ja äitiysavustusrahastoon, 10 % menisi vararahastoon ja vakuutusvero menee kokonaan vararahastoon. Vanhuuseläkettä saisivat kaikki kansalaiset varallisuuteen ja tuloihin katsomatta. Ikäraja on 65 vuotta. Varakkaammat henkilöt suorittaisivat kuitenkin vakuutusmaksuina huomattavasti enemmän kuin vähävaraiset, joten vakuutuksen aiheuttama pääasiallinen rasitus tulisi kohtaamaan varakkaita henkilöitä. Englantilainen huoltojärjestelmä on kaikkein selvin ja yksinkertaisin. Se koskee vain vanhuuseläkkeitä. Työkyvyttömyysvakuutus on yhdistetty sairausvakuutukseen. Ikäraja on 70 vuotta. Mitään erikoista vakuutusrahastoa ei ole, vaan suoritetaan eläkkeet suoraan valtion varoista ja tulot niihin otetaan yleisistä valtion tuloista. Vakuutusta maksetaan ainoastaan vähävaraisille. Eläkkeen saannissa otetaan lisäksi vielä huomioon lapsien lukumäärä. Eläke pienenee asteettain tulojen suuretessa. Puolueemme tähänastinen ohjelma, joka on hyväksytty Forssan ja Oulun kokouksissa, on lähempänä englantilaista kuin saksalaista järjestelmää. Nämä ohjelma-kohtat ovat kyllä tarkastuksen tarpeessa. Jos kerran riittävät työkyvyttömyyseläkkeet saadaan voimaan, niin silloin ei ikärajan pitäminen 55 vuotena ole erikoisen tarpeellinen. Se voidaan silloin korottaa 60 vuo-

teen. Eläkkeen saaminen olisi rajoitettava vain niille, jotka sitä tarvitsevat. Eläkkeen suuruutta on vaikea edeltäpäin määrätä. Se olisi paras jättää paikallisten eläkelautakuntien määrättäväksi. Tällöin kävisi myös erikoinen leskien vakuutus tarpeettomaksi, koska jokainen työkyvytön tai määrättyyn ikään tullut henkilö saa eläkkeen. Leskien ja orpojen vakuutus on muuten nyt jo tapaturmavakuutuksen kautta osittain toteutettu. Erikoinen orpojen vakuutus on niinkään tarpeeton. Parhaiten on orpojen huolto järjestettävissä kuntien kautta.

Työttömyysapukassat, jotka meillä saavat yleisistä varoista erinäisillä ehdoilla apurahaa, toimivat vapaaehtoisuuden perusteella. Toistaiseksi ovat ainoastaan muutamat ammattiliitot meillä perustaneet tällaisia apukassoja. Järjestymättömätkin työläiset voisivat kyllä tällaisia apukassoja perustaa, mutta heillä ei tässä suhteessa, enempää kuin monessa muussakaan, ole riittävää alatukykyä. Tämä työttömyysvakuutuksen muoto turvaa kuitenkin ainoastaan pientä murto-osaa työväenluokasta ja on sillä vielä se vika, ettei siinä työnantajaa voida velvoittaa suorittamaan edes osaa vakuutusmaksuista työntekijänsä puolesta. Vapaaehtoinen vakuutus jää aina näinollen pääasiassa työntekijäin ja vakuutettujen omien maksujen varaan, joskin yleisistä varoista voidaan tällaisellekin vakuutukselle antaa huomattavaakin apurahaa. Pakollinen vakuutus sen sijaan voidaan ulottaa koskemaan kaikkia työläisryhmiä ja työnantajat voidaan tämän vakuutusmuodon yhteydessä velvoittaa joko kokonaan tai ainakin osaksi suorittamaan työntekijänsä vakuutusmaksut. Tämä vakuutus olisi sopivammin yhdistettävissä pakolliseen sairausvakuutukseen, niinkuin aivan äskettäin Saksassa onkin tehty. Englannissa on samanlainen järjestelmä vallalla, kuin mitä tässä ohjelmassa meillekin ehdotetaan. Järjestelmä perustuu siihen, että ne työläiset, jotka kuuluvat työväenjärjestöjen työttömyysapukassoihin, saavat työttömyysavustuksensa näiltä kassoilta. Saksassa taas ovat oikeutettuja saamaan työnantajan suorittamista vakuutusmaksuista heille suhteellisuuden mukaan tulevan osuuden. Pakollinen vakuutus, joka olisi järjestettävä kunnallisten työnvälitystoimistojen yhteyteen, koskisi vain sellaisia työläisiä, jotka eivät kuulu vapaaehtoisiin vakuutuskassoihin. Tämän vakuutusmuodon käytännöllinen järjestäminen työnvälitystoimistojen kautta olisi sentähden erikoisen soveliasta, että nämä toimistot voivat parhaiten todeta, kelle on saatavissa työtä ja kelle ei. Vakuutukseen kuuluvien osalta järjestäisi tällaisen kontrollin työväenjärjestöjen omat apukassat.

Näin perustellen ehdottaa ohjelmakomitea hyväksyttäväksi seuraavan työväensuojelusohjelman:

I. Työväenlainsäädäntö.

Työsopimusta koskevat lait on saatava työntekijäin oikeutettuja vaatimuksia vastaaviksi.

Työnantajan oikeus yksipuolisesti laatia työohjeet (järjestyssäännöt) työpaikalle työntekijäin noudatettavaksi, on lakkautettava. Työohjeitten laatimisessa tulee työväestön edustajainsa kautta olla tasaväkisenä osallisena.

Työehtosopimukset on tunnustettava laillisiksi ja yhdistykset oikeuskelpoisiksi kantamaan ja vastaamaan työehtosopimusta koskevissa asioissa.

Työriitain sovittamista varten on maa jaettava piireihin ja näihin kuhunkin asetettava sovintomiehet riitoja sovittamaan. Pakolliset sovinto-oikeudet työriitojen ratkaisussa on hyljättävä.

Työläisille on laissa taattava täysi yhdistymis- ja lakkovapaus. Yhdistyksiin kuulumisen vuoksi ei työstä eroittamista saa tapahtua.

Riittäväin alimpain palkkojen määräämiseksi on asetettava palkkalautakuntia niissä ammateissa, joiden työläiset niitä pyytävät.

Naisille, jotka tekevät saman työn kuin miehetkin, on maksettava samansuuruinen palkka.

Teollisuus- ja elinkeinoliikkeissä on järjestettävä työväen kontrolli perustamalla työ- ja liikeneuvostoja. Äänioikeus ja vaalikelpoisuus työ- ja liikeneuvostojen vaaleissa on annettava kaikille vakinaisesti liikkeen palveluksessa oleville.

Työväelle on lain kautta järjestettävä kesälomat täydellä palkalla.

II. Yleinen työväensuojelus.

Työväensuojelusta on laajennettava ja kehitettävä niin, että sen alaisiksi tulevat työläiset kaikilla aloilla.

Työaika on lain kautta määrättävä enintään 8 tunniksi päivässä ja 44 tunniksi viikossa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

Ylityötä on sallittava ainoastaan välttämättömän tarpeen vaatiessa ja on siitä maksettava vähintään 50 %:lla koroitettu palkka.

Yötyö on kiellettävä kaikilta niiltä aloilta, missä se teknisistä tai niihin verrattavista syistä ei ole välttämätöntä.

Työaloilla, joissa tarvitaan läpi vuorokauden kestävä työ, on työ järjestettävä neljään 6 tuntiseen vuoroon, jotka viikottain vaihtuvat ja työntekijät niissä muuttuvat. Työaika on rajoitettava 6 tunniksi vuorokaudessa.

Viikkolepo on laissa säädettävä, ja tulee sen keskeytymättä jatkua vähintään 40 tuntia. Viikkolepo on, mikäli mahdollista, annettava sunnuntaina. Niillä työaloilla, joilla ei aina sunnuntaisin keskeytymätöntä 40 tunnin viikkolepoa voida antaa, on vastaava lepo annettava muuna viikon päivänä, klo 7 a.p.—8 ip. välisellä ajalla. Sunnuntaina tehdystä työstä on maksettava vähintään 100 %:lla koroitettu palkka.

Maataloudessa sallittakoon kesällä 4 kuukautena pitää työläisiä työssä 9 tuntia päivässä ja enintään 50 tuntia viikossa ehdolla, että 4 talvikuukautena työaika ei ole 7 tuntia pitempi päivässä.

Kun kotitalouspalvelijoille ja karjanhoitajille ei aina voida keskeytymätöntä lepoa sunnuntaina antaa, niin on vastaava vapaus näillekin annettava niinkuin 6 kohdassa sanotaan. Sunnuntaina tehdystä työstä on maksettava 100 %:lla koroitettu palkka.

III. Lasten ja nuorten henkilöitten suojelus.

Lapseksi on katsottava se, joka ei ole täyttänyt 16 vuotta ja nuoreksi henkilöksi se, joka on täyttänyt 16 vaan ei 18 vuotta.

Kaikenlaatuinen ansiotyö 15 vuotta nuoremmilta lapsilta on kiellettävä.

Lasten työaika teollisuudessa ja kaupassa on rajoitettava 5 tunniksi päivässä ja 29 tunniksi viikossa. Nuorten henkilöitten työaika on rajoitettava 6 tunniksi päivässä ja 34 tunniksi viikossa. Yli- ja yötyö on kumpaisiltakin kiellettävä.

Yöksi on tässä katsottava aika klo 6 ip.—kello 7 a.p.

Lasten ja nuorten työskentely vaarallisissa ja epäterveellisissä ammateissa on kiellettävä.

IV. Naispuolisten työntekijäin suojelus.

Naisten työ on kiellettävä aloilla, joissa se vahingoittaa heidän terveyttään.

Yötyö teollisuudessa on naisilta kiellettävä. Yöksi on luetava aika kello 8 illalla kello 6 aamulla.

Jos työ on järjestetty kahteen enintään 7 tuntiseen vuoroon, jotka viikottain vaihtuvat ja työntekijät missä muuttuvat, sallittakoon tällaisen työn järjestelyn tapahtua kello 6 a.p.—10 i.p. välisellä ajalla.

V. Synnyttäjien suojelus.

Raskauden aikana on nainen vapautettava raskaimpien töiden suorittamisesta ja raskauden ajan lopussa vähintään 6 viikkoa ennen synnytystä annettava vapautta työstä. 8 ensimmäisenä viikkona synnytyksen jälkeen on työnantaja kielletävä ottamasta naista ansiotyöhön.

Tältä ajalta (14 viikolta) on naiselle maksettava keskimääräistä työansiota vastaava korvaus. Tämä korvaus maksetaan yleisistä varoista taikka sellaisesta vakuutuslaskasta, jota yleisillä varoilla huomattavasti kannatetaan.

VI. Kotityöntekijien suojelus.

Edellä sanottujen suojelusten lisäksi on säädettävä, että työnantajan on ainakin kaksi kertaa vuodessa annettava kunnallisille viranomaisille luettelo kotityöläistensä nimistä, iästä, osoitteista ja palkoista.

Huoneet, joissa kotityötä toisen laskuun harjoitetaan, on kunnallisten viranomaisten toimesta tarkastettava ja hyväksyttävä.

Jos tarkastuksessa huomataan, että kotityöntekijöille maksetaan liian pientä palkkaa, on heitä kehoitettava hallitukselta anomaan palkkalautakunnan asettamista, joka on valtuutettava määräämään alimmat tunti- tai kappalepalkat.

VII. Ammatinvaaralta suojeleminen ja työväen tapaturmavakuutus.

Työstä johtuvain tapaturmain, hengen, terveyden ja siveyden vaaroilta on työväkeä suojeltava ja voimassa olevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettävä. Lainsäädäntö on ulotettava koskemaan työläisiä kaikilla aloilla.

Työväen tapaturmavakuutusta on laajennettava ja ulotettava se koskemaan palkkatyöläisiä kaikilla aloilla, lukuunottamatta yhtiöitten toimitusjohtajia, isännöitsijöitä ja näihin verrattavia. Tästä vakuutuksesta johtuvat kustannukset on työnantajan yksin maksettava.

Vammasta, josta seuraa ohimenevää työkyvyttömyyttä, on tapaturman sattumispäivästä alkaen maksettava täyttä työansiota vastaava korvaus, siksi kunnes vamma on parantunut ja työkyky jälleen saavutettu.

Vammasta, josta seuraa pysyvä täydellinen työkyvyttömyys, on maksettava vuotuista vahingon korvausta, jonka tulee perheen pääasialliselle elättäjälle olla yhtä suuri kuin hänen työansionsa edelliseltä vuodelta. Jos vahingoittunut ei ole ollut koko vuotta samassa työpaikassa työssä, on vuositulo laskettava niiden päivien ansion perusteella, jotka hän on työssä ollut. Perheettömälle, jolla ei ole muita elätettäviä, on vuotuisena vahingon korvauksena maksettava korvausta, mikä vastaa $\frac{3}{4}$ edellisen vuoden työansiesta. Osittainen työkyvyn menetys oikeuttaa saamaan osittaisen vuotuisen vahingonkorvauksen, kuitenkin niin, että jos työkyvystä $\frac{2}{3}$ on vähentynyt, on henkilö katsottava täydellisesti työkyvyttömäksi.

Lasten ja nuorten henkilöitten korvaukset on vuosittain koroitettava, kunnes ne nousevat keskinkertaista työläisen vuotuista työansiota vastaaviksi.

Työkyvyttömyys ja kuolemantapaus, mikä johtuu "ammatitautista", on korvausta tai eläkettä määrättäessä arvosteltava samoin, kuin jos se olisi työssä sattuneesta tapaturmasta tulleet vammasta aiheutunut.

Kun tapaturma aiheuttaa kuoleman, on puolisolle ja 18 vuotta nuoremmille lapsille maksettava eläkettä, joka vastaa puolison osalle $\frac{1}{10}$ ja lapsen osalle $\frac{2}{10}$ edellämainittua korvausta. Jos lapsia on 3 tai useampia, on eläkettä maksettava saman verran, kuin vainajan työansio oli edelliseltä vuodelta.

Jos vainaja ei jätä jälkeensä puolisoa eikä 18 vuotta nuorempia lapsia, vaan muita läheisiä, joita hän on elättänyt tai ollut velvollinen elättämään, on eläkettä maksettava näille samassa suhteessa kuin lapsillekin.

Kuolemantapauksessa on myöskin niille, jotka vainajan hautaamisesta pitävät huolen, kerta kaikkiaan maksettava sen verran, että se vastaa kohtuullisia hautauskustannuksia.

Valtion toimesta on perustettava vakuutuslaitos, jossa kaikki työnantajat on velvoitettava vakuuttamaan työväkensä. Tämän laitoksen hallinnossa tulee olla ainakin puolet vakuutettujen edustajia.

VIII. Ammattientarkastus.

Työväensuojelus- ja vakuutuslakien noudattamisen valvonta on saatava entistä tehokkaammaksi. Tässä tarkoituksessa on maa jaettava ainakin 12 piiriin, joissa kussakin tulee olla riittävä määrä mies- ja naispuolisia tarkastajia.

Ammattientarkastajain apulaisiksi on työväenluokasta valittava kokeneita työläisiä, joilla tarkastuksia toimittaessaan tulee olla samat oikeudet kuin piiritarkastajillakin.

Ammattientarkastajia valittaessa on ennen vaalia kuultava piirissä toimivain työläisten järjestöjen mielipidettä näitä virkoja hakeneitten hakemuksista. Tarkastajat valitaan toimeensa 5 vuodeksi kerrallaan.

Ammattientarkastajain avuksi on jokaiselle työpaikalle, jossa säännöllisesti on työssä vähintään 5 työntekijää, valittava työläisten keskuudesta luottamusmies, jonka puoleen ammattientarkastaja voi työpaikalla työoloja koskevissa asioissa kääntyä. Suuremmilla työpaikoilla kuten tehtaissa, joissa on monta eri osastoa, on eri ammattiryhmiä varten valittava eri luottamusmiehet. Luottamusmiesten asema työnantajan vainoja vastaan on lainsäädännöllä turvattava.

Kunnallista ammattientarkastusta on kehitettävä ja parannettava. Näille tarkastajille kuuluu työväensuojeluslakien valvonta maanviljelystöissä, tilapäisluontoisissa töissä sekä maalla että kaupungissa, pienteollisuudessa, kauppa-, konttori- ja varastoliikkeissä y.m.s.

IX. Sairaus-, hautaus- ja äitiysvakuutus.

Työväestön turvaksi sairauden, kuoleman ja synnytyksen varalta on säädettävä laki pakollisesta vakuutuksesta, joka on ulotettava kaikkiin toisen työssä palkkaa eli korvausta vastaan oleviin työläisiin. Tästä vakuutuksesta johtuvat kustannukset on työnantajan suoritettava.

Tämän vakuutuksen avulla on työläisille sairaustapauksissa taattava lääkärin hoito ja lääkkeet taikka korvaus näistä, sidetarpeet, tekojalat y.m. sairashoitoon kuuluvat välitteet. Sairauspäiviltä on maksettava raha-avustusta, jonka tulee päivältä olla ainakin yhtä suuri kuin $\frac{3}{4}$ asianomaisen työläisen päivän työansiosta. Tällaista avustusta olisi tarpeen vaatiessa maksettava 26 viikolta ja erinäisissä tapauksissa 52 viikolta taikka

siksi, kunnes sairaus on parantunut. Parantumattomia sairaita on avustettava työkyvyttömyysvakuutuksella tai eläkkeellä.

Kuolemantapauksen sattuessa on omaisille taikka niille, jotka vainajan hautaamisesta pitävät huolta, maksettava kertakaikkiaan rahamäärä, jonka tulee paikkakunnalla vastata kohtuullisia hautauskustannuksia.

Jos vakuutetulla on puoliso ja 18 vuotta nuorempia lapsia, on näille taattava maksuton lääkärin hoito ja lääkkeet sekä kuolemantapauksessa hautausavustus.

Jos kuolleella ei ole puolisoa eikä lapsia, vaan muita läheisiä, joita hän on elättänyt, annettakoon näillekin samat edut kuin puolisolle ja lapsille.

Pakolliseen vakuutukseen on yhdistettävä vapaaehtoinen vakuutus niitä varten, jotka eivät ole työsopimuksen perusteella toisen palveluksessa tai työssä, mutta jotka taloudelliselta asemaltaan ovat samassa asemassa kuin palkkatyöissäkin olevat varsinaiset työläiset.

Tässä vakuutuksessa vakuutettu maksaa itse 50 % ja kunta ja valtio yhteensä 50 % vakuutuskustannuksista.

Vapaaehtoiseen vakuutukseen ei oteta 16 vuotta nuorempia eikä 50 vuotta vanhempia eikä myöskään parantumattomia sairaita tai työkyvyttömiä henkilöitä.

Vakuutetut on vapaaehtoisessa vakuutuksessa vuositulojensa perusteella jaettava luokkiin, joissa on eri suuruiset vakuutusmaksut ja sairausavustukset. Mutta heidän tulee suhteellisesti saada samat edut, kuin pakollisesti vakuutetut ja heidän läheisensä.

Sairaus- ja hautausavustukseen on yhdistettävä äitiysvakuutus siten, että sairausapukassoista maksetaan vakuutetuille 6 viikolta ennen ja 8 viikolta jälkeen synnytyksen raha-avustusta, jonka tulee vastata naisen keskimääräistä työansiota sanotulta ajalta.

Vakuutetuille ja vakuutettujen miesten vaimoille, jotka viimeksi mainitut eivät itse ole vakuutettuja, on taattava maksuton kättilön ja lääkärinapu sekä hoito synnytyssairauden aikana.

Vapaaehtoisessa vakuutuksessa oleville on annettava samat edut, kuin pakollisessakin vakuutuksessa oleville.

Niille vähävaraisille synnyttäjille, jotka eivät kuulu pakolliseen eikä vapaaehtoiseen vakuutukseen, (kuten vakuutettu-

jen miesten vaimot), on maksettava kerta kaikkiaan äitiysavustus, jonka tulee vastata sitä avustusta, mikä valtion ja kunnan puolesta vakuutukseen kuuluville synnyttäjille suoritetaan.

X. Työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeet.

Työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeet on lainsäädäntötietä taattava jokaiselle Suomen kansalaiselle, joka synnynnäisen vian, taudin tai tapaturman tähden on joutunut työkyvyttömäksi ja jolla itsellään ei ole riittävästi varoja toimeentullakseen.

Osittain työkyvyttömille on taattava osittainen eläke niin, että työansio ja eläke yhteensä vastaavat täysin työkyvyttömille suoritettavaa eläkettä.

Vanhuuseläkettä on suoritettava jokaiselle Suomen kansalaiselle, joka on täyttänyt 60 vuotta, ei kuitenkaan sille, joka jostakin muusta kassasta saa eläkettä, eikä sille, jolla on riittävästi omia varoja toimeentullakseen.

XI. Huoltajaa vailla olevien orpojen huolto.

Sellaiset orpolapset, joilla ei ole huoltajaa, on hoidettava kunnallisissa lastenkodeissa, joiden perustamista ja ylläpitämistä on valtion varoilla avustettava.

XII. Työttömyysvakuutus.

Sairausvakuutuksen yhteyteen on järjestettävä pakollinen työttömyysvakuutus.

Varat tähän vakuutukseen kootaan siten, että työnantaja maksaa kaksi kolmannelta ja työntekijät yhden kolmanneksen vakuutusmaksuista, joiden suuruus on suhteellinen työpalkkoihin.

Työnvälitystoimistot on kehitettävä ei ainoastaan välittämään työtä, vaan myöskin työttömyysvakuutuksen toimeenpanoelimeksi.

Valtion ja kuntain on entistä enemmän järjestettävä työttömille töitä, joissa on maksettava elinkustannuksia vastaavia palkkoja.